THE LIBRARY — UNIVERSITY OF ...

הצֹפה

ב"ה, יום שישי, כ' סיון תשל"ה (30.5.1975)
שנה ל"ז — גליון 11991 — המחיר 2.20 ל"י

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

נפתחה ועידת הפסגה של נאט"ו בבריסל

פורד: הבטחת ארה"ב להגן על אירופה — עומדת בעינה

חות האמריקאניים יפונו רק לאחר שיחול קיצוץ גם בכוחות „ברית וארשה" באיזור

...ריסל, 29 (יוספ"ע, ע"ד ר — מנהיגי הברית ה...ית התכנסו היום לועי...ידה, כדי לשמוע מפי ...א גראלד פורד שעל אף ...קרה בוייטנאם, הבטחו...ל ושינגטון להגן על אי... — בעינה עומדת.

בועידת הפיסגה, הנערכת במטה נאט"ו בבריסל, משתתפים ראשי הממשלות של כל 15 המדינות החברות בברית, פרט לצרפת. נשיא צרפת ואלרי זסקאר ד'סטן אמנם הודיע כי אין בדעתו להשתתף בדיונים, אך יסעד יחד עם פורד ועם ראשי נאט"ו אחרים בסעודה הנערכת על ידי המלך בדואן בשעות הערב.

ראש ממשלת יוון קונסטאנטין ק-ראמאנליס, שכיהן כיו"ר הועידה, קרא למדינות החברות בברית ל„גלות „סולידריות אמיתית וכנה „ד"לפעול למען מציאת פתרון לכמה בעיות חמורות שהתעוררו במסגרת הברית.

מזכיר נאט"ו יוזף לונס הזהיר מפני הסכנות הנובעות ממשברי הכלכלה והאנרגיה, העלולים להשפיע על היכולת ההגנתית של הברית.

הנשיא פורד פנה למדינות נאט"ו בבקשה שידונו בדרך בה אפשר ליצור קשר בין ספרד למערכת ההגנה המערבית.

יבקר מחר בספרד

פורד יבקר בספרד בשבת וביום א' וידון עם גנרל פרנקו על הארכת תקופת השכירות של בסיסים ימיים ואוויריים אמריקאיים במדינה זו.

יצויין כי מאמצים קודמים שעשתה ארה"ב, כדי שמדינות ברית נאט"ו יכירו בתפקיד שממלאת ספרד במערכת ההגנה המערבית נתקבלו בהתנגדות נמרצת מצד כמה מדינות אירופאיות.

בהמשך דבריו קרא פורד הסטנדרטיזציה של כלי הנשק המשמשים את כוחות ברית נאט"ו.

הנשיא פורד בנאומו הבטיח שכוחות אמריקניים לא יפונו מאירופה, אם לא יחולו קיצוץ מקביל של הכוחות המוצבים באיזור על ידי ברה"מ ובעלות בריתה. פירוש הצהרתו של נשיא ארה"ב הוא — ש-310,000 החיילים האמריקניים המוצבים באדמת אירופה לא יוחזרו אלא לאחר שיושג הסכם על קיצוץ כוחות עם מדינות ברית ורשה.

הנשיא אמר כי ארה"ב עדיין חזקה על אף התהפוכות בהודו סין. הוא הצביע על העובדה שהעוצמה הצבאית של ארה"ב היא הגדולה ביותר בעולם, כי הכלכלה האמריקנית בריאה ביסודה וכי המשטר המדיני יצא מזעזועי העבר חזק יותר מאשר היה קודם לכן.

ברמזו לסכסוך בין יוון לטורקיה, אמר פורד כי במסגרת הברית נתעוררו מחלוקות וקשיים בשנה שעברה. הבטיח שארה"ב תעשה כל מיטב יכולתה כדי שמדינות הברית יוכלו לפעול בצוותא.

באשר לשיחה שקיים הנשיא פורד עם ראש ממשלת פורטוגל גנרל ואסקו גונסאלבס נמסר כי גונסלבס ביקש להרגיע את הרוחות בקשר למצב הפוליטי בארצו. הוא אמר לפורד כי המצב בפורטוגל אינו כה חמור כפי שסבורים בדרך כלל וכי לא נשקפת סכנה לדמוקרטיה בארצו. הוא מאמין שתמצא הדרך לפשרה בין קומוניסטים לסוציאליסטים, מה שיבטיח המשך קיום הממשלה.

עיתונאי שאל את גונסלבס: האם פורטוגל תישאר בנאט"ו? על כך השיב: בהחלט, זה מובן מאליו.

בשיחה עם ראש ממשלה בלגיה, טען גונסלבס כי הציבור אינו מקבל מידע מהימן על המתרחש בפורטוגל.

אהמי: פגישת פורד — סאדאת תכריע אם תהיה מלחמה או שלום

..., 29 (עי"ע יעי"ר) — שר ...המצרי איסמעיל פאהמי א...שפורסם היום, כי ה...באלצבורג בין ...באראה היא „האורע המכריע", א...ביל אותנו או לשלום או ...

...ן שפורסם ב„אל אהראם" ה... אמר פאהמי, „כי אם פגישה תניב תוצאות חיוביות, יהיה תמוד מאד לבצרים אין כל ...רשה להצייע, הכל תלוי ב... הברית ובקפריה עם יש... ראשי המדינות הערביות ה... להתכנס ביוני, יחליטו על ... לנוכח התוצאות של הכינוס ...

...ר על עמדת בריה המועצות ...התפתחויות האחרונות באי... ...ר פאהמי כי מן הראוי ש... ...המועצות, במסגרת מדינית הדסנם, תפעיל את כל השפעתה על ארה"ב כדי למנוע קפאון במצב".

להלן אמר כי הפגישה בזלצבורג „ההיה הזדמנות לישראל לגלות את כוונותיה האמיתיות. ישראל תצטרך להוכיח אם היא מוכנה לפעול למען שלום. וזוהי הזדמנות אחרונה שניתנת לה. ישראל חייבת לגלות את קלפיה לגבי נסיגה מלאה מן השטחים הערביים הכבושים ולגבי כינון מדינה פלשתינאית, כדי שאפשר יהיה לכונן שלום באיזור". פאהמי אמר כי סאדאת נוסע לאוסטריה מתוך עמדת-כח הן בדרג הצבאי והן בדרג הבין-ערבי.

קהיר, 29 (עי"ר ויוספ"ע) — שר המלחמה המצרי הגנרל מוחמד גמאסי אמר בראיון שפורסם כאן היום, כי עתה הזמן הטוב ביותר ליישב בדרכי שלום את הסכסוך המזרח-תיכוני.

„אם המנהיגים הישראליים יחמיצו הזדמנות זו, יימשך המאבק זמן רב והכוחות הערביים ילכו ויתחזקו". אמר גאמאסי בראיון ב„אל אנבאר".

גאמאסי הוסיף, כי למרות שברית המועצות לא סיפקה למצרים נשק חדש במקום הנשק שאבד במלחמת אוקטובר, הרי מוכן עתה הצבא המצרי לפתוח במלחמה חדשה נגד ישראל.

ד"ר בורג הזמין את הגרי"ד סולובייצ'יק לישראל

שר הפנים ד"ר יוסף בורג, שלח מברק אל הגרי"ד סולובייצ'יק בארה"ב שבו הוא מזמינו לבוא לישראל כדי לשאת הספד ביום פטירת השר משה חיים שפירא ז"ל ולהגיד שיעור בישיבת הר עציון.

בריה"מ רומזת להקלות בהגירה של יהודים

מוסקבה, 29 (עי"ר) — נשיא בריה"מ פודגורני אמר כי הוא מצפה שבקרוב יופגו פשרות בקשר עם כמה בעיות המפריעות לשיפור היחסים האמריקאים—סובייטיים. זאת אמר היום משל מרילנד מארווין מנדל.

הוא ציין כי בשיחה עמו אתמול, שבה השתתפו גם כמה מושלי מדינות אמריקאים נוספים, התייחס פודגורני במיוחד לשיחות „סאלט" ובינעוה השמיע רמז ברור שההקלות נוגעות גם להגירה יהודית בבריה"מ.

עוד אמר המושל מאנדל כי פודגורני הבטיח למושלים כי הוא „אופטימי ביותר" שהפשרות הדרושות הן בהישג היד ויש לעשות למען מימושן.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

יש לנתק ההצמדה של הל"י לדולר

הקלות הרפורמה במסים יש לאזן בהגדלת ההכנסות או צמצום ההוצאות * הורוביץ: שער מטבע קבוע — אסון בזמן אינפלציה

מאת יצחק דרימש

נגיד בנק ישראל מ. זנבר מציע לנתק את הלירה הישראלית מהדולר ולהצמידה ל„סל של מטבעות".

בדו"ח מיוחד על עליית אמצעי התשלום שהגיש אתמול לממשלה ולוועדת הכספים של הכנסת אומר מ. זנבר כי הרצון להפוך את ענפי הייצוא למובילי הצמיחה של המשק, מחייב לשקול את ניתוק הל"י מהדולר והצמדתה ל„סל של מטבעות". זאת לשם מניעת תנודות בלתי מתוכננות ובלתי רצויות בשער הל"י למטבעות האירופאיים. צעד זה כשלעצמו, מוסיף הנגיד, אינו משנה את שער הל"י ביחס לסל המטבעות. הוא מאפשר להתייחס אל הדולר כאל המטבעות החשובים האחרים.

ירידת ערך הדולר בשנתיים האחרונות שיפרה אמנם את כושר התחרות של הייצוא הישראלי, אך אין ודאות בכך שמגמה זו תימשך בעתיד. לכן יש להתאים את אופן קביעת שער הל"י לתנאים שנוצרו בשוקי הכספים הבינלאומיים מאז ניוד המטבעות החשובים. כך נהגו גם מספר מדינות שמטבעותיהן אינן בנות המרה חפשית.

קיזוז השפעת הרפורמה במסים ע"י הכנסות ממקורות אחרים

בדו"ח המיוחד דורש נגיד בנק ישראל לקזז את השפעת ההקלות במסים ע"י ביצוע הרפורמה במס הכנסה ע"י הגדלת הכנסות האוצר כמקורות אחרים או ע"י צמצום בהוצאות. כמו כן תובע עיקור תוספת היוקר מהשפעות הפיחות.

לעומת זה דורש נגיד בנק ישראל להיסכם במגיעה בחיסכון במלוות צמודים.

אמצעי התשלום עלו ב-17%

הדו"ח המיוחד הוגש אתמול לממשלה ולוועדת הכספים של הכנסת לאחר שבתקופה שבין סוף אוקטובר 1974 לסוף פברואר 1975, דהיינו במשך ארבעה חדשים, עלו אמצעי התשלום ב-1,361 מיליון ל"י, שהם 17.1 אחוז. בחודשים מארס ואפריל האט קצב עליית אמצעי התשלום בכחצי אחוז לחודש. זאת לעומת גידול חודשי ממוצע בשיעור 4.5 אחוזים בין נובמבר לפברואר. עם זאת מציין הדו"ח כי יתרת אמצעי התשלום בסוף אפריל 1975 היתה גבוהה בכ-38 אחוז מזו שבסוף אפריל 1974, תקופה שבה עלו המחירים ב-43 אחוז.

היחלשות עודפי ביקוש

מאז פיחות הל"י בנובמבר עלו יתרות מטבע חוץ ומורגשת החלשה בעודפי הביקוש במרבית מגזרי המשק. עליית היתרות בין סוף אוקטובר 1974 לסוף אפריל 1975 מסתכמת ב-430 מיליון דולר. אף כי עלייה זו קשורה בחלקה בגיוס כספים בחו"ל — יש בה משום מפנה בהשוואה למגמת הירידה שלפני הפיחות.

(סוף בעמוד 2)

התבצרות מוגברת בישובי עמק הירדן ובית שאן נוכח השינויים במערך הירדני

מאת סופרנו הצבאי

בעקבות השינויים במערך הירדני, הוחל בהתבצרות מוגברת ומואצת ביישובי עמק הירדן ובקעת בית שאן.

בישובים הללו, נעשית עבודה רצינית כדי להכין את תושביה כלל אלה שמבפעל ומתחת לגיל הגיוס למקרה שירדנים יפתחו במלחמה. התושבים, ללא יוצא מהכלל, מגלים נכונות נלהבת להשתלב במערכת ההגנה של ישוביהם.

הצבא הירדני מוסיף להימצא בהיערכות הכוללת כוחות מוגברים של שריון ואחרים.

הירדנים נקטו אמצעים לחסימת ציר הגישה במפגש הגבולות סוריה-ירדן וישראל, וחסמו דרכים באזור אליתיה וכן אל אירביד ואום-קיס.

מערך הביצורים שהקים צה"ל ברמת הגולן הושלם ולדעת משקיפים חזק עכשיו פי הביצורים הרבה יותר מאשר היה בערב מלחמת יום הכיפורים.

משקיפים מוסמכים מתייחסים בחשד רב אל הסכמת הסורים להאריך מנדט האו"ם בששה חדשים ואינם מוציאים מכלל אפשרות שהאש תחדש תוך תקופה זו. משקיפים אלה סבורים, כי ייתכן שהסכמת דמשק אינה אלא תרגיל אונאה, המכוון להרדים את ישראל. ההערכויות הללו מקבלות חיזוק מצעדים שונים של הסורים והגברת שיתוף הפעולה עם הירדנים. הצבא הסורי חזר למלוא עוצמתו מבחינת הנשק כפי שהיה לפני המלחמה.

פעילות המחבלים בלבנון, מודרכת ומכוונת ע"י הסורים. ב„מחולבר" נמצאת יחידה פלשתינאית של הצבא הסורי המחבלים שולטים שם במלוא כוחם. הם פינו כפרים וסירבו להתיר לתושבים לחזור אליהם. עם זאת שקטה לאחרונה גזרה זו והדבר מוסבר לדעת משקיפים ברצונם של הסורים מסיבות לא ידועות לא לקיים פעילות חבלנית מאיזור זה. לעומת זאת הוגברה פעילות המחבלים מגזרות אחרות של גבול לבנון.

פצצות בזוקה מלבנון נורו לעבר שתולה

מספר פצצות בזוקה ואש מנשק קל, נורו בליל אתמול אזור הצות כתחום לבנון לעבר סיור משמר הגבול באיזור שתולה.

לא היו נפגעים. הושבה אש.

מטען חבלה התפוצץ בכביש ירושלים — בית לחם

מטען חבלה קטן התפוצץ אתמול סמוך לשעה שמונה בבוקר מתחת לגשרון בכביש צור באהר, במרחק כ-800 מטרים מצומת כביש ירושלים בית-לחם.

לא היו כל נפגעים. לגשרון נגרם נזק קל מאד. התנועה בכביש נמשכה כסדרה.

דיון מדיני בוועדה הפוליטית של הקבה"ה

חזני: בתנאים הנוכחיים אין לשרטט מפות להסדר סופי

הוועדה הפוליטית של הקיבוץ הדתי קיימה דיון מדיני ובפתיחת הדיון שמעה סקירה מקיפה מפי שר הסעד, מ. חזני.

השר אמר כי בתנאים הנוכחיים אין מקום לשרטוט מפות של הסדר סופי. באשר אין כל נכונות בצד מדינות הפימוה אפילו לא לנוסחה של אי-לוחמה, ללא שיבה לגבולות 1967.

הדרך היחידה עתה היא הסדר ביניים, שיבטיח תקופת רגיעה ממושכת וסימנים בולטים להתחלת הפגה האיבה. זאת אפילו תוך כדי נטילת סיכונים מצידנו.

נוכח העובדה כי הסטטוס קוו לא ימשך והזמן דוחק יש להמשיך בתנופת ההתנחלות מעבר לתחומי „תכנית אלון".

לדעת מר חזני מתקרב „רגע של אמת" ויש להכין את דעת הקהל במדינה להכרה של פשרות וויתורים, בתנאים מתקבלים על הדעת, תוך כדי היערכות למאבק על כל שעל.

דיון בנושא יחסי העבודה במשק המדינה

הוועדה הפוליטית דנה גם בנושא יחסי העבודה במשק הישראלי לאור השביתה האחרונה בחברת קצא"א. אשר הגיעה לממדים חמורים של הפרת סדר ציבורי ופירוק כל משמעת אזרחית.

הוועדה קוראת לממשלת ישראל לשרש תופעה זו במלוא סמכויותיה למנוע התדרדרות המצב, הטומן בתוכו סכנה למדינה בשעת חירום זו.

להלן שמעה הוועדה אריח על עבודה מזכירות הכפר"ל מפי נציגה יעקב דרורי. כמו כן בשר דרורי על הפעולות האחרונות בנושא „ישיבת ההסדר".

אלון קיים שיחה ארוכה עם הנשיא צ'אושסקו

חילוקי דעות עמוקים בקשר להכרה באש"פ

בוקרשט, 29 (עיר) — שר החוץ יגאל אלון קיים היום שיחה שנמשכה 4 שעות עם הנשיא ניקולאי צאושסקו ואמר לאחר מכן כי ההבדל בין עמדות שני הצדדים באשר לתפקיד הפלשתינאים הוא גדול.

שר החוץ אמר כי השיחות, שנמשכו פי שניים מאשר הזמן שהוקצב להן תהילה היו פתוחות, גלויות לב, ידידותיות ומועילות". עם זאת סירב לגלות פרטים.

צאושסקו ביקש כפי הנראה לרמוז לחילוקי הדעות בין שתי המדינות, כאשר שוחח עם שר החוץ בתחילת פגישתם על שמים מעוננים, הן בבוקרשט והן במישור המדיני. מר אלון הגיב על כך באמרו כי הוא מעוניין בהתפזרות העננים. „אם יודעת ישראל משהו על עננים הרי היא לבטח יכולה לעשות משהו כדי לפזרם" אמר צאושסקו לאלון. הערה זו שמעו כתבים וצלמים שהורשו להכנס למטה המפלגה הקומוניסטית הרומנית ואשר נכחו ברגעים הראשונים של הפגישה.

אלון אמר לעתונאים ישראלים כי קיימים חילוקי דעות עמוקים בין ישראל ורומניה, בקשר עם הכרה באש"פ כבציג יחיד של העם הפלשתינאי.

אלון אמר כי רומניה „קתולית יותר מהאפיפיור" בשאלה הפלשתינאית, בהצביעו על העובדה כי אש"פ מחזיק נציג רשמי בבוקרשט.

חוגים מדיניים בירושלים: בהכרזות מקובסקו אין שום חידוש

סופרנו המדיני בירושלים מוסיף: הכרזות שר החוץ גיאורגי מקובסקו בכעמד שר החוץ אלון בזכות „מולדת לפלשתינאים" אין בה משום חידוש בעמדות החוץ הרומנית, דנועדה להדגיש רק את האיזון ביחסי רומניה עם הערבים וישראל — אמרו חוגים מדיניים בירושלים.

אשר לידיעות שנתפרסמו כאילו דיפלומטים יגוסלבים אמרו שהנשיא טיטו מתחרט על הכרזותיו שלו כלפי ישראל תוכח כי המדיניות המאוזנת של רומניה מוצלחת יותר — אמרו חוגים מדיניים כי אליהם הגיעו תגובות מפין אלה. ההבדל בין שתי המדינות הוא, שרומניה אינה שותפה בגוש המדינות של „העולם השלישי" ואילו יוגוסלביה כן. שכן היא רואה בו תריס בפני התקפה רוסית.

רבין: שיבוצו של שרון במשרד רה"מ — נמצא בבדיקה

בתגובה על ידיעות שנתפרסמו אתמול אמר ראש הממשלה, יצחק רבין, כי נמצאת בבדיקה אפשרות שיבוצו של אלוף (מיל) אריאל שרון, במשרד ראש הממשלה כיועץ מבשלוהו לנושאים מסויימים לעזרת ראש הממשלה, אך טרם נתקבלה ההחלטה בעניין.

מר רבין נשאל על כך בפגישה עם תלמידי ביה"ס התיכון העירוני בצפת, במסגרת סיור בעיר. הוא אמר כי במערכת הקיימת אין צורך לרבות בתפקיד פיקודי נוסף, למטכ"ל ולמערכת הבטחון. לדבריו, הכוונה היתה, וקיימת לייעוץ במשרד ראש הממשלה בנושאים שהעתונות ניסחה אותם אתמול באופן מאוד לא מדוייק.

ראש הממשלה הוסיף, כי הוא מעריך את שרון כאחד המפקדים המעולים ביותר של צה"ל, אולם שיבוצו בצבא הוא עניין להחלטה הרמטכ"ל.

„איני חושב שהרמטכ"ל צריך להיות במצב שמכתיבים לו כבחירת את מי ישיב היכרו. אמר ראש הממשלה בהוסיפו, כי כאשר הוא עצמו כיהן כרמטכ"ל לא רצה שמישהו יכפה עליו מינויים.

שרון ייפגש היום עם ראש הממשלה

סופרנו לענייני מפלגות מוסיף כי אלוף שרון עומד להפגש היום אחה"צ עם רוה"מ מר רבין בעניין מינויו כיועץ במשרד ראש הממשלה. נמסר כי מר שרון יודיע לרבין כי לא יקבל שום תפקיד בלי סמכויות נרחבות.

בינתיים נודע כי מספר שרים מתכוונים להעלות את הנושא בישיבת הממשלה ביום א'.

חוגים מדיניים מציינים כי שיקולי רבין שלא למנות את שרון לתפקיד בכיר בצה"ל עצמו מקורם. כנראה בלחצים שמפעילים עליו שרי מפא"ם.

רמת מגשימים תובעת לשלב את יישובי הרמה בהגנה המרחבית

מאת סופרנו הצבאי

תביעה לשילוב יתר של היישובים בהערכה ההגנה המרחבית העלה משה אורבך, חבר ועד מושב רמת-מגשימים בעת ביקור כתבים צבאיים במקום.

לדברי אורבך עשה צה"ל דברים גדולים מאז המלחמה בתחום התצטיידות וההגנה המרחבית ברמת-הגולן. יש התבצרות ויש מקלטים בכל בית. אך לדעתו אין זה מספיק ויש לעשות דברים נוספים כדי שהיישובים יוכלו לעמוד ביום מבחן.

ברמת מגשימים קיימת כיום ישיבת הסדר שתלמידיה מסייעים בשמירה על היישוב ומהווים תגבורת חשובה לאוכלוסיה הקטנה יחסית. חברי מגשימים חרים גם לשיעורי תורה מפי הרמים של הישיבה.

משה אורבך קבל על כך, כי בגלל חוסר מבנים אין אפשרות לקלוט חברים נוספים הרוצים להתיישב במקום, אם כי מבחינה משקית אין מניעה לקלוט אותם.

רמת-מגשימים הקיימת 7 שנים כוללת 50 יחידות דיור וכולן מאוכלסות. היא התפתחה מאוד מבחינה משקית וכלכלית. לרשותם 4500 דונם גידולי שדה כטעים, בקר לבשר, צאן הודים, כסגרת לעבודות תוך ועוד.

ביה"ד לעבודה האריך תוקף צווי הבאה של השובתים

שופט בית הדין האזורי לעבודה בבאר שבע, מנחם גולדברג, האריך אתמול ב-5 ימים נוספים את תוקף צווי ההבאה נגד שובתי נמל הנפט באשקלון.

בדיון שנערך בלשכתו של השופט, בבאר שבע, הופיע סגן מפקד משטרה מרחב הנגב, סנ"צ בצלאל דוידוביץ, שהודיע כי משטרת ישראל לא לכדה עדיין את השובתים שברחו ללב ים ומאמציה עדיין נמשכים.

השופט הודיע לצדדים, כי כאשר יוכלו להופיע בפני בית הדין, לאחר שיישבו ההדורים בין השובתים המתחפים במשטרה לבין הנהלה קצא"א, ייקבע מועד לדיון בבית הדין. (ראה גם ידיעה בעמ' ב')

הדלקת הנר

	ערש"ק	מוצ"ש
ירושלים	7.00	8.20
תל-אביב	7.18	8.23
חיפה	7.12	8.23
אילת	7.12	8.15
באר-שבע	7.16	7.14

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עד בהיר. הטמפרטורות הצפויות: ירושלים: 18—27, תל אביב יפו 18—26, חיפה 20—28, באר שבע 16—32, רמת הגולן 16—28, טבריה 20—35, נהריה 16—26, צפת 16—28, עפולה 18—33, השומרון 17—27, לוד 17—30, יריחו 20—36, אילת 26—40, מפרץ שלמה 27—28 מעלות.

לאירופה
רומניה, סקנדינביה וארה"ב
בהווי דתי ואוכל כשר
תיירות, פרטים והרשמה בכל משרדי הנסיעות.
ISRAEL WHOLESALE DIV. OF MELIA
הגשר לעולם עם טיול
גשר

במחיר הזדמנות
קלף לס"ת (עזים) שלם משורטט
גובה 50
פרטים: טלפון 791944

ישיבת ההנהלה של המפלגה הדתית לאומית וחברי הסיעה בכנסת
תתקיים אי"ה ביום חמישי כ"ו בסיון 5.6.75 בשעה 3.30
אחה"צ בבית התנועה בתל-אביב.

ב"ה
בית הכנסת הגדול
תל-אביב, רח' אלנבי 110
עריכת חופות מפוארות
לפנות למשרד.

אם חתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המודרנית-החסידית
בהנהלת ברוך שורץ
תל-אביב, שינקין 33
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

לשכת הרבנות והמועצה הדתית אילת
מכרז
דרושים:
משגיחי כשרות לבתי מלון באילת
תנאים מיוחדים עם עזרה בדיור.
המעונינים יפנו אל מזכיר המועצה הדתית הודה עמר ת. ד. 15 אילת.

האזינו היום
(יום שישי)
בקול ישראל גל א'
לתכנית קבלת שבת
בשעה 3.05 אחה"צ
*
תכנית זו תוגש הפעם לתנועה להפצת תורה (ת.ל.ת)

אוניברסיטת בר אילן
יד ברוך קורצווייל
הצבור מוזמן לערב ברוך קורצווייל שיערך לרגל הוצאתו לאור של
"ספר ברוך קורצווייל"
הכנס יתקיים, אי"ה ביום ראשון כ"ט בסיון תשל"ה (8.6.75) בשעה 20.00 באודיטוריום ע"ש שלייפר בקרית האוניברסיטה.
התכנית:
פתיחה: פרופ' מנחם צבי קדרי, רקטור האוניברסיטה
הרצאה:
„ברוך קורצווייל כהוגה דעות של היהדות"
פרופ' משה שורץ, ראש המחלקה לפילוסופיה.
פרקי נגינה
רביעית הפסנתר הישראלית פנינה זלצמן — פסנתר; משה מורבין — כנור; אברהם בורנשטיין — וויולה; אלחנן ברגמן — צ'לו.
תנגן קוורטט בסול מינור 478 מאת ו. א. מוצרט.

ברוך דיין האמת
נפלה עטרת ראשנו
במות עלינו ראש משפחתנו — כתרנו
השו"ב יהושע אברהם
בן: פנחס ספיר זצ"ל
הבל על דאבדין ולא משתכחין
יושבים שבעה: בביתו, שיכון סלע בלוק 2 דירה 27, חדרה
המתאבלים:
אשתו פייגה תחי'
הרב שלמה בורשטין ומשפ' — חדרה
ר' יצחק ספיר ומשפ' — אורוגוואי
ר' משה ספיר ומשפ' — בני-ברק
הרב אהרן מוזר ומשפ' — ארגנטינה
הרב יונה פלפרשטיק ומשפ' — ירושלים
אהוהו צירל פיינבבוים ומשפ' — ניו-יורק
נכדיו ונינים

בצער רב וביגון אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, בני, אבינו, סבנו ואחינו היקר מאוד
ר' אלטר יעקב שלמה
ב"ר מרדכי יהודה קריצלר ז"ל
מלונדון
הלוויה התקיימה אתמול י"ט סיון תשל"ה (29.5.75) בבית הקברות סנהדריה, ירושלים
המשפחה האבלה
„השבעה" אצל משפחת קליין, רח' משה ערת 9, רמת אהרן, בני-ברק.

לחברנו צבי ליבסקינד
ובני משפחתו בארץ ובחו"ל
נחומים במות האב
ר' שלמה זלמן ליבסקינד ז"ל
המקום ינחמכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
בית ניר גליס

ב"ה
במלאת שלושים לפטירת יקירנו
הרב בן ציון פיגלסון זצ"ל
נעלה לקברו לגילוי המצבה ביום ב', כ"ד סיון תשל"ה (3.6.75) בשעה 15.30 בבית העלמין בקרית שאול.
הספד יתקיים בהיכל הישיבה ברח' טרומפלדור 30 ת"א בשעה 18.00.
תלמידיו ומוקירי זכרו המבקשים לכבד את זכרו יצאו מבית הכנסת בשעה 15.00
המשפחה
והנהלת ישיבת תל אביב

לכבוד ידידנו הנערץ, איש האשכולות,
בנו של הרב הגאון מרן הר"ר דוד זצ"ל
יבלחט"א
הגרא"י שאר-ישוב כהן
שליט"א
יו"ר הנהלת מכון הראי"ה
להיבחרו לכהונת רב ראשי בעיה"ק חיפה והמחוז
ברכות מאליפות
והדרך צלח רכב על דבר אמת (תהלים מ"ה ה')
בשם מכון הראי"ה להקר והפצת של משנת הרב זצ"ל
פרופ' חיים ליפשיץ

לידידנו הדגול הרה"ג
ר' אליהו יוסף שאר ישוב כהן
שליט"א
ברכותינו הלבביות
לרגל הבחרו לכהן פאר כרב ראשי
בעיר הכרמל חיפה
מתפללי בית הכנסת
„נזר דוד" ירושלים

לידידנו הגאון
רבי שאר ישוב כהן שליט"א
ברכות נאמנות
להבחרו כרב ראשי וראש אבות בתי הדין
בעיר חיפה
ישראל נאה

תלמידי ישיבת בני-עקיבא
„תקות-יעקב" — שדה-יעקב
ישתתפו בתכנית הטלוויזיה
„שלום לבוא שבת"
המשודרת היום בשעה 15.30 אחה"צ.
הצבור מוזמן לצפות בתכנית

רשת ישיבות פורת יוסף בישראל
בנשיאותו של מרן הגאון הראשון לציון הרב הראשי לישראל כמוהר"ר עובדיה יוסף שליט"א
ברכת רבנן ותלמידיהן
שלוחה מירושלים עיר הקודש
לכבוד הרב הגאון, המנהיג הדגול רב פעלים לתורה
הרב אליהו-בקשי דורון שליט"א
להיבחרו לכהונה הרמה לרב הראשי לחיפה העיר והמחוז
ולהתמנותו ראש ישיבת פורת יוסף בחיפה
ההנהלה

למרן הרב הראשי לישראל הראשון לציון
גאון הרב עובדיה יוסף שליט"א
ובו"ב
ברכות מאליפות
לנשואי הבן עב"ג
יה"ר שיזכו על שולחנם תורה וגדולה ויזכו להקים בית נאמן לתפארת המשפחה הגדולה.
הרבנות הראשית המועצה הדתית
רחובות

לחברת ההנהלה הארצית
אורה לוי ומשפחתה
מיטב ברכותינו ואיחולינו
לנשואי בנכם שלמה חיים עב"ל נצחיה
בת הרה"ג ח. ד. הלוי שליט"א
תזכו מהזוג הצעיר לרוב נחת ושמחה
הנהלת
תנועת האשה הדתית

هكذا من الاصل

صكذا من الاجل

ישראל מציגה פיתוחים חדישים ב„סאלון האווירי" שייפתח היום בפאריס

מאת סופר עתיים בסאלון האווירי

פיתוחים חדישים של מוצרים מתוחכמים שעדיין לא פורסמו בישראל מוצגים כעת בביתן הישראלי של הסלון האווירי הבינלאומי שייפתח בשעה הבוקר בלה בורז'ה, פאריס.

בקומת הקרקע של הביתן מציגה התעשיה האווירית לראשונה את ה„רביב", רכב-בר-יעקב, (על שם סבציאו), שהוא רכב סיור משוריין שכולו מיוצר בארץ פרט למנוע.

ברכב המשוריין הוכנסו שינויים רבים והוא מיועד להוביל בקרב 8 אנשים — נהג, מפקד ושישה חיילים, על נשקם וציודם. הרכב הוא בעל כושר-עבירות בלתי רגיל בחולות, במדרונות ובוואדיות.

מבנהו המיוחד של הרכב עושה אותו עמיד בפני מוקשים. יתר על שום משקלה הקטן יחסית — 29 טון בלבד, והיא נבנתה כבר ב[illegible]

כן לאחר עליה על מוקש ניתן להחליף את הצירים תוך 3 עד 5 שעות והרכב שב כשיר לפעולה.

את הרכב החדש ניתן להעביר גם לנחיתות, והוא מסוגל לרדת ממנה תוך נסיעה בסים לדורים. אפשר גם להסיטו במסוק על צוואר או במטוסי תובלה מסוג „נורד" או „הרקולס". שריונו עמיד בפני נשק קל.

נמסר כי כבר נתקבלו הזמנות לרכב זה ממספר מדינות.

ספינת „דבור"

מוצג אחר בביתן הוא ספינת ה„דבורה". אורכה של הספינה 65 רגל, היא מצוידת בשני מנועי דיזל, משהות מהירות של 22 קשר ובנויה כולה באלומיניום. מופעלת בידי צוות של 8 אנשים, חימושה — שני תותחים 20 מ"מ ושני מקלעים 0.5. ה„דבורה" ניתנת להעברה ביבשה ב[illegible]

טיל „גבריאל"

טיל ים-ים „גבריאל", סימן 2 מוצג בביתן זו הפעם הראשונה לציבור. טיל זה, אשר שונה בחיצוניות מהטיל הקודם, אך להגיע לטווח כפול מזה של הקודם, והיה צריך להגדיל את [illegible] המנוע. התעשיה האווירית הישראלית הצליחה לעשות זאת [illegible] שינויים מזעריים באמצעות שיגור. הטיל החדש מותאם למשגרים הקיימים, בלי לשנות ממדיו החיצוניים. הטיל גבריאל [illegible] 2 כבר נמכר מחוץ לישראל.

התעשייה האווירית הישראלית פיתחה מתקן אלקטרוני המאפשר [illegible] צוותי טילים בסימולציה [illegible] הקרקע. קודם לכן היה צורך להוציא את הצוותים לים כדי [illegible] בירי בטילי „גבריאל". [illegible] העוכחי מאפשר [illegible] צוותים [illegible] וניתן לדעת את [illegible] צוות בנפרד או את כל הצוות [illegible].

גדר אלקטרונית מתוחכמת

הגדר האלקטרונית המיוחדת [illegible] מגלה עבודת תיחכום [illegible] המבטיחה שלא תהיה בתוכה [illegible] מקרית ולאזעקת שוא. אשר מוטל עליה כוח מסוים [illegible] האזעקה וניתן לקרוא [illegible] היה נסיון פריצה. [illegible] גדר זו בחו"ל [illegible] ב־6 מיליון דולר.

טיל „שפריר"

רשות פיתוח אמצעי לחימה (רפאייל) במשרד הבטחון מציגה [illegible] סלון את ה„שפריר" — טיל אוויר-אוויר. טילים אלה נמצאים [illegible] האוויר מאז 1968 והיו בשימוש [illegible] במלחמת ההתשה וביום הכיפורים. לטיל [illegible] אחוז גבוה ביותר — בששים אחוז [illegible] 23 אחות פגיעה של טילים מסוגו.

לטיל „שפריר" שלושה מרעומים: אחד מרעום-הקשה המופעל בפגיעת הטיל, השני מרעום המופעל כשהטיל חולף במקום המטוס שאליו שוגר. השלישי המשמיד את הטיל בסוף [illegible] אוויר, כדי שלא יפול [illegible] האויב.

אלת"א מציגה בביתן [illegible] כמה מכ"מים [illegible] והגנה על חופים, [illegible] מכ"מים נייד. ה„משפחה" [illegible] על יחידות בסיסיות. [illegible] מוצג גם מחשב [illegible] ולמכשירי קשר חדישים [illegible] משום אמינותם הגבוהה [illegible] קרב ישראליים חדישים.

רה"מ רבין סייר בגליל העליון

הממשלה נחושה בדעתה לבצע תכנית החומש לאכלוס הגליל

הטענה שבאילו הקשיחה ישראל את עמדתה בעקבות האיגרת ששלחו 76 הסנטורים לנשיא פורד, מגמתית ביסודה — אמר אתמול ראש הממשלה, מר יצחק רבין, בתשובה לשאלותיהם של תלמידי תיכון, אשר עמם נפגש בבית הספר התיכון-דתי האזורי ליד המועצה האזורית מרום הגליל. בפגישה השתתפו מאות תלמידים מהישובים, מהמושבים ומהקיבוצים בסביבה.

ראש הממשלה אמר, כי הוא מחשיב ומעריך מאד את הסיכה הקונגרס, אך טעות היא לחשוב שבשל כך הקשיחה ישראל את עמדתה. ישראל היתה מוכנה, ומוכנה גם היום, לנהוג בגמישות אם הצד שכנגד יגלה גמישות דומה. „אם הצד השני מקשיח עמדתו, ורק עלינו ללכת לוויתורים, הרי שזו כניעה", אמר רבין.

קודם לכן נועד ראש הממשלה לישיבת-עבודה עם ראשי המועצה האזורית מרום הגליל ונציגי הישובים בגליל. ראש המועצה, שמעון קדוש, סקר בפניו את הבעיות המעסיקות את המועצה בתחומי בטחון, חינוך, כלכלה וחברה. נציגי הישובים תבעו לזרז את פיתוח הגליל ואכלוסו.

בדברי תשובתו אמר ראש הממשלה, כי ממשלת ישראל נחושה בדעתה לבצע בתנופה את תכנית החומש לאכלוס הגליל ופיתוחו, „ולא במקרה מגיע אחוז הבניה בגליל ל־33 מכלל הבניה במדינה. הממשלה הקציבה מיליארד ומחצה ל"י לתקציב הפיתוח של הגליל, ואין ספק כי פעולות הפיתוח יבוצעו בהתאם לתכניות, וזאת בתנאי שגם תושבי הגליל יתרמו חלקם במבצע גדול זה.

ממרום הגליל נסע ראש הממשלה לביקור בצפת השתתף בישיבת מועצת העירייה וראשי המוסדות.

ראש העירייה, אהרון נחמיאס, הודה לו על דברי העידוד בכל הנוגע לאכלוס הגליל ופיתוחו, ולאות הוקרה הגניק לו סמל זהב של העירייה. הרב דיין בירך את ראש הממשלה ואיחל לו הצלחה במעשיו.

לאחר מכן עלה ראש הממשלה לבית הקברות והתייחד עם זכרם של 22 תלמידי התיכון הדתי בצפת שנרצחו על ידי מחבלים לפני שנה במעלות. הוא הניח זר ליד גל התמיד, עבר על פני כל המצבות ושוחח עם ידיד ועם ההורים השכולים מאיר צפרוני.

לאחר מכן ביקר מר רבין בבית החולים הממשלתי ע"ש רבקה זיו בצפת, סייר במחלקותיו, ונפגש לשיחה עם סגל הרופאים והעובדים.

גם בצפת נפגש ראש הממשלה עם תלמידי תיכון עירוני והשיב על שאלות שנגעו [illegible] נושאים.

ברכת הגרצ"י קוק
להרב שאר ישוב כהן
רבה הראשי של חיפה

ב"ה, ח' סיון ה'תשל"ה

לכבוד יקירי חביבי הרב הגאון אוצר התורה והיראה הדגול הבעם מר"ה שאר-ישוב אחיה הכהן שליט"א, ברא דאבוהא כלישא היכלא דאבוהא ה"ה, הדעיים, מחשוב יושרן טוב וברכה ד' דעגלא ד' עזילא.

מתוך אמתת מעמקי לבבי ר' נפשי הנני בזה בביע ומגלה לכבוד תורתך את ברכתי שמחתי הנאמנה והגדולה להבהרך ולהתמנותך בצדק ובצהיי למשרת הרבנות הראשית של עיה"ק חיפה הי"ו. יהי נא כל נעם ה', השייך לכדת תלמידי-חכמים של ארץ-ישראל, המבעימים זה לזה, ולכל סלוא עם ד' ונחלתו, בהליכות התורה וכל הליכות עולמנו על פיה, עליך ועל כל פעליך ומעשיך להנהלת קהל-הקודש הגדול הזה, וישרה כל תקף שכינתו עליהם, בחסן שגב תורתך ויראתך והדר כשרונותיך המאירים לזכות הרבים ולקידוש השם, הבופיע על תקומת נצחנו בשבותו שבותנו, ושיכלול קיבוץ גליותינו, מתוך רוממות בנייתה של ירושלים מרום קדשנו ותפארתנו. הזכות הצבורית המתגדלת אתך התגלה ותתאדר ביהאי לכל הצלחת צניעך לדירך ולקהל-הקודש אשר בראשות הנהלתך המאושרה, בשפעת כפלי ברכות כולי כהנא מסייע כהנא, בכל חביבות היקר דושי"ת באהרי"ן, בצפיית ראיית הישועה השלימה.

צבי יהודה הכהן קוק

המשטרה טרם הצליחה לעצור כל עובדי קצא"א בנמל אשקלון

היושבים בסירות הכריזו שביתת רעב כאות הזדהות עם שבעת חבריהם שנעצרו ל־8 ימים ונכלאו בכלא אשקלון

חרף כל מאמצי המשטרה להמשיך ולבצע את המעצרים של עובדי מחלקת-הים של נמל הנפט באשקלון, לא עלה בידה במשך יום אתמול אלא לעצור רק עובד אחד, נוסף על ה־16 שכבר נעצרו ביום ד'.

לכתב עתיים נודע ששוטרים בלבוש אזרחי יצאו ברכב אזרחי לישובים שונים ברחבי המדינה כדי לנסות ולאתר עובדים, לפי רשימה. בשעות הצהריים נראה מסוק „מיישר" של המשטרה כשהוא מסייר באיזור הנמל. נוסף על המסוק שהופיע מספר פעמים בשעות הבוקר. יחידות משמר הגבול החליפו את השוטרים במתקני הנמל ובמקום נמצא קצין בדרגת רב-פקד. ליד שלוש הסירות של המשטרה בתוך המעגן נראו שוטרים כשהם עוסקים באימונים. הכניסה למתקני הנמל נחסמה בשעות הבוקר וכל מלאכה שותקה. כלי רכב נבדקים בקפדנות.

סירות השובתים נראו במשך היום מקובצות מול הנמל ונמסר שהכריזו שביתת-רעב לאות הזדהות עם שבעה חבריהם הנמצאים בכלא אשקלון ואשר נגדם הוצאה פקודת מעצר ל־8 ימים.

לפי כל הסיכונים המשיך המשטרה בשיטת המצור כדי למנוע מהשובתים מגע עם החוף ולבצע מעצרים נוספים לפי החלטות ביהמ"ש. לפי הערכה נמצאים על הסירות כ־30 שובתים. שניים מהעצירים שוחררו מפאת מחלה.

פקודת מעצר נגד שבעה עובדים

שבעה עובדים שנעצרו ביום ג' הובאו אתמול בפני שופט השלום באשקלון שהוציא נגדם פקודת מעצר ל־8 ימים. מעצרם של עובדים אלה בא בעקבות תלונת מינהלת מתקני קצא"א על הסגת גבול פלילית ועל גניבת רכוש, בכך שהשתלטו על 4 סירות החברה. התלונה מתייחסת לכל עובדי המחלקה מאחר שלפי הידיעות הם מתחלפים במשמרות תוך כדי תפיסת הספינות.

השבעה הם אנשי מחלקת הים: אברהם אסרף, בן 43, הלל פיבקו בן 41, מיכאל לור בן 25, אריה רהב בן 26, כתריאל פרבר בן 25, אליהו יוסף, בן 33, וגיורא האאירי בן 32.

את הבקשה לעצרם הגיש רב-פקד אהרון עכ'יקם מכ'משטרת אשקלון. ש־טען כי השוטרים תפסו ב־19 בחודש 4 גוררות של חברת קצא"א, ביחד עם אחרים שהשתמשו בהם ללא רשות הבעלים, והפריעו למהלך התקין של העבודה.

ד. פרוטר הודה ברצח הקונסול הישראלי ביוהניסבורג

יוהנסבורג, 29 (ע"ר, ע"פ רויטר"ס). — דוד פרוטר הודה היום ברצח כאשר הובא בפני בית המשפט ביוהנסבורג יחד עם אחיו צרלס פרוטר, באשמת רצח בעקבות השתלטות על הקונסוליה הישראלית ב־28 באפריל.

המשך המשפט נדחה ל־24 ביוני. בעת הדיון הקצר בבית המשפט הוקף הבנין בכוחות משטרה מתוגברים.

דוד פרוטר, בן 26, ביקש לדעת מעל ספסל הנאשמים אם יוכל להשמיע הצהרה, וכאשר נענה בחיוב הצהיר: „אני אשם בהריגת אדם". הוסיף כי הוא לבדו אחראי לפרשה, ואחיו לא היה מעורב בה.

21 איש היו מוחזקים בקונסוליה כבני-ערובה בעת המצור.

סגן הקונסול הישראלי, גיורא רביב, נהרג בעת המצור.

דוד אמר כי לאחיו צרלס, 21, „לא היה מושג מה מתרחש. הוא היה שם במקרה ולאחר שיכנעתי אותו בעורמה לבוא לבניין".

הוריהם של שני הצעירים היו נוכחים באולם בית המשפט, ולוו על ידי שוטרים למכוניתם בתום הדיון.

שני האחים מוחזקים מאז מעצרם במטה הראשי של המשטרה. היום פסק בית הדין לעצור אותם עד לפתיחת המשפט.

פרוטר ניסה שוב להתאבד

פקיד שירותי הבטחון גילה היום כי דוד פרוטר ניסה שוב לשים קץ לחייו זמן מה לאחר שהופיע בבית המשפט.

כראמה פתח בשיחות להקמת ממשלה בלבנון

בירות, 29 (עי"ר, עי"צ ויוסי"ע) — ראש הממשלה המיועד ראשיד כראמה נפגש היום עם נציגי כל הסיעות במסגרת מאמציו להקים ממשלת קואליציה, שתוכל להחזיר את הסדר על כנו בלבנון.

בבירות נשמעות שוב יריות בחלקי העיר השונים. בשעות הלילה הופגזו רובע אשראפייה שרוב התושבים בו הם נוצרים. נגד הרובע הופעלו מרגמות כבדות ורקטות.

המשקיפים אינם יודעים להסביר מה גרם למסר היריות.

המשקיפים הביעו את הדעה כי צד שלישי, שאינו קשור עם אנשי הפלגנות ואף לא עם המחבלים, מבקש ליצור אווירת סרור בלבנון תוך ניצול המתיחות ואי הסדרים.

לאחר שסיים את התייעצויותיו עם הסיעות המדיניות, סירב כראמה לגלות מתי יקים ממשלה חדשה שתחזיר את הסדר על כנו.

משלחת עיראקית במוסקבה

מוסקבה, 29 (עי"צ) — משלחת של מפלגת השלטון העיראקית „בעת" בראשותו של קאסם סאליאס, הגיעה היום למוסקבה, ובו ביום יצאה משלחת כלכלית בראשותו של שר התעשייה העיראקי את ברית המועצות — מסר היום „פראבדה" הסובייטי.

מטוס „יו-2" התרסק בגרמניה

בון, 29 (יופיע) — מטוס ריגול אמריקני מדגם „יו-2" התרסק באזור הרי זאוארלאנד בצפונית — מזרחית מבון — על כך הודיע דובר חיל האוויר האמריקאי.

הדובר ציין כי הטייס קפטיין רדברס רגדלמאן, בן 30 מפסקסן שבאריזונה צנח מהמטוס והועבר במצב טוב לבית חולים של חיל האוויר האמריקני בוויסבאדן.

המטוס הגיע מווהרספילד שבבריטניה.

דובר חיל האוויר סירב לגלות כמה זמן שהה ה„יו-2" באוויר או לדון בפרטי טיסתו.

כזכור זכה המטוס מדגם „יו-2" לפרסום עולמי כמטוס ריגול, כאשר הרוסים הפילו מטוס כזה מעל לבריה"מ ב־1960.

למטוסים מדגם „יו-2" טווח טיסה של 4,800 ק"מ והם יכולים להגביה טוס עד 20 אלף מטר.

דיין: אם מצרים תפתח התעלה ולא תעביר צבא מזרחה — תרחיק ישראל הטנקים למרחק 30 ק"מ

ח"כ משה דיין אמר אמש כי אם מצרים תפתח את התעלה ולא תעביר צבא לגזרה, תוכל ישראל, לדעתו, להרים למצב של רגיעה, בכך שתרחיק את הנשק הכבד ו[illegible] הטנקים שלה למרחק של 30 ק"מ מהתעלה, במקום 20 ק"מ כיום, מבלי לוותר על שטח ולהזיז כוחות.

מר דיין הופיע בישיבה הרצדה המדינית של צ"ב בת"א.

מר דיין הסכים, כי הסיכויים היום להגיע להסכם עם הערבים הם יותר טובים מאשר מאז הקמת המדינה, אך עם זאת עלינו להיות מוכנים גם לאפשרות שלא יושג הסכם ותפתח מלחמה. בלי נבונות למלחמה, לא נוכל לנהל מו"מ בלי הכתיבים.

פתח את הישיבה ח"כ יגאל הורוביץ, שהביע תקווה כי רפ"י תתאחד מחדש, וכשה דיין יהיה אחד האנשים שיעמדו בראש הגוף הזה בעתיד.

בהגיבו על כך אמר דיין, כי רפ"י האיכה בשעתו בגלל פרשת לבון, ונושא זה אינו קיים כיום. אין לבסס פילוגים על שאלות של עבר אלא על בעיות אקטואליות. „אם במפלגת העבודה תחליט להתרענן מבני או אני מסנה, אעשה זאת בכנס של מפלגת העבודה, ולא כאן", אמר בחיוך.

728 נהרגו אשתקד בתאונות דרכים

728 אנשים נהרגו אשתקד בתאונות דרכים, אמר אמש יו"ר המועצה הלאומית למניעת תאונות, השופט שלמה ליבנברג, במקס תחרות „הנהג הזהיר לשנת 1974" שנערך ב„היכל התרבות" בתל-אביב.

שר התחבורה גד יעקובי, הודיע במעמד זה על נקיטת שורה אמצעים שבכוחם לבלום את הקטל בדרכים ולשפר את רמת הנהיגה: כל נהג, מגיל 65 ועד 70, יחוייב להגיש אחת לשנתיים תעודות רפואיות, המאשרות כשרותו לנהוג בכלי רכב. הדבר מתייחס לכ־50 אלף נהגים בישראל. גולת הכותרת של אבזרי הבטיחות תהיה חובת חגירת חגורות הבטיחות בכבישים הבינעירוניים החל מ־1 ביולי.

השופט ליובנברג, דיווח על הענות גוברת והולכת למבצע החינוכי של „הנהג הזהיר" בו השתתפו 135 אלף נהגים. מר ליובנברג הודיע על הזוכה בפרס הראשון — מכונית נוסעים (כולל מסים) שהוענקה לטוביה ברנשטיין, בן 28, מתל אביב. הנוהג שש שנים ללא כל דרית תנועה או תאונה.

רדיו לוב חידש את התקפותיו על מצרים

קהיר, 29 (עי"צ). — רדיו לוב חידש את התקפותיו על מצרים, ובכך הפר את שביתת הנשק שעליה הוחלט לפני זמן מה בתחום זה — כמסר היום „אל אהראם" הקהירי.

[illegible] לוונזון נידון ל־6 שנות עבודת פרך

ניו יורק, 29 (עסב"א) — [illegible] לוונזון נידון ל־6 שנות עבודת פרך — מסרו היום מקורות יהודיים בניו יורק. גזר הדין ניתן ע"י בית המשפט האזורי של מולדביה. הנאשם הואשם בספסרות בלתי חוקית במטבע.

החלטות כנס נציגי היהודים יוצאי ארצות ערב בישראל

כנס נציגי יהודים יוצאי ארצות ערב שנערך אתמול בתל-אביב החליט להביע בפני ממשלת ישראל שהעלות אקטיביות בעיתות על הסדרים מדיניים עם ארצות ערב ושיקומם של הפליטים היהודים הערביים. באי הכנס הביעו את צערם ואת דאגתם מגמתם של גורמים בינלאומיים להתחשב בתביעותיהם של הפליטים הערבים, תוך התעלמות מקיומן של תביעות היהודים שהגיעו כפליטים ומחוסרי כל מהארצות הערביות.

יהודי ארצות ערב, בהצביעם על קהילות יהודיות שהתקיימו בארצות ערב כאלף שנים לפני בואם של הערבים, תובעים את חלקם באוצרות הטבעיים שהתגלו מאחוריהם. יש להבהיר את רכוש הקהילות היהודיות ואת רכושם הפרטי שנאמד בבי-ליארדים דולרים אשר נגזל, או הוקפא.

זיש להדגיש בימה תופעה לקדושים הסמונים בארצות-ערב וכן כל ערכי המורשת, התרבות והפולקלור שהותירו אחריהם. כמו כן יש לתבוע בהאו"ם מכום סיוע המקביל לזה שהתרים לערבים בשביל שיקום הפליטים תוך הקביעה כי סבלם של היהודים עם עלייתם ארצה אינו נופל מזה של הפליטים הערבים שעזבו את שטח מדינת ישראל.

בתחום המדיני נאמר בהחלטות כי באי הכנס מתנגדים להכין מסמכים מדיני כל סוג שהוא לפליטים הערביים, וקובעים כי קליטתם של 650 אלף יהודים שבאו מארצות-ערב ויציאתם של 590 אלף ערביים שיצאו את שטח מדינת ישראל לארצות ערב, מהווה את אחד מחילופי האוכלוסין בעולם בשלושים השנים האחרונות.

למען יישום ההחלטות וביטוין המשפטי של התביעות, החליט הכנס על הקמת שני צוותים של מומחים ישראלים ולא-ישראליים, שיכינו את החומר הסופי אשר יובא לאישור הכנס הבינלאומי.

הגיעו עולים מהודו

קבוצה של כ־30 עולים באה אתמול בבוקר מהודו, ונשלחה ישר למקומות שהוכנו מראש עבורה בעיירות פיתוח ובאולפנים.

בקבוצה מספר גדול של בוגרי אוניברסיטאות ובעלי מקצועות סכניים חפשיים. אנשי משרד הקליטה בנמל שטיפל בהם ציינו עד כמה עליה זו נוחה „נעדרת בעיות".

כל העבודה נעשית ע"י נציגי הסוכנות בהודו, והאנשים באים כשהם יודעים בדיוק לאן הם הולכים. ברוב המקרים כבר נמצאו גם מקורות עבודה עבורם, והדירות מוכנות והטיפול בהם הוא קל.

כל העולים הם דוברי אנגלית ובקבוצה שבאה ביום ה' היו אדריכלים, עובדי דפוס ומזכירות, מסגרים מתמחים ומהנדסים, מנהלי חשבונות ועוד.

נשותיהם, לבושות הסארי הססגוני קשטו בהופעתן הצבעונית הנאה את מסוף הנמל, אשר זמן כה רב התרגל לאווירה האפורה מאז המלווה של עולי בריה"מ.

התופעה זו מורגשת לא רק בלבוש, לגבי עולי הודו „ההפכפכי" המלווה כל העיירה אינה גדולה כל כך כמו אצל היוצאים לתרות מאווירת הדכאון השוררת בבריה"מ.

נועלה ועידת תנועת המושבים

ועידת תנועת המושבים ננעלה אמש בשורה של החלטות בהן הודגש דגש על עקרונות העבודה והחדירת המושב, קיום תנועה צודקת ועבודה עצמית.

החלטה אחת אומרת כי העבודה העצמית קשורה קשר בל-ינתק ביסודות המושב והעבודה השכירה היא סכנה לקצם קיומה.

בסעיף „דור המשך" מציינת ההחלטה, תוספת יחידות משק במושבים אם הדבר אפשרי קליטה במושבים החדשים, קליטה במרכזים כפריים במסגרת שירותים, הכוונה לכפרי תעשיה העתידים לקום במסגרת התנועה ולאפשר לבני מושב לקבל דיור באזורי פיתוח.

חילופי גברי במשרד האוצר בשבוע הבא

מאת מערכת הכלכלי

שורה של חילופי גברא במשרד האוצר יכנסו לתוקף בשבוע הבא.

מנכ"ל האוצר אברהם אגמון פורש מתפקידו. במקומו יתמנה מר ארנון גפני, הממונה על התקציבים. בעקבות זאת יחולו חילופים המינויים באגף התקציבים.

מר יצחק מן מתחיל ביום ראשון בתפקידו כנציב מס הכנסה.

נודע כי מנכ"ל האוצר א. אגמון מועמד לתפקיד לירי"ר הרשות שהרכו המלהבה בחרם הנפט הערבי.

זכו בהגרלת ה[illegible]

בסך 500,000 ל"י זכה 1 [illegible] .110271

בסך 100,000 ל"י זכה [illegible] .168938

בסך 50,000 ל"י זכה [illegible] .451117

בסך 10,000 ל"י זכו [illegible] .421814 ; 149846

בסך 5,000 ל"י זכו [illegible]: 062249 ; 022323 ; 452903 ; 385044 ; 252624 ; 619085 ; 594958 ; 548801.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־14367 ; 53167 ; 52801 ; 41720 ; 39584 ; 67604 ; 62581.

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־03088 ; 82554 ; 74857 ; 62776 ; 42341 ; 99860 ; 89641 ; 89396.

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0545 ; 1376.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0653 ; 2451 ; 2061 ; 1848 ; 1220 ; 3105 ; 2914 ; 2802 ; 2689 ; 3717 ; 3677 ; 3604 ; 3284 ; 4516 ; 4501 ; 3893 ; 3834 ; 6060 ; 5488 ; 5233 ; 4845 ; 7415 ; 7385 ; 6472 ; 6251 ; 8580 ; 8430 ; 7852 ; 7732 ; 9784 ; 9169 ; 8797.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה [illegible]

זנבר: יש לנתק הל"י מהדולר

(סוף מעמוד ראשון)

הייצוא לא עלה

מר זנבר מוסיף כי עם הופעת סימנים ראשונים ובלימת הגידול בצריכה הפרטית לנפש ולצמצום עודפי הביקוש נוצרו תנאים להקטנת הגירעון השוטף במאזן התשלומים. נתוני היבוא האחרונים מצביעים על בלימת הגידול בצריכה והירידה בהשקעות בעלות עדיפות נמוכה יחסית מתחילות להשתקף באי-גידול של היבוא ואף בירידה קלה.

עם זאת אין להסתפק בכך ויש לפעול בעיקר לשיפור הייצוא. במיוחד יש לתת את הדעת להשתפרות הייצוא התעשייתי, שלא חל בו גידול מאז הרביע השלישי של 1974.

צעדים מרסנים

לשם השגת יעדי המדיניות בתחום מאזן התשלומים יש להמשיך בצעדים לריסון הביקוש המקומי, בצורת התקציב והמדיניות המוניטרית. יש לנקוט כל הצעדים כדי להבטיח שההזרמה הסמונה בתקציב 1975/6 לא תעלה על 1.5 מיליארד ל"י ואף זאת רק באופן הדרגתי. נוסף על כך יש להמשיך במדיניות הכנסות מרסנת ולהימנע מגידול מופרז בכוח הקנייה במשק בעקבות ההסכם הצפוי בעניין תוספת היוקר בחודש יולי והרפורמה במיסוי הישיר.

צמצום אשראי

ההמלצות מתרכזות בתחומים של המדיניות המוניטרית התקציבית וההכנסות.

בתחום המוניטרי מוצע להגדיל את עליית האשראי החופשי לציבור. כמו כן יש להימנע מהענקת אישורים ללוות מטבע חוץ לשם המרתו לל"י ולהחמיר את הקריטריונים להענקת אישורים להלוואות בחו"ל. כמו כן מוצע לחזק את כושר הספיגה באמצעות מלווה קצר מועד.

בתחום התקציבי מוצע להימנע מהזרמה מוגברת. עוד נאמר כי מאחר שבעקבות הפעלת הרפורמה במס הכנסה צפויה הקטנת הכנסות האוצר ממסים ישירים יש לקזז הפסד זה ע"י הגדלת התקבולים אחרים או צמצום הוצאות. יש להפעיל בהקדם האפשרי את מס ערך מוסף, שכן כל דחיה תפגע בתקבולים המתוכננים.

יש להימנע מצעדים העלולים לפגוע בנטייה לחסוך מלוות צמודים למדד מכיון שזה מקור למימון התקציב.

בתחום מדיניות ההכנסות מוצע להמשיך במדיניות הכנסות מאופקת. לשם כך יש להעמיק גביית מסים ישירים מעצמאיים וחברות. כמו כן להאריך את היקף הסכמי השנה עד סוף השנה, תוך עיקור תוספה בהשפעות הפיחות, הגדלת המיסוי וביטול סובסידיות.

השיבות לקראת הרפורמה

סופרנו מציין כי לצעדים המוצעים השפעה מיוחדת לקראת הגשת הצעת חוק הרפורמה במס הכנסה לכנסת בשבוע הבא. משמעות המלצות הנגיד הן כי אי-אפשר להזרים כספים ע"י הקרנות בלי לספוג אותם בדרכים אחרות.

ד. הורביץ: שער מטבע קבוע — אסון באינפלציה

„אחד האסונות הגדולים למשק זה שער מטבע קבוע בזמן אינפלציה" — אמר אתמול דוד הורביץ, יו"ר המועצה המייעצת של בנק ישראל, בסימפוזיון על בעיית ניוד הלירה ופיחות „זוחל", שנערך מטעם המרכז הישראלי לניהול, באולם מוזיאון ת"א.

מר הורביץ, שניתח את הבעייה מבחינה בינלאומית, הדגיש, כי העובדה, שאיחרנו בהרבה פיחותים, עלתה למשק מאות מיליונים ואולי מיליארדים של דולרים. חלק ניכר מ־20 מיליארד דולר, שקיבלנו ממקורות חוץ נתבזבזו בגלל השער המלאכותי של המטבע. „לעומת מדינאי שאמר, כי יותר טוב מאה שערים כאשר פיחות אחד, אני סבור שיותר טוב מאה פיחותים משער אחיד", אמר.

כמו כן הדגיש, כי לכל הפיחותים שביצענו, קדם לחץ עצום מצד קרן המטבע הבינלאומית, שנעשה זאת, והלחץ הגיע עד כדי איום בסנקציה.

הדובר ציין, כי בעוד שבעבר היה ביצוע הפיחות ענין של יוקרה, הרי כיום המדינות המכובדות ביותר מתאימות את שער המטבע, וזה אחד המכשירים של המדיניות הכלכלית. הוסיף, כי העובדה, שמדינות שונות ניידו את המטבע שלהן מנעה משברים חמורים במשק העולמי בעקבות חרם הנפט הערבי, ועתה בסתגלת ראשית הקץ של המיתון העולמי, שיעבור בתחילת שנת 1976.

השער צריך להיות קבוע אבל מותאם

ועדה של קרן המטבע הבינלאומית הגיעה למסקנה, שהשער צריך להיות „קבוע אבל מותאם". כלומר, רצוי שהשער יהיה ידוע, ולא יהיה נתון כל יום למשחק הבורסה, אך עם זאת עליו להיות מותאם למצב. כמו כן צריכה להיות הכוונה והשפעה בינלאומית באמצעות הקרן. הפתרון הרדיקלי ביותר הוא יצירת מטבע בינלאומי.

לדעת מר הורביץ, חייבת מדיניות המטבע להיות מלווה במדיניות פיסקלית ומוניטרית ובמדיניות הכנסות. יש להשתחרר ממושגים מיושנים, כגון עניין הצורך ב„ביטוי" למטבע, ולעומת זאת יש לשים דגש על מדיניות אנטי-מחזוריות.

מר דב קנטרוביץ, המפקח על מטבע חוץ אמר בסימפוזיון, כי לפני שאפשר יהיה לדבר על שינוי השיטה של שער החליפין, יש לעקר את השפעת שער החליפין מתוספת היוקר ויש לבצע את הרפורמה במיסוי. כמו כן צריך לתת תשובה להשלכות של „הפיחות" הזוחל על הסובסידיות, השער האפקטיבי של היצוא, ההמרה של פקדונות מטבע חוץ וביטוחי השער.

פתח את העיון דוד גולן, מנכ"ל הבנק הבינלאומי הראשון. שציין כי עתה דנים על בעיות כלכליות שהיו עד כה בבחינת „טאבו".

של הצופה

הנשיא פורד במועצת נאט"ו

נשיא ארצות-הברית ג'יראלד פורד בא להשתתף במועצת נאט"ו בבריסל כדי לחזק אמינות מדינות אירופה בהנהגת אמריקה ובנכונותה להגן עליהן מפני הגוש הסובייטי. התמוטה בדרום-מזרח אסיה, ווייטנאם וקאמבודיה, כשהציוד הסובייטי עזר לנצחון הקומוניסטים, עירערה את הבטחון בהמשך רצונה של ארצות-הברית לעמוד בראש הברית הצפון-אטלנטית. לפני הנסיגה מההודו-סין פרץ הסיכסוך המזויין בין יוון וטורקיה, שתי חברות בברית נאט"ו, על מעמדה של קפריסין. חששות רבים מעוררת פורטוגאל הנקלעת בין רוב דימוקרטי-סוציאליסטי לבין נטיות במועצה הצבאית ל„דיקטאטורה פרולטארית".

נציגי חמש-עשרה מדינות ברית נאט"ו, להוציא את צרפת שאינה משתתפת בה, מבקשות לדעת עד היכן נכונה ארצות-הברית לקיים בפועל-ממש את עקרונות נאט"ו, על דעת תבית הלבן ועל דעת הקונגרס יחד. השתתפותו בפיסגה של נאט"ו היא מיבחן בינלאומי ראשון למנהיגותו. בהצהרתו הראשונה הבטיח לקיים התחייבותה של ארצות-הברית לידידותיה, גם החל בפעולות פיוס בין טורקיה ליוון ובתביעה מפורטוגאל לא לפרוש מברית נאט"ו.

מגמתו של הנשיא פורד לשכנע, שאמריקה אינה „נמר של נייר", תהיה ודאי מלווה הוכחות ממשיות, שהדיטאנט בין שתי המעצמות-העל כולל גם הרתעה אמריקנית מפני כל נסיון סובייטי לפגוע באחת ממדינות נאט"ו. ארצות-הברית תוסיף להיות חומת-מגן למדינות המאורגנות בברית אחת עמה. בפגישת פורד-ברז'נייב שתיערך בוואשינגטון, שבסדר יומה חתימת אמנה לפיקוח על נשק גרעיני, ידרוש פורד צימצום הכוחות הן של נאט"ו והן של ברית-וורשה במרכז אירופה.

המשבר הכלכלי הכבד שפוקד ארצות תעשייתיות, כתוצאה מיוקר הנפט וכיוצא בזה, יעסיק את מועצת נאט"ו מבחינה כלכלית ופוליטית. ארצות-הברית תיתבע לסייע בידי ארצות ברית נאט"ו להתגבר על המצוקה שלא היתה כמותה שנים רבות. עניינה של ישראל הוא, שנשיא ארצות-הברית ינסה לשכנע את נציגי מדינות נאט"ו שלא ידתעו מפני איומי חרם-הנפט של הערבים. אם יגיע בנקודה זו לידי הישג הרי עשוייה לקום חזית רחבה נגד הסחיטה הערבית.

החזרתה של סמכות אמריקנית בקרב מדינות נאט"ו, עד כדי עידודן לשמור על אחדותן ולא לבקש הסכמים צדדיים עם הסובייטים ועם הערבים, תהיה בעלת משמעות גם לגבי שיחותיו של פורד עם נשיא מצרים ועם ראש ממשלת ישראל להפשרת הקפאון במזרח-התיכון.

בנאומו במועצת נאט"ו הציג פורד את ארצות-הברית כבעלת עוצמה צבאית, בלעדית בעולם, כלכלתה איתנה והיא יוצאת מזעזועיה כחזקה מבחינה מדינית. מכאן הבטחתו, שלא יפנה את צבאות ארה"ב מאירופה כל עוד כוחות ברית ורשה הסובייטית ישארו בעינם.

הבטחות אלו יהיו אמינות כשארצות-הברית תגלה כושר הנהגתה של העולם הלא-קומוניסטי בסיוע צבאי וכלכלי מלא לבנות בריתה ובהזדהות עם מאבקיהן לבטחון גבולותיהן מפני תוקפנות ולשלום-אמת בין עמים ומדינות.

טמיעה וסכנותה

מיליון ילדים ממוצא יהודי בתפוצות אינם מקבלים חינוך יהודי כלשהו, נאמר בדיון על החינוך במושב הנשיאות של הוועד הפועל הציוני, ומן המיליון השני לומדים בסך-הכול מאה ושמונים אלף בבתי-ספר יהודיים יומיים, ולשבע מאות וחמישים אלף ניתן חינוך יהודי כלשהו. נמצא רוב בני המוצא היהודי בעתיד יהיו מנותקים ניתוק מוחלט מן היהדות. המדובר בארצות המערב, שבהן יש חופש מלא להקנות חינוך יהודי לילדים.

אבות שומרי-מצוות מגדלים את ילדיהם בבתי-ספר ובישיבות, אבות בעלי זיקה למסורת העם היהודי מקנים לילדיהם חינוך יהודי מסויים. בעוד הרוב מרוחק בעצמו מן היהדות, בחלקו מעורב, ואין לו כל עניין להשקיע מאמצים במתן חינוך של קריאת עברית, דעת ראשי פרקים בתורה ובתולדה לילדיו.

שמונים אחוז ומעלה של העם היהודי, השוכנים בתפוצות, רובם שרויים בהליכי טמיעה ותערובת מואצים בגלל המחסור בריכה חינוך ובחיים קהילתיים יהודיים תוססים. הפעולה החינוכית של ההסתדרות הציונית אינה מדביקה את הצרכים המרובים והדחופים.

לפני שלושים שנה ומעלה ירדה השואה על יהודי אירופה, שדילדלה דילדול גופני ורוחני כבד את העם היהודי. טמיעה לכל דרגיה, בקצב הקיים, עלולה להכיש שואה על שארית הפליטה, שנים רבות כבר מזהירים מפני הסכנה ועד כה עשו מעט כדי לעוצרה.

מדינת-ישראל היא בין הגורמים המרכזיים לחיזוק הקיום היהודי. אך טרדותיה המדיניות והבטחוניות, חילוניותה בחייה הפומביים, והעיוותים בענייניה הכלכליים והחברתיים, מצמצמים השפעתה והקרנתה. רבים מבין הנוער היהודי בחוץ-לארץ דעתם נתונה לבעיות ארצות-מושבם ולא למדינה היהודית ולצרכיה. לא מעטים מהם נתפסו לזרמים שמאלניים וניהיליסטיים.

מדינת ישראל נשענת על התפוצה שבה רוב העם היהודי. ממנה עתידות העליה ובה יכולת מדינית ופיננסית רבה. מגמתה החיונית להיות ראויה להושיט עזרה רוחנית חינוכית לקהילות היהודיות בחוץ-לארץ.

מיליון ילדים בתפוצות העזוקים מחינוך יהודי הם מיליון מועמדים לטמיעה כוהלכת בין הגויים. הצלתם דחופה ויש לעשותה בתנופה, ביעילות ובמסירות הנפש.

טיטו בקבלת-פנים לסאדאת:

„ישראל דחתה היד המושטת לשלום"

בלגראד, 29 (עי"צ) — נשיא יוגוסלביה המרשל טיטו אמר היום לסאדאת כי הוא משוכנע כי עמק לבו שהמשבר במזה"ת הגיע לשלב, שמחייב פעולה מהירה למציאת הסדר, „אם רוצים להמנע מהגרוע ביותר".

בנאום שהשמיע במהלך סעודה שנערך לכבוד אורחו המצרי, הביע המנהיג היוגוסלבי את דאגת ארצו נוכח התפתחות המשבר המזה"ת וציין, כי המצב במזה"ת קשור קשר הדוק לבטחון אותו חלק של העולם שבו נמצאת יוגוסלביה.

טיטו חזר ודרש הסדר בר קיימא, צודק וגלובלי על יסוד נסיגה ללא תנאים של ישראל מכל השטחים הערבים שנכבשו ב־1967 והכרה בזכות העם הפלשתינאי, כולל הזכות להקים מדינה משלו.

טיטו הילק שבחים למצרים ולנשיאה, שגילו לדבריו סובלנות ורצון טוב. הוא גינה את „העדר כל נכונות מצד ישראל לקבל את היד המושטת על ידי הערבים".

בדברי תשובתו לא התייחס סאדאת למצב במזה"ת אלא השמיע דברי שבח לטיטו.

הכחשה בריטית

לונדון, 29 (עי"צ) — דובר משרד החוץ הבריטי הכחיש היום בצורה נמרצת את הידיעה שהגיעו מבירות לפיהן החליטה הממשלה הבריטית להקים לשכת מיוחדת לענייני אש"ף ולענייני ירושלים.

הדובר הטעים „לא חל כל שינוי במשרד החוץ".

שר הבריאות של סוואזילנד: האפריקנים עורכים הערכה מחודשת של יחסם לישראל

„אין ספק שמדינות אפריקה, שניתקו את יחסיהן עם ישראל עושות הערכה מחודשת של המצב ויגיעו לבסוף למסקנה כי שגו" — אמר לכתב עתיים שר הבריאות והחינוך של סוואזילנד, ד"ר פ.ס.פ. דלמיני, שהגיע אמש לביקור רשמי בישראל. לדבריו, מסוגלה ארצו וגם מדינות אפריקניות אחרות, לקיים יחסים טובים עם ישראל ועם מדינות ערב בעת ובעונה אחת.

מרכזי חנוך בישראל של הסתדרות הרבנים באמריקה

ישיבת הדרום רחובות | ישיבת אחוות יפו' בן יבנה

עטרת ברכות לכבוד הרה"ג ר'
אליהו בקשי-דורון שליט"א
חניך ישיבתנו

ולכבוד ידידנו הרה"ג ר'
שאר-ישוב כהן שליט"א

בעלותם לכהן פאר כרבנים הראשיים של חיפה
יהי נעם ה' עליהם ומעשי ידיהם יכונן

המברכים והמאחל
ההנהלה

נמצא אצלי מספר מצומצם של הספר החשוב

בן לאשרי
ברכה משולשת

מאת הרה"צ הרה"ח המפורסם מוהר"ר
הרב **יצחק הכהן הוברמן** זי"ע
מרעננה

*

נא לפנות לפי הכתובת:
ת.ד. 501 קרית ישמח משה
צבור ב. או טל. 755729

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

יצאה לאור חוברת תסד—תסה של

„סיני"

ירחון לתורה ולמדעי היהדות

בעריכת

ד"ר יצחק רפאל

על שימוש לשון מיוחד במקרא / פרופ' שרגא אברמסון. פירוש רב האי גאון לארבעה צירופים להורות / ד"ר ל. א. פלדמן. הנהוגים הנתורין / פרופ' דניאל שפרבר. פירוש להגדה של פסח לאחד הקדמונים / הרב משה הרשלר. דרוש „תפילה ודמעה" לר' יהודה מוסקאטו / פרופ' יוסף דן. שיר לשופר ר' בניה / יהודה רצהבי. סדר הפוטקים לר' עזריאל טרבוט / ד"ר יצחק זימר. בשאלה תתאריך של „הנס מוחנאי" / ד"ר שלמה טל. „תוספת בקידושין" בברכה „נרדסין, ודפוסי ספר אבודרהם / פרופ' שמאי יהודה פרידמן. רבי שמואל סלנט ויחסו לציונות / שמואל הכהן ויינגרטן. פרסים על יהודי ירושלים בתקופה ההורכית / יעקב יהושע. הרב פרדס — קובץ לזכרו / הרב א' ביק. יסוד דקדוק ושפת יתר לראב"ע / נחמיה אלוני. הערה למאמר „מקורות ישוב בא"י בתלמודים ובמדרשים" / ארדכל אברהם אלבאום. ספרים חדשים.

דמי חתימה לשנה: —.16 ל"י

משרד ההפצה: תל-אביב, רח' אלנבי 87, טל. 295036

משרד החינוך והתרבות
המחלקה
להכשרת עובדי הוראה

יד הרב מימון
ירושלים

יד הרב מימון YAD HARAV MAIMON

המכון המרכזי להכשרת מורים תיכוניים ללימודי היהדות
(לשעבר מכון שברון)

ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ו נמשכת

במסגרת המכון קיימים שני מסלולים:

1. הכשרת מורים תיכוניים לתושבע"פ;
2. הכשרת מורים תיכוניים לתנ"ך.

(תתכן גם פתיחת מגמה למחשבת ישראל)

הלימודים מתקיימים בשעות הערב — מתקבלים תלמידים בעלי רקע תיכוני

ניתנות הלוואות מותנות בשיעור גבוה (ההופכות בדי"כ למענקים)

לתלמידים נצרכים ניתנות מלגות

למורים בפעל:

למורים תיכוניים ולרמי"ם חסרי רשיון הוראה קבוע, יפתח קורס השתלמות כיוהד לשם קבלת הרשיון.

בדבר פרטים וקבלת טפסי רישום נא לפנות למשרדנו בכתב או בע"פ לפי הכתובת: יד הרב מימון, בית מוסד הרב קוק, ת"ד 642, ירושלים.

מדי שמפ

שאלי בעצת אנשי הרפואה

השמפו הרפואי
MEDI-SHAMP
לריפוי ולמניעת קשקשים
להשיג רק בבתי מרקחת

פרמהפלנטקס בע"מ

ביהמ"ש הגבוה לצדק דחה עתירת משפחות עצורים מינהליים

...ת המשפט הגבוה לצדק אתמול עתירה מטעם ...ים ושמונה בני משפחות ...יב מינהליים מי"ש נגד המפקד המשטרה.

...זירה הוגשה על ידי משפחות... ים משכם, חברון, רמאללה ו... ים המזרחית. העותרים ביקשו ...ת לשרי הבטחון והמשטרה ש... ניב את העצורים המינהליים ...וץ לישראל. בני המשפחות ...כי המשיבים מתכוונים לחסל ...ית המעצרים המינהליים "כ... הדרגתי אך בטוח" ע"י גירו... ל העצורים אל מחוץ לישראל ... ומן שונים.

...ם בית המשפט העליון, ה... א נעתר בזמנו לבקשת הצ"ח ... את העתירה לדיון בפני הר... כב של שלושה שופטים. עם זאת הצ"א השופט צו ביניים שאסר את גירוש העצירים עד לבירור הפרשה בבית משפט.

לפני כשבועיים הסכים בג"צ להאריך את תוקף צו הביניים לאחר שהרה לעו"ד לבגר לפנות לשלטונות הבטחון כדי לשאול אם יש בכוונתם לגרש את העותרים, ואם אין זו כוונתם, הרי אין כלל צורך שתחגנה לביהמ"ש.

אתמול בעת הדיון בעתירה בפני הרכב השופטים שכלל את כ"ם נשיא ביהמ"ש העליון ד"ר י. זוסמן, ד"ר א. ויתקון, וד"ר מ. עציוני, אמרה הפרקליטה כי בתשובה לפנייתה היה שיב היועץ המשפטי של יהודה ושומרון שאין בכוונתו בשלב זה לגרש אף אחד מהעותרים אל מחוץ לגבולות הארץ. עם זאת הוא הוסיף כי כל פעולה שננקטה ושתנקט ע"י הרשויות המוסמכות בעניין עצורים אלה נעשתה ותעשה מכוח החוק ועל פיו.

לאור מכתב זה קבעו השופטים כי יש לדחות את העתירה. עם זאת הם הדגישו כי מי שניתן נגדו צו גירוש רשאי לפנות לוועדה מייעצת שתוקמה לפי תקנות ההגנה, ועדה זו, לאחר שתעיין בפניה, תגיש המלצתיה לממשלה, שהחליט בעניין הגירוש.

צעיר נפצע מפליטת כדור

צעיר מכפר אבו סנאן, אפר מהנה עזאם, בן 18, נפצע אתמול מפליטת כדור.

בחקירה התברר שאחת מבנות משפחתו ניקתה אקדח של בעלה, המוחזק ברשיון, ותוך כדי ניקוי נפלט כדור ופגע בצעיר ברגלו. הוא אושפז בביה"ח הממשלתי בנהריה והמשטרה פתחה בחקירת המקרה.

הירדנים החזירו את שני הצעירים שעברו לעקבה

שני הצעירים שעברו ביום ג' בשעות לעקבה, הוחזרו ביום ד' בערב לישראל על ידי השלטונות הירדניים.

השניים, סעדיה שפירא בן 19 מקיבוץ שעלבים והתייר גדרן בלום, בן 19, ששהה אף הוא באותו קיבוץ שכרו סירה בחוף אילת ויצאו לים. משבוששו לחזור העבירה הודעה למשטרה והחקירה העלתה כי הם הפליגו בטעות לתחום המים הטריטוריאליים של ירדן.

לאחר שנחקרו במשטרה שוחרר סעדיה שפירא בערבות. הצעיר השני טרם שוחרר.

ח"כ בגין הזר מקנדה

"אני מקווה שאריק שרון יקבל הפקיד רב אחריות במערכת הבטחון", אמר אתמול ח"כ מנחם בגין, בתשובה לשאלת כתב עתיים.

מנהיג הליכוד אמר את דבריו כאשר שב מקנדה, שם עשה יום אחד בשליחות הקרן הקיימת הבונדס", על פי הזמנת הקהילה היהודית במונטריאול.

ביהמ"ש המחוזי זיכה המורה שסטר לתלמידו

המורה שנקנס לא מכבר ב־50 לירות בבית־משפט השלום בהי"א על הרשעתו בבית המשפט המחוזי וערעורו נתקבל.

המורה, טוביה דרורי מבית הספר "שבטי ישראל" ביפו, הורשע כזכור לאחר מתן פסק־הדין בבית משפט השלום, כי הוא מצדיק ללכה לבית סוהר ולא לשלם את הקנס. יחד עם זאת הגיש את ערעורו לבית המשפט המחוזי, ועתה נתנו השופטים המחוזיים את פסק־דינם. שלושת השופטים — ז. צלטנר, מ. בייסקי וגב' ש. ולנשטיין, מתחו ביקורת על פרקליטות מחוז תל־אביב על שהגישה תביעה פלילית בנושא זה נגד המורה. הם אף הביעו פליאה על שופט השלום א. אבן־ארי ראה עצמו חייב להרשיע את המורה. הם ציינו בפסק דינם שכבר לפני 22 שנה נקבעה הלכה בבית המשפט העליון, כי "יש למורה זכות להעניש תלמיד גם עונש גופני, בתנאי שהעונש סביר ומוצדק".

השופטים מצאו כי במקרה הנדון היה זה עונש סביר ומוצדק שהמורה סטר על לחיו של אחד מתלמידיו.

התובע, עו"ד ד. מור, טען כי המורה פעל שלא מתוך שיקול חינוכי, אלא בעידנא דריתחא. על כך הגיבו השופטים, כי "מורה, כמו כל בן תמותה, הוא בשר ודם ואינכו מחשב. אין להגיע שמסרת החינוך היתה מתקרבת לו היו מוטלים על ידי מכונות ולא על ידי בני אדם".

בסיום פסק דינם קבעו השופטים, כי הפרקליטות היתה מיטיבה לעשות לו השקיעה מירצה בהבאה לדין של עבריינים בסוכנים, שכן העמדתו לדין של המורה איננה הדרך הנכונה להשליט סדר בבתי הספר...

שוחרר הרופא החשוד במתן אישורים כוזבים לחייבי גיוס

ד"ר מכל קרפין, הרופא שנעצר כחשוד במתן אישורים רפואיים כוזבים לחייבי גיוס — שוחרר אתמול ממעצרו, חרף בקשת המשטרה להאריך את המעצר.

השופט קיבל את טענות ב"כ החשוד, עו"ד משה רום, כי שחרור החשוד לא יפריע לחקירה.

נציג המשטרה, יעקב מורגנשטרן, טען כי הרופא, העובד בבי"ח בילינסון, מסר תמורה טובות הנאה, אישורים כוזבים לעולים חדשים כועמדי גיוס, שבאמצעותם קיבלו דחיית גיוס לצה"ל.

החוקר ציין, כי עד כה נודע על 8 חשודים חדשים, כי שלטונות הצבא נעזרים עתה במחשב של צה"ל כדי לאתר משתמטי גיוס נוספים שקיבלו אישורים כוזבים. נוכח ההתפשטות החקירה ביקש החוקר, כי מעצר החשוד יוארך ב־10 ימים נוספים.

עו"ד משה רום טען כי מרשו עצור כבר 18 יום והדגיש שאין כל סיבה להמשיך במעצר הרופא, המכחיש כל כעשה פלילי.

השופט הורה לשחרר את החשוד בערבות של 5800 לירות.

ב"כ המשטרה ביקש, כי השחרור יעוכב למשך 24 שעות כדי לאפשר הגשת ערר על החלטה. לכן התנגד עו"ד רום והשופט פסק, כי החשוד ישוחרר לאלתר ואם תרצה המשטרה תוכל להגיש ערעור על הבקשה בהיותו משוחרר.

עצרת עם מוקדשת לרבי יהודה הלוי

בישיבה האחרונה של הועדה המרכזית לשנת רבי יהודה הלוי שליד משרד הדתות שהתקיימה השבוע במשרד הדתות כסר ד"ר ש.ז. כהנא יו"ר הועדה, סקירה על הפעולות והתכניות שנעשו בחודש האחרון. את דבריו כילאו מר ראסטרפאל וכהן מ־משרד החינוך הרב י. דולגין ורווינשטאק.

הועדה החליטה על שורת פעולות, בין השאר לערוך אחרי ט' באב עצרת מוקדשת לרבי יהודה הלוי בהשתתפות הרבנים הראשיים, רבנים שרי ממשלה סופרים ואנשי הגות.

ראש עיריית בת־ים: מונעים כניסתי לועדת בניין־ערים

ראש עיריית בת־ים, יצחק ולקר, סגן אתמול כי שר. הפנים מנסה למנוע בעדו לתפוס את מקומו כנציג עיריית בת־ים בועדה המחוזית לבנין ערים במחוז ת"א. לדבריו יושב בועדה זו עד היום מר מנחם רוטשילד, ראש העיריה לשעבר, שהוא עתה באופוזיציה.

לכתב עתיים נודע, כי המהנדס המחוזי במשרד הפנים בת"א, מר ראודשר, כבר הכין הזמנות לכנס את הועדה המחוזית במתכונתה הישנה, לישיבה בתאריך 9.6.75, ולישיבה שניה תוך החודש יוני, אולם בסוף של דבר נמנע מלשלוח את ההזמנות. זאת לאחר שהשבר לו כי הועדה בהרכבה הנוכחי סיימה את הקדנציה שלה כ־31.5.75, וכי עיריית בת־ים תנקוט באמצעים למניעת כינוסה במתכונת הישנה, לרבות פניה לבג"צ.

בתשובה לשאלות כתב עתיים אמר דובר משרד הפנים בירושלים מר אגסי, כי אינו יכול להגיב ברגע זה על טענותיו של ראש עיריית בת ים.

מפקח בבתי הזיקוק באשדוד חשוד בשוחד

מפקח בבית הזיקוק לנפט באשדוד משה היימן, נעצר אתמול בבית משפט השלום בת"א כחשוד בקבלת שוחד.

נציג מחלקת ההונאות, יעקב מורגנשטרן טען, כי יש לחקור מספר רב של קבלנים שהחשוד קשור עמם בקשרי עבודה וציין, כי שחררו יחבל בחקירה שזה עתה החלה.

החשוד הודיע, כי הוא מיוצג על ידי עו"ד משה אלונה, אך לא התנגד בשלב זה לבקשת המעצר.

השופט צמיקם סיאלקוב הורה לעצור את החשוד ל־7 ימים.

שוחררו מפקחי "עמידר" החשודים בשוחד

3 מפקחי עבודה בחברת "עמידר" החשודים בקבלת שוחד מקבלני שיפוצים, שוחררו אתמול ע"י בית משפט השלום בירושלים בערבות של 30.000 ל"י כל אחד.

נציג המשטרה אמר, כי חקירתם של שלושת המפקחים נסתיימה, וכי המשטרה איננה מתנגדת לשחרורם.

השלושה — אהרן נקוביץ, יהושע ארון וליאון קורן — נעצרו כזכור בקשר להאשמת הקבלן חיים שרביט כי שילם להם שוחד כדי שיאשרו לו חשבונות מזוייפים עבור עבודות שעשה למען חברת "עמידר".

השופט הסכים לשחרר את השלושה בערבות של 30.000 ל"י כל אחד, לאחר שיפקדו את דרכוניהם במשטרה.

חשוד במכירת סמים לחיילים

בחשד של מכירת סמים מסוכנים לחיילים, נעצר אתמול בבית משפט השלום בתל־אביב שלמה חלק, שהציג את עצמו כמחסנאי העובד במשרד הבטחון.

נציג המשטרה, רס"ר יחזקאל נחום טען כי החשוד נעצר במחנה צבאי כשהוא מעשן חשיש ביחד עם חיילים שנעצרו אף הם.

החוקר הטעים, כי לפי החשד מספק החשוד סמים לחיילים ולפיכך דרוש המשך מעצרו.

החשוד הכחיש כל קשר לטענות החוקר וטען שאינו מעשן סמים ולא מספקם.

השופט החליט לעצור ל־5 ימים.

במפלגה ובתנועה

בהיכל שלמה

השיעור ב"פרשת השבוע לאור ימינו", מטעם ארגון ותיקי התנועה, יתקיים מחר, ש"ק, בשעה 4.30 אחה"צ, בהיכל שלמה. את השיעור ילמד הרב אריה יוליוס. מרכזת השיעורים היא הגב' צפורה גוזיק.

הרב מרדכי קירשבלום, חבר המרכז העולמי ויו"ר עמית של מחלקת העליה של הסוכנות היהודית, ירצה על "מוסר היהדות לפי פרקי אבות", מחר, ש"ק, בשעה 6.15, בהיכל שלמה, מטעם ארגון ותיקי התנועה.

השיעור השבועי של הרב חיים צימרמן, בהלכות סנהדרין לרמב"ם יתקיים ביום הראשון, בשעה שמונה, בהיכל שלמה. הקהל מוזמן. סדרת השיעורים היא בחסות עיריית ירושלים, ארגון רבנים שלי ארצות הברית וארגון ותיקי התנועה.

המספר"ל המועה"מ בת"א

במועדון סניף נוה שרת בשעה 11 שעור במדרש ע"י הרב י.ש. שפירא. בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל בשעה 4 שעור תורה ע"י הרב י. יודי.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלם א' בשעה 4 שעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.

בביהכ"נ "תפארת ישראל" רח' הר מעפילים בשעה 4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ "זיכרון קדושים" בימו שעור בפרשת שבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אליעזר הגר.

בביהכ"נ "בר אילן" בשעה 10 שעור בגמרא בבא מציעא ע"י הרב עזרא בר שלום.

במועדון רמת ישראל דם המכביה 19 שעור בפרשת השבוע בשעה 2.30 שעור בגמרא בשעה 3.30 ע"י מר מ. ארנברג.

בסניף המספר"ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכנ"ס הפוהמ"ע בבית התנועה, רח' החלוץ 59 ביום בבוקר שיעור בגמרא — מנחם המר. בשעה 10.30 שיעור ברמב"ם — מר איר אוריין.

בביהכנ"ס בשכון הפוהמ"ע בקרית אליהו בשעה ב־10 שיעור בגמרא — יצחק לבנון, אחה"צ שיעור בגמרא — ישראל פולקבץ, בכל ימות השבוע לפני תפילת מנחה שיעור בגמרא במסגרת לימוד דף היומי — הרב בהרב ליבר.

בביהכנ"ס המרכזי בקרית־אליעזר בשבת ב־3.30 ברמב"ם בהדרכת דוד אוירבך. ביום ראשון ב־17.30 שיעור ברמב"ם וביום חמישי 17.30 שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת דוד אורבך.

בשבת פרשת קרח אנו מקיימים בבית מרגוע בניר עציון שבת עיון בתנאי הבראה עם תכנית הרבותית מגוונת. היציאה מסניף חיפה רח' החלוץ 59 ביום ששי 6.6.75 בשעה 16.00 פרטים ניתן לקבל בסניף המפד"ל בחיפה טל' 662514.

תנועת האשה הדתית לאומית הצגת אופנה

רמת־גן — במוצאי שבת תתקיים הצגת אופנה לדגמי קיץ בבית זבוטינסקי ביאליק 37 רמת־גן. שוקים

אבן־שמואל — בימים א' ד' יתקיים שוק במרכז האזורי, באבן שמואל לכל ישובי האזור. בשוק יוצעו למכירה מבחר בגדים, ומיני מאפה. השוק מאורגן ע"י חברות מתנדבות ממשק משואות יצחק.

ראשון־לציון — בימים שני ושלישי יתקיים שוק בוד בסניף הפועל המזרחי רח' הרצל 53.

ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל פרשת השבוע — המורה אסתר לוי: עיונים בתפילה הגב' שושנה הולצברג.

בבית הכרם: בפנסיון פרגוס פרשת השבוע הרב דוד שפירא. יום שוק

יתקיים ביום שני כ"ג בסיון תשל"ה (2.6.75) בדירה ברחוב בר־כוכבא 6 גבעת שפירא בשעה 11.00 לפנה"צ עד 8.00 בערב. מציאות בשפע ערוגות בגדים ציורים וכו' תל־אביב

פרשת שבוע: המשך שיתקיים בית כנסת רח' המערכה 40 המרצה גב' אופיר.

קרית שלום: בבית התנועה לספורט בהשתתפות מר אליעזר שכטר.

בכועדון תנועת האשה הדתית לאומית סניף ת"א רח' אחד העם 110 תתקיים הרצאה ביום רביעי בשעה 8.30 בערב. הרצה הרב ברוך י. י. רבינוביץ: הנושא: הבוקר בספרי הרמב"ם.

המחוז לקליטה חברתית של עולים בליל שבת

תל־אביב — בעין עולים "קסם" — רח' בן יהודה 14 — מסיבת עונג שבת בהשתתפות החזן יוסף זיו. במען עולים "הירקון" — רח' הירקון 86 — מסיבה עונג שבה בהשתתפות החזן יצחק שפירא.

רמת־גן — מען עולים "עדן" — שיחה עם מ. הלפמן, שירה וחוויות בהשתתפות העולים.

יום ראשון

תל־אביב — מען עולים "קסם" בשעה 8 בערב שעור ביהדות — הרב בן ציון נשר.

קרית־מוצקין — אולפן ביהדות לעולים חדשים ברח' אשכול 6 בין 6.00—7.30 בערב. הכורה לאה וידל.

יום שלישי

פתח תקוה — שעריה — בבית הכנסת בשכונה יעקב רח' העיפסים 18. ב־7.30 בערב שעור ביהדות ע"י הרב גרוס.

יום רביעי

תל־אביב — מען עולים "הירקון" שעור ביהדות — ד"ר ד. כרבר.

יום חמישי

סירת הכרמל — אולפן ליהדות.

קירוב רחוקים

(סוף מעמוד 7)

כוגים, לאוניברסיטאות, לטכניון, לחוגים השונים — לאהוב עליהם את היהדות בדרכי נועם, וזאת בפרוש — מבלי לוותר כמלוא הנימה על שמירת ההלכה בטהרתה בחיי המעשה. אשתדל להפוך כל שבת, כל ראש חודש, כל חג ומועד, לארוע רהזמנות של השרשת שורשים שגולד ואברים שניהגו מהנוף הזי של היהדות.

ש. כאיזה דרך אתה מתכוון ליחד את תפקידך החדש

ת. הייתי מנסה להעביר את היחוד בעזרת ההגדרה: הרבנות בימינו היא שליחות יותר מאשר איצטלא. דרכו של הרב בימינו צריכה להיות דרך מבשר ושליח העושה יותר לרשות הרבים, ולרשות היחיד של הזולת, מאשר להצטמצם בתוך כתלי בית הכנסת ובית המדרש.

שמעתי פעם מאבי־מורי, נזיר אלקים זצ"ל, הגדרה נפלאה, בשם מורי ורבו הרב קוק זצ"ל, על דרכו שלו: "ובירושלים הכל הולך אחר הגוף. ומתחברות (פרק ב', מ"י). הרב דומה לאילן. עיקרו צריך להיות נטוע עמוק עמוק ומושרש בבית ה'. אך כל פעולתו, התפתחותו והצלחתו יהיו תלויים במידה שיצליח ללכת אחר הנוף הרחב, הנותן צלו גם לעייפים הרעבים לדבר ה' והצמאים למים של תורה, אחרי שהלכו תקופה ארוכה במדבר של שממה וקיפחו את נשמתם החיה היהודית. אשרי מי שיזכה להיות אילן ששורשיו עמוקים, אך גם נופו רחב ומושך.

ש. מהי בשורתו של רועה רוחני לדורנו, כיום?

ת. כשדנים בנקודה זו, ראוי שנזכור שתופעות שלמות, שמהותם הים רוב בנינו ובנותנו של עם היהודי, ניצלו לתורה ויהדות ע"י מנהיגים רוחניים שידעו ליצור דרך חדשה: תורה עם דרך ארץ. יחד עם התנועות העממיות של החסידות ועולם הישיבות — כולם יחד הבטיחו לנו את נצח ישראל סבא. אי"י — ארץ של קיבוץ גלויות תובעת גישה חדשה, רעננה ומקורית. הייתי מגדיר אותה: "תורה עם ארץ ישראל". דרך זו מחייבת שימוש בכל האמצעים החדישים של המדע, אמצעי התקשורת ההמונים, ותמורות העידן הטכנולוגי — הנמצאים בהישג ידו של בן־דורנו — למען המטרה של חינוך הנוער והדור החדש לתורה ולמצוות. אני מאמין בשימוש בקנקן חדש מלא ישן. בהרבית אור שתורתה מסבית את התורה, במאמץ עליון של הפצת תורה שמאוה לא רק תחזור ותקים בתשובה, אלא גם, ואולי בעיקר, יפתח עינינו לראות האור הגדול הזורח בדורנו "התנוצצות אורו של משיח" העומד מאחרי כותלנו, ודופק על דלתינו.

לוח הצפה

● **פירים** הקונה רהיטים אנטיקה פרידידיים, סלוניות ויריעות — 826852 בערב 864938.

● **שמש** לבית כנסת גדול במרכז תל אביב תפקידו, אחראי לסדרי בית הכנסת, גביית כספים, רצוי בעל־קורא.

הצעות לפנות בכתב. לת. ד. 1334 ת"א ד'/47688.

● **העתק** את מגוריך לקרית ישמח משה אנו מציעים לך דירה בנות 2—3—4 חדרים במחירים עממיים. 751540.

● **מבני ברק**, 2½ חול, ריהוט חלקי, ק"ג, בתפנית בסוף יולי. 788942.

● **בבני ברק** 3 חדרים עם רהוט חדר שינה וטפטים בכל הבית, ברח' הרב קוק טל' 784644 משעות אחה"צ.

● **בבני־ברק** לבניה מידי ב־אזור דתי ע"י מלון וז'ניץ דירה בקומה ב' 4 חדרים והול + פינת אוכל מרווחים עם כל השכלולים ו־תוספות + גג מרוצף. טלפון 764797.

● **למכירה** מכבסה אוטומטית ו־ניקוי יבש "קשה" בני־ברק, הוזן א"ס 25, טל. 795516.

● **בתארגנת** קבוצת זוגות דתיים להתיישבות במושבה בהיה השוכנת בדרום רחובות. אפשרות לרכישה בתנאים נוחים. דירות, וילות ו־מגרשים. פרטים והרשמה בטלפון 03—950486 בשעות 7—4 אחה"צ.

● **מורה** רווקה דתית נהמדה 25/164 מעוניינת בדתי מודרני משה. 04—733356.

לוח ירושלים

● **להשכיר** בדמ"פ 4 חדרים גדולים בברכו — מקום לסוכה, מתאים גם לישיבה או פנימיה, טל: 221829 ובערב 531938.

● **לזוגות** דתיים, להשכרה, דירת 3 חדרים חדשה + הסקה בנוה יעקב. 02—528332.

● **דרוש** טבח ו/או עובד מטבח דתי למשרה מלאה. טלפון 02—68667 ת. ד. 6426.

● **בירושלים!** משרד שידוכים מודרני לאנשים תרבותיים לכל הגילים התוגים. 02—521321.

בתי קולנוע

ירושלים

שעת ההצגה

בימי חול — 400—700—900

אודיון
פריצת הכלא

אורנע
הסרט האחרון

ארנון
קראו לה זאסר הגדולה

הבירה
שבוע 2
מיסטר מג'סטיק

מיטשל
שבוע 2
שאגת הדרקון

תל־אביב

אסתר
יהי טוב סלומוניקו

גודדון
שבוע 4
פני אשה לבגידה

גת
פיתויו של מימי

חן
סופר דרקון

סינרמה
שבוע 2

דרייב אין
8.00 חיילים בגשם
10.15 השאפתן

פאר
פרנקנשטיין הצעיר

חיפה

ארמון
דמי כופר

חן
שבוע 8
חמים וטעים

אורלי
שבוע 5
גטסבי הגדול

אורה
יהיה טוב סלומוניקו

פאר
גירמי

רון
מורות נקבות
סמודנטים זכרים

היום

יום ששי, כ' סיון תשל"ה, (30.5.75)

פרשת שלח

הפרק: תהלים פ"ד־פ"ה; המשנה: פרה ג', ד'־ה'; הדף: נדה מ"ט; ה' הלכה: תקמ"ז, נ"י־ב.

בשבת

הפרק: תהלים פ"ו־פ"ז; המשנה: פרה ג', ח'־ט'; הדף: נדה נ'; הלכה: תקמ"ח, א'־ג'.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי הבניות לעולים (ג) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.10 "תוכנית בוקר". 10.05 "הקונצרט שלי". 11.00 עברית לעם. 11.15 שידורים להלכידים בביה"ס היסודיים. 11.30 לקראת שבת. 11.50 שיר ושנזון. 12.05 בהקדשות... 13.05 ... 13.55 "הערב בכותרות". 14.10 ... 15.05 "קבלת שבת" — פרשת "שלח": המצווה שבפרשה; קריאה במסכת הבהרא; ... 16.10 "כתון חיים". 17.05 בינות מוסיקליות. 18.30 מוסף רדיו לספרות.

רשת ב'

06.00 "זה כובו והליך יעקב". 08.10 "בוקר טוב". 10.05 "כאן בבית". 11.05 "כאן בבית" — המשך. 11.45 "מבה דקות". 12.05 "בקצב יומי". 12.30 "חיוך הזיור" — ... 13.05 ... 13.05 ... 1410 "כאן, עם ובכל־מקום". 15.05 "כאן, עם ובכל־מקום" — המשך. 15.55 "פינת שדור התקדמות". 16.10 "התקדמות". 17.05 "על דברים שבעל ודברים שבעבר" — הגזור בהרביו. 18.05 "מגישות מוסיקליות".

גלי צה"ל

05.58 ברכה השחר. 08.05 יומן הבוקר. 09.05 ... 10.05 ... 12.05 ... 12.15 ... 12.40 ... 12.55 ... 13.05 ... 14.05 ... 15.05 ... 16.55 ... 17.05 ... 17.55 ... 18.05 ...

טלוויזיה כללית

15.00 תכניות ילדים "לדומה כמובה". 15.52 שלום לבוא שבת — לפרשת "שלח". העוסקת בפרשת הכרגלים והאהבה הארץ. ...

במוצאי־שבת

רשת א'

20.50 פרקי היום בתנ"ך: תהלים פרקים ... 21.06 ... 22.05 ... 23.05 ... 00.10 ...

רשת ב'

21.06 ... 21.45 ... 22.05 ... 23.05 ...

גלי צה"ל

19.53 על כל פנים. 20.05 מחוזמר. 21.05 ... 21.35 ... 22.05 ... 23.05 ... 23.40 יומן חצות. 00.10 ... 01.50 ... 02.05 ... 03.00 ... 03.05 ... 04.00 ... 04.05 ... 05.00 ... 05.05 ...

טלוויזיה בללית

20.30 ... 21.00 ... 21.30 ... 22.15 ... 23.25 ...

האופרה הישראלית

מייסדת ומנהלת: א. דה־פיליפ

הצגת בכורה ישראלית
31.5 ● בתל־אביב

ספינת השעשועים
מחזמר מאת
קארן והמרשטיין השני

התיאטרון הישראלי

31.5.75 במוצ"ש

הבימה
אדי קינג: באולם הגדול
בני ערובה: באולם הקטן ב־9

הבימרתף
על כלות דעת ב־9.30

הקאמרי
שלוש מסיבות ב־8.30

תיאטרון עירוני חיפה
...

הצפה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דוניחא, מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66 טל. 35421, ת"ד 2045, חשבון בנק הדואר 41144 ✱ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148 טל. 524910, בערב טל. 528344 ✱ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3, טל. 663628 דפוס הצופר בע"מ ת"א רח' המסגר 66 טל. 81554.

●

אין המערכת אחראית להחזר השומש ולהמכתב

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

מחיר יחידה | מחיר פדיון
110.84 113.62

קרן נאמנות צבירה סלע

המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

עירית בני ברק — המחלקה לעבודה קהילתית

בשיתוף עם

"המכון להשתלמות מקצועית משולבת"

לנשים ונערות נפתחים קורסים מיוחדים בבני ברק

גזירה ותפירה ✱ גברשות ואהילים
עצבי דירתך ✱ התכשוט ואת
צורפות ורקוע ✱ אמאיל
שפות ✱ עבודות נוי 5:5

זמן והרשמה: בימים א', ג, ה' בשעות 16.00—19.00 במחלקה לעבודה קהילתית ברח' חברון 4 טלפון 787300.

עירית אשקלון

בקשת הצעות למשרות:

סגן מהנדס העיר רצוי בעל נסיון ברשות המוניציפאלית.

מהנדס כבישים בכיר שיכהן כמנהל מדור הכבישים, הנקוז והתאורה, בעל נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה ברשות מקומית.

טכנאי בנין מנוסה למדור נכסים.

מפקחי בנין בעלי ידע בקריאת תוכניות בניה.

השכר יקבע בהתאם לנתוניהם של המועמדים.
הצעות יש להגיש בכתב לפי הכתובת:
עירית אשקלון ת. ד. 9001 עד ליום 10.6.75

אהרון חייבי
ראש העיריה

מעונינים לשווק

חברת שיווק גדולה בעלת מוניטין

עם רשת סוכנים, מחסנים וחדרי קירור

מעוניינת לקבל לשיווק מוצר נוסף לאזור הצפון.

הצעות ת. ד. 906 חיפה.

האוניברסיטה העברית בירושלים

שנת היובל תרפ"ה—תשל"ה
בית הספר לספרנות ולארכיונאות
מודיע על

המשך ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ו

לשני המסלולים:
1. לימודי מוסמך במדע הספרנות (M.L.S.)
2. לימודי תעודת ספרן או ארכיונאי מוסמך

במגמות:
ספריה אקדמית
ספריה מיוחדת
ספריה ציבורית וספרית בית הספר
ספרית במדעי היהדות
ארכיונאות (לימודי תעודה בלבד)

המועמדים יפנו לשם ייעוץ אל מזכירות בית הספר, חדר 37, אגף ב' בית הספר לספרנות, בנין בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, גבעת רם.
שעות הייעוץ: בימים א', ג', ה' 10.00—12.00.
ההרשמה מסתיימת ביום כ"א בתמוז (30.6.75).

האגודה לקידום החינוך — ירושלים
לפנימיה לחינוך דתי לבנים בירושלים.
("מתיבתא" — ברובע היהודי)

דרוש

מרכז פנימיה

(דייר במקום המוסד)

מועמדים בעלי השכלה תורנית וכללית מתאימה ונסיון בעבודה חינוכית, יפנו בכתב בצרוף תולדות חיים לת.ד. 3591 ירושלים (עבור "מרכז פנימיה").

עירית באר־שבע

מכרז מספר 05/45/75

דרושים מורים

להוראה בבתי הספר המקיפים בשנה"ל תשל"ו

לבי"ס מקיף דתי
מהנדס השמל לכתות י"א י"ב
בעל נסיון בהוראה ובהדרכה

מורה למקצועות הפקידות
בעלת נסיון בהדרכה בכתבנות עברית ואנגלית

לבי"ס מקיף כללי
תנ"ך לכתות י"ב
הסטוריה לכתות י"א י"ב
פיזיקה לכתות י"א י"ב
אנגלית לכתות י"א י"ב
חשמל
שרטוט מכונות
תורת הגן ופדגוגיה במגמת מטפלות-מחנכות.

מועמדים בעלי השכלה ונסיון מתאימים יגישו מועמדותם בכתב אל מחלקת החינוך עד יום ראשון ז' תמוז תשל"ה 15.6.75.

א. נאוי
ראש העיריה

לצה"ל דרושים באזור המרכז:

א. סבלים
ב. מלווי ציוד (נסיעות ארוכות, היעדרות מן הבית)
ג. מסגרים
ד. רתכים
ה. נגרים
ו. עובדי מכבסה
ז. עוזרים למחסנאים

בדבר פרטים, נא לפנות לד.צ. 2400

תורנות בתי מרקחת

ליל שבת

ירושלים: הרצל, יפו 36 טל' 225059; אל זהרא, רח' אל זהרא טל 283543.
תל־אביב: פרנקל, המלך ג'ורג' 28 טל' 223721; יאני, יהודה הלוי 67 טל' 612474.
חולון: הזוה, כפר סמרוכה.
בת־ים: בלפור, בלפור 90.
רמת־גן: רמה, ז'בוטינסקי 65 טל' 793483.
הרצליה: רעננה, אחוזה 78 רעננה.
נתניה: הנביא, ויצמן 36 טל' 23639.
באר־שבע: בריאות, הרצל 72.

שבת

ירושלים: בטיס, שטראוס 10 טל' 223911.
תל־אביב: בוגרשוב, בוגרשוב 60 טל' 293889; תרופה, דיזנגוף 317 טל' 223488.
חולון: בריאות, קראוזה 46.
בת־ים: גני־בת־ים, הנביאים 3.
רמת־גן: חן, ז'בוטינסקי 99 טל' 794434.
הרצליה: רעננה, אחוזה 78 רעננה.
נתניה: מרכז, הרצל 36 טל' 22739.
באר־שבע: הנגה, קק"ל 108.

מוצ"ש

ירושלים: אופטיקה, יפו 110 טל' 224021; בלסם, רח' צלאח א־דין.
תל־אביב: בני, דיזנגוף 174 טל' 222386; יאני, יהודה הלוי 67 טל' 612474.

בתי כנסת

בית כנסת "נוער בבי"ס מביל "יבנה — נצח ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקה הנרות ובשבה בבוקר בשעה 7.30. לפני התפילה שעור בתלמוד — המורה הרב ישעיהו נגר. ב־8.15 תפילה. העוברים לפני התיבה הם בני־נוער. לפני קריאה לימוד משניות ע"י הרב לזכר תלמידי בית"ס שנפלו במערכות ישראל ושעל שמם נקרא בית הכנסת.

בביהכ"נ "נשמת חיים"

הרב רפאל סולידאנו ידרוש בשבת על הנושא: פרשת השבוע ותניני הים בביהכ"נ נשמת חיים רח' החלוץ 14 בשעה 5.00 אחה"צ.

יידיש קונסט טעאטער

המרכז העולמי לתיאטרון יידיש בישראל

הצגות בכורה

אידא קמינסקא בתפקיד:

גליקל פון האמעלן

מאת: מקס באומען / א. קאמינסקא
ובהשתתפות: אני ליטאן, מאיר מעלמאן ולהקת התיאטרון
בימוי: אידה קאמינסקא   תפאורה: אידיו שערף

ת"א "בית ארלוזורוב" (אהל) ב־8.30
מחר, מוצ"ש 31.5 ✱ יום ג' 3.6 ✱ יום ד' 4.6
כרטיסים: "כנף" ובתור המשרדים

קרית ביאליק "סביון" מוצ"ש 7.6
רחובות "בית העם" יום ב' 9.6

בנק ישראל

מכריז בזה על

התחרות להגשת הצעות למטבע זכרון תשל"ו מכסף בן ‎.-25 ל"י.

המטבע יוקדש לציון 28 שנות קיום המדינה

הפרטים כלולים בתנאי התחרות שאפשר להשיג בבנק ישראל, היחידה להנפקת ...בע, ירושלים, או בסניפי בנק ישראל בתל־אביב ובחיפה אצל פקיד הקהל.
...רי אגודת הגרפיקאים וחברי אגודת הציירים והפסלים יוכלו לקבל את תנאי ...חרות באמצעות אגודותיהם.
...רסים שיחולקו לזוכים יהיו:

פרס ראשון 5.000.- ל"י
פרס שני 2.000.- ל"י
פרס שלישי 1.000.- ל"י

مكان الاصل

مكذا من الاحل

קולנוע אלנבי הפר ההסכם והקרין סרטים בליל־שבת

ראש העיר פנה אל בעל הקולנוע בדרישה לקיים ההסכם

מאת סופרנו בתל־אביב

סערת רוחות פוקדת את הציבור הדתי ונאמני השבת בת״א לאחר שקולנוע אלנבי הפר בשבת האחרונה את ההסכם עם ראש העיריה, ושוב הקרין סרטי קולנוע בליל שבת וגם מכר כרטיסים בהיקף מלא.

בעקבות הפרה זו במצב השבת והפרת הסדר שהושג קיימה אמש המועצה הדתית ישיבה דחופה בראשותו של הי״ר פנחס שיינמן כשבפניה הופיעו נציגי הנוער למען השבת וקבלו קשות על חילולי השבת המתמידים והולכים. המועצה החליטה לפנות למשטרה ולבקש רישיון לקיום הפגנה גדולה בשבת הבאה ליד קולנוע אלנבי.

נמסר, כי גם הוועד למען השבת מתכנן הפגנה גדולה נפרדה שתקוים בכל מצב שהוא.

ראש עיריית ת״א, מר שלמה להט, פנה אמש למר ורדימון, מנהל קולנוע אלנבי ואל מר משה גולדמן יו״ר ארגון בעלי בתי הקולנוע בת״א והודיע שהוא רואה בנסיון חידוש ההצגות בלילות שבת בקולנוע אלנבי הפרה גסה של ההתחייבות שניתנה לו שלא להקרין סרטים בלילה שבת.

הטענה כאילו פועל עתה בית הקולנוע „בהתאם לחוק" המאפשר להקרין סרטים אגב דיון וויכוח ציבורי, אמר ראש העיר, אינה טענה שניתן להתייחס אליה ברצינות והיא מהווה עלבון לאינטליגנציה של אזרחי ת״א.

לסופרנו בת״א נודע שראש העיר התריע בפני מר ורדימון ואמר שאם אמנם פנייה זו לא תביא לפנייה בית הקולנוע הוא יורה על נקיטת צעדים חריפים ביותר שכן הוא סבור שיש בכך לא רק פגיעה בציבור הדתי בעיר כי אם גם הפרה ברורה של הבטחה שלא להקרין סרטים בקולנוע אלנבי בלילות שבת.

יצא שר הבריאות של בוליביה

השר לענייני בריאות הציבור בבוליביה, ד״ר הרנזה טורס גאובארו, סיים אתמול בבוקר ביקור בן 4 ימים בארץ ויצא במטוס „סרטאייר".

במהלך ביקורו בארץ נפגש עם שר הבריאות מר ויקטור שם טוב, וסייר בבתי חולים, במוסדות בריאות, במפעלי התעשיה הפרמצבטית ובמפעלים לייצור מיכשור רפואי.

שמו של פרופ׳ ברגמן נקרא על מכון של רפאל

כמאה מערכות לחימה מתוחכמות יוצרו ופותחו עד היום על ידי הרשות לפיתוח אמצעי לחימה (רפא״ל) של משרד הבטחון, וביניהם הטיל „שפריר" — טיל אויר־אויר אשר באמצעותו הופלו עד כה יותר ממאה מטוסי אויב.

דברים אלה נמסרו אתמול בטקס הסבת שמו של המכון אשר באזור חיפה ל„מכון דוד", ע״ש פרופ׳ ארנסט דוד ברגמן ז״ל.

הטקס נערך אתמול אחר הצהריים ברחבה שליד הכניסה הראשית למכון, המסונף לרשות לפיתוח אמצעי לחימה של משרד הבטחון. בטקס נשאו דברים נשיא המדינה אפרים קציר, שר הבטחון שמעון פרס ומנכ״ל רפא״ל זאב בונן. כל המברכים הקדישו את מרבית דבריהם לדמותו ואישיותו המיוחדת של פרופ׳ ברגמן המנוח והעלו על נס את תרומתו ופעילותו הרבה לפיתוח המדע בארץ.

שר הבטחון גם סקר בקצרה את דרכו של רפא״ל מאז הקמתו והזכיר את השמות השונים שנקראו עליו מאז ועד היום.

אלמנתו של פרופ׳ ברגמן המנוח הסירה את הלוט מעל לוח נחושת שנקבע בכניסה למכון, הנושא את השם „מכון דוד".

בין הנוכחים בטקס היו עובדי המכון, אישים רבים, ובהם ראש עיריית חיפה יוסף אלמוגי, בני משפחת ברגמן ואנשי מכון ויצמן.

300 צעירים מחו״ל סיימו סמינר להגברת הפעילות הציונית בקמפוסים ונשלחו למקומות קליטה

מאת סופרנו בתל־אביב

300 סטודנטים יהודיים צעירים מארצות הברית, שסיימו בימים אלה את שנת שהותם בישראל, עתידים לפעול בקמפוסים, תאים לפעולות ציונית ופרו־ישראליות, וזאת בעקבות פעילותה היחודית של המחלקה לנוער והלוץ בסוכנות היהודית, המערכת להגברת הפעולה הציונית באוניברסיטאות בארצות הברית — זאת מסר אתמול מר מרדכי (מוללה) בר־און, ראש המחלקה לנוער ולחלוץ, במסיבה שהתקיימה בכפר המכביה, לציון סיומו של סמינר מיוחד לסטודנטים אלה.

על הצעירים הללו, אמר מר בר־און, נמנים בעיקר חניכי ובוגרי תנועות הנוער הציוניות בארצות הברית. רובם ככולם של צעירים ספיים אלה, הביעו הצעם תכנונות לעלות, בתום שנות לימודיהם במוסדות הגבוהים, לישראל, והם אף נערכים במסגרה של גרעיני התנחלות ההתישבות.

במשך השנה שהיו בארץ, עברו מסגרות חינוך שונות, סמינריונים כן שהו תקופה מסויימת במשקים הקיבוציים, וסיירו בארץ. כשהמגמה היא — לגבש את גרעיני הפעולה הפרו־ישראליים, שלה זקוקה ישראל, על רקע הפעילות ההסברתית הגוברת והולכת של הערבים, בקמפוסים בארצות הברית.

מר בר־און מסר עוד, על פעולות מגוונות נוספות שמקיימת המחלקה, בכל חודשי השנה, בהם משתתפים אלפי בני נוער מכל רחבי העולם. עתה פועלים גם לכינון מסגרות לגרעיני עליה שלא יופנו דווקא אל המשקים הקיבוציים כי אם למושבים שיתופיים, עיירות פיתוח ועוד. רעיון זה, שהוא בשלב התחלתי, קנה לו אחיזה בלב הנוער היהודי.

מקרה ראשון בתולדות המשפט בישראל

התעשיין אבני שוחרר בערבות בשבוע שעבר כשהשופט אוסר לפרסם עובדה זו

התעשיין אמנון אבני, החשוד בכהן שוחד לעובדי מערכת הבטחון — שוחרר בערבות 100 אלף לירות ביום ו׳ שעבר.

לפי בקשת המשטרה, נשמרה עובדת השיחרור בסוד והדבר אף קיבל גושפנקא חוקית מטעם השופט עברם פיאלקוב, אשר אסר את פרסום עובדת השחרור עד אחרי יום אתמול.

כתב עת״ם מעיר, כי עד כה טרם נודע על מקרה דומה שבו ניתן צו האיסור פרסום עובדת שחרור על חשוד.

נציג המשטרה, רפ״ר מוריס סלבין, נתבקש על ידי כתב עת״ם להבהיר את סיבת הבקשה, אך הוא לא נאות לעשות כן.

אבני, בעל מפעל להנדסה הידראולית בקרית גת, הודיע גם להפקיד את דרכונו במשטרה.

ר׳ אליעזר אביגדור בריזון ז״ל

יבניים — ביניהם ראש ישיבת רוזי״ן בבני־ברק, הרב יעקב פרידמן, האדמו״ר מסדיגורה — אישי ציבור וקהל רב ליוו למנוחת עולמים את ר׳ אליעזר אביגדור בריזון ז״ל, גבאי בית הכנסת של חסידי סדיגורה ברחוב טבסק בתל־אביב.

ליד בית הכנסת של חסידי סדיגורה נערכה אזכרה. הספידו את הנפטר האדמו״ר מסדיגורה, הר׳ שאול ולצמן, בשם חסידי סדיגורה ר׳ פנחס, ליד בית הכנסת. המספידים העלו על נס את מידותיו התרומיות של הנפטר ואת התמסרותו לבית הכנסת של חסידי סדיגורה.

מרכזי חנוך בישראל
של הסתדרות הרבנים באמריקה

ישיבת הדרום רחובות | ישיבת אחוות יעקב גן יבנה

כים תנחומים

לכבוד ידידנו הרה״ג ר׳ יוסף גליקסברג שליט״א
רבה של גבעתיים — לשעבר משגיח רוחני בישיבתנו

בפטירת אמו

הרבנית מרת ברכה יהודית ע״ה

בנחמת ציון וירושלים ינוחם

ההנהלה

לרבקה בר סימנטוב
תנחומים
בנפול אחיך ז״ל
בעבודתך הציבורית ובנחמת ציון וירושלים תנוחמי
חוגי הצעירים במפד״ל

חוגי הצעירים במפד״ל
משתתפים באבלו הכבד של חברנו
משה גמליאל
במות הבן ז״ל
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו

שר השיכון בוועידת תנועת המושבים

75 ישובים מהם 65 מעבר לקו הירוק הוקמו מאז מלחמת ששת הימים

שר השיכון, מר אברהם עופר, קרא אתמול לבני המושבים להתקלים בקשיי קליטה במשק החירות, להתיישב בערי הפיתוח של הגליל, הגולן והנגב.

מר עופר דיבר בועידת תנועת המושבים, המקיימת את דיוניה במושב בית־יהושע בשרון. לדבריו נמנו מאות משפחות במרכז הארץ ונרשמו כמועמדים להשתקע בעיירות הפיתוח, נוכח התנאים הנוחים המוצעים על ידי משרד השיכון.

בעמדו על הקמת ישובים חדשים אמר שר השיכון כי מאז מלחמת ששת הימים נוסדו בארץ 75 ישובים חדשים, מהם 65 מעבר לקו הירוק בגולן, בבקעת הירדן, בגוש עציון, בפיתחת־רפיח ובאזור ירושלים. רק 10 ישובים נבנו מצד זה של הקו הירוק. למעלה משליש אחד של ישובים אלה שייכים לתנועת המושבים. הם גם החזקים והמבוססים שבהם. הממשלה תעשה להקמת נקודות התיישבות נוספות.

הוא העיר שהתוכניות להקמת כפר תעשיה היא בינתיים בגדר תכנית נסיונית ולא תוכל לענות על כל צרכי ההתיישבות. השר שיבח את תנועת המושבים על מפעלה העצום בישוב הארץ.

מזכיר תנועת המושבים מר אריה נחמנקין שלח את ברכת הועידה לשלושה ישובים חדשים של התנועה.

את הישיבה שדנה בעניני חברה וחינוך, פתח מר שמחה אסף, סגן מזכיר תנועת המושבים. הוא עמד על המצב החברתי במושב ואמר, כי מושב, אם הוא חזק בבחינה חברתית ומקיים את עקרונות המושב, גם במצבו הכלכלי טוב יותר ותורם לחברה הישראלית.

הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי נבחר לרב שכונתי בנחלת הר־חב״ד

הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי נבחר אתמול פה־אחד כרב שכונתי בנחלת הר־חב״ד בקרית מלאכי.

הבחירות נערכו בנוכחות הרבנים המקומיים, הרב יהודה גור מנהל מחלקת הרבנות במשרד הדתות וחברי מליאת המועצה הדתית.

לאחר הבחירות ברך הרב יהודה גור את הרב הנבחר. הצטרפו לברכה: הרב י. א. גרשנקורן, והרב יוסף עזרן, וכן ראש המועצה הדתית וחבריה.

אישים ומוסדות

— רב אלוף (מיל.) חיים לסקוב, נציב־הקבילות בצה״ל, יצא הבוקר לארה״ב בשליחות מפעל מלווה העצמאות והפיתוח.

מתי רשאים אנשי „המשמר האזרחי" — לפתוח באש?

חוות־דעת משפטית, הדנה בסוגיה באילו נסיבות רשאים אנשי „המשמר האזרחי" לפתוח באש — הוכנה על ידי סגן בכיר לפרקליט מחוז חיפה והצפון, עו״ד עזי בראונר, והועברה בימים אלה לרשויות הנוגעות בדבר.

חוות־הדעת מצביעה על אי־הודאות באשר למעמדם של מתנדבי „המשמר האזרחי", שלא הוענקה להם סמכות של „שוטרים מיוחדים". עו״ד בראונר, שבדק את הסוגיה על כל היבטיה המשפטיים, קובע כי למרות החקיקה הרבה יחסית בענין ה„משמר האזרחי", עדיין „מרובה הספק על המפורש" בכל הנוגע למעמדו של מתנדב „למשמר האזרחי".

חוות הדעת המשפטית מתייחסת גם לתקנות שר המשטרה על „מעמדו של איש־המשמר", שפורסמו בחודש מאי השנה. חוות הדעת קובעת, כי אין בתקנה זו כדי לתקן את אי הודאות בשאלת זכויותיו וחובותיו של המתנדב.

התקנות החדשות מצביעות על כפיפותו של איש המשמר להוראות הממונים עליו, ומהן משתמע כי הוראות אלו חייבות להיות רק בתחום פעילותו של המשמר האזרחי, היינו מניעת פעולות איבה. מכאן עולה שאם הממונה יורה לאיש המשמר האזרחי לפתוח באש שלא במסגרת פעולות איבה, תתעורר שאלה משפטית רבת חשיבות אם הוראה זו היא חוקית ואם תעמוד לאיש ה„משמר האזרחי" ההסתייגות הדרושה במקרה כזה.

לפיכך קובע עו״ד בראונר בחוות דעתו, כי גם חקיקה אחרונה זו שנכנסה לתקפה בחודש מאי לא הצליחה לתקן את המצב.

היבט אחר בחוות דעת זו קובע, כי איש המשמר האזרחי, שאינו „שוטר מיוחד", לא יהיה רשאי להשתמש בנשק לשם מניעת עבירות יותר מאשר כל אזרח רגיל, שכן הנשק הניתן בידו יועד על פי החוק למניעת פעולות איבה בלבד.

מאידך עולה בפרסומי המשטרה, כי המשטרה התייחסה אל מתנדבי „המשמר האזרחי" כאל שוטרים מיוחדים, אם כי הדבר אינו מעוגן בחוק.

ארגון הגנת הדייר מתנגד להעלאת שכ״ד

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

ארגון הגנת הדייר שלח אתמול מברק דחוף לראש הממשלה ובו הוא מביע את התנגדותו הנמרצת להחלטת משרד השיכון להעלאת שכר הדירה בדירות מוגנות ב־44 אחוז בנוסף להעלאה ב־39 אחוז בשנה שעברה.

בפנייתו מבקש הארגון להקפיא את התכנית ולהתקבל לשיחה אצל ראש הממשלה. הארגון טוען כי 95 אחוז מבעלי הבתים הם הממשלה, חברות גדולות, בנקים וכיו״ב. לעומת זה רוב הדיירים הם פועלים ופקידים קטנים וברובם המכריע בעלי משפחות גדולות.

בין השאר מצביע הארגון על תשלום דמי מפתח אשר גם אותם יש לראות כצמוד למדד.

יו״ר הארגון מר חי לסיף דורש התערבות הממשלה בהשגת דירות מתאימות לדיירים המוגנים ובסיוע להשגת הלוואות כדי לפתור את הבעיה הכאובה.

שר התחבורה: איחוד הקואופרטיבים יביא לתכנון מערכת התחבורה

שר התחבורה, מר גד יעקבי, הביע את בטחונו שחילופי ההנהלות בקואופרטיב „אגד" לא ישבשו את תהליך האיחוד של הקואופרטיבים לתחבורה, וכי שיתוף הפעולה עם משרדו יהיה שפיר ותקין בעתיד כמו עם ההנהלה היוצאת.

השר דיבר בטקס פתיחת חניון חדש ורחב ידיים של קואופרטיב „דן" באיזור התעשיה בבת ים. השר יעקבי הטעים, כי איחוד הקואופרטיבים יביא בהקדם לתכנון מחדש של מערכת התחבורה הציבורית במרחב תל־אביב, הצפוף והזקוק לשיפורים דחופים.

השר הדגיש, כי תימשך מדיניות של מתן עדיפות לתחבורה הציבורית.

בקרוב ינתן לה בלעדיות בקטעים נוספים של מרכז תל־אביב, בעיקר ברחובות המקשרים את אלנבי, גרוזנברג והעליה. כמו כן יהיה נתיב בלעדי לתחבורה ציבורית מצומת עליה ברמת־גן עד רחוב המסגר בדרך פתח־תקוה, וכן עורקים נוספים אשר טרם סוכם עליהם סופית.

שר התחבורה אמר, שלמרות שבימים אלו יש משום „הסתכנות" לומר דברי שבח והערכה למפעל או ארגון ציבורי כלשהו, הרי הוא מסתכן הפעם בכך שאינו „משתלב בתרועה", ומציין דברי שבח לגבי קואופרטיב „דן". הוא מפעל המנוהל ביעילות ומספק שירות בתנאים קשים יחסית. לדן כיום 110 אוטובוסים, כ־3000 עובדים, חברים ושכירים, מחזור של 250 מיליון לי׳ וקהל נוסעים של כ־250 מיליון איש בשנה.

יו״ר מזכירות „דן", יוסף הורביץ, ציין כי בערכה תוכנית האב לתחבורה במרחב תל־אביב שהוכנה ע״י משרד התחבורה, והקואופרטיבים הרשויות המקומיות, תרמה רבות לשיפור הנחות לנוסעים. הוא הביע תקוה שהמשא ומתן על איחוד הקואופרטיבים יבוא על סיומו החיובי בהקדם, לטובת החברים וציבור הנוסעים.

כן בירכו יו״ר אגף ארגון והכונה, בני אטלס, ויו״ר אגף המשק, יהודה ירושלמי. הוא מסר, שעם הפעלת החניון החדש תגדל אספקת התחזוקה של הקואופרטיב ב־25 אחוזים ומעלה.

ראש עיריית בת־ים, יצחק ולקר, אמר שהעיר מתקרבת לפתרון בעיות התחבורה הציבורית, וציין את שיתוף הפעולה ההדוק בין העיריה ו־הקואופרטיבים, ובעיקר „דן".

כן אמר, שהפיכת שדרות ירושלים לרחוב חד־סטרי בשעות הלחץ בבוקר מאפשרת לרבבות תושבי בת־ים להגיע למקומות עבודתם באיזור תל־אביב ב־20 דקות בממוצע, לעומת 45 דקות ויותר קודם לכן.

מר ולקר מסר, שהכנסת הקוים 40 ו־42 לבת־ים (שהתעכבה לדבריו בגלל חילופי ההנהלות ב„אגד") השפר עוד יותר את הקשר המטרופוליני.

כן מסר, שמתכוונים להפוך בקרוב את הרחובות הרצל ובלפור בבת־ים לחד־סטריים לרכב פרטי, כדי להקל בכך על התחבורה הסואנת במרכז העיר.

שוטר נפצע ממטען חבלה

שוטר של משטרת ירושלים נפצע קל בידו בהתפוצץ מטען חבלה ברחוב שבטי ישראל ליד משרד החינוך.

המטען הורד קודם לכן מאוטובוס „אגד" לאחר שעורר חשד. למקום הוזעקו שוטרים של משטרת ירושלים, ובעת שהתקרב אחד השוטרים אל החפץ אירעה ההתפוצצות והוא נפצע בידו.

ברכות מאליפות לראש משביר
לחברנו הנכבד וידידנו הנעלה
בנש״ק בעל שאר רוח ואיש תרומות
ראש מפעלים תורניים בישראל

הרה״ג ר׳
שאר ישוב כהן שליט״א
לבחירתו לרב ראשי בעיר רבתי חיפה

יזכה בע״ה לרומם את כבוד התורה להאדירה ולחבבה על כל שדרות העם ולקדש שם שמים

הסתדרות הרבנים דאמריקה
הרב שרגא שינפלד — נשיא | הרב ישראל קלוין — סגן נשיא בפועל

כוס של ברכה
להאי גברא רבא ויקירא
יין בין יין
הרב הגאון
רבי שאר ישוב כהן שליט״א
ליום עלותו על כסא הרבנות הראשית
בעיר הכרמל ת״ו

אנו מביעים את שמחתנו על שזכתה חיפה העיר הגדולה לאלוקים לשים עטרת־תפארת זו בראשה שתאפשר לה להדש את המהודש ולקדש את המקודש. לך נא בכוחותיך הכבירים לתורה ולתעודה ולתשועת את ישראל.

ארגון רבנים עולים מארצות המערב
הרב צבי תבורי — יו״ר
הרב אלכסנדר קרליבך, הרב אליהו מרכוס — פנקים | הרב דוד חפץ — מזכיר

למזכיר סניף הפועל המזרחי קרית־שמואל
הרב אהרן ורשואר ורעיתו
מיטב הברכות
לנשואי בנכם נח משה עב״ג חיה סימה
הסתדרות הפועל־המזרחי בישראל
הועד הפועל — מחלקת הארגון

לבית המדרש המרכזי הגדול בחיפה
רח׳ הרצל 60
דרוש
חזן ממדרגה ראשונה
בתור חזן ראשי בבית המדרש

ב״ה
חבורת תלמידים של
האדמו״ר מהור״ר יהושע רוקסבוים זצוק״ל הי״ד
אב״ד דק״ק גאלאנטא — לפנים דק״ק מאנעבדארף
מתכבדים להזמין בזה
את כל תלמידי ומעריצי רבנו הקדוש להשתתף
בכינוס השנתי ביומא דהלולא של רבנו זצוק״ל
ביום חמישי לפר׳ קרח, כ״ו בסיון (5.6.75) בשעה 4.30 אחה״צ בבית מדרשנו החדש, ברח׳ בית ישראל 30, בירושלים עיה״ק.
תחבורה: קוים 2 מרחוב יפו, 27, 12 מתחנה מרכזית.
(במקום הזמנות אישיות)

הסתדרות הפועל־המזרחי
חבר הרבנים — איגוד המושבים
ביום ראשון כ״ב סיון תשל״ה (1.6.75) בשעה 5.00 אחה״צ
תתקיים אי״ה
מסיבה
בבית התנועה בתל־אביב
לכבוד
הרב בן ציון פירר שליט״א
רבה של ניר גלים
לרגל הופעת ספרו „פנים חדשות בתורה"
בתוכנית:
פותח ומנחה — הרב שרגא שמר
דברי הערכה על הספר — הרב ב. פ. טכורש שליט״א
ברכת הנהלה המפד״ל — הרב צבי ברנשטיין
ברכת אגוד המושבים — הרב חיים ניצן
ידידיו ומוקיריו של המחבר — מוזמנים

לישיבה תיכונית שש־שנתית בסביבות חיפה
דרושים מורים
לשנת תשל״ו
במקצועות:
היסטוריה
פיזיקה
עברית
גאוגרפיה
כימיה ביאולוגיה
מורים יראי שמים ובעלי הכשרה נאותה יפנו בצירוף פרטים אישיים לת.ד. 271 חיפה

עירית ירושלים
עירית ירושלים מכריזה בזה על
פרס ירושלים לספרות תורנית
על שם הגראי״ה קוק זצ״ל לשנת תשל״ה
• פרטים ניתן לקבל במשרד המחלקה לתרבות רח׳ חיי אדם 2 (חדר 21), האגף לתרבות תורנית.
• את הספר המוצע לפרס יש להגיש בארבעה עותקים עד יום י״ז בתמוז תשל״ה (26.6.75).

חברת החשמל לישראל בע״מ
מחוז הדרום — תל־אביב
מכרז מספר 356/104/75
מתבקשות הצעות:
לסלילת דרך כורכר והפירת בורות לעמודים לקו מ״ע בין תחנת משנה נתניה ותחנת מיתוג ירקון.
את הפרטים על העבודות הנ״ל אפשר לקבל במשרדי החברה ברחוב החשמל 16 תל־אביב, טל׳ 614343 עו״ד פולצ׳ק, החל מיום 1.6.75 תמורת תשלום של 100.— ל״י.
את ההצעות יש להחזיר עד יום 11.6.75 שעה 11.00.
הרשות בידי החברה לבצע את כל העבודה או חלק ממנה והיא אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
השתמש בחשמל בתבונה

90,000 משפחות
הפתרון לדירה־לך או לילדיך
בקרוב!

ישיבת קרית ארבע חברון
„ויעלו בנגב ויבא עד חברון"... (במדבר, י״ג 22).
השבת, פרשת „שלח", יוצאת הקריאה לחיזוק ישיבת ההסדר קרית ארבע אשר בחברון.
הישיבה בעיר האבות מבטאת את הקשר של העם ואת זכותו לארץ ישראל.
חזקו נא את ידי הבנים בבנין הישיבה המשלבת לימוד תורה, שרות צבאי ובנין הארץ.
ישיבת קרית ארבע
ת. ד. 19 קרית ארבע חברון
המשכון בנק הדואר מס׳ 4־28305־8

בית המדרש להוראה בת־ים
ברכה לראש משביר
למורנו ורבנו רב פעלים ונעים הליכות עס״ד
הגאון
רבי אליהו בקשי דורון שליט״א
ראש הכולל
בעלותו לכס כהונת הרב הראשי וראב״ד בעיר חיפה
יהי רצון שיזכה להגדיל תורתו על מכות, תורה והוראה אמן.
בכבוד רב
תלמידיו ומעריציו אברכי הכולל

אוניברסיטת בר־אילן
המזכירות האקדמית
מודיעה
כי נותרו מקומות מספר לתלמידים מצטיינים לשנת הלימודים תשל״ו.
במחלקות ויחידות הבאות:
• אנגלית • ערבית
• לימודים ביבליוגרפיים וספרות • פילוסופיה (יהודית וכללית)
• לימודים קלאסיים • תרבות צרפת
• מוסיקולוגיה • תיאטרון
• ספרות משווה • תולדות האמנות
המעונינים יפנו אישית למשרד קבלת תלמידים באוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן, בימים א׳ עד ה׳ בין השעות 9.00 עד 12.00 לפני הצהרים.

אוניברסיטת בר־אילן
מודיעה על משרות פנויות
במחלקת המשק והפיתוח:

1. חשמלאי ראשי — מכרז מס׳ 25
הכישורים: בוגר בי״ס מקצועי, בעל רשיון של חשמלאי ראשי, רשיון טיפול במתח גבוה ובעל רשיון נהיגה. ידיעת עברית הכרחית. • נסיון מעשי בעבודות אחזקה של מערכות כח ופיקוד של 10 שנים.

2. חשמלאים מוסמכים — מכרז מס׳ 5
הכישורים: בוגר בי״ס מקצועי או קורסים של משרד העבודה. • נסיון בעבודות אינסטלציה ואחזקה של מערכות כח ומאור של 5 שנים.

3. שרברב/מסגר — מכרז מס׳ 5
הכישורים: ידיעות במסגרות, שרברבות, הלחמה ריתוך בעבודה המאפשרת עבודה עצמאית. • נסיון מעשי של 5 שנים בעבודות התקנה והיקוני צנרת ואביזרים, עבודות מסגרות.

4. מכונאי — מכרז מס׳ 5
הכישורים: מכונאי מקצועי בעל יכולת ביצוע עבודות תיקונים במדחסים, משאבות ומתקנים מיכניים שונים. ידיעת עברית רצויה. • נסיון מעשי של 10 שנים באחזקת מכונות.

5. מפעיל ראשי — מכרז מס׳ 5
הכישורים: בוגר בי״ס מקצועי, בוגר קורס למסיק דודים בעל תעודת הסמכה של המכון לפריון העבודה או משרד העבודה בעל רשיון נהיגה. • נסיון מעשי של 5 שנים בעבודות תפעול, טיפול ותיקונים במערכות דודי קיטור ומים חמים. • העבודה במשמרות.

מפעילים
הכישורים: חשמלאי עוזר, שרברב או מכונאי, בוגר בי״ס מקצועי. • בעל נסיון בעבודות תיקון וטיפול בדודי קיטור ואביזריהם.

6. פקיד טכני — מכרז מס׳
הכישורים: נסיון בעבודה משרדית של 3 שנים לפחות.

נא לפנות בכתב בציון מס׳ מכרז, אל מחלקת המנגנון אוניברסיטת בר־אילן ר״ג

מחלקת
התרבות וההסברה
המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

שבת, כ״א סיון תשל״ה (31.5.75)
רמת־גן — במועדון בר־אילן תתקיים מסיבת עונג שבת 5.00 אחה״צ, בהשתתפות ד״ר גב עמינח אשר ישא הרצאה: בעיית היוחסין בתקופת התלמוד; פרקי חזן ש. בינקין; דברי פתיחה — הח׳ י. גליצקי.

יום א׳, כ״ב סיון תשל״ה (1.6.75)
במועדון בר־אילן יתקיים חוג לתנ״ך בהשתתפות ויצמן — בשעה 6.30 בערב.

יום ג׳, כ״ד סיון תשל״ה (3.6.75)
במועדון ותיקים יתקיים חוג להלמוד בשעה 11.00 בהשתתפות הרה״ג מ. י. אושפיזאי — רב העיר.
במועדון בר־אילן יתקיים חוג רמב״ם בשעה 4.30 בהשתתפות ד״ר נ.ה. סרבר.
במועדון בר־אילן יתקיים מפגש אזורי להקמת הגנים וליימוד משנת מרן הרב קוק זצ״ל, בשעה 7.00 בערב. פוה הרב מ. י. אושפיזאי — רב העיר, הרב חיים דר ראש ישיבה אור עציון; דברי פתיחה — הח׳ יצחק גל

יום א׳, כ״ב סיון תשל״ה (1.6.75)
תל־אביב — בחוג הרמב״ם ברח׳ יהושע בן נון 48, יפ צבי ורום „בהלכה ודעת הרמב״ם", בשעה 7.00 בערב

חברת קדישא - קרית ביאליק
מכריזה בזה על משרה פנויה
לאחראי על הלויה
הכישורים: ירא שמים, בעל תפילה, אחראי וניהול
לפנות: למועצה הדתית, קרית ביאליק, ת. ד. 59

תסביך מצדה /

מאת משה ארנא

יש אומרים שקיימת אצלנו סכנה של 'תסביך מצדה'. שמעתי אנשים שאין לי סיבה לפקפק בתחושת האחריות שלהם. בכנו יש צורך לספח נכונות ליתמות נפשי עם פלישתים'. זה כזה נראה בעיני לא רחוק מ'תסביך מצדה'. לכן יש מקום בו, על-מנת להבינו ולגלות כיצד הוא מתהווה ובאיזה תנאים יכול לחדור אל תוך צבור. ולעמוד על הסכנה העולה בעקבותיו כדי להישמר ממנו ולא לתת לו דריסת רגל בתוכנו.

הכוונה אם מדברים על 'תסביך מצדה'? המלה 'תסביך' אומרת שאנו נמצאים בתחום הפסיכו... ההגדרה אומרת: 'תסביך — נפשי, כיסופים אסורים... ש- קיימים בתת-ידע עד שנתגלו בצורה הולנית..' 'תסביך רוצה לומר, שנוצר מצב ב- של אנשים, שהם אינם מב- צד במצוא מן הסבך אל תוכו הם חשים שכל שינוי שיחול ביל אתם ישירות לאבדון. דות המשותפת עומדת לנגד כמוצא יחיד ממצב חסר- הכוונות להלחם עד לסוף יתה להם הגדולה האמיתית; הקולקטיבי נעשה לערך ה- ועל לחובה להבטיח את המ- קיום של הצבור (או העם) ו משתייכים. בכצר מהם להב- אפשרויות אחרות הבינתנו או הצשויה להתגלות; הם אתרונות של 'הצלה פורתא'.

וגורמו

קרקע מכנה 'תסביך מצדה' צמח? מה הם הגורמים ה- לידי השתלטותו על ציבור? ראה דרוש לכך צירוף של פנימיות-נפשיות — וחיצו- נית התקל במציאות יזרות את להופעתו של תסביך זה. כה על בנפשו של האדם יוצר ספציפיה, הנתונים החיצו- נים כקטליזטור. יחד הם על האדם את אוכפם עד את תגובותיו. ההנהגותו זו. לתאר תנאים ונהונים כאלה, אכובה עמוקה מן המציאות

שהבטיחה, כביכול, מלוי כל התקוות: אויבים שחשבו להתגבר עליהם והנה מתגלה שאין לנצחם. מצטרף לזה חוסר היכולת להיפרד ממסורות שהתגבשו כבלתי ניתנות להשגה וכתוצאה מצירוף זה — אולת-יד לקבוע יעדים פחות יומרניים. הללו נראים עכשיו כלא ראויים למאמץ כלשהו, כקשים מנשוא אם יתממשו, ואף כשואה, אחרי שהורגלנו באור זה ותודעה זו והחדירה אל תוך נפשם של האנשים בכל אמצעי השכנוע. קם ומתרומם הפחד בפני החיים בתנאים קשים מסוכנים ואף משפי- לים, אחרי שחשו את עצמם כאדוני הגורל. יתכן שכל זה אינו מספיק עוד כדי להכשיר צבור ליפול קורבן לתסביך זה, אם לא מתווסף לכל זה סולם ערכים, בו הכבוד הקולק- טיבי עומד מעל לחובה להבטיח את הקיום הקולקטיבי וממלא רגש הכבוד עליו גאותם של האנשים מב- גיע את הפך הקיום. הקולקטיב הה- לים באותן נפשי שהגיע לסוף דרכו.

אין זה כן הדברים השכיחים ש- ציבור נתפס להלך-רוח כזה ונכנע לו. אולם עצם המושג בא ללמדנו שדבר זה קרה בעבר; והוא קרה לא רק בהיסטוריה שלנו, אלא גם אצל עמים אחרים ידועים לנו מקרים כאלה. לכן עם גידול הסכנה המאיי- מה והתקרבותה מן הנכון לבחון תנאי ההתהוותו של התסביך, כדי לקדם תרופה למכה אפשרית, שלא תבוא.

תנאי קודם למעשה הוא כפי הנר- אה שקיימת בקרב הצבור התחושה בדבר העוינות המתמדת והבלתי ני- תנה לשינוי מצד גורמים חיצוניים בעלי עוצמה רבה. 'הכיבשה שעומ- דת בין שבעים זאבים', 'עשיו שונא את יעקב' הם בטויים להערכת מצי- אות שהסבה דיספוזיציה נפשית. ב- ודאי אין לומר שאין אחיזה במצי- אות לתחושה זו ובעבר הגלותי היו מצבים בהם היה בניסוחים אלה משום צילום המציאות המאיימת. יש תנאים פסיכולוגיים בהם הצבור מ- סוגל לעמוד במתח הפנימי המצטבר עקב תחושה זו. אמונה בה' — 'כי לא יטוש ה' את עמו' — ואופטי- מיזם יש בהם מצבור של כוחות נפ- שיים שדי בהם כדי לאזן את השפע- תן ההרסנית של הנסיבות. הנקודה הקריטית בתהליך יצירת התנאים ל- התהוות התסביך היא, שעה שנשחקו האלמנטים מתוך נשאבת העוצמה הפנימית ונשברת ההתנגדות הנפ- שית, כי 'אין על מי להשען'. משמ- עות ראיית המציאות: עד כה הסכ- נה היתה נתון הנמצא מחוץ לאישיו- תו של האדם ומולה מתייצבים הבט- חון בה' והאמונה בישועתו שתבוא. עכשיו 'חומת המגן' נפלה, נפשו של האדם חשופה לאיומיה של ה- סכנה. הוא נשאר בחוץ, עליו ללחום בכוחו שלו בלבד. האם הוא מאמין ביכולתו לעמוד במאבק זה?

אם צבור מגיע למצב זה צריך ש- יידלק לו אור אדום. ההביעה להשען רק על כוח עצמו והעדר סיוע מצד גורמים ידידותיים מולידים נכונות להתיחס בחוסר איזון לבעיות המת- עוררות ומהווים רקע לתגובות בלתי שקולות. לעתים בסף מצב זה הפו- זה בבטחון עצמי. הצבור כאילו מא- לץ את עצמו לבטוח בבלעדיותו. הרי בלעדיה לא יעמוד במבחן. עכשיו נעשה הבטחון העצמי בסיס לטפחת האשליה שיש בכוחו להתגבר על כל הקשיים העומדים בדרכו. שהוא מסוגל להתמודד בהצלחה בתפקידים שהם מעל ומעבר ליכולתה של חב- רת בני-אדם רגילה. הצבור חש בצורך לפעול בתחומים רבים ושונים בבת אחת ובקצב מוגזר; כי אחרת לא יספיק לקדם פני הסכנות. הוא משכנע את עצמו שאמנם יש לאל ידו לעשות כל מה שיש לעשות. הוא ידחה כל רעיון שיש מגבלות ליכולתו, וכל מי שיעלה מחשבה כזאת ייחשב כתבוסתן וכמערער את המורל של הבריות.

צבור המשתית את ביתו על יסו- דות אלה נאלץ להקטין את ערכם ויכולתם של יריביו. הוא צריך להוכ- יח לעצמו שיריביו נחותים ממנו; כי אם לא כן הרי הבנין שהקים המשמש לו כחסה יתמוטט ויתגלה כבנין של קלפים. יש להכחיש כל סימן שמתגלה שהיריב מתקדם ומת- גבר על חולשותיו. ואם אין אפשרות להתעלם ממנו, הוא יגרום לדכאון ואף להלם ובשום אופן לא לחיפוש דרך כיצד לשנות את היריבות ורכי- זה אותה לאפיקים שיחלישו אותה.

פער משווע

לא נדלק אור אדום לצבור בעוד מועד, לא השכילו מנהיגיו להתאים את מדיניותם לתנאים הקיימים. הן בבעשיהם והן במטרות שהציגו בפני הצבור כמטרות הכרחיות. יום אחד יפקחו האנשים את עיניהם ויווכחו שהגורמים בהם הרגילו אותם לזלזל הצליחו להביא לידי ערב-מצב שצי- יר לפניהם כל הזמן כמציאות שאין לעמוד בה ואין אפשרות להתקיים בה; ואם לא יעלה בידם למנוע הה- קרבותה הרי פירוש הדבר — ערב שואה. אי-התחשבות בכוחות הפוע- לים בשטח הביאה את הצבור על מנהיגיו לידי אי-עשייה מאמצים לטפל בכוחות אלה, כדי להחליש צה החלטיות איזום המוכוון כנגד ללא פשרה, לפוררו ולהטותו לאפי- קים צדדיים; עכשיו כשהגיע הרגע- של-אמת ואין עוד אפשרות להעלים עין מנוכחותם ועצמתם של כוחות אלה, יראה המצב בהכרה ללא מוצא. מתפ-צרת בלב האנשים ההכ- רה שבאמצעיהם שלהם יוציאו אותם מן הסבך וישחררו אותם מן הסכנה, לפתות זו הקרובה. והנה מתברר להם שאין יסוד לתקוה זו בדרך בה הלכו ושהיא תוביל אותם למבוי סתום. הבטחון העצמי לא יעמוד בלחץ זה; החושה אין-אונים תתחיל לחדור. מה שהיה עד כה מקור הכוח והבטחון — אם כי מקור מדו- מה — ההפך במצב זה לפער חולשה, לפתח אשר דרכו תחדרים הספק הה- סוד ובעקבותיהם היאוש.

אין צורך להבהיר שכוונתנו בהר- צאת הדברים האלה היתה להסב את תשומת-הלב על כך, שיש אלמנטים רבים במציאות כפי שמרבים להציגה לפנינו ובהלכי הרוח שקנו להם שביתה בתוכנו המראים דמיון רב לאלה שבתסריט ששרטטנו. אם דבר זה נכון — ואנו משוכנעים שאמנם זה המצב — עלינו להזהיר את צב- רנו ולבחון את מעשינו אם אין מקום לחשש האם לא קיימת סכנה ש- היציבות הנפשית בצבור שלנו עלו- לה להתערער. הצגת הענינים המקו- בלת אצלנו מקבלת את העובדות של כל העולם כאילו כנתון שאין לשנו- תו והכרבר שיש להשלים עמו; היא גורמת לראיית הדברים כולו בשחור לבן ואת הגורמים החיצוניים כבלתי חדירים להשפעתנו הבאנו הפה מה עלינו להכריע הערכה שונה ומב- איסה יהודה המצב הפנימי את ה- סכנה הגדולה שבי יודע לבה ביא קלילה לצהחנו.

לרוב רוע של הצבור הישראלי אין תמונה ברורה ממצבה של המדי- נה. כי מצב זה אינו מתואר באופן אובייקטיבי ולא באופן מלא על-ידי דוברי הצבור, הן אלה שמדברים בשם הממשלה ועוד פחות מצד אלה שמייצגים את האופוזיציה. לא נעשה כל מאמץ הסברתי ראוי לשמו כדי להעמיד את האזרח על חומרת המ- צב ולא הוטלו עליו אותן הגזירות ההכרחיות הנובעות ממנו. חוסר טי- פול ביד ברזל באלה המארגנים שבי- תות פראיות ומרשים לעצמם להגן במצב נתוניה על בהלותיהם אף בצרכים חיוניים של המדינה, השי- למה עם רדיפה אחרי רמת-חיים ההולכת ומתנשאת, כשהמוסדות מס- תפקים בדיבורים על 'הידוק החגורה' שאינם מלווים הגבלות חמורות ומכ- איבות, יצירת אוירה על-ידי כלי התקשורת ש'יש להתייחס באובייק- טיביות' לכל התופעות האלה, אוב- ייקטיביות שפירושה למעשה תמיכה בהן — אלה הרקע להתנהגות הצבור ולתגובותיו שאינן הולמות כלל וכלל את המציאות הקשה והחמורה.

במקביל לפער המשווע בין מצבנו הפנימי, החברתי והכלכלי המגיע ד' בין התייחסות הצבור אליו נתקל באכסיומה אצל רוב הצבור שאין בידנו להשפיע על יריבנו ולפגיעו רק לדרך אחת של התייחסות אליהם: להיזהר מהם. נגזרה דעת-קהל המת- ייחסת מראש בחשדנות אף לפתיחות לרעיונות 'אפיקורסיים' בנדון זה. התפתחה אוירה של זלזול כלפי דעות הדורשות בדיקה מחודשת של אכסיו- מה זו. משתדלים להשתיק קולות המעלים את הדרישה לא לוותר מ- ראש על כל נסיון למצוא מוצא מן הסבך הפוליטי אל תוכו נקלענו ע"י פעילות שמגמתה הפעלת השפעה על אויבינו; פסולים ואף מושמצים אלה שסבורים שאחד המבחנים למע- שינו עלינו צריכה להיות השפעתם החיובית האפשרית או השלילית על נכונות הערבים להשלים עם קיומנו באיזור. כך מנענו מעצמנו לתור אחרי אפשרויות להקהות את חוד לחימתם או להפעיל גורמי השפעה אחרים בעולם העשויים לסתן קיצו- ניותם. ובכלל לבדוק אפשרויות כל- שהן לשבש את קו העוינות שלהם כלפינו. משום מה סבורים אצלנו שהצהרות על כוונות טובות הנשב- עות מפינו ללא מעשים מצדנו המחז- קים את אמינות ההצהרות — ולעתים מלוות הצהרות ע"י מעשים הסות- רים אותן — עשויות להשפיע. כך עמקו השנאה והעוינות כלפינו הת- עצמה בדידותנו בעולם.

ללא מטרות מוגדרות

ויתרנו מרצוננו החופשי על הצגת מטרות מוגדרות וריאליות בכפנה ... יהליש את מערכו במו"מ. מכיוון לא מלענו לשים השגה במטרות מוגדרות. והרי מטרה מן בראש וראשונה בחינת נותני הכוון לפעו- לות המנהיגית והצבנו הברורה מעד- רדת את המדיכפה ואף כמעילה את הדיכון ביותר לכוצא את ... שדרך אליהן, רק בשורה שניה יש לראותן כגורמים במו"מ. ואפילו לעצמנו לא הבהרנו את המטרות על סמך הערכה ... לצד שכנגד. האם יש העדת עוינות ואבסורד גדול מזה?! כך השארנו את הצבור 'כעוור מגשש באפילה', הפקר לכל רוח מצויה של דעות ויהוי הספליגות ביותר והרחוקות מן המציאות.

הגבנו את השאיפה לשלום בדבר אימפ, כדיכה אחרי 'פטה-מורגנה' ועל כן כל מאמץ בכוון אל הלום ברעצות ריח וכמעשה הצהוצים ולי- רה. או אף חמור יותר: כסכנה לכוה עבידתנו כלוכר כפעולה אנטי- לאומית. בכ"א גזרנו על עצמנו אטימות דגבי כל אפשרות לגלות אתנו קיצוי-נצ'ור בו ניתן להאחז על-מנת לפתוח אותו סדק העצור בקרב את הכ"ם. הצבור הרחב מוכ-

(סוף בעמוד 8)

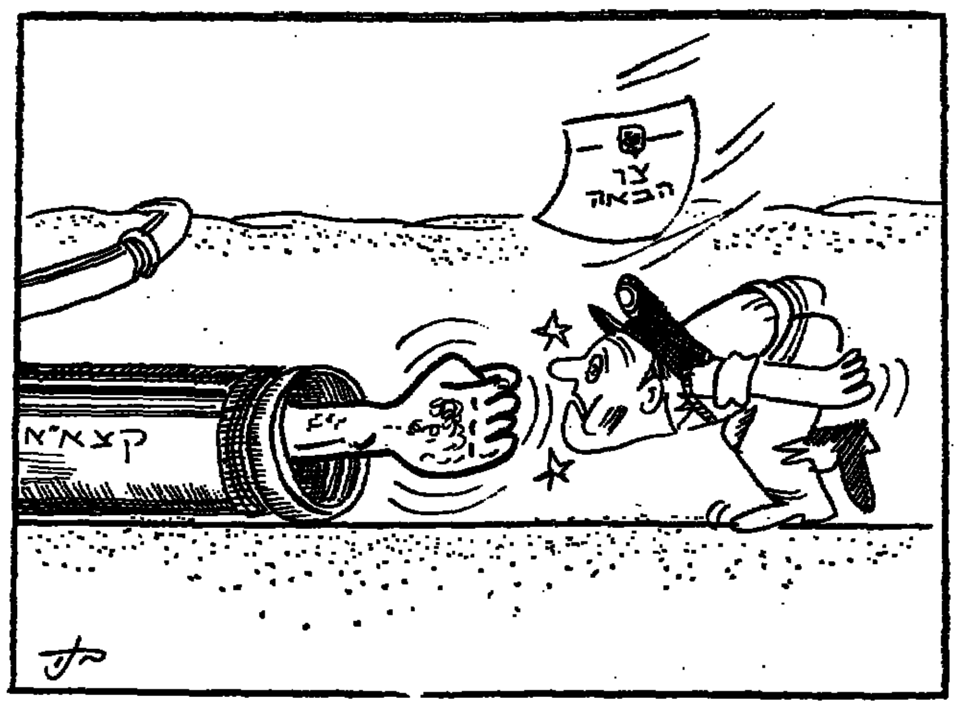

זה מה שזורם בצנורות שלנו...

רק בלי מפות!

מאת יונה כהן

לא מקרה הוא שבקום המדינה השאירו ראשית את שאלת הגבולות 'פתוחה'. השאלה נשקלה היטב, נדונה בכל היקפה ובהצבעה (ברוב לא גדול) הוחלט שלא להחליט בזה. הנימוק היה פשוט: כל עוד הערבים מתנגדים להחלטת החלוקה, אין טעם שישראל תקבע היא, באורח חד-צדדי, את הגבולות, מה גם שקביעת הגבולות אז היתה משאירה שטחים נרחבים של הגליל המערבי, וגם את ירושלים, מחוץ לתחומה של המדינה החדשה.

איבתם של הערבים לישראל, מאז ועד עתה, אינה יודעת גבולות. חבל שכמה מן המדינאים שלנו שוכחים ומתעלמים מעובדות יסוד זו שסרב- נותם של הערבים להשלים עמנו, אינה קשורה כלל בשטחים אלה או אחרים. הם אומרים וכותבים זאת במפורש. סרבנותם של המצרים, למ- של, להבטיח אי-לוחמה, לא התחילה רק עתה במו"מ באמצעות קיסינג'ר. עוד באפריל 1971, כשתעלת סואץ היתה בשליטתנו, הבענו נכונות לסגת 30—40 ק"מ מהתעלה ולאפשר פתיחת התעלה, ובתמורה לכך רצינו שמצרים תכריז על אי לוחמה, ומצרים סירבה. עתה אנו יודעים שהסירוב אז, כמו גם עתה, בא משום שהתכוננו למל- חמה.

כך היה גם במו"מ לנסיגה הראשו- נה: אחר מלחמת יום הכיפורים והי- נו: במו"מ להסכם שנקרא בשם 'ה- אלגנטי' 'הסכם הפרדה', הודענו על ויתור על תעלת סואץ, ונאלצנו לוותר גם על התמורה שביקשנו בראשית המו"מ, הצהרה מצרית לאי לוחמה. אם התעקשנו אז על כך, לא היינו מגיעים להסכם ה'הפרדה', על הטוב והרע שבו.

שר החוץ האמריקאי זכור יודע זאת היטב, ועל כן היה בטוח שגם הפעם תיסוג ישראל לא רק משטחים נוספים, אלא גם מתביעתה להבטחה מצרית לאי-לוחמה. עמידתנו הפעם על תמורה מצרית מינימאלית זו ל- שטחים רחבים וחשובים שאנו מוות- רים למענם בסיני, עוררה את רוגזו של קיסינג'ר. הלה היה בטוח, ומיהר להבטיח זאת לסאדאת, שהמשך ידי- דות ארה"ב על כל הנובע מכך, תהו- וה תחליף לתמורה הנ"ל שישראל תבעה. כאשר ישראל הביעה את אכז- בתה ותמהתה על עמדתה המקשה של מצרים, מיהר קיסינג'ר — תחי- לה ברמז ואחרי כן בגלוי — לזרוק לחלל העתונות 'הסבר' משלו לעמדה זו של ישראל, ש'טעמים פנימיים' מכריעים את ממשלת ישראל מוותרת על התביעה להבטחה מצרית לאי- לוחמה..

הסניגור שהפך לקטיגור

ישראל התחילה מפעילה מכונת הסברה להוכיח צדקת עמדתנו, גודל גמישותנו, רוחב השטחים וחשיבותם האסטרטגית הכלכלית, התמורה הבט- חה מילולית. בין האישים שהביענו נכונותם לסייע במערכת ההסברה היה שר החוץ לשעבר, אבן. ולתמהונו של רבים במקום לסנגר נמצא מקטרג. הוא, שכאשר לעיל דחה ב-1970 הצעות רוג'רס, הוא שבהיותו שר החוץ הצטרף לתביעה שמצרים תכ- ריז ותודיע על סיום הלוחמה עם יש- ראל, עמד עתה לצידם של מתנגדינו ותובע מממשלת ישראל לגלות 'יותר גמישות', לוותר על התביעה ממצרים תכריז כה מינימלית ולהפס, שצב- ע' בחפש, בוטחות והצעה חדשה ו- חדישות, עד שיתמזל מזלנו המצרים יאותו לקבל את ההצעה שלנו..

כדי ליתן תוקף חיזוק לעמדתו הצטרף מר אבן למחנה מפ"ם, כשהוא פועל לעבר אליאב חבר לדעה, מרמה רכוי פרישה, ותובע מהנהגת ה- 'מערך' למהר ולשרטט מפה. מחנה זה (שהון ותלמי מפ"ם בראשו) חו- שש שהנשיא פורד יציג בפני רבין, בפגישתם הקרובה, את השאלה: רבין, באיזו מדינה אתם רוצים סוף סוף, באילו גבולות? ומה ישיב רבין על שאלה זו. לכן, הם אומרים, כדאי השוב וצריך שממשלת ישראל תג... תכנית שלום מפורטת, מפה גבולות מדוייקת, ובהם תגופף לעין כל. עם הכנית ומפה זו יבוא רבין לפורד, עמהם יבואו נציגינו לג'ניבה. את התכנית נלווה בהודעה חד-משמעית: מעבר לתכנית זו ולגבולות אלה לא ניסוג בשום פנים ואופן. רק אז יש טעם — כך אומרים הם — רק אז נילחם כתוך אין ברירה.

ל'מבינה' זו הצטרף בנציגות קו- רדת פנחס ספיר. הוא גולל תזוית מרעידה לגבות של מצב כלכלי נו- אש, כנימוק מכריע, וכ'תנא דמסייע' לתביעה של קיסינג'ר-מפ"ם-אבן מ- ממשלת ישראל: חידלו להבוע מכב דים הבטחה לאי לוחמה' רחמו עלי- הם. הם 'אינם יכולים' לתת 'כה הרבה' תמורת המעברים החשובים מבחינה צבאית: הגידי והמיתלה אינם יכולים לתת 'כה הרבה' תמו- רת שדות הנפט באבו-רודס...

אסור להיחפז

עמדת הרוב בממשלה היתה והינה גם כיום שאסור לנו להיחפז ולשרטט מפה ולפרט תכניה. על תכנית ומפה אשר הצריך להן ליד שולחן הדיו- נים. לאמיתו של דבר, גם ארה"ב וגם ראשי הערבים יודעים היטב מה רבים ורחבים השטחים שישראל מוכ- נה להחזיר להם. כי, כאמור, רוצים הם בשטחים אלה ללא תמורה משמעו- תית. די לצרף אחת לאחת את הצה- רותיהם של חברי הממשלה, ואיש לא יחשוד בהם, בכל אחד מהשרים, שהם ממשתי-מלל ונצורי-נאצים בכל עת, והעולם כולו יודע אם והיכן מוכנים להתר. במשרדים מסויימים בארה"ב ובמדינות ערב נקלטות ר' גרשמות ההצהרות היטב. אם הבעייה

(סוף בעמוד 8)

רבין עושה הערכה מחודשת

מאת יעקב אדלשטיין

בשבוע זה מלאה שנה לכהונתו של ראש הממשלה יצחק רבין כראש ממשלה. יש מקום לסיכום ביניים של הארועים המדיניים שארעו בשנה זו ואשר הביאו את רבין לשעת מבחן. השבוע הכריז ראש הממשלה בסיעת המערך בכנסת, בסיכום הדיון המדיני, כי לא ניתן להגיע להסדר כולל עם מדינה ערבית אחת בנפרד, ואין מקום לטענה כאילו והחמצו הזדמנויות להסדר כולל. הדרך היחידה ל- דעתו, היא מו"מ להסדר ביניים עם מצרים. הסדר זה לא יהיה סוף פסוק אלא ראשית התהליך של יצירת מציאות רגועה שתאפשר בניית יחסים הדדיים כדי להתקדם להסדר כולל.

המכשולים להסדר כולל הם: חוסר הרצון מצד הערבים לתמורה של שלום, עבור נסיגה. לכל היותר מו- כנים הערבים להסכים לביטול לו- חמה, בלי המרכיבים של שלום. ה- תביעה הערבית היא קטגורית לחזור לגבולות 1967 כולל חלוקת ירושלים. כמו כן הם תובעים הקמת מדינה אש"ף ביהודה ובשומרון וברצועת עזה.

הבעיה היא שהערבים מוכנים ל- שלם בעד הסדר כולל את אותו מחיר שהם תובעים לשלם עבור הסדר חל- קי. משום כך צירוף הסדר חלקי. הסדר כולל עם כל מדינות ערב ב- יחד, כמעט לא יתכן, במצב המדיני השורר כיום. כאשר קיימות מדינות מתונות וקיצוניות, וכאשר במו"מ כולל יש חשש שהקיצונים יגברו על המתונים ויכניסו את המו"מ למבוי סתום.

אילו ניתן היה להגיע להסדר...

לעומת זה, אילו ניתן היה להגיע להסדר כולל, היה זה עדיף כמובן על הסדר החלקי, משום שאז היה הסכסוך המזרח-תיכוני מוכנס ל- מצב של הרדמה למשך זמן ממושך. סכנת המלחמה היתה מתרחקת. אם כי אין בטחון כלל שאמנם כך יתג- לגלו המאורעות. האיזון העדין ב- לבנון המופר ההולך בימים אלה, מר- אה, שהסכם אינו עומד לעולם. הס- כם בין ישראל לערבים היה מתב- סס על איזון עדין בין שני הצדדים, כדוגמת האיזון העדין בין הנוצרים והמוסלמים בלבנון. אלא שהדוגמא של לבנון מוכיחה לנו בימים אלה, שהסכם באזורינו לעולם אינו עומד בהקפו. בשנות החמישים ניסה נא- צר להשתלט על לבנון באמצעות קרבות רחוב. כיום רוצים הפלשתי- נאים להשתלט על לבנון באמצעות קרבות רחוב, כדי להפר את המאזן בין הנוצרים לבין המוסלמים. למ- עשה מקיימים אנשי אש"פ בלבנון מדינה בתוך מדינה השליטה של ה- עדה הנוצרית, בסלה והולכת. אין פלא שהמוסלמים בלבנון תומכים ב- אש"פ, משום שהם תומכים במוט- למיוצה של לבנון, כדי להעמיד את המיעוט הנוצרי. בכבב של חוסר שליטה על לבנון ולהקים בלבנון מדינה מוסלמית נוספת. שונה כ- מובן המצב אצלנו, שכן אין להניח שהסכם כולל היה מתבסס על מדינה דו-לאומית, אלא על דו-קיום בין מדינות ערב וישראל.

הסדר חלקי פירושו, דחיית סכנת המלחמה למספר שנים. אך לא חי- סולה. גם הסדר כולל עדיין אינו מרחיק לגמרי את סכנת המלחמה, אך לפתוח פתח אותה עד למצב של ספאן. באידך אין לך הסכם קבוע יותר מאשר הסכם חלקי. מ- כאן השיקול להגיע להסכם חלקי ל- פני הסכם כולל, שהוא כמעט בלתי אפשרי.

ישראל מוכנה לשלם מחיר של ממש תמורת ביטול איום המלחמה. הצעת הסדר עם מצרים בתיווך קי- סינג'ר, נכשלה. כשוב שוהר היה בה האלמנט של ביטוי איום המל- חמה. לא הבעיה היורידית של הס- כם אי לוחמה, היא שגרמה לכשלון המו"מ, אלא האלמנטים בשטח. כי אשר מצרים סירבה להסכים לאלמנ- טים של אי לוחמה שהיו צריכים ל- נטרל את האיום במלחמה. ניתן לו- מר כיום שהכרוי נכשל בשל ספיר הזמן. המצרים לא היתה מוכנה להס- כם ללא הגבלת זמן. הסכם שהציעה היה הסכם צבאי נוסף. העין הסכם הפרדה חדש, אבל לא הסכם בעל אופי מדיני. בנקודה אלה נכשל ה- מו"מ.

רבין לא יביא תכניות חדשות

אין להניח שרבין בפגישתו הצ- פויה עם הנשיא פורד יביא עמו תכ- ניות חדשות. התכנית שהוגשה ב- סיו"ם קיסינג'ר, אי אפשר להחזיר לכת מזון. הבעיה היא כיום, שינוי הגישה מצד מצרים. ייב הסעיפים שהציעה מצרים להסכם, הן למעשה הנצאה הכבב הסיב. שום אלמנט הם"ם לא הופיע בהצעות אלה בלבד

ההצהרה המילולית, שהסכסוך לא יפתר בכוח או במלחמה, מליצה ש- כתוצאה כל ערך מדיני ומשפטי. אגב, בממשלה, נמתחה בקורת על שבהת השרים שניהל את המו"מ, ה- גיש הצעות חדשות לקיסינג'ר ביום האחרון של המו"מ, למרות שלא הוס- מכו לכך על ידי הממשלה. הצעות אלה כללו נסיגה חלקית מן המעב- רים ומסירת המגדל האוויר לידי המצרים באבו רודס. מצרים דחתה הצעות אלה. הממשלה לא אישרה אותן כלל. הן הוגשו על ידי הצוות בלי ידיעת הממשלה, מתוך נסיון ל- הציל את שיחות קיסינג'ר. אך ה- נסיון לא הצליח. התירוץ של הצוות היה שזה מדובר בתרגיל מדיני כלי- בד, שכן היה ברור שאין לו סיכוי. אלא שתרגיל זה קבע עובדה. יש- ראל מוכנה לסגת מחלק מן המע- ברים ומשדות הנפט תמורת הסכם צבאי בלבד.

התביעה לצייר מפות שהוצגה על ידי מחנה השמאל, היא הרה אסון מבחינה מדינית, משום שהערבים יד- חו כל מפה שהוגש להם, עד שלא תוגש מפה של נסיגה לגבולות 1967. לכן הגשת מפה כזו היום, פירוש הדבר, איבוד מדעת של קלפי מיקוח, תוך ידיעה מראש שהמפה תידחה. תכנית אלון לגבול ירדן, היתה אולי התכנית הראשונה הבלתי רשמית שבה צוירה מפה. תכנית זו הוגשה לירדן, והיא נדחתה.

שום שליט ערבי לא יוכל לקבל תכנית נסיגה חלקית, ושום שליט ערבי אינו יכול לשלם מכיסו במחיר שלום, גם אם תהיה נסיגה מלאה. זהי הבעיה המסובכה שאין לפתור אותה בהסכם כולל, אלא בהסכם חלקי בלבד. תשלום חלקי תמורת נסיגה חלקית, אלא שישראל רוצה שהתשלום יכלול את האלמנט של שיתוק מצב המלחמה, והערבים אי- נם מוכנים לכך. הם רוצים לשמור לעצמם את אופציית המלחמה לכל מקרה ולשעת הצורך. כאן מקור חי- לוקי הדעות עם מצרים. ובעניין זה ספק אם רבין יוכל להביא תכניות חדשות.

אין להסיק מכך כי בכל שלבי ה- מו"מ, זו טעות להגיש מפות הרצוי- ות לנו. אילו גובשו עקרונות למפה מעין זו, יתכן ורבין יכול היה ל- הדבר עם ארה"ב על עקרונותיה של מפה, בעבודה עוסקת בהערכה מחודשת של עמדותיה במזרח התיכון. יתכן ואילו הגשנו מפה בעבר, היה לנו סיכוי להשפיע על עיצוב תפיסתה הטריטוריאלית של ארה"ב. אם כי סיכויי קלוש. כיום, למרות שתכנית רוג'רס הוקפאה, הרי הסכנה עדיין קיימת, שארה"ב דבקה בתכנית זו, וההסכם מהסכם כפוי, ביחוד עם ברית המעצמות, עדיין קיים.

התמורות שלאחר המפלה בוויטנאם

כיום נראה שהמאורעות בוויטנאם, גרמו לכך שארה"ב אינה רוצה לקבל תדמית של מדינה הנוטשת את מי- אתה ידידיה. וויטנאם תשמה- ד- תהיה אולי אפיזודה. אך אין להניח שארה"ב תחזור לשיטה הבדלנית. מ- שום כך יכולה ישראל לסמוך כיום שבשעת חירום תגיש לה ארה"ב סיוע בציוד ובאמצעי לחימה בתנאי שבמלחמה תפרוץ בתנאים כאלה ש- לא ישראל תהיה האשמה בה.

במלחמת יום הכיפורים, הצפידה ארה"ב בזמנה כלאה את התיכונ הנסטרטגי שלה, נוכח איום מרומז על אפשרות התערבות סובייטית ב- כוחות נוספים, זו הפעם הראשונה מאז הציבות בשל השילה הכוב- בי"ם בקובה.

ידידי הנשיא ניקסון טענו אז ש- הוא ביטא בכך להשכיח פרשת ווטר- גייט באמצעות יצירת מתיחות בינלאומית. אולם בכך הצילה אר- ה"ב את צפונה ושירדה את האינט- רסים שלה ושל ישראל. שכן בש- נים האחרונות איבדה ארה"ב הרבה מאמינותה ההרתעתית בעיני ידידיה. בכך אבדה ארה"ב לברית המועצות: התערבות צבאית סובייטית פירוש הדבר עימות בין שתי מעצמות העל. זה היה גורם חשוב ביותר במערכת ההרתעה. אלא שקיסינג'ר ניצל מ- הלך זה לטובת יצירת מעמד לאר- ה"ב במצרים, תוך כדי בגיעת יש- ראל בלהגיע לשלב האחרון של בצ- חוץ בחזית סיני, כדי לנסות לפתוח במו"מ כשמצרים אינה מנוצחת, אלא במצב תיקו בין הצדדים. כיום נראה שהשפעה האמריקאית במצרים, ר- צויה לסאדאת לא פחות משהיא ר- צויה לאמריקה. הוא זקוק לארה"ב כמשקל נגדי לברית-המועצות. לכן, אין להניח שרבין יביא עמו תכניות חדשות בפגישה עם פורד. הוא צריך להביא עמו רעיונות ישנים של ש- לום.

*

במלאת שנה לכהונת רבין כראש ממשלה, ניתן לומר, כי שעת ה- מבחן הראשונה שלו עברה בעת כי- שלון המו"מ עם מצרים. זה היה סי- כון מדיני ובאבי שלקח על עצמו ועל ממשלתו. במצב של היום נראה שהאוירה המדינית הכבדה, שנוצרה לאחר כשלון השיחות, הולכת ומת- בהרת. שעת המבחן השניה שלו היא הפגישה עם פורד. כאן עליו לחדש את ההדברות עם ארה"ב שנפסקה עקב השיחות. התמיכה של 76 סנ- טורים באיגרתם לפורד, יש בה מ- שום עידוד. נראה שלממשלת רבין צפויים עוד מבחנים חמורים יותר. שכן אנו נמצאים בעיצומו של תה- ליך כדים, בו מעורבות המעצמות. אך המבחן עודנו לפנינו, במלחמה או בשלום.

מן ניו-יורק

בין חופש ביטוי להפקרות

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר 'הצופה' בניו יורק

חופש העתונות הוא מיסודות המש- ... בארה"ב. שומרים עליו כעל בבת ... ה של הדימוקרטיה. כל נסיון של ... עה בו נתקל מיד בהתנגדות תקיפה ... דם של גורמים שונים. על משמר של ... נש זה עומדים, כמובן, העתונאים. ... ל למעשה שומרים עליו בתי-משפט. ... וקה האמריקאית בייחוד 'התקון ... אשון' לה, מהווה בסיס חזק לשי- ... זם של בתי משפט, והם מפעילים ... תו בקפדנות.

... פש זה, כמו חופש הדבור בכללו, מושרש ... דעת העם על כל חוגיו. הוא מהווה חלק בלתי ... של אורח-חיים אמריקאי.

... צית זאת מתנהל מאבק מתמיד על שטח אחד ... מן ההכרה שחופש העתונות יוגבל. זהו שטח ... בטחון לאומי. האינטרס העליון של המדינה ... יב הגבלה זו.

... כך אין חולקים. מה שכן שנוי במחלוקת ... הנושא, אי הענין שעליו יש להחיל סודיות. ... ולה היא מי מוסמך לקבוע זאת. גורמים ... ולתיים טוענים, כמובן, שהם צריכים להיות ... בצים על-כך. אבל העתונאים מו"לים, הבר- ... גרים מסויימים, אינם מוכנים לסמוך על שקי- ... ממשלתיים בענין זה. יש חושדים ש'סודיות' ... גלת במקרים רבים כאמתלא להעלים דברים ... הקהל, בעוד שזה מוסמך לדעת עליהם. ואמנם ... שהיו מקרים כאלה, ולא לעתים רחוקות.

... בל, זה בשנים כתקנן. אבל בימי חירום ... אז מוסכם ומקובל שלממשלה רשות למנוע ... הם העלול להביא נזק למדינה, או אף לסכן ... אולם מניעה זו מופעלת לאו דווקא על-ידי ... זורה. לפעמים השלטון, ויש והנשיא עצמו, ... למו"לים של עתונים בבקשה למנוע פירסום ... שר לגרום סכנה לארץ. בדרך כלל דבריו של ... לשון בשמעים. הדגמא מאלפת לזה היא ההת- ... על 'באי אוב פיגס' בקובה, שהנשיא דאז ... פנה בעצמו למו"ל ה'ניו-יורק טיימס', ... אור הייס סולצברגר, בבקשה לא לפרסם ידיעה ... עתון קבל בנדון זה. ואמנם נענה לו המו"ל ... העתון הגדול.

... על מה הדברים אמורים?

... פירסומים מסויימים בעתונות אמריקאית ... ומפסם של ישראלים. שטוב להם, ולכן ... ישראל אור- אין בכוונתנו לדון לגבם הענינים ... הם דובר. ברצוננו להעיר שפירסומם כב עלול ... נזק לישראל ואמנם כבר נגרם במידה רבה.

'הודעת בעל-דין'...

... אשר במשך זמן קצר קוראים פה על בקורתו ... אבא אבן נגד מדיניותה של ממשלת ישראל. ... ומע מדברים אלה שאמנם הממשלה אשמה ... כשלון של מו"מ קיסינג'ר; כאשר מופיע ב'ניו ... יורק טיימס' מאמר מעטו של עמוס קינן, בו ... מקיע את 'אוסר גמישותה' של ישראל ... ם לממשלות ערב ולדרישותיהן; כאשר ישר- ... לים מהמחנה השמאלי מתאמצים לתת פומבי ... פתיהם הבקורתיות בעתונות ואמצעי תקשורת ... ים פה, — מהן התוצאות?

... וכך מצטברות כאלו הוכחות שאמנם הצדק ... ד"ר קיסינג'ר בהאשימו את ישראל בכשלון ... יתוו; שאמנם ישראל היא חסרה גמישות ... ים עם הערבים. המסקנה היא שהצדק בסכ- ... אינו עם ישראל.

... תוצאה: תרומה להתעמולה הערבית והפרו- ... בית.

... אבן, שאין להשוו במשמיעי הדברים הנזכרים ... אריקה שוהי כוונתם, אבל מתקשים כאן להבין ... ישראלים אלה אינם רואים את הנזק שגורמים ... ראל, לעצמם. בדברים אלה בפירסומם פה.

... אם כל דבר הנוגע לישראל נוגע ליהודי אמ- ... קה, הרי בנידון זה השייכות היא בכשירין. ... יהדות ארה"ב מתגייסת עתה למאמץ מיוחד ... גוש תמיכתה של דעת הקהל לטובת ישראל. ... בין הנשיאים בראשותו של הרב פוריאל סילד ... מקיף עמל רב בשטח זה וכנראה הצליחה ... ויה לו פנים במידה ניכרת. ואמנם זקוקים ... למאמץ רב להדוף את המתקפה ההתעמולתית ... הערבים, הנעזרים במומחי תעמולה ופרסומת ... אמריקאים, ומן המוכשרים ביותר ביניהם.

... ונה הפרסומים הנזכרים מצדם של ישראלים ... על מוסיפין ומשורון גורמים נזק לא ישוער. ... הבין שהם יתנו את לבם לזה. שלא יכשלו ... שמוש הגבול בין חופש הביטוי לבין ... הפקרות.

יהודים בממשל

לפני שבועיים עסקנו באינטלקטואלים יהודיים — אנשי השכלה, פרופסורים, מדענים, בעלי מק- צועות חפשיים, ויחסם ליהדות וליהודים. שמנו לב במיוחד להשפעתם של פרופסורים ומחנכים במוסדות השכלה גבוהה על תלמידיהם היהודיים. עתה בודק בהיבט אחר של נושא זה: ביחסם לישראל.

מדברים על תמיכתה של יהדות ארה"ב בישראל. אבל למעשה רק שכבה דקה יחסית פעילה באמת בכוון זה. הרוב המכריע אדיש. לעתים נדירות בלבד בימי משבר או מצוקה, מתעורר העניין היהודי גם אצל רחוקים ומתנכרים.

זוהי בעיה מיוחדת באשר לאותם היהודים ה- תופסים משרות חשובות בממשל. ביחוד בשעה זו. ד"ר הנרי קיסינג'ר הוא מקרה מיוחד. הן באשר למעמדו הרם והן בגלל רקעו ומוצאו. שגם להם אין דמיון (מהגר שהגיע לארה"ב כפליט מבצולי השואה). אבל הוא אינו היהודי היחידי בעמדות בכירות בממשל. בבית הלבן, בממשלה, במוסדותיה הרמים, מכהנים יהודים במספר ניכר.

נא להזכיר אחד הקרובים ביותר אל הנשיא פורד הוא מזכירו לעתונאות רון ניסן. הוא גם קרוב ביותר מפאת רקעו וחינוכו ליהודה וליהו- דים. הוריו היו מתפללים בבית הכנסת 'עדת ישראל' השמרני בוואשינגטון. ואמו עדיין פעילה שם. לכן ערכו ההורים 'בר-מצוה' בבית כנסת זה. בתום הלימודים באוניברסיטה היה עתונאי, וכיום הוא דוברו של הבית הלבן. אם כי באופן רשמי אין לו תפקיד ביצירת מדיניות, למעשה יש לדעתו משקל רב בייחוד מבחינת יחסי צבור, כלומר, ההשפעה על דעת הקהל ותגובתה.

גם לאחד מעוזרי הנשיא לכתיבת נאומים רקע יהודי וקשרים יהודיים ניכרים. זהו מילטון פריד- מן, המוכר לי היטב. שכן שימש במשך שנים כתב סס"א בוואשינגטון. הוריו היו יהודים עממיים מהגרים מדור ראשון ודברו גם אידיש.

ה'אינטלקטואל הרשמי' בבית הלבן הוא ד"ר רוברט גולדווין, תפקידו לספק קשרים עם העולם האקדמאי. נוסף על זה הוא עוזר בכתיבת נאומים, וביחוד בטפול בארגונים יהודיים. בתקופת ג'ונסון כנשיא שימש גם-כן יהודי בתפקיד דומה, הלוא הוא ההיסטוריון ד"ר אריק גולדמן. אבל היחסים בינו לבין הנשיא נתקלקלו והוא עזב את משרתו בנסיבות בלתי-נעימות. פרופ' גולדמן הוציא ספר על שנות כהונתו בבית הלבן. בהזכירו בקוראי- בו שלא מצאתי בו אף רמז קל לענינים היהודיים. שהרי העסיקו בתקופה זו את הנשיא ג'ונסון בהדירות. משמע שעובדת היותו יהודי לא השפיעה עליו באשר לנושאים היהודיים.

השאלה היא, איפוא, אם ובאיזו מידה מקורביו היהודיים של הנשיא מעורבים בענינים יהודיים. שלמעשה הם ענינים ישראליים.

קודמיהם בבית הלבן, כמו מקסוול ראאב ש- היה מזכיר הקבינט בימי אייזנהאואר, או ב. פלדמן, שהיה ממונה במיוחד על ענינים יהודיים בתקופת קנדי. כן הוכיחו ענין בענינים היהודיים, ויחסם היה חיובי לישראל.

אגב, בתו של מקסוול ראאב גב' שילא ווידנ- פלד, היא מזכירתה לעתונות של גב' בטי פורד, רעיתו של הנשיא. גב' ווידנפלד היא חניכת אוניברסיטת בראנדייס.

בין חברי הממשלה נמצא שר המשפטים אדוארד לוי, בנו של ראבי ריפורמי משיקגו, היה פעיל בעיקר במשפטן, פרופסור למשפטים ואח"כ נשיא האוניברסיטה שם.

שני יהודים תופסים עמדות מפתח בשטח הפי- ננסי והכלכלי של הממשלה. ד"ר ארתור בורנס (ששמו היה מקודם בורנשטיין, הוא יליד סטאר- ניסלב, בגליציה) הוא יו"ר של ה'פדרל רזרוו סיסטם'. שאפשר להשוותו לנגיד בנק ישראל יחד לנשיא בנק לאומי לישראל. חושבים ומכבדים אותו 'צאר כלכלי' של ארה"ב, שכן לדעתו משקל ביותר. בפרט בשעת שפל הנוכחית. היהודי השני הוא אלן גרינשפאן, יו"ר הועדה הכלכלית של הנשיא. גם לגרינשפאן השפעה רבה בכלכלת הארץ. השלישי משפט זה הוא וויליאם זיידמן (לא קרוב של כותב הטורים) העוסק גם הוא בבית הלבן בבעיות כלכליות. הוא ידידו הקרוב של הנשיא פורד ובן עירו. הנשיא מתחשב בדעתו. (אנו משאירים מחוץ לרשימה זו את שר ההגנה ג'יימס שלזינגר, שהמיר את דתו).

בתקופת רוזבלט היו גם-כן יהודים בין מקור- ביו. — שר האוצר הנרי מורגנטאו, סמואל רוזנ- מן, יהבנו הבכיר. וגם הרברט ליהמן, שמילא את מקומו כמושל מדינת ניו יורק. שלושתם לא השפיעו במאבקה על הנשיא לטובת אחיהם ה- נרצחים באירופה. רוזנמן וליהמן אף לא ניסו, ומורגנטאו כן ניסה ונתקל בסירוב מוחלט. כיום השאלה היא אם היהודים מתבדללים בעמדות בכי- רה בממשל יתגברו גם הם לנפם או בכל זאת יעמדו ליבמן ישראל.

אם התשובה תהיה שלילית אזי נעמוד בפני עוד תוצאה חמורה של העדר חנוך יהודי שהביא לידי טמיעה וגם להתנכרות.

מפנקסי

קצנו בשביתות נוסח קצא"א

מאת משה אישון

השביתה, יותר נכון המלחמה על חיים בין אנשי החוק לבין עובדי קצא"א זיעזעה את דעת הקהל הישראלית. כו- לם, פרט לעמיתי השובתים על הים ובנמלי התעופה, מגנים את תעלוליהם של העובדים בקו צינור הנפט אילת-אשקלון. יש מי שמכנה אותם כפורעים ויש מי שרואה במעשיהם — פירטיות ימית. אלה כן אלה קוראים לנקוט כלפי השובתים 'יד חזקה', מן השתם למען ישמעו ויראו ולא יוסיפו לשבות עוד.

אולם מי שמוציא שביתה זו מהקשרה הכללי ומבדיל בינה לבין כלל השביתות שהפכו למכת המדינה חוטא לאמת. אמנם השביתה בקצא"א דראמאטית יותר מכל יתר השביתות שידענו עד כה. וזהי שביתה נראית לעין. היא רצופה העלו- לים ורדיפים, אבל אם בודקים אותה לגופו של עניין, הרי שביתה זו אינה שונה מכל יתר השביתות הפרועות, או בלשון יותר עדינה, הבלתי חוקיות, שהפכו לחלק מהווי החיים במדינה. גם הטיפול בשביתה זהה. תחילה אין אוזן קשבת לתביעות ורק אחרי שהעובדים שובתים בשביתה נושאים ונותנים לחיסולה.

מה שמתחולל כעת בקצא"א הוא כבואה של אותה שיטה החוזרת ונשנית גם בין עובדי התע- שייה והתעופה. אבל לא נצעק כעת בבירור סוגיית השביתות, כי אם נסתפק בשלוש הערות לצד השני של שביתת קצא"א, כפי שזה מצטייר בעיניני.

*

כשעושים פלסתר את חוקי המדינה

מזכ"ל ההסתדרות ירוחם משל עשה את שבתו חול, כדי להביא לחיסול השביתה בקצא"א. דוברי הודו בעיצומו של יום המנוחה הקדושה לזוות על הצלחתו של המזכ"ל הנכבד ועל הפוע- לים ששבו לעבודתם בצהרי יום השבת.

שישו בני מעי, מה שלא הצליחה הממשלה, מה שלא עלה בידם של בתי המשפט במדינה — הוא, ירוחם משל, הצליח בחילול שבת אחת. ובכל זאת — לא דובים ולא יער. השבת אמנם נתחללה, אבל השביתה לא נסתיימה.

ירוחם משל שהוזהר לטפל במפירי חוק, למעשה הצטרף למפירי חוק אחר — חוק שעות עבודה ומנוחה, עם הפעלת המנגנון ההסתדרותי ביום המנוחה. אבל לא נתבע מכנו את עלבונה של השבת המחוללה על-ידי ההסתדרות. עם זאת מן הראוי להפנות את הזרקור על בעיית 'היתרי העבודה' המוצאים בסיטונות ולעתים ללא כל צורך ודרגת היוניות. אגב, השביתה בקצא"א נתגלה לעין כל, כה חסרי הסיעוגים של כל אלה הדורשים להפעיל (ולמעשה גם מפעילים) את נמל הנפט בשבתות ובמועדי ישראל, כאילו המדובר היה בפיקוח נפש של המדינה. באו השובתים והוכיחו, כי לא זו בלבד שאין אסון אם משביתים את המלאכה בשבת. אלא גם אם שובתים בגשר כל קשת ימי המעשה, הרי פרט להמרוץ כים, לא מתרחשים מעינות הנפט והכל כמנהגו נוהג.

אין אני באים להצדיק בכך את השובתים. קצנו בשביתות נוסח קצא"א, אבל מי שמתייחס בזלזול ועושה פלסתר מחוקי השבת במדינה באכילות שבות ובתשלומים כפולים ומכופלים בעד כל שעה שבת בהחללת, נותן בכך דוגמה, כי ניתן להערים גם על יתר חוקי המדינה.

יתכן שיבוא מי שיבוא ויטען, מה עניין שבת לשביתה. אולם אם בוחנים את ההתפוררות השוררת במדינה בכל הקשור ביחסי עבודה ועוב- דים, אין להתעלם גם מהיבט זה של הבעיה.

*

השובתים 'צדיקים גמורים'...

עובדי נמל הנפט באשקלון מה שלא יטענו נגדם, לזכותם ייאמר, כי על אף הכל הם חרדים מאוד לכבוד בית המשפט ומכיוון שכך הם גולים מרצון ללב ים, כדי לחמוק מהתכנסות עם החוק. להעשה — התנהגות מוזרה במקצת. קשה להבין את השובתים-הזועקים. כבר היו דברים מעולם שפועלים הפרו צווים של בית המשפט ולבסוף לא זו בלבד שלא נענשו אלא אף יצאו נשכרים...

אם אין זכרוננו מטעה אותנו, בימי השביתה בקצא"א (הראשונה, או השניה) היינו עדים לשביתה בנמלי התעופה. העובדים קיבלו צווים מבית המשפט ונצטוו לשוב לעבודה, אך הם בשלהם — ניתקו את הקשר האוירי של המדינה למשך יממה תמימה.

לא שמענו שמישהו מהם הוכנס לבית הסוהר על ביזיון בית המשפט. לא קראנו שמפירי השביתה נקנסו.

זאת ועוד: בהזדמנות אחרת, בימי השביתה הגדולה ב'אל-על', כאשר הוטלו על השובתים קנסות כבדים על ביזיון בית המשפט, לא אחר אלא גורמים רשמיים (ההסתדרות, אנשי ההנהלה) פעלו להמתקת הדין ולבסוף, ספק רב, אם את הקנסות המוקטנים שילמו העובדים, מפירי ה- חוקים.

גם בענין דמי השביתה הושגה עסקה ויד השובתים (בניגוד לחוק) היתה על העליונה.

יוצא איפוא שפועלי קצא"א הם 'צדיקים גמורים' ועם כל השלילה שבהתנהגותם יש עליהם אימת הדין...

*

שיטת 'ההסתדרות' במקום מדיניות...

קצנו בתעלולי קצא"א — קצנו בשביתה המשביתות את סדרי החיים במדינה. ברם בכל שאנו רוצים להאשים את השובתים, לתלות בצווארם את קולר האשמה, נראה שלא בהם האשם — אשמים אלה שליד הגה המדינה. אשמה הנהגת ההסתדרות שבמקום לייצג מדיניות היא נוהגת לפי שיטת 'ההסתדרות' — מסתדרים עם עובדים, לעתים אף עוקפים הסכמים, כדי להשתיק את הצועקים, ולבסוף גוברים כל האלימים הם יוצאים נשכרים...

וכאשר 'כל דאלים גבר' הכורת שתיחלש המדינה וייעשה בה כלשון הנביאים: 'בימים ההם אין מלך בישראל וכל הישר בעיניו יעשה' (שופטים כא').

לצערנו זאת התמונה המצטיירת במדינה, בשנת הכ"ז להיווסדה. יתכן שיש להנהגתנו כח להתמודד עם האויבים מסביב; לעמוד בפרץ של מדינאים — אך בביתה היא — במדינה — אין כוחה.

*

השביתה בקצא"א זיעזעה את כולנו. רוגזים, רוטנים, שואלים: היתכן? אולם כל עוד שהממשלה לא תוכיח, כי יש חוק במדינה וכי שומר אותו נענש כחוק, לא נשתחרר מאימת השביתות האוכלות כל חלקה טובה במדינה.

על הממשלה החובה לשים קץ לשיטת השבי- תות נוסח קצא"א!

هكذا من الاصل

עיטורי

סופרים וספרים

מה יפית בקריאת שמע

מאת ש. קורא

ר' זאב-אריה רבינר מחבר הרי"ז במלאכתו שכבר חיבר ופירסם עשרים חיבורים ומעלה, בשנת־הגבורות לאורך ימים, תוציא את הספר „רזא דשמע ישראל", שענינו מדרש שמע ישראל בשושלת הדורות ובמיוחד בתקופת השואה והמדינה.

חיבוריו המרובים, חלקם יצא־לאור וחלקם עדיין בכתב־יד, כוללים ילקוטים על מצוות וערכים במקורות ובאורחות־חיים, וספרי־תולדה של חכמי התורה ואישי־ציבור נודעים.

כתלמיד המובהק של הרב ר' יצחק־יעקב ריינס, ששמע את לקחו בישיבת לידה, למד מפי רבו תורה כפשוטה, בקיאות וחריפות, ולמד הגיונותיו ביהדות שהן אבני־יסוד במשנת המזרחי. שגורה בעטו מימרתו של רבו: „וקנה לך חבר", הקנה, הוא קנה־כתיבה יהיה לך חבר כל הימים. העלה על הכתב מה שנתחדש לך בלימוד ובחיים, שאין כהבעה־בכתב למצות מעמקיו של איש־הרוח. „אנכי" הוא נוטריקון, „אנא נפשאי כתבית יהבית". הרב ריינס חיבר למעלה ממאה ספרים, רובם נותרו בכתב־יד, וכתיבתו נחל שוטף ומעיין נובע. בהקדמותיו לחיבוריו הוא כותב בחיבה על „הבנים הרוחניים שלי שהם חביבים עלי כבני הגופניים".

אף תלמידו מרבה בכתיבה. תמיד הוא שרוי לאחר הוצאת ספר חדש ולפני הוצאת ספר חדש. מחיבוריו הראשונים הוא הספר „טללי אורות", שלושה חלקים, ילקוט אמרותיו של הרב ריינס על אמונה ותורה, ישראל וארץ־ישראל, שבת ומועד בצירוף פרקי תולדה והערכה. עבודה מקיפה רבת יגיעה ואבחנה שפותחות שערים לעולם הדרוש ההגותי של הרב ריינס.

מבין חיבוריו הבאים יש לציין „השבת, העם והארץ" ו„פני שבת", ילקוטים רבי־תוכן על השבת בדרוש, במחשבה ובהגות היהודי לגוניה. בשני חיבורים „רזא קניין תורה" ו„רזא דאורייתא" כינס חומר רב על לימוד תורה משולב רעיונות ודוגמאות, אליהם יש לצרף את החיבור „לסמוקים", מצוות חיזוק ישיבות ותלמידי־חכמים, זבולון כמשפיע את יששכר. בספרים „רזא דחיי", „דעת החיים" ו„אהל שרה" בא אוסף מקורות על חיים ומוות, השארת הנפש ובצוואותיהם של גדולי ישראל, חיבורים שנכתבו בשנות השואה. בחיבורו „רזא דצדקה וחסד" ו„אנשי צדק ומוסר" מעלה מידות שבין אדם לחברו ומדגים בהתנהגותם של אנשי־סגולה, חסד, יושר וצדק ברמה גבוהה.

בחיבורים אלה וכיוצא בהם השקעו שנות־יגע ארוכות, ליקוט וברור תיפוי ממאות ספרים וכתבי־עת, משמועות בעל־פה ומפעטנים, חיבורם וצירופם בפרקים ובסעיפים, בליווי הארות מסבירות ובפתיחות התימות הכתובות בלשון מלהיבה, בחינת „היה בלבי כאש בוער בעצמותי". יש כאן אווירה של מילוי משימה והזהמו סבוע בילקוטיו הוא הפית בהם רוח של התפעלות כזה ושל תוכחה כזה.

מאוסף המונוגרפיות שלו פירסם ספרים על הגאונים ר' מאיר־שמחה מדווינסק בעל „אור שמח" ועל ר' יוסף־זכריה שטרן משאוול, על ר' אליעזר גורדון ראש ישיבת טלז, על הרב אברהם־יצחק הכהן קוק ועל הנצי"ב מוולוזין. הוא כתב ספר על ר' יעקב מאיר־יה, רבה של מוסקווה וכתב סדרת רשימות על עשרות רבני לטביה. אוצרות אמרות ונהגים, שיחות ואירועים, שירטוטים והערכות, מכונסים בספרים אלה. הוא מצטט מחיבוריהם ומביא קטעי הספדים עליהם, הורז מחרוזת סיפורים מהליכותיהם ומשלב מובאות ממה שנכתב בכתבי־עת על אורחותיהם. אמירה משתלבת בעובדה ומובאה מסמיכה הערכה. ניכר, שבאוסף הקטעים ממקורות מרובים, קרובים ורחוקים, קיים בחינת „אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה". הוא גילה מטמונים להארת דמויותיהם של גדולי ישראל.

בצד למשפחה רבת־היחס, שראשה הגאון ר' מרדכי יפה בעל „הלבושים", הרבה לכתוב על אבותיו, ביניהם סבו ר' מרדכי רבינר מבויסק, בעל „גדולת מרדכי", ופירסם שני ספרים של אביו, ר' בנימין בייניש רבינר, הדרנים לש"ס וביאורים לפרקי־אבות.

בשדידי תלמידיו של הרב ריינס יש בחיבור. רז"א רבינר מקנייני רבו הגיון רותה ולב רגש. איש־עט יהודי שבאחד מפיוטיו של ר' יהודה הלוי נאמר עליו: „עטיו קני לב, לא קני עץ, ישאבו משיקתות הלב".

*

ספרו החדש „רזא דשמע ישראל" פותח, כמובן, בפסיקה ראשונה למשנה ראשונה במסכת ברכות: מאימתי קורין את שמע בערבין, כשהיא מוסברת בפי פרשנים. הגר"א מווילנא מסביר פתיחת המשנה במצווה זו, מפני שהיא ראשונה לחיוב מצוות של יהודי. מצוות קריאת־שמע של ערבית מוטלת כבר על נער במוצאי שנתו השלוש־עשרה בלילה ואור לשנתו השלוש־עשרה. בקריאת שמע נכנס לשערי גיל של מחוייב לקיים מצוות.

קריאת שמע, קבלת עול מלכות שמים שחרית וערבית, היה ראשית ואחרית של חיים היהודיים. „עשרת הדברות הן־הן גופא של שמע", באמר בירושלמי. לפי חז"ל, בשעה שיעקב נטה למות קרא אליו את בניו ואמר להם: שמא כשאני נפטר מן העולם אתם משתחוים לאלוה אחר, השיבו לו: שמע ישראל, והוא אומר בלחש: ברוך שם כבוד מלכותו. בניהם ובני־בניהם אומרים: שמע, אבינו יעקב הוא ישראל, אותו דבר שצוויתנו נוהג בנו כל הימים, ד' אלוקינו ד' אחד.

בצרפו קטע ממדרש ומובאה מזוהר, פירוש וביאור מראשונים ואחרונים, משלב המחבר באמצע פרטי התנהגותו של הצדיק ר' אליהו ראגולר בדיקדוקו לקריאת־שמע בזמנה. בלילות היה ניעור בחדרות מקהלת עמוד השחר להלבין פני הבורא, כדי לקרוא קריאת־שמע של שחרית, ולפנות ערב היה בוחן את צבא השמים ובצאת הכוכבים קורא מיד קריאת־שמע של ערבית. בצוואתו נאמר: „בני ותלמידי, למען השם, הוו זהירים לקרוא קריאת־שמע של שחרית בזמנה, להשבון עמוד השחר; להתפלל מנחה קודם שקיעת החמה, ולקרוא קריאת־שמע של ערבית תיכף בשעת צאת הכוכבים. העיקר הוא לקרותה בזמנה, שכל הקורא לאחר זמנה וקודם זמנה כאילו לא קראה מעולם". הקורא קריאת־שמע בעונתה נותן כבוד לבורא. הכבוד מחייב דיקדוק קפדני ביותר בזמן. לפי הזוהר, צדיקים וילדים תמימים מבחינים בחוש הריח בין יהודי שקורא קריאת־שמע בזמנה לבין אחר.

חסידים ואנשי מעשה הוו מכוונים כל רוחם ונפשם לקרוא כל מלה ומלה בקריאת־שמע לייחוד הבורא. אמירת שמע ללא כוונה כגוף בלא נשמה. ר' ישראל סאלנטר בשיחותיו היה מרבה להוכיח אלה שאינם מבחינים בין עיקר לטפל. כראייה הביא אותם אנשים שמתחילים לומר בי"ש רב ברכת הזהר וממשיכים באותו מיהח גם פסוקי־דזמרה. בברכת יוצר אור פותח הולך ריכוז הכוונה, וכשהם מגיעים לעיקר־העיקרים, „שמע ישראל", משתלטת בהם עייפות והם קוראים קריאת־שמע בחטיפה. היפוכו של דבר: קריאת־שמע, שתמציתה מסירות־הנפש על קידוש־השם, ב"בין שתאמר במיצוי כל הכוחות.

בפרק „ייחוד השם" מובאים דברי רמב"ם: „בקריאת־שמע יש זכרון גדולה, תכלית יצר הטוב והייחוד והאהבה והעבודה. הכנעת יצר הרע באמרו לא תתורו והיינו יצר טוב באמרו והייתם קדושים לאלוקיכם. מקדימין לקרות קריאת־שמע מפני שיש בה ייחוד השם ואהבתו ותלמודו, שהוא העיקר הגדול שהכול תלוי בו".

לאורך כל הדורות קשרו כתרי־שבח לקריאת שמע. בפסיקה ובמדרש, בהגות ובפיוט. בספר בא מיבחר מן הדברים.

במדרש: „הן עם כלביא יקום, אין אומה בעולם כיוצא בהן, הרי הם ישנין מן התורה ומן המצוות ועומדין משנתן כאריות וקוראין קריאת־שמע וממליכין להקדוש־ברוך־הוא ונעשין כאריות, ומפליגין לדרך־ארץ, למשא־ומתן, ואם מחבלין באים ליגע באחד מהם, כשהוא אומר ד' אחד בורחין המחבלים מלפניו".

בעוד המדרש רואה בקריאת־שמע הנשק הסודי של ישראל כנגד מחבלים, רואה בה אחד הראשונים כהמשך השראת הנבואה: „מיום שנכתם חזון ונסתלקה רוח־הקודש הצמיד ד' את החכמים עם תלמידי הנביאים לתקן תקנות והתקינו לייחד שם הנכבד והנורא בוקר וערב".

בסידור עבודת־ישראל מובא פיוטו של ר' שלמה־מעה אלשקר, שהיו שרים אותו קודם לתפילה: „מרומם על כל ברכה ותהילה, סיבת כל סיבה ועילת כל עילה, אין לו ראשית ולא אחרית ולא תכלה, שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד, יעידון־יגידון כולם כאחד, ד' אחד ושמו אחד". וביוצר לשבת נחמו, מנהג פולין, אמור: „שתי פעמים מקימים בכל יום על המנוצי, לייחד צור, בלב עצור, בהגיון לשונו; ממקומו, מכרומו, ישלח אור לעינינו; הוא לבדו, יצוו חסדו, ויאזין קול רינתנו בקראי שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד".

קריאת־שמע מלוה יהודי מיום צאתו לאוויר העולם משנולד בן־זכר היו באים תלמידי החדר לקרוא שמע ישראל ליד עריסתו. בהכנסתו לבריתו של אברהם אבינו קוראים שמע. בתפילת בוקר וערב קוראים שמע. בהוצאת ספר התורה שוב קריאת שמע. קריאת־שמע בסיום תפילת נעילה ביום־הכיפורים לרבבה כאמירה בנסיון של קידוש השם.

יהודים פזורים בכל קצוי תבל, כששבעים לשונות בפיהם, קריאת שמע־ישראל בלחש יצרה גשר ביניהם, גם כשהשתייכו לשני מחנות לוחמים. אנוסי ספרד ופורטוגאל התוודו אחד לשני בקריאת־שמע. קריאה זו בקעה מפיהם כשהועלו על המוקד, כשם שבקריאתה יצאה נשמתו של ר' עקיבא, ראשון לעשרת הרוגי מלכות. בימי השואה שמעוה בפתחי תאי־החנק ותנורי־השריפה. שארית־הפליטה קבעה את־זיהות בין יהודי ליהודי. במלחמת השחרור, בשעת קרבות קשים להגנת ירושלים, היו גם אנשי פלמ"ח מעודדים את עצמם בקריאת־שמע. עמדות מבוצרות של האוייב ביהודה ושומרון, בסיני וברמה נכבשו בקריאות שמע ישראל. בתפילות יום־העצמאות, לפי תקנת הרבנות הראשית, קוראים קריאת־שמע.

עשרות־עשרות קטעים מימי עבר רחוק וקרוב כבימי הווה, שבאוספו כסמר, מעידים על קריאת־שמע בנשימה אפם של יהודים בשעת שמחה ובשעת צרה, בימי מסירות־הנפש על קידוש־השם ובימי מלחמה על שיחרור הארץ. קריאת־שמע כרוכה במאורעות מרכזיים בחיי היהודים. הפסוק הוא לב־ליבה של הוויה היהודית. הילקוט מכונס ממקורות מרובים, ממשנה וגמרא ועד לכרוניקה בעתון, שמתוך כולם בוקעת הקריאה בקולות מגוונים לאינספור: שמע ישראל. בראש הילקוט בא מאמר עיוני על מקום, זמן ואופן בייחוד השם, כתוב בידי הרב מנחם מ. כשר.

בפתיחה רושם המחבר: „ותשיאני רוח לחבר ספרים, להגדיל תורה ולהאדירה, לרומם ציון המצויינת ולהדר אלופי התורה והחכמה. בשלושים שנה לעבודתי הספרותית השקעתי בה יגיעה עצומה, ובה הגיתי יומם ולילה".

משפטו של ברוך

מאת מ. אונגרפלד

הפרוטוקול הראשון של שפיטת אנוס בפני האינקוויזיציה מאת בת שבע אלברט. רמת־גן, אוניברסיטת בר־אילן, — תשל"ד.

מחקרים רבים נכתבו עד כה על האינקוויזיציה ושיטותיה. אלה נסבו בעיקר על משפטי האינקוויזיציה שנערכו בספרד במאה החמש עשרה. אך קדמו להם שפיטות אנוסים שהתקיימו בצרפת במאה הארבע עשרה ומשפטו של ברוך, שמסופר עליו בספרנו. הוא הפרוטוקול הראשון של שפיטת אנוס מטעם האינקוויזיציה בשנת 1320.

מבחינת תולדות הכנסיה, יש בעדותו של ברוך ובשיחותיו עם חוקרו, האינקוויזיטור ז'אק פורנייה, מי שעתיד להיות האפיפיור בנדיקטוס השנים עשר, כדי ללמד על פעילותה של הפרוצדורה האינקוויזיטורית באותה תקופה. כנזיר אדוק, נתן פורנייה את דעתו בעיקר לרמתה הדתית של הכנסיה ולתיקוניה במסדרי הנזירים. דמותו של אדם מחמיר אך תקיף זה, משתקפת גם במהלך משפטו של ברוך — זה הניתן להשוואה אל המהלך שהיה נהוג כלפי סוטרים החוזרים בתשובה.

ראשית האינקוויזיציה בדרום צרפת

חשיבות נודעת לפירסומו של משפט זה, משום שהוא מעורר את שאלת יחסה של הכנסיה להטבלת יהודים בכלל ולשאלת מומרים בפרט. היישוב היהודי בדרום צרפת, היה ראשון לרדיפות האינקוויזיציה. ברוך מספר גם על התעללותם של „הרועים" ושוהפיעום ביהודים באיזור טולוז בכלל ובטולוז העיר בפרט. קהילה זו נחרבה בסוף המאה הארבע עשרה, גורל דומה נפל בחלקן של רוב קהילות דרום צרפת שהחלו לשקוע במחצית המאה השלוש עשרה, ובעיקר בשל התנאים המדיניים והוויכוח הפנימי על כתבי הרמב"ם, ויכוח שגרר אחריו העלבות אומללות לשני הצדדים, אמנם המקורות הנוצרים המספרים על „גזירת הרועים" תולים בה את האשמה לחורבנו של היישוב היהודי המהולל. אולם אין הפרטים שבהם עומדים במבחן הביקורת. לעומת זאת תואמת עדותו של ברוך את הפרטים המצויים במקורות הצרפתיים המהימנים של אותה תקופה. כדי לתת תמונה רחבה ככל האפשר של המשבר שפקד את היהודים שם כתוצאה מגזירה זו, עוקב מחבר הספר אחר תוצאותיה של גזירת הרועים מעבר לגבולותיה של צרפת — כראבארה שבממלכת ארגון וקאטאלוניה, ובנוספותה ממלכת מאיורקה. ברוך מתווכח עם האינקוויזיטור על עקרונות הנצרות, ואם כי אין בנימוקיו משום מקוריות מיוחדת, מפליא עצם קיומו של ויכוח מעין זה בבית המשפט של האינקוויזיציה. ומשום כך מרחיב עליו המחבר את הדיבור.

„גזירות הרועים"

הספר נפתח בפרק על „גזירות הרועים" — כך קראו המקורות היהודים למהומת הפורעים משנת 1320, משום שראו בה אסון לקהילות דרום צרפת וספרד. משפטו של ברוך, משמש מקור חשוב מאוד למאורעות שקרו בדרום צרפת ובמיוחד בטולוז. הרקע להופעת מסע צלב זה של רועים וילדים, היה דתי וכלכלי חברתי. הרועים רצו בשנה 1330 לשחרר את ארץ ישראל מידיהם של „הבלתי מאמינים". הם האמינו שירושלים נפלה בידי המוסלמים באשמת העשירים ורק העניים הדומים לישו יוכלו לחזור ולכבשה. אמונתם זו היתה מבוססת על חזון התקווה שבאחרית הימים יביא לידי טבילתם של הבלתי מאמינים ואז יקבלו גם היהודים את הנצרות ויתקיימו כל התנאים למסעו של הקיסר לירושלים.

בעקבי מסע הצלב, נתחוללו גם פרעות אכזריות ביהודים. בקאסטלסאראזן ובסביבתה רצחו 150 יהודים. במצודה של וורדן, מצאו מקלט יהודי הסביבה שהתגוננו בחירוף־נפש, ורק לאחר שאזל נשקם ונוכחו שאין להם כל סיכוי להינצל, החליטו כולם כחמש מאות איש, למות על קידוש־השם, והטילו על האמיץ שבקרבם כי־שלח ידו בנפשם, סבה רב ערכו הרועים ביהודי ספרד. לפי בעל „שבט יהודה" התייבר הרצחים 120 קהילות. האפיפיור ביקש מאת הנסיכים והפקידים למיניהם שיגנו על היהודים מפני הרועים אבל לא נענה. בית הכנסת בבידאריד הפכו לכנסיה, והיהודי ברוך נאלץ לקבל את הנצרות למראית העין. האפיפיור יוחנן ציווה לפקידיו להגן על היהודים הנטבלים, יוחנן זה ציווה שהמומרים וגם אלה אשר ימירו דתם להבא לא ייפגעו ברכושם ויטו להם חסד. רבים מן האנוסים ניסו להמלט מבתי הדין של האינקוויזיציה לקהילות קאטלוניה וארגון. בכך עוררו על עצמן קהילות אלה חמתה של האינקוויזיציה. פרק מיוחד מוקדש בספר זה לאינקוויזיטור ז'אק פורנייה מפאמייה. זה שנבחר אחר כך לאפיפיור בנדיקטוס השנים עשר. הוא הצטיין תמיד במלחמתו נגד הכופרים". כאפיפיור, המשיך בפעילותו נגד היהודים שהוטבלו.

קשה היחס של הכנסיה והאינקוויזיציה ליהודים נטבלים. במהלך המאה השלוש עשרה ירדה קרנה של יהדות דרום צרפת. במצבם הקשה היו אשמים גם היהודים עצמם, בשל המחלוקת שפרצה בקרבם על כתבי הרמב"ם.

הקהילה בטולוז

הפרק החמישי בספר מספר על הקהילה היהודית בטולוז, זו שמהומת הרועים הביאו לידי שקיעתה הסופית. טוב יותר מזה היה מצבם של אנשי הקהילה היהודית בפאמיה. ואולם בשנת 1297 חל שינוי לרעה במצבם של יהודי פאמיה לאחר שעברו אל תחום שיפוטו של האינקוויזיטור, ובשנת 1306 גורשו יהודי פאמיה על אף התנגדות אדוניהם, הבישוף והרוזן יופא. משפטו של ברוך עדות מעניינת על קהילה ז.

אשר לטענותיו של ברוך בוויכוח תיאולוגי זה, הוא אמר שאם נאנס היהודי לקבל את הנצרות, אינו צריך לטבול במקוה כדי להזור ליהדות. כן טען, שהטבילה מאונס אינה נחשבת בעיני היהודי, האם מאיימים על היהודי, מותר לו לקבל את הנצרות, ובתנאי שאין מקורו של איום זה בשלטונות. אבל אם השלטונות מאיימים במוות, ייהרג ואל יעבור. כן סבור היה ברוך, שמוטב ליהודי להעדיף את קידוש השם על הטבילה אך גם יהודי שנטבל ובדעתו לחזור בתשובה, אינו חוטא. גם לדעת הרמב"ם, שמנה את המומרים עם אלה שאין להם חלק בעולם הבא, הרי פסק, שאם שבו באמת בכל לבם בינם לבין בוראם, בודאי יש להם חלק בעולם הבא. מקורה של דעה זו בפירוש רש"י למימרה התלמודית: „אף על פי שחטא ישראל הוא". משמעות הלכתית המתייחסת גם למומר הנחשב לישראל לכל דבר: לענייני ריבית, ירושה ודיני אישות.

ברוך לא היה נכון לקבל את הנצרות אפילו לשעה קלה, והוסיף לראות את עצמו כיהודי לכל דבר והיה ממשיך בחיי אנוס על כל צרה שלא תבוא. אך הבאתו לפני בית המשפט של האינקוויזיציה, שיבשה את תכניותיו. ס"ט עמודים בספר תופסות הודאותיו של ברוך ואילו ביתר 106 העמודים מדובר על התנאים הקשים שבהם חיו ופעלו יהודי צרפת במאה הי"ד ועל הגזירות הקשות שנגזרו עליהם מטעם אנשי האינקוויזיציה שם. מבחינה לשונית וסגנונית, טעון הספר תיקונים ושיפורים.

★ יצא לאור ★

— „מכורת נועם" — לר' זרח ורהפטיג

יצא הספר „מכורת נועם", הערות וביאורים למסכת סנהדרין, מאת זרח ורהפטיג, הוצאת היכל שלמה, — תשל"ה. בפתיחה: „ברוך המקום שזיכני להוציא ספרי, הערות וביאורים למסכת סנהדרין, שחידושיו רשמתי תוך כדי שעורים שהגדתי בחבורה ש"ס שיסדתי בהיכל־שלמה.

— מרכבת המשנה על התורה, ביאורים ודרשות לפרשיות התורה, להפטרות למגילות ולאגדות חז"ל, מאת הרב שלמה חאלמה, זצ"ל. בעל מרכבת המשנה להרמב"ם, יוצא־לאור מתוך כתב יד המחבר שבאוספו של ר' מנשה־רפאל־שנפרד בן החבר ר' חיים ליהמן, שכתב פתיחה לספר. התקין, הביא לדפוס וכתב מבוא אברהם ביק, הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים, תשל"ה.

— מחקרים בתולדות עם ישראל וארץ־ישראל, כרך שלישי, העורכים ר. עודד, א. רפופורט, ל. שוהם, י. שביגלר; מזכיר המערכת — צ. שכטר, הוצאת אוניברסיטת חיפה, — תשל"ה.

— מן הים, דף שבועי על הפיטה חומשי תורה, מתוך כתבי היד של ר' טוביה בורגר, ז"ל.

— מנחת יצחק, מאמרות, אגרות, ליקוטי הלכות, מאת הרב אהרן יצחק זסלנסקי, ירושלים, תשל"ה.

— יהודים בעקים הדים, באומים באידיש. מאת ד"ר נחום גולדמן, הוצאת הקונגרס היהודי העולמי, — ז'נווה, 1975.

בזכות מיעוט חדור אמונה

מאת דוד פלזנר

„ויהושע בן נון וכלב בן יפונה חיו מן האנשים ההם ההולכים לתור את הארץ (במדבר י"ד, לח) — זהו האפילוג של הדרמה הגורלית שנתחוללה כתוצאה מהדו"ח של המרגלים.

אין כאן כרוניקה פשוטה. שרק שני אנשים, ממשלחת של שנים־עשר נותרו בחיים. לאחר שכל יתר הבריה „מוציאי דיבת הארץ רעה", ניספו „במגפה לפני ה'" — כעונש מופגן על החטא הזה („העמק דבר"): כאן גלומה תורה סוציולוגית־היסטורית שלימה, שמתאשרת בכל דור ודור מחדש.

הסקר שערכו המרגלים על־פי הנחיותיו המפורשות של משה רבנו, היה כבעט מדעי. מדויק, שהרי „כולם אנשים ראשי בני ישראל המה". ורש"י מעיר: „כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות הוא". בודאי שלא נחשדו על השקר. הדו"ח שלהם על מצבה הכלכלי, הבטחוני, האקלימי והטופוגרפי של הארץ היה מבוסס על ממצאים קונקרטיים ועל נסיון אישי; הוא היה מעוגן בעובדות מוצקות, שלא ניתנו להכחשה.

איך מצוי מיעוט קטן של משלחת כה חשובה להחלוק על מסקנות הרוב המכרי"ע ולהגיד להמון המוועט, שהושלך לפאניקה על ידי הדו"ח השלילי. „ויהסום ספאר־כהם" מנוגד של „עלה נעלה וירשנו"? ואמנם, היתה בזה הערה של סכנת נפשות: „ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים"! (שם י"ד) היסטריה פרוכת השתלטה על ההמון: „ויבכו העם בלילה ההוא" (שם א').

תבוסתנים ואמונים — מי בראש?

מדוע קבל העם את הדו"ח של הרוב? מפני שהוא היה בעיניהם אספקלריה של „המציאות", מסקנה הגיונית של תנאים גיאו־פוליטיים. מי ישעה להזהרותיהם של הלאומנים, המסתמכים על סנטימנטים דתיים („אם חפץ בנו ה'")? מעניין, שדווקא „ראשי בני ישראל", האדמו"רים של הימים ההם, הפכו להיות המפוכחים, האנשים „הריאליסטים", שהפיחו בפני שני ההודים, יהושע וכלב, „שלא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו" (שם יג, לא). אולם, גישה ריאליסטית „מפוכחת" כלפי הארץ המובטחת אינה אלא כפירה בעיקר התגלמות מהמרכיב המרכזי של ההיסטוריה של עם ישראל — אלקי ישראל! ולפיכך פירשו חז"ל (סוטה ל"ה, א). „ממנו" — מהקב"ה מי שאינו רואה את יד ה' בדברי ימינו, הוא מגיע בהכרח לתבוסתנות, אכזבה ויאוש.

הרוב מצה הסטה וגרם לפורעים למות במדבר, והמיעוט המאמין הציל את העתיד. הם לא נרתעו מסמכותם של הגדולים. על הפסוק „ויהושע בן נון וכלב בן יפונה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם", מוסרים בשם האדמו"ר מקוצק דברים אלה: הרי המרגלים היו ראשי אלפי ישראל, ובודאי היה כל אחד מלובש באיצטלא דרבנן. עכשיו, שהוציאו דבה על הארץ, קרעו יהושע וכלב את הבגדים הללו מהמרגלים. מה לשונאי ישראל ולאיצטלאה דרבנן?

(„אמת ואמונה")

תורה לדורות

המרגלים „הורישו" את חטאם גם לנו („בכיה לדורות"). על כל החטאים, — מוסרים בשם ר' יצחק אלחנן — מחל להם הקב"ה. חטאו בעגל, נמחל להם; חטאו במתאוננים — נגלה להם; חטאו במחלוקת של קרח — נמחל להם, ורק עוון המרגלים לא נמחל להם, אלא נגזר עליהם „במדבר הזה יתמו ושם ימותו". כל כך למה? למדים אנו מכאן, שלכל עבירות, הן עבירות שבין אדם לחברו והן עבירות שבין אדם למקום מועילה תשובה. אולם לעבירה שאדם חוטא בה נגד העם, אין מועילה לא תשובה ולא תרוטה, שכן נאמר (עמוס ט'): „בחרב ימותו כל חטאי עמי" („עיטורי תורה").

אולם לעומת „מורשת" המרגלים, ציוו לנו יהושע וכלב את דרך החיים של ההיסטוריה היהודית עד העולם. העמדה שלהם אקטואלית היא מאד בימינו ובתנאי החיים שלנו. הם הפגינו, איזו עוצמה תברותית אצורה במיעוט החדור אמונה ואידיאליזם. אומנם, עמדתם מסמלת בכלל את העם היהודי בעולם: מעטים נגד רבים, שבכוחו של דבר קיבבים את מהלך ההיסטוריה. מי שמר את האלילים והפך את העולם האלילי על פיהו? מי הניף בראשונה את דגל המרד נגד עבדות, שיעבוד ודיכוי? מי קרא לקווין, צדק סוציאלי ושלום? עם ישראל, „המעט מכל העמים". מי נושא על שכמו היום את המורשה ההיסטורית שלנו? המיעוט — היהדות התורנית, שהיא היהדות האותנטית, ולה העתיד.

דברי ימי קהילות צפון אפריקה

מאת יצחק סבן

פרופ' ח"ז הירשברג עמל שנים בחקר תולדות יהודי צפון אפריקה והעלאת קורותיהם מתהום הנשיה לתהום תודעת בני־עמנו. כתבי־המחבר הפזורים בבטאונים ובספרים שונים מעידים עדות נאמנה לשקידתו ולהצלחתו בהגשמת מטרה זו. כפי שהוא יעד אותה לעצמו ולאחרים במבוא לספרו „מארץ מבוא השמש" (תשי"ז).

משני הכרכים המקיפים שפירסם על יהדות זו לפני קרוב לעשר שנים הופיע זה עתה התרגום האנגלי של הכרך הראשון. למעשה, אוצר בלום של מידע מקיף על יהדות צפון אפריקה. מן הראוי לציין, שאין זה מפעל היסטורי במובנו הרגיל של המלה, היינו: קיפול תולדותיה של קהילה מבחינת שורשיה והשתלשלות קורות מאורעותיה, המתארעים בפרקי זמן ותקופות שונים, אלא זה מפעל היסטוריו־פילוסופי, סוציולוגי, דימוגראפי ולשוני.

לא תמיד מצליח המחבר בכלים הנכונים לניתוח תופעה זו או אחרת. למשל, בדונו בגורמים לסכסוכים בין יהדות קירני המפוארה לשכניהם היוונים, קשה לומר. שהירשברג מצביע אל נכון את גורמי התפתחותם הסוציולוגיים של מעמדות וכתות בישוב קירוני, אך השתיה להבנת חוקיות סוציולוגית זו קיימת. ובוודאי הספר יכול להיות נקודה מוצא חיוורניות והכרחית לאלה הרוצים להוסיף ולחקור את תולדות יהדות צפון־אפריקה.

אשר לקורות עצמו בכל אתר ואתר, הרי מאמרם של חז"ל: סדנא דארעא חד הוא — תופס. יבואו היסטוריונים וישוו קורות יהדות קירני עד מרד טריינוס (117 לספירה), ויראו שיהדה זו לא רק שנהגתה כאוטונומיה לאומית־דתית, אלא כמעט עד לדרגת מלכות הגיעה. אף כל קורותיה היו כמסכת ארוגה אחת בגורל יהדות מצרים, יהדות קירואן ויהדות ספרד. אי ישוו היסטוריונים תחומי עיסוקיהם של יהודי כאריקו ויהודי אלג'יר במסחר ובהכבנת כספים לתחום עיסוקיהם של יהודי פולין, ליטא ואיטליה ונבין את המכנה המשותף המחבר קורות בני עם עולם — המאבק לקיום מחד גיסא, והשנאה הבלתי דועכת מאידך גיסא — קיימים ההים. דיונו של הירשברג בדבר ראשיתה של השנאה הנוצרית הוא אחד הפרקים המזהירים שבספר, כמסביר מקורה של האנטישמיות, ואת ובלבדה (היא טריפוליטנית דהיום) היתהה שורשים התורה האנטישמית. כאן הולד אבות הכנסיה לבנות את נדבכיה של האנטישמיות. כאן פעל טרטוליאן, לוחמה הראשון של הכנסיה נגד היהדות, כשקיסרי רומי, לרבות שני קיסרי רומי שהיו ילידי לוב — ספטימוס סברוס ובנו מרקוס אבריליוס, מנסים להגן על היהודים, עד לבואו של יוסטיניוס, אז הגנה זו נמוגה.

יצויין, הגשמת המפעל כרוכה בקשיים מיוחדים, כי מסכת הזמן רחובה מאוד וניכר, העדר מקורות היסטוריים. בהקשר זה אף הספרות העוסקת בתולדות צפון־אפריקה בכלל, למעשה, עד למאה ה־18 מוגבלת מאוד. דוגמה לקושי שיחזור זה, הוא דיונו של הירשברג בבאהינה הברברית שנלחמה בהרי אוראס (אלג'יר) בשנות 8־687 או 697־8 נגד הכובשים הערבים, שכבשו את צפון אפריקה במשך חמישים שנה בערך (700־650). חרף העובדה שיש הרואים את מוצאה כיהודית, הרי למעשה קשה להחליט לכאן או לכאן, אם כי הירשברג אינו מקבל גירסת מוצאה היהודי. יש לציין שאף המקורות הערביים, אינם לעזר בשיחזור תולדות יהודי המקום, שכן אלה בכתביהם העלימו או הועלמו שוב ושוב מהאוכלוסיה היהודית.

פרק מצויין נוסף הוא הפרק הדן בתולדות יהודי קירואן שבטוניס. קהילה זו, שקיימה קשרים עם פומבדיתא וסורא, עם מצרים ועם איטליה, קהילה שנתנה יד רחבה בפדיון ובהצלת שבויים, אם כי בסופה היתה מוכרחה לצאת מעיר זו ולהיות מוחרמת — בשל היותה עיר קדושה לאיסלם. דוגמה לקשרים של קירואן עם בבל, הם קשרי הנגיד אבו יסחק הוא אברהם בן עטא עם רב האי גאון. כן מעניין אותנו דיונו של הירשברג במפעלם של שני גאוני הקהילה, רבנו חננאל ורבנו נסים, ממפרשי התלמוד. הירשברג חוזר את ספרו של רבינו נסים.

הפרק הדן בקראים של צפון אפריקה יש בו ענין. היהודים סבלו מגזירות שמד למיניהם (ראה איגרת השמד הידועה של הרמב"ם), כאן צמחה תופעה האנוסים לפני שהיתה בספרד, אם כי אנוסים אלה (על ידי המוחדים), לא נשארו מוסלמים וחזרו לחיק היהדות. שכן דווקא גזירות המוחדים על היהודים באשר לרכוש ובאשר לנשואים המכריים להזור ליהדות. גורל זה היה נחלת כל הדימים והגנ'מים (בני הדסה ובני הדתות האחרות) ובכלל זה גם הקראים. מכאן — גם העדר נטייה למחלוקת ולפילוגים שבלטו באיזור זה (אם כי היו פילוגים מסוג אחר, למשל, בטוניס הפילוג בין תונרנים, יהודי ליוורנו והטוניסאים; ובמרוקו — בין גולי ספרד לבין יהודים ילידי המקום) בין הקהילות וכן הוא בין היהודים לקראים, ואף זה בניגוד למה שאנו מוצאים בארצות אחרות. יתירה מזו, אנו מוצאים אף נישואי תערובות ביניהם — כנראה שההבדלים החוצצים ביניהם עדיין לא הוסרו, ולא פעם היתה בורות בין פשוטי העם.

עד כמה סבלו יהודי המקום אפשר ללמוד מקינתו של רבי אברהם אבן עזרא „אהה ירד" וכן מאיגרות הרמב"ם לבנו, בה הוא מתאר את היהודים שבין פתים למצרים כבעלי יובש, ומאשימם שמתנהגים כמו הערבים. אגב כך יצויין, שיהודי לוב סבלו במשך מאות בשנים מהתקפות השבטים הערבים (למשל בני הילאל וסולים) ולא פעם התחסלו קהילות שלמות ובני הכפרים שלא תמיד ידעו תורה כבני העיר חידשו את היישוב היהודי. בהקשר זה כדאי לקרוא את מגילת אחימעץ על אותם הגאונים שנמנעו מלחזור לישראל ובחרו להישאר בקהילות תפרות ידע תורני. וכן היה גורלו של רבי שמעון לביא בעל „כתם פז" שבדרכו ממארוקו לישראל נשאר בלוב — כדי להגדיל תורה ולהאדירה.

הסבל שהיה מנת חלקם של יהודי צפון־אפריקה הצמיח משיחים, כשם שצמחו בכל מקום ומקום. כאן ידועה הופעתו של מ. הדרעי (1127־1222). אף כאן הסבו המשיחים לאחיהם סבל בל ישוער. בכלל, מפרקי סבלות יהודי צפון־אפריקה מן הראוי לבטל כעבוחיהם הצדוקיות של שליטי ערב המכריזים בקולי קולות. שהיהודים היו מאז ומתמיד בין הערבים בשלוה ובנחת. (ראפאת, מנהיג אש"ף אף הוא מדבר על כך בנאומיו, על אפשרות שיהודים יחיו ביחד עם

(סוף בעמוד 8)

ירח מנחה

מאת רחל חלפי

ירח מנחה
נאור מעל ירושלים
מלא מלאות לאט מנחה
לרגליה

עגול משלם פוחת
שמים מעליה בגלילות
שלמה בשלום
מעלי אלה עטופה בצלע
הרים

מטחה הוא מביא בה
וארוכה לבנה
בדמיה בלואיה בחלומיה
האדמים

אנחה מדמדמת
חלון בשקורה
לכסף עתיקות
קושט ראי
לשמש מתפוצצת
מרוצצת
עיר
שכובה תחת ירח
חובש פצעיה
ובדמימותה מתאדדת

בצדדיה
שכובה תחת ירח יוסף
כף־יד רבה
על אש בנויה
אבל זוכרת
פצעיה אבנים
זוכרות
דמיה האדמים
כואבה בנוחה
תחת לבנה
והאור יאור
הוא לה נחומים

(מן הספר „הת ימיים ואחרים" שירים הוצאת הקבוץ המאוחד תשל"ה).

ספורו הראשון של סמואל בקט

מאת משה אפרת

„מרסייה וקאמייה" מאת סמואל בקט, תורגם מן המקור הצרפתי לאנגלית על ידי המחבר. הוצאת גרוב, ניו־יורק. 123 עמודים.

זה הרומאן הראשון של חתן פרס נובל, סמואל בקט, אחר מלחמה הכתב בשנת 1946, בצרפתית. המו"ל הצרפתי הראשון של בקט בורדאס, קיבל את כתב היד לפירסום בשנת 1947, אולם מסיבות בלתי ידועות הרומאן לא יצא לאור. בקט סרב בעקבות לתת את הסכמתו לפירסום היצירה במשך עשרים וארבע שנים. הוא טען שהרומאן אינו בשל ולוא מצין „טיוטא של עבודה". אחרי כן הודה שזה נסיון לפתח שיטה חדשה בשטח הסיפור.

בקט נתן את הסכמתו לצילום כתב היד והספר צותקים אחדים לכלומדים שחקרו את יצירתו. כך צוטטה היצירה בכתבי עת שונים של אוניברסיטאות והגיעה לידיעת הציבור. בשל מצב זה הצליחו לשכנע את בקט שאין כל טעם בהגינה נוספת של הפרסום.

המהדורה הצרפתית יצאה לאור בשנת 1970. בקט החליט לא למסור את מלאכת התרגום לידי שום איש, מכיוון שרצה בעצמו לעשות זאת בשל שיטתו המבדריינת בשתי השפות גם יחד. רק בשנת 1974 נסתיימה המלאכה.

מה הרקע של היצירה החדשה של בקט שעוררה סקרנות בקרב חסידי הסופר?

בשנת 1935, ערב יום הולדתו השלושים, עברו על הסופר בלונדון שתי שנים קשות, בהן סבל מדכאון בשל כשלונותיו בשטח הספרות. הוא חזר לדאבלין בה היה משפחתו. אמו עשתה כל מה שהיה ביכולתה כדי לשכנעו לנטוש את הקאריירה הספרותית בה שאף. היא ניסתה להשפיע עליו שיצטרף למשרד השמאות שניהל אחיו מאז מותו הפתאומי של אבי המשפחה בשנת 1933. כמו כן ניסו להשפיע על בקט שייבחר בכל קאריירה שנראית לו מחוץ לספרות, אולם הוא דחה את כל הצעותיה הללו ומצא תרוץ מתאים בכל הזדמנות.

דכאונו הנפשי גבר והוא כתב מעט מאד בשנתיים הבאות. הוא התבודד והתפרנס בעיקר על מכירת ספריו בחנויות לספרים משומשים. אמו ואחיו תמכו בו. כך נמשך המצב עד אוקטובר 1937 כשבקט החליט לנטוש את אירלאנד ועבר לפאריס, כדי להשתקע בה. החלטה זו הרגיזה כל כך את האם שהיא העביקה את בוחבה למקום מרדי ואמרה על בנה השני לגלות את כהדבתה לפני בקט. הסופר עשה את הצעד הזה מכיוון שחש שבמולדתו לא יוכל לעסוק בכתיבה יוצרת.

הרומאן בו אנו דנים מתאר את תקופת הדכאון ואת חוסר יכולתו להגיע לידי החלטה כלשהי. גבורי הרומאן הלכים, נודדים וכאן עושים אנו הכרה עם הזוג הראשון בהם. ניתן לומר שהרומאן הוא מעין הקדמה או מבוא למחכים לגודו.

זה למעשה חלק ראשון של טרילוגיה, בה הוא מסבב כל הזמן את יצורי דמיונו מדמויות מעוררות רחמים בעלי רכוש כפס שבבעם — כובע, סיר, עפרון — לקולות בלבד. הדמויות סובלות מצבונים נפשיים בכאבניהם להתויק בעמד כלשהו, נאבקים לחזור על עצמם כל הזמן עד שמגיעים לכבב, בו אף קולם, הסמל האחרון של אבוכיותם, נדם. אין כל רקע מוכר. כל קשר לקיום של ממש ולמראית עין, אין כל עלילה.

ברומאן שלפנינו המבע מעצב את העלילה שני אנשים עושים דרכם ובשהיהם בצורה מרקסקית. בקט גילה בשעה שעבד על יצירתו זו שהחשוב ביותר בשבילו הוא השיטה ההת־הכרתי ואת הוך כדי השעבות על מקרה בחיים. לאחר מכן העליס את הנהון הביוגרפי, שינה במדי הדמן המקום. הוא מגולל סידרה של סיפורים שפעם מספרים קול אחד ופעם קול שני, אולם כל הקולות הם שלו.

תגליה אחרת שנזדמנה לו והיא החשובה ביותר בכל הקאריירה הספרותית שלו — המונולוג בגוף ראשון. הוא עמד על כך שהוא מסוגל ליצור עולם שלם רב־ממדים על ידי הדו־שיח והשימוש בקול אחד בלבד.

רומאן זה הוא הצעד החשוב הראשון של בקט לקראת סיפורת בשלה. ישנם כאן קטעים ארוכים של דו־שיח שהתעצבו יסוד לגודו. נושא היצירה — גלות מרצון, ממש כמו בחיי בקט. זו אודיסייה של בקט ושל אירים צעירים רבים אחרים שנמשכו לפאריס בשנות השלושים ובמקרה שיקצף שם הצלחה כדוגמת אירי אחר בן הדור הקודם, ג'יימס ג'ויס.

חידושים שהם שיבושים

מאת אהרן קוהה

שוב ראוי להעיר על חידושים בשפה, שנכנסו לשימוש והם שיבושים במובן טעם העברית.

הביטוי „הוכיח את עצמו" שגור בפי רבים והוא לא ברור כל צורכו. „הוכח הוכיח" במובן הספת מוסר. „לכו נא ונוכחה" מלשון ויכוח. אבל מה פירוש „הוכיח את עצמו"? לטובה? לרעה? ביטוי זה בלי המלה המשלימה זר לעברית והוא תרגום. אפשר לומר: הוכיח את יכולתו, את צדקתו.

למלים הלועזיות הרבות שמשתמשים בהן נוספה: ה„אופציה" והיא באה בעיקר בעתונות, ברדיו. לעומת זאת רוצים להפוך בכוח מלה לועזית לעברית: „לסבסד" מלשון (סובסידיה). למה הדבר דומה? למלבוש שנכרים בו מכאן ומטליאים לכאן. החידוש זה יצרום גם לאוזן לא רגישה.

על ידי חידוש מלים דומות בצורתן זו לזו

תנו, על ה„השתתה" הוסיפו: תומית, הכשיר, תמריץ, תמסיר, תחקיר, תחשיב, תאגיד, תשדיר ועוד כהנה.

בל לשון וכל עם ממללים עמה: פתיחות האמינות, מורכבות ומעורבות, מזורות ומיוחדות. גם באלה ניתן לחוש משהו לא עברי, תרגום. אין לטעון כנגד האדם הרגיל החוטף ובולע כל חידוש מתוצת חידושו בלי לבחון, ואולי מחוסר יכולת לבחון, אם הוא ראוי, אם אי אפשר בלעדו. חידושו — הצדקתו. אין לטעון גם כנגד העתונאי הנתון בקלחת היומיום, אבל מה ראה סופר, שמחובתו לשמור על טהרת השפה, לסגל לעצמו את החידושים האלה?

גם הביטוי „החברה הישראלית" מצמד לפגם, לא מבחינת העברית, אלא מפני שאחוזים בו קיטורים רבים ואף אין בו מטעם המקורות, מה שאין כן „הציבור בישראל".

יש לקוות, שביום מן הימים יקוצו

רהן זו לזו בכיני"ב הדגוגיות לשפ־ ברבים מן החידושים שהם שיבושים.

לפרשת השבוע

שלח

הראיתם את הארץ מה היא (י"ג—י"ח)

כבר שאלו, מה היה הצורך של המרגלים, הרי אמרו אנו ואם הי"ת הוא בכבוד הפליג — למה שלח יהושע את המרגלים? ונראה שכל עיקר ספק של בני ישראל היה הגיע כבר זמן כניסת ישראל לארץ. כמו שנתספקו „היש ה' בקרבנו אם אין" (שמות י"ז—ז')? ולשם כך שלח את המרגלים, כי אם הזמן לכבוש את הארץ, שמוגו כל יושבי הארץ מפני המרגלים, כבוה אמונתם לה, ילבשו עוז וגבורה, שכל הארץ ייראו בעיניהם ...

(לפי נחלת ...)

▼

ויהס כלב... ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה (י"ג—ל')

...

▼

עלה נעלה, כתב רש"י: בשמים, הוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו ...

(תולדות ...)

▼

האנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו (י"ג—ל"א)

...

▼

אשר עין בעין נראה אתה ה' (י"ד—י"ד)

...

▼

יפגריכם אתם יפלו במדבר הזה (י"ד—ל"ב)

...

(אוצר שלם — לר"ם מקוטה)

▼

וירד העמלקי והכנעני (י"ד—מ"ה)

...

(לפי באר ...)

ליקט: שלמה ...

מי מסע בספרד

באיזו עיר נולד ר' יהודה הלוי?

מאת ישראל ארליך

...ית מובנה נפלה לידיהם של חוקרים היסטוריונים וספרו־ ...תשע־מאות שנה להולדתו של אחד מגדולי המשוררים ב־ ...מגדולי הוגי־הדעות שבעמנו יהודה הלוי. הנבון הוא שעד האחרונה לא הוכרע, באופן באיזו שנה נולד ריה"ל. ההיסטוריה העברית והשירה ישראל, במאה הקודמת, ריה"ל נולד בשנת 1085 למנינם (ונפטר אי־פה לא־ 1140). היו שהקדימו והיו היו גם שלא רצו להסתכן ...נה מסויימת ורשמו כי ריה"ל סוף המאה הי"א.

...קמינו הקדימו את שנת לי־ רבי יהודה הלוי. קבעו כי ההוגה נולד בשנת ד' אל־ ...יה, היא שנת 1075. כלומר תשע־מאות שנה (עיין מא־ ...ת, שירמן: "חיי יהודה הלוי" ...נה ס'). ואכן, זוהי המרצ־ ...בה שנפלה לידים רבות, ...לת שנה זו הכריזו מכריזים ...ל "שנת רבי יהודה הלוי". שיחות, מאמרים, פרסום — בעתונים שונים, בבמות בערים שונות בארץ, גם ר, גם בבימות פתוחות. — יהודה הלוי.

...שהמתעניינים ברבי יהודה ...ורשתו הרוחנית, מתחלקים שונות, לרבדים שונים התעניינותם. הללו שמים בזוגה היסטוריה ודמותו של ...ק גדולי ישראל שבגלות אלו מרבים לעיין בשיריו — שירי יין והשק, שירי שבח, פיוטים וקינות, שירי ...ית, סליחות וקרובות, שירי ...ירי ויכוחים, וכותרת על־ ...ירי ציון של ריה"ל; והללו עצמם בעיקר המחשבה המעמיקה ההוגה של ספר ...פירושים קודמים או בפי־ ...ה של ר' יהודה אבן־ ...קפמן) שהופיע לפני כשנ־ ...ת רבי יהודה הלוי.

"שנת רבי יהודה הלוי" ...ן מולנו. לא הסתפקנו בעיון ...לבד, גם לא בספרים רבים. שאנו לארצו של ריה"ל, ...זו. בקרנו וסיירנו בספרד. ...לבד, אלא שעיקר סיורנו ...בר היהודי העשיר, שהיה ...צוה היהודי הזה, המעניין

...ובעת סיורנו בספרד, צפה ...ה השאלה: באיזו עיר נולד ...ה הלוי?

ימים של סיור במולידו, ...שטיליה, הקוכבת דרומית ...בירת ספרד, לא היה כל ...ע כי אכן צועדים אנו על ...של רבי יהודה הלוי; ...ל כל ספק בלבותינו ...ולד וכאן למד וכאן לימד, ...יש וכאן שר וכאן התגעגע ...כאן יצא ללכת דרך ארץ־ ...לארץ־ישראל.

מסיורנו בספרד, עמונו ...נמנו את סיורנו. ספרים ...רכו על מיפוי ספריותנו ...הם: ארץ ספרד, יהודי ...שים ביהדות ספרד, גירוש ...נוסים, האינקוויזיציה, ועוד ...סמוכים לאלה. מכל אלו ...ה לדלות לעצמנו אף את ...ל רבי יהודה הלוי, שהרי ...רים ב"שנת רבי יהודה

...ך למישרים, עד אשר הגע־ ...ר' יהודה בן שמואל הלוי" ...לשירה העברית (כרך י"ט, ... הערך נכתב בידי יש. ל. ...אל לוין). כאן באה קביעה ...היא כי ריה"ל נולד בטור־ ...בצפון־ספרד. אין כל הערה ...ות, קביעה: טודילה שב־ ...ד.

...דבר בנו פליאה: באיזו עיר ...י יהודה הלוי — במולידו ...ליה שבמרכז־ספרד, כפי ...ד היום; או בטודילה שב־ ...ד, השייכת כיום למחוז ...

*

...שתי הערים ה"מתמודד־ ...ל הזכות ההיסטורית להי־ ...כתב כי רבי יהודה הלוי ...?

...טודילה. ...ה כבר סיפרנו. עיר ואם ...ובירת למחוז קאשטיליה, ...רת ספרד, ומקומה במרכז ...האיברי, דרומית לעיר־ ...מאדריד, בירתה של ספרד ...לי ישראל נולדו וגדלו בה, ...יגירוש, ואנוסים הלכו בה ...שנה לאחר־מכן. פחות ...ידישה טודילה. אף היא ...מנו עיר ואם בישראל, הה־ ...קדומה בקהילות מחוז נא־ ...בצפון־איטליה. העיר יושבת ...ל נהר אברו, וכיום יושבים ...איש אלף תושבים. הנודע ...ל קהילת טודילה הוא ר' ...עוסע, תייר יהודי נודע ב־ ...י"ב (סמוך לשנת 1160), ...רצות רבות; השאיר אחריו ...ר "מסעות בנימין" (נדפס ... בקושטא, בשנת 1543) ... מקור לידיעת חייהם ה־ ...והכרתיים של יהודי הקהי־ ...ונות שביקר. שמו נודע על ...ר: בנימין מטודילה.

...נים רחוקות זו מזו, ושתנת ...ביסדריניקון. באיזו משתי ...לד רבי יהודה הלוי?

בשנים היו החוקרים בדעה כי ריה"ל נולד בטולידו. שעיער על קביעה זו היה ...ד כהנא (נולד באודיסה 183.. ומת בה בשנת 1915 ...גרים רבים בתחום חקר ה־ ...ה היהודית: אבן התוצים ...המקובלים, השבתאים והחו־ ...עבן רבי אברהם אבן עזרא; ...ע למקרא; הוציא לאור ...ש בן־סירא ופירסם מהקר־ ...ד. כהנא מביע את דעתו ...תבן חכמת רבי אברהם אבן ...(ורשא, תרצ"ד), כאן הוא ...ודות של ראב"ע: "...רבנו ...בן מאיר הנקרא אבן־עזרא; ...הו ותב"ע לציירה נולד ה־ ...בעיר תודילה, בספרד, העו־ ...ל נהר אברו, אשר בשם ...בנימין ב"ר יונה בעל המס־ ...— ויבוא מהר גם בחברת ...ומשוררים גדולים, ובראשם ...אבן צדיק, ר' יהודה הלוי — ...במאמר המפורסם בסוף קובץ ..."באיזה שנה נולד הראב"ע ...ר' מולדתו" כותב דוד כהנא: ...ש על חמש המגילות לר־ ... בן מאיר אבן־עזרא אליו ...וכן מצא ראפאש בס־

אלמוכרה והאלמוכרה מהרמב"ן ושם באמר בזה"ל: ר' יהודה הלוי הנמשך פנינים וכו', ואבו אסחק בן עזרא המליץ והחוקר הנפלא שניהם מטול־טילה, אחרי־כן בקורטבה... אברהם אבן עזרא מן מדינת תטילה; והעיר תטילה היא טודילה — — —".

ובכן כאן הובהרה הדעה, שאין עליה עוררין עד היום, כי רבי יהודה הלוי ורבי אברהם אבן־עזרא — בני עיר אחת הם. אלא שדוד כהנא נס־תמך על הגרמנ בספרו של רבי משה אבן עזרא "כתאב אלמצאדה ואל־מדאכרה", לפי העתק של החוקר שטיינשניידר — שעל־פי העתק משובש — שיבשו טוליטולה, שהיא טו־לידו — בעיר טודילה. על־כך נס־תמך כהנא, וכן כתב בספרו "חכמת הראב"ע".

ואכן היו סופרים ויש חוקרים שמטילים ספק בכבה שנקבע במשך הדורות ואינם מטילים ספק בדברי דוד כהנא. חוקר השירה העברית בספרד ח. שירמן מקבל את דעת דוד כהנא (במאמרו "איפה נולד יהודה הלוי", תרביץ, תרצ"ט). חוקר יהדות ספרד ומשפטי האינקוויזיציה ח. ביי־נארט הולך בעקבות שירמן, ובערך על קהילת טודילה באנציקלופדיה העברית (כרך יח, 360) כותב הוא כי כאן, בטודילה, "רבי יהודה הלוי ור' אברהם אבן עזרא נולדו בה". אין הוא מציין כי יש דעה שונה מזו. גם חוקר השירה העברית א"מ הברמן כותב ב"תולדות הפיוט וה־שירה": "...רבי יהודה ב"ר שמואל הלוי... נולד בשנת ד' תתל"ה (1075) בטודילה שבצפון ספרד. רבי יהודה הלוי ישב בכמה מערי ספרד הנוצ־רית והערבית, ובעיקר בקורדובה, וכך יש לאפליר את כנוי "הקרפבי", אם כי עיקר כינויו היה לפי עיר מולדתו "הקשטיליאני"... דברים אלו מעוררים תמיהה: אם עיר מולדתו של ריה"ל היא בקאשטיליה — הרי זו טולידו, בירת קאשטיליה, ולא טודילה שבמחוז נאווארה. נתמהה.

באופן זה יש אף תימה על דברי רבי חיים־יוסף־דוד אזולאי, החיד"א, הכותב ב"שם הגדולים": "...רבנו יהודה הלוי — משורר עצום, והיה אומר שירותיו נוכח פני ה' בדבקות גמורה, וחיבר ספר משירות ותשב־חות נמרצות, והלצות ומליצות; והוא העתיק ספר הכוזרי, הידוע. והיה אנדלוסי..." ותמיהה: וכי היה ריה"ל אנדלוסי, כלומר מבחוז אנדלוסיה? והרי אנדלוסיה שוכנת בדרום ספרד, ומעריה הראשית: גראנאדה, מלגה, סביליה וקורדובה. אך ודאי יש להבין את דברי החיד"א, שהכוונה היא על קורדובה שבאנדאלוסיה, בה ישב ריה"ל לפני צאתו, דרך מצרים, לארץ־ישראל.

יש מן החוקרים שאינם קובעים מסמרות באשר למקום הולדתו של ריה"ל. "סדר הדורות" כותב על ריה"ל: "...חכם מופלג בכל חכמות חיבר ספר הכוזרי, בנעמת ויקר באוד וחכמות רבות נכללין בו... והיה בזמן ר' אברהם אבן־עזרא, ומביאו בפר־שת יתרו "שאלני ר' יהודה הלוי". י"א שהיה חמיו של ראב"ע... וי"א שהיו בני שתי אחיות... אך אין "סדר הדורות" רושם מקום הולדתו של ריה"ל. ואף לא של ראב"ע. גם החוקר הנודע של יהודי ספרד, יצחק בער כותב בספרו "תולדות היהודים בספרד הנוצרית" פעמים רבות על ריה"ל. אך גם בכותבו על הולדתו של ריה"ל אין הוא כותב בפירוש שם עיר מולדתו, אם־כי רמז לטולידו. כותב בער: "...ר' יהו־דה הלוי נולד סמוך לראשית המל־חמות בין אלפונסו הששי והמוראב־טים, ושנים אחדות לפני חורבן קהי־לות אנדלוסיה על־ידי המואחדים עזב את ספרד על־מנת לעלות לארץ־ישראל. חלק מימי נעוריו בילה ב־צפון הנוצרי, ואחרי־כן נסע אל מרכזי התרבות העברית הקלאסית שבדרום, ללמוד תורה ושירה וחכמה יוונית ולטעום מכוס התענוגות של העולם הזה..." (עמוד 39). יתירה מזו, בער אינו רוצה להכריע בין הדעות על מקום הולדתו של ריה"ל. בהערות כותב הוא (עמוד 479, הערה 48): "...לגבי הפרובלימות הנידונות כאן אין חשיבות לשאלה אם המ־שורר נולד בטולידו או בטודילה, ביחוד מאחר שאפשר לקבוע את שהותו בטולידו..."

בדומה לחוקר יצחק בער כותב גם י. נ. שמחוני: "...חיי ריה"ל מכוסים בערפלי הגלות, דומה כאילו בשעת יציאתו לאויר העולם כבר נועד לחיי נדודים בעט מוצר שמבעו על דבר עיר מולדתו ואין יודע את שנת לידתו... ואולם כמו בכוונה לא גלה לנו ריה"ל בשום שיר את שם עירו. רק במקום אחד רמז, כי הוא "בא מאדום", מה שתרגמו כבודי שיריו במשמעות גדולה ל־"קאשטילאנו" (יליד קשטיליא)..."

בהיר מאלו הוא שמחה־בונם אור־באך שבספרו "עמודי המחשבה הי־שראלית" (ח"א) כותב הוא: "הלוי נולד בשנת ד' אלפים תתל"ה — 1075 (כפי שהוכיח שירמן ב"תרביץ" שנת ס', ולא כמו שהיה מקובל: 1085) בטולידו או טוליטולה, בירת קשטי־ליה (לפי דעה אחרת, אמנם הרווחת ביותר: בטודילה. ולא טולידו, אך אף היא בספרד הנוצרית)".

נחזור, איפוא, אל הדעה הנושנה ואומרת כי ריה"ל נולד בעיר טולידו בירת קאשטיליה, שבמרכז ספרד.

*

חכמים וחוקרים בשנות דורות לא דקדקו לכתוב בספריהם ובמחק־ריהם מקום הולדת גבוריהם, אף לא שנת לידתם. הללו עסקו בתורתם של גדולים, בדיעותיהם ובספריהם. הם עסקו בתורה, ולא בדברי־הימים. לפיכך, משובשות הדעות ומרובים בעלי הדעות.

כן אף מקום לידתו של רבי יהודה הלוי. ראשונים במשך שמונה־מאות שנה לא סיפרו כמעט ולא כלום אר־דות האיש, שנת לידתו ומקום לידתו; הם עסקו בשיריו, בדעותיו, בחכמתו לציון ובלהט־לאומיותו המובעת ב־ספר הכוזרי. נלך איפוא אל אחרו־נים:

החוקר דוד קויפמן מכנה אותו בכינוי "בן קסטיליה הגדול" — "והוא נולד בטולידו, על נהר טאחו שב־קסטיליה הדרומית". הוא מוסיף:

"...לפי אותן הכתיבה של המשוררים היהודים, לשלב לפרקם גם ארץ מו־לדתם בראשי־התיבות של השיר — לפי מנהג זה שילב ריה"ל בראשי החרוזים את האותיות המצטרפות למלים: "בא מאדום", שכוונתו לומר שקסטיליה היא ארץ מולדתו. — — אולם על עיר מולדתו טולידו, העיר בראשונה שטיינשניידר, בהסתמכו על דברי רבי משה אבן עזרא בספרו "אלחצרה ואלמכרה".

אברהם גייגר פרסם בשנת תרי"א קובץ שירי רבי יהודה הלוי. הוא קרא לקובץ בשם גרמני: "דיואן דעס קאסטיליערס אבריל האסאן יהו־דה הלוי", כלומר: "קאסטיליערס" — קאשטיליאני, כלומר יליד טולידו. על כך גם מעיד יהודה אבן־שמואל (קויפמן) במבוא שכתב לתרגום ה־חדש של ספר הכוזרי.

ההיסטוריונים של הדור ואחרונים אף הם הולכים בדרך זו. ר' זאב יעבץ, בספר י"א של תולדות־ישראל מספר בנוסח דברי דוד קויפמן, כלומר יליד טולידו. גרץ כותב כי ריה"ל בא "מקשטיליה־ישנה". דוב־נוב כותב כי ריה"ל "נולד בטולידו בשעה שהעיר הערבית נכבשה בידי קשטיליה הנוצרית".

חוקר השירה חיים בראדי, כותב ב"מבחר השירה העבריה": "רבי יהודה בן שמואל הלוי מטוליטולא, חי בקורטובה..." בנוסח דומה כותב הוא גם על ראב"ע. איינשטיין, בעל האוצרות, כותב ב"אוצר יש־ראל", בערך רבי יהודה הלוי — "פילוסוף ומשורר, נולד בטולידו בדרום קשטיליא בספרד, בסוף ה־מאה הי"א". אוריינובסקי ב"תולדות השירה העברית בימי הביניים" כו־תב על ריה"ל: "נולד בטולידו שב־ספרד הנוצרית (קסטיליה)". כהכתבו אודות רבי אברהם אבן־עזרא כותב אוריינובסקי: "בן דורו ובן עירו של ריה"ל היה החכם והמשורר ר' אב־רהם בן מאיר אבן עזרא, המכונה ראב"ע — — — נולד בטולידו..." כן גם מרדכי מרגליות ב"אנציקלופ־דיה לתולדות גדולי ישראל" כותב אודות ריה"ל: "...נולד בשנת ד' תתל"ה (1075) לערך בטוליטולה אשר בקשטיליה..." ב"גבורי האומה" של ברמן נאמר: "רבנו יהודה ב"ר שמואל הלוי נולד בעיר טולידה ב־ארץ קשטיליה..." ובספר "הנדש שי־רת ישראל בספרד" לא. שטאל נאמר על ריה"ל — "בעיר מולדתו טולידו".

עד כאן חילוקי הדברים אודות מקום הולדתו של רבי יהודה הלוי. אינם פותרים כאילו חילוקי הדעות אודות מקום פטירתו, שהמסורת מדב־רת בו על הגלוי. המקורים קבעו כי ריה"ל וראב"ע בעיר אחת בספרד נולדו, אך רק האגדה קבעה כי שניהם קבורים בסמוך זה לזה. ב־תחום זה היא האגדה המובאת — (ב"אגרת יחוס אבות" וב"ספר יחו־סין" לר' אברהם זכות) כי השנים קבורים בעיירה כבול אשר בגליל... בשאר איפוא כאן בתחום האגדה. זו הנודעה (מספר "שלשלת הקבלה") המספרת על דרכו של ריה"ל בספרד דרך מצרים אך בלי לספר על הגיעו לארץ ישראל; או זו המפורסמת כי כאשר בא ריה"ל אל מול שערי ירושלים, ועיניו ראו את העיר בה חורבנה — פרץ בו המון רגשותיו, קרע בגדיו, וקונן את קינתו הנודעה "ציון הלוא תשאלי לשלום אסיריך..." ופרש ערבי לבש קנאה עליו, לראות ביהודי אהבה עצומה לירושלים עיר הקודש — וירמסהו בפרסות סוסו, וימת — — —

ודאי שהדברים הם מתחום האגדה, כי אין אתנו יודע ודאי היכן נפטר ריה"ל והיכן מקום קבורתו. אך ה־דברים ארוכים כתחום השאלה על מקום לידתו. עתה, בבוא השנה ה־תשע־מאות להולדתו של ריה"ל, אין אנו פטורים מלעיין בו ובמורשתו, שכן גנוזים עד מאד דברי ר' עזריה מן־האדומים, שציטט את הפסוק — (דברים יב, יט): "השמר לך פן תעזוב את הלוי..."

אבות ובנים

מאת
ד"ר שלמה דוד גולדפארב

תוך עיוני בשאלת כרכי השאלות ותשובות של "שואל ומשיב" הגר־שמי בין יתר הדברים מייחסו של הגרי"ש נתנזון לאביו; הרב ר' אריה ליבוש, שהאריך ימים ונפטר בשיבה טובה שנתיים לפני פטירתו של בנו. על השפעת אביו, גדול בתו־רה עליו מימי ילדותו כותב הבן "אדוני אבי הגאון מו"ה אריה ליב נ"י הרועה אותי מעודי ויאציל מהוד חכמתו" (הקדמה ל"יד שאול").

שאלות־ותשובות גם דברים בין הבן לאביו: "הנה בשנת תרס"ו עש"ק עקב הגיעני מכבוד אבי מו־רי הגאון נ"י שהקשה בזה... (כרך א, חלק א, תשובה כ"ב). הלאה: "לכ' אבי מורי הרב הגאון החריף. (כרך ב, חלק ב' תשובה קי"ח). באותה התשובה הוא מספר על גאו־נות אביו ומסיים "אחרי זמן רב הגיע לידי ספר שערי משפט ומצא־תי שהוא הרגיש בקושית אבי מורי הגאון נ"י על קצוה"ח. בכרך א, חלק א, תשובה קי"ח, הבן כותב "אל כבוד אבי מורי הרב הגאון החריף ובקי... בהיותי עמך כאשר דיברנו פאים, ובתוך אחד השיחים בדברי תורה... הראיתני דבר פלא רשב"א". והלאה בתשובה, קין הוא כותב לשואל אחד: "הגיעני מכתב מכבוד אבי מורי הגאון, ובתוך ה־דברים אשר השיב לי אשר שאלתי ממנו כתב לי מה שנוגע לענין. ואמרתי להעתיק כלשונו ממש". הוא ממשיך לצטט את דברי אביו על ענין אחר ומוסיף "והנה אעתיק מה שכתב אבי מורי".

בעניין שאלת גט שהשיב על שא־לתו של רב אחד והוא כותב:

"הארכתי בזה ולא הנחתי העסק. והנה הרב, לפי שהיה קשה בעיניו, שלח הדברים אל כבוד אבי מו־רי הרב הגאון נ"י שכתב אלי להמך בזכות הרב אחרי שכבר נעשה מע־שה" (כרך חמישי, תשובה מ"ג). איזה ייחס נפלא הנה תשובה ש־מגלה השפעת האב על הבן מנעו־ריו. "ובזה מיושב היטב מה ש־שמעתי בילדותי מאבי מורי הרב הגאון נ"י קושיא שהקשה" (שם, פ"ב).

הרי מספר דוגמאות נעלות שיש בהן ללמדנו "מוסר השכל" לגבי בנים לאבותיהם. כל אימת שאני חוזר וקורא את מאמרו המזהיר של הרב ר' יוסף דוב סולוביצ'יק "איש ה־הלכה" ב"תלפיות". לא רק שאני מתרשם מתכנו ומסגנונו המליצי של המחבר, אלא שאני מעריכו מאד מאד על הקדמה־הכרתו לאביו הרב ר' משה ז"ל. ליהודי אמריקה ידו־עים הרצאות מאליפות בהלכה ו־אגדה שהבן הגדול נשא שנה־שנה בישיבת הרב יצחק אלחנן, בפני לומדים בני הישיבה, ליום הזכרון של אביו. הבן עודנו ניצב ומצהיר ש"דמות אביו נראתה לו בחלום". ואנו עדים לשרשרת הירושה מבני אבות אל־בנים — ועד לבני בנים.

רושם מעין זה אני מקבל כשאני קורא את כתבי הסופר־המשורר ר' הוגה־הדעות, ר' אהרן צייטלין, ז"ל. הוא לא הניח אף הזדמנות במאמ־ריו ושיריו מלהזכיר את אביו ה־"קדוש" ר' הלל צייטלין. אני ש־התחנכתי על ספרות הדור שעבר וש־טעם ספריו של ר' הלל צייטלין עודנו שמור בפי, זוכר את דברי האב אשר שימשו לבני דורי כנתי־נתם בלב ונפש להבות אש.

והנה קראתי: האלוף חיים הרצוג סיפר, ש"בין ראשי הבכורה היו אחדים שהכירו את אבא ז"ל, הם ראו אחרי מלחמת ששת הימים סימן טוב בכך שבנו של הרב הראשי לישראל המנוח הוא מושלה של עיר הקודש". את ספרו "הימים הנוד־לים" הקדיש האלוף הרצוג, שנבחר להיות נציגנו באו"ם, לזכר אביו המורם "הרב הראשי לישראל אשר הוכתר בעיר העתיקה ולא זכה לר־אות בגדולתה".

בשעת סכנה חמורה ליישוב, בימי מלחמת העולם השניה, כשצבא צב־אנו של האשכדואר בראשותו של רומל בשערי מצרים באוצה ארץ ישראל האיים בפלישה לארצנו קם הרב ה־ראשי הרצוג ועודד וחיזק את הישוב הנתון ואמר: שני חורבנות ניבאו — ולא שלשה. פעם שלישית לא יחרב הישוב. והיה כעבור שתי מלחמות נתקיימה נבואתו־הבטחתו. ובנו שהעיצנו, קם וחיזק את עמנו בארץ, בבתיהם ובמקלטיהם, בסימ־טאותיהם ובמשכנותיהם, בדבריו ש־קולו של אביו הדהד בהם.

*

יושב ירושלים לא יתקשה למצוא דוגמאות נוספות לעשרות כימינו ולעינינו של בנים ובני בנים ה־ממשיכים את המסורה של גדולת בתורה והכמה, וכל עמלם וישועתם לרומם את "אבי מורי הגאון". אי־שה לעצמי להזכיר את האחים משה ור' בנימין קוסובסקי היושבים על התורה ועל העבודה יומם ולילה בירושלים וממשיכים את עבודת־הענקים של אביהם הרב ר' חיים קוסובסקי בהמשיכם להוציא את אוצרות "לשון המדרשים", אוצר לשון התלמוד (הבבלי) "ואוצר לשון תל־מוד ירושלמי". וככל הספרים לעש־רות כתוב וחתום "מיסודו של הגאון רבי חיים יהושע קוסובסקי".

כאן מקום אתי להביא מדבריו של הפרופ' א.א. אורבך ("בעלי התוס־פות", דף 46): פירוש הרשב"ם ל־בבא בתרא מתחיל בדף כ"ט, ע"א. בדפוסים שלנו פותח הפירוש בהע־רה עד כאן פירוש רש"י ז"ל, מכאן ואילך פירש רבינו שמואל ב"ר מאיר. אבל בדפוס פיזארו ר"ע (1510) אין הערה זו. ובמקומה כתוב: "כאן מת רש"י ז"ל. פרופ' אורבך מוסיף: "כי הרשב"ם כתב את פירושו אחרי מות זקנו, יוצא מפורש מכך שהוא מזכיר בברכת (מחיה) מתים".

הנני מציע כי זהו משר ההבדל בין שתי הגירסאות. גדולי חכמינו, רבותינו וסופרינו הממשיכים את אומנות אבותיהם בידיהם, ומוסרים ומפרשים את דבריהם ותורתם לדו־רות, מוכיחים שלא "כאן מת רש"י" אלא להיפך "מכאן ואילך פירש הרשב"ם" — היורש, הנכד. זוהי הגירסה הנכונה ואנחנו מקווים כי גם בדורות הבאים ימשיכו במסורת "שואל ומשיב" ודור לדור ינחילו ויצוו "תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב".

במעגלי חברה קשוחה

מאת י. עמוס

מאריו ורגס יוסה, העיר והכלבים, תירגם מספרדית יוסף דיין, ספריה לעם, עם עובד.

מאריו ורגס יוסה נולד בפרו ולמד בבוליביה ובמאדריד. הוא חיבר סיפורים ורומאנים, אך פירסומו הגדול בא לו מן הרומאן "העיר והכלבים", שתורגם ללשונות רבות. הסופר חי באירופה ומתגורר בברצלונה שבספרד. יתכן, כי הראייה הרחוקה של נופי מולדתו הלאטינו־אמריקאנית, היא שנתנה לו את הפרספקטיבה הנכונה לתאר את שרשי קיומו של המבסר המדיני החברתי בארץ מולדתו בצבעים חריפים ביותר ובנוסח כתיבה ריאליסטי ואכזרי, החושף את מראות הנגעים ללא מידת הרחמים.

עניינו של הספר חייהם של ה־צוערים והחיילים בפנימיה צבאית חמורה וקפדנית. באמצעות הנערים רואים גם משהו מחיי החיים ומן הסביבה הקרובה בלימה, בירתה של פרו. אך מידת הדין, אשר הסופר מגלגל ברוב כשרון, חודרת לתוך כל מוקדי הקיום, ומעלה מציאות של לית דין ולית דיין. הנערים פרו־עים לשמצה ומתגברים לעקרונות המוסר החברה. כל דאלים גבר, וכל החזק יותר מחברו מתעלל בו ומדכאו עד עפר. אין קץ להמצאותיו של הדמיון של בני הנעורים להש־פיל ולענות את חבריהם. תכונתם הבולטת היא הסאדיזם וגרימת יסו־רים לשם סבל בלבד. כעב באוד אור חום קיימים בתחומם של הצוערים. והגילויים האנושיים נצר יספרם. ה־כל מעוות, הכל מסולף, וכל מעשיהם של הבריות הוא רק להרע ורק להש־חית. וכדי להראות את כלל השואה, הממלאה את כל מערכי הקיום, מש־תמש המחבר באמצעים שבנגוד. וכך הוא מגיע למטרתו ומצליח להעלות את כל עומקה של הירידה האנו־שית, שכמעט וכל דרכי התשובה נ־נעלו לפניה.

▼ **מטרה לעינויים**

התעללות מגיעה לשיאה לגבי צעיר אחד חלש אופי, שקוראים לו "העבדי". מחוסר יכולת להתגונן ו־להשיב מכה אתה אפיים — כפי הכלל הגיבעי כהכיה לכל מי ש־רוצה להתקיים בתוכו — נהפך ה־צעיר למטרה לענויים בלתי פוסקים, ענויים שבגוף וענויים שבנפש. ה־איל ואינו יכול לנקום בחבריו ב־דרך התעללותם בו, הוא פונה לאמצעי הבדוק של החלשים, ומלשין על אחד ממתעלליו. בתגובה לכך נ־קמים בו חבריו נקמה רצחנית. ב־שעת אימוני ירי מבוגם יורה בו וגורם למותו. הגירסה הרשמית היא, כי הצעיר פגע בעצמו מחוסר זהי־רות. לאנשי הצבא נוח להיצמד ל־הסבר זה, ובכך "לסגור את התיק". והנה התעורר חברו הקרוב של "העבדי", שהיה מגלה כלפיו משהו מרגשות אנושיים. בכמנו מביך לו והוא יודע שהוא מסכן עצמו, ועם זאת הוא פונה למפקדיו ומספר את האמת. הם מסבירים לו, כי טוב יעשה אם ישתתק ויבטל את כל הסיפור. הם שמים אותו באותו אסר, שכלאו בו את החשוד, את מנהיגה של כל החבורה, כאשר הלה שוכב את ודודו של חברו, הוא מסליא בו את כוונתו, ומכחיש את האשמה. המאשים נכוג בו. מאחר יותר כודה הרציה בבלאבה הרגה. אך "התיק" כבר נסגר, ואנשי הצבא מעוניינים בהיסולו. איש צבא יחיד שאיכפת לו בגילוי האמת, נידון לגירוש להבל שומם, כדי שיהיה לו מקום וזמן להרהר בהנהגותיו שאינה הולמת. גם הצעיר שגילה את הרצח וזכה לציונים טובים, מוחלים לו עבירות אחרות, והכל בא על מקומו בשלום.

עלילות אלו אינן נחלתו של ה־מיספר הדרום־אמריקאני בייחוד. הן קורות אצל המתוקנים שבאומות ה־עולם, ומוצאים גם את פתרונן ה־זוכה. מה שמייחד את עלילתה של פרו הוא האכזריות וההומריה, ההופ־כות את האירוע למבחן, המוכיח עד כמה השחיתו האנשים את דרכם על האדמה. כבין ינקו האנשים את ה־הפקרות ללא כל סייג וללא כל מעצור? מנין באה להם הרעה הזאת המוכיחה את הגילויים הבהמיים ב־יותר של רוח האדם? האם יש הסבר מספיק במשפחות ההרוסות, שמהן באו רובם של הילדים, בעוני המרוד שלהן, שהוא לא רק עוני בחומר אלא עוני ברוח, בחוסר עק־רונות תרבות ראשוניים ותוינים ב־יותר? אין המחבר מזכיר כלל את הכנסיה הקאתולית, שמקובל לחשוב, שיש לה השפעה רבה בחיי השכבות הנמוכות דלת העם. כנראה, ש־רישומה על חיי הנוער אינה גדולה ביותר. ובכן — לא א־ל, לא מלך, לא רעיון חברתי, אפילו לא קומו־ניסטי ואנטי אמריקאני, קובאני או מאואיסטי. ריקנות עמוקה ושפילות המוליכה את צעירי סמן לחולל את מחולות המוות שלהם.

▼ **בגלוי לב מדהים**

הפירצה הגדולה הזאת קוראה ל־גבבים, ליצרים, לאינסטינקטים הגב־זים ביותר. לסופר היה הרצון לפני הכתיבה, וכאשר בא לתאר! חיפש ומצא את הנוסח ההולם, המתאים ביותר, למחשבים אלה. אין הוא מספר כמעט, הוא נותן את דבריו בפי הגבורי־יבים. הם מדברים לעצמם, בלשונם, בדרכם, במגבלות שלהם, בגלוי הנפש הציני, ובגילוי־לב מד־הים. כל אחד מספר על עצמו, ויותר מזה, הוא נתן את עצמו, את כולו, על כל החוויות האכזריות שלו. אפילו היחס לכלבה היחידה של ה־פנימיה, שהיתה כרוכה אחריהם, נקבע לפי איתם בלילים אכזרים. נער אחד שובר לה רגל ומתכל בסוריה בשוק נפש בבוז. לפעמים מעורר אצלו היצור העלוב רגשי נחם והשתתפות בצער. אך רגשות אלו נכבשים מהר מאד. ההתעללות בבשכח, אולי באה כלבה כסבבה זו להוכיח, כי מידת האכזריות אינה מוגבלת לגבי בני־אדם בלבד, היא מתפשטת על כל אדם ועל כל בעל־חי. כל מי שנמצא בתחום הנגע האפשרי. השיפת הכדויות בדרך בשלהן ועל ידן היא בגולה כהכבוי של יוסה, הסופר עצמו מלספר עליהם.

▼ **באיזמל חותך**

וכבאן, הקריאה מרדהקת. מאפליה זה מלא חיים ורוחש חיים ועדינה בלתי פוסקת. כל הדמויות פעילות והלובבות בתוך מעגלי עשיה לא־מבוטלים. האוירה כולה אינה נחה כלל. היא דחוסה חויות תרבותיות ואינטימיות, שכולן יחד יוצרות את האפסידה הצוה ביותר, שיצאה מפי עטו של המחבר. אין פלא, שכרסו את ספרו בפרו בפומבי, והרי זה כבוד גדול, שסופרים מעטים זכו לו. עולמם המבוגר של הנערים זכה לנתוח יסודי ביותר, שאינו נופל בפני המוסכמות המקובלות ביותר. לפעמים נדמה, כי המחבר כתב את ספרו לא בעט אלא באיזמל החותך בבשר החי, ללא התחשבות. כל ה־מבנה וכל התכנון של העלילה ושל הרקע ושל האוירה הוכשרו לשם כך. והשפכים הקברים הלשון הזה רודפים זה את זה. כאילו מתבודדים הם כבבר במשא הגדול, אשר הסופר מטיל עליהם. כל טרום, משאם ו־ריבם של הנערים המתבודדים נדחה לתוך הכלים, שנבחרו במיוחד לשם כך. איכה הן עומדות במבחן הזה?

העיר והכלבים — העיר היא לימה הכלבים הם חניכי הפנימיה — הם מקצה אחד. ואולי אף למעלה מזה. כל היבשת היא אותה עיר, עם אותו אורח־החיים, עם הכלבים, הנושאה על מצחה את אות קין. קין ההורג את אחיו. "הסדר והמשמעת הם הם ה־צדק, והם הכלים ההכרחיים לחיי שיתוף ראציונאליים, הסדר והמש־מעת מתקבלים כאשר מתאימים את המציאות לחוקים". "אם הסדר הודף לצדק ואם את המציאות מתאימים לחוקים, מה פלא שמגיעים למשפטים של "הרייך השלישי"? אים רשעיים כאלה, כושחהים באלה, בתוך מבעלי החברה האנושית, טומנים בתוכם את הבשורה של "ליל הסכין הארוך". הסופר יוסה מודע לכך, ועינו ה־מעמיקה יודעת להבחין בגילויים, שעין רגילה אינה מצליחה למקו־אותם. בכך גדולתו של הספר וסוד הצלחתו.

בעיות זמננו לאור הציונות הדתית

(בעקבות מאמרו של ישראל־יעקב יובל ב"מורשת" פ' "המשיחיות הציונית הדתית")

מאת ש. ז. שרגאי

איש היהדות המאמינה, הרואה עצמו מאמין, או לפי השיגרה המוטעת המקובלת: יהודי דתי, מבחינת הקפדה על קיום מצוות כיהודי — צריך להבהיר לעצמו קודם כל כמה דברים עקריים שליהודי מאמין הם שרשיים, אבני־שתיה לכל הליכותיו והלך מחשבותיו ולאור עקרים אלה לבחון בעיות זמננו.

ברם גם אם הוא מפריד בין הדברים האמורים לבין העקריים בעמדתו לפתרון בעיות זמננו, אין לראות עמדתו כעמדה שנובעת מתוך עקרי האמונה היסודיים. עמדה שאינה מושרשת ונובעת מיסודות האמונה — אין בינה לבין עמדה של איש המכנה עצמו חילוני או שקורא ל־עצמו אנטי־דתי שום הבדל. שניהם: האיש ה־דתי שמקיים מצוות והאיש האנטי־דתי הלוחם נגד האמונה, התורה ו־המצוות — קובעים עמדותיהם לפי הלך־רוח ולפי ראות עיניהם את העניינים באותה שעה, מה שקוראים מציאות. היא, המציאות כביכול, ה־מנווה ומכוון עמדותיהם. מבחינה זו שניהם יכולים להשתייך לארגון אחד, לתנועה פוליטית אחת שאין הדתיות של פלגי האנטי־דתיות של אל־מוני מפרידה ביניהם ולא כלום ב־בירור בעיות זמננו וקביעת פת־רונם.

▼ **יסודות ועקרונות**

יש לקבוע: —

א) יהודי ששומר תורה ומקיים מצוות מפני שהוא יהודי מאמין — כשבא לקבוע עמדתו לאיזו שאלת־חיים שהיא, אם במישור חיי הפר־טיים, אם במישור הציבורי החברתי הכללי, האנושי ואם במישור היהודי בגולה או במישור המדיני הבט־חוני של עם ישראל במדינתו, מדי־נת ישראל (מדינת ישראל שבארץ ישראל אינה רק מדינה של יהודים היושבים בה אלא מדינת עם ישראל כולו על כל חלקיו באשר הם) — כשיהודי מאמין בא לקבוע עמדתו — צריך לתת דעתו על אמונתו בתורת משה, מתורה מן השמים, המחייבת ומכוונת את דרכו גם בימינו לפי המשנה בעיון לקבוע אורחות חייו והליכותיו בכל מישורי החיים, גם המדיני הבטחוני, לאמרם של המדרש והתורה;

ב) כמו־כן צריך הוא לשים לב שיהודי מאמין בתורה מן השמים, רואה את תורה שבכתב עד כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש אם ה־חידוש מושרש בתורה — מחייב הוא היהודי מישראל ואת כלל ישראל;

ג) בדבר שחכמי התורה, כאמו־רים, חלוקים בדעותיהם ולא נקבעה הלכה מפורשת יש רשות לאדם ה־יחיד וגם לכלל — לפעול לפי נט־יותיהם הנעשיות לצד זה או לצד שני.

המסקנה מהאמור: שהיהדות ה־מאמינה מחוייבת להסתכל באוריי־תא, כשבאה לקבוע עמדתה גם בשא־לות מדיניות־בטחוניות. אם היא אינה עושה כך, אלא קובעת עמדתה לאור המציאות — פוגעת היא ר־פגיעה ביהודו של עם ישראל כעם־התורה, והופכת אותו לעם ככל ה־גויים, שהמציאות הרגעית, החולפת, קובעת דרכם, גם אם ישנם לפע־מים עמים שגם היסוד המוסרי מהווה גורם בקביעת דרכם.

▼ **ארץ־ישראל באספקלריה של התורה**

דומה שאין איש שיכול להכחיש שלושה דברים הכתובים והנאמרים בתורה שבכתב ושנויים בנביאים ו־משולשים בכתובים. שלשה הדברים הם:

א) ברית בין הבתרים הכולל את דבר ד' לאברהם: "אני ד' אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה"; "ביום ההוא כרת ד' את־אברם ברית: לזרעך נתתי את הארץ הזאת".

הארץ הזאת והשתייכותו לאברהם ולזרעו אחריו (לעם ישראל) איננה איפוא פרי הרצון והבחירה של העם שהלך לכבוש ארצות אלא פרי רצונו של הקב"ה שהציב גבולות עמים ולעם ישראל הציב גבולו בארץ־ישראל;

ב) יציאת מצרים לא באה לשם יציאת עם ישראל ממצרים בלבד אלא לשם מתן וקבלת התורה ולשם כניסה אחרי מתן וקבלת התורה ל־ארץ־ישראל, ולסדר כל אורחות חייו לפיה.

ג) הכניסה לארץ־ישראל אשר ד' צוה, היתה קשורה גם בכמיס כמינה, גם במלחמות, מלחמות אכזריות, ש־לפעמים יד ישראל היתה על העליו־נה ולפעמים להיפך.

אם־כן הכניסה של ירושה וישיבה על פי ד' מלווה ביחסים מדיניים ובמלחמות, שעמים אחרים ביחוד אלה שישבו בארץ־ישראל לא ראו את הבטחת ד' לאברהם ולזרעו אח־ריו כמחייבת אותם.

כתוצאה מכך ניהלו יהושע, השו־פטים, דוד המלך וכו' — מלחמות, עפ"י ד' לשם כיבוש הארץ והנח־לתה לעם ישראל.

אף עליה השנייה בזמן זרובבל, עזרא ונחמיה — היתה קשורה ב־מלחמות גם מבפנים וגם מבחוץ.

אף גם זאת יש לזכור שגלות בבל שיהיה דבר ד' ביד נביאו שהיא תסתיים אחרי שבעים שנה, הבטחה שלא היה בה "מיסטיציזמים" — הש־נים אחת של יהודי בבל לא רצו להיגאל ולעלות לארץ־ישראל, והיא שגרמה לפי חז"ל — לכשלונה, שלא היתה הגאולה השלימה לא מבחינה מדינית־בטחונית ולא מבחינה רוח־נית.

האם תשאלו: היתכן? ד' לא היה יכול לתת לנו את א"י ללא מלחמות? — התשובה: כבשי דרחמנא ה־מאמין בתורת משה כתורה מן ה־שמים אין לו עסק בנסתרות. אולם מכל זה אנו למדים שכך עלה ב־מחשבה בבראשית א) שארץ־ישר־אל ניתנה עפ"י ד' לירושת ונחלת־עולם ישראל ב) כי נתינה זו, ב־דבר ד' ביד נביאיו — קבלתה ל־ידינו, קשורה לצערנו במלחמות ו־אינה נמסרת לנו ע"י יושביה מרצו־נם.

ברם, יהודי דתי המקיים מצוות כאדם יהודי, ולא מפני שרואה עצמו מחוייב בכך מפני שהוא בן לעם ישראל, עם התורה, אם הוא עושה זאת מפני שהוא נולד יהודי ה"מש־לים" עם מציאות זו. אם מפני פחד העונש, או מצפייתו לשכרו בעולם הבא, והוא מסיח דעתו שתורתנו, תורה שבכתב שבעל־פה היא תורה מן השמים שניתנה לעם ישראל כעם הבחירה, כעם הסגולה למען קיומה (על ידי בניה) בעת־רצון, בעת־פקודה, בארץ הבחירה, בארץ־הסגולה — יכול הוא לבוא בטענות "המשיחיות" על התנחלותנו בארץ־ישראל, בעת שישבו בה אחרים, מאז יציאת מצרים ועד היום. אף מפני מזמן הכנסת יהושע את היהודים לארץ, עליית זרובבל, עזרא ונח־מיה ועד היום — לא היתה הארץ שממה וריקה מיושביה (אמנם בתורה נאמרת הסיבה לכך למה הארץ לא היתה ריקה); יהודי שכזה גם כש־הוא מקיים מצוה ואף מקפיד בקלה כבחמורה — אינו יכול להסתפק בתשובתו של רבי יצחק כפי שהיא נאמרת ברש"י.

אולם יהודי מאמין בתורה מן ה־שמים, ומקיים מצוות לא מתוך טע־מים הומניים, ואף לא בלבד מפני שכך כתוב בשלחן ערוך, אלא מפני שבשלחן ערוך כתוב כך, כהמשך לתורה מן השמים שד' צוה תורה זו, המשכה שלחן־הערוך. לעם ישר־אל לחיות לפיה בארץ־ישראל בכל מישורי־החיים, ומתוך תורת הרצון והבחירה לעשות רצון השם, שעם זה, עם ישראל יעשה על־ידי התו־רה לממלכת כהנים. וגוי קדוש ב־ישבו בארצו, ויקרב אותנו להוון ישראל בדבר ד' ביד נביאו לנו ול־עולם כולו — רואה לעצמו זכות שנולד יהודי, לעם הבחירה והסגו־לה — יהודי כזה מספקת אותו ללא ערעור הרהור, תשובתו של רבי יצחק ברש"י, בפתיחה לפסוק ראשון של בראשית, ואינו נפגע מטענת "הומניות" שהעולם הגויי דוגל ב־שמם, ובשמם שופך דם־נקיים בכלל ושל ישראל בפרט.

הויכוח הוא לכן על העיקר, בין אלה שסומכים דבריהם על התשתית של אמונה בה' בורא עולם ומנהיגו אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורתו ואת ארץ הבחירה וצווה אותנו לכבוש את ארץ ישראל בכוח ובגבורה ולהנחיל בה (כרש שכב כאר', במדבר לג', ס. אומר רש"י: "כהרגומה, ותישבו בארצם בכוח ר' בגבורה) לבין אלה שתשתית דברי־הם בבעיות זמננו, ובבעיות מדינת ישראל — היא המציאות, כמו שכל הגויים דנים לפי המציאות ההומ־ניות מזויפת, בעזרה שילם עם ישר־אל בדמים מרובים מאז ועד הנה, ועד בכלל ובכל זאת לא נכנענו לה, "ובכל זאת שמך לא שכחנו"... הם הם אשר מציעים לנו להכנע למצי־אות בת־חלוף ולהעמיד בסכנה עצם קיומה של מדינת ישראל והשיבה, ולמסור לזרים חלקים בארץ ישראל שהם ברשותנו, ששיחררנו אותם כש־יד ד' היתה עלינו לטובה, ולא מדו־בר בחלקים שהם בידי אחרים וש־עלינו לכבשם, שגם לזה אנו מחוי־בים מן ההלכה, כשהדבר בידינו. ביחוד שגם חלקים אלה ששיחררנו, גרמו לכך שהערבים קמו עלינו ל־השמידנו, ודי היה אתנו כשהם קמו עלינו להשמידנו — שזכינו באותם המלחמות שהערבים יזכו לשחרר חל־קים מארצנו שהיו בידם שלא ברשות, כי לנו המה...

▼ **ישוב ארץ־ישראל במצוות היחיד והחידוש מלכות ישראל כמצוות הכלל**

המחלוקת אם מצות ישוב ארץ־ישראל היא מתרי"ג מצוות או לא, נוגעת ליהודי מישראל אם הוא חייב בה כמו שהוא חייב בכל התרי"ג מצוות או היא מצוה בפני עצמה, ואינה נמנית על תרי"ג מצוות. אף מי שאינו רואה ישוב ארץ־ישראל כאחת מתרי"ג המצוות, אינו משחרר את היהודי מישראל שבידו לקיים מצוה זו — מלקיימה.

אולם לא מצינו מחלוקת אם כי־בוש הארץ, גאולתה מידי זרים ו־התנחלותה על ידי האומה הישרא־לית, על־ידי בניה, היא מצוה שכלל ישראל מחויב בה או לא; לא מצינו שמי שהוא משחרר את האומה ה־ישראלית ביחוד כשניתנה לה רשות ע"י אומות העולם, לאלה שמוצאים שיש צורך ברשות זו מנימוקים ש־גים — להחזיר את ארץ ישראל לרשותה השלטונית של האומה ה־ישראלית ולחדש בה את ממלכת־יהודה.

אכן, יש ענין של שלש שבועות, אבל כשניתנה רשות ע"י רוב האו־מות בזמנו, לעלות ולבנות בה מ־חדש את מדינתנו — אין חולקין שפקעה התקפן של השבועות. מלבד זה יש אומרים שהשבועות היו לזמן של אלף שנים בלבד, ויש מרחיקים לכת שאם מתעורר הרצון מתוך ה־אומה לעלות לארץ־ישראל והמקום אין השבועות חלות עליה. השבועות הן רק בשעה שישראל שרוי בפתור ומשום כך אין בו הרצון לעלות.

אמנם כיום ישנו מתוך אומות העולם שחוזרות בהן במקצת מהסכ־מתן לשעבר, אולם עלינו לראות בכך לא מציאות חייבת, אלא התי־עוררותה של הטס"א התקוממות נגד מלכות ישראל המעידה על מל־כות ד' בעולם, דוד המלך אמר לנו שכך יהיה: "ד' מלך ירגזו עמים". אמנם מדינת ישראל רחוקה מהלוי־כותה מלהעיד שהשכינה שורייה בשלימותה בתוכה, אולם עצם הת־חדשותה של מלכות ישראל מכריזה כי ד' מלך כביכול, ולעינינו מתקיי־מות דבר ה' ביד נביאיו. ואם אין השכינה שורה עדיין בשלימותה ב־מדינת ישראל, אין זה אומרת שה־שכינה אינה שורה בה כלל. גם בבית שני לא שרתה השכינה בשלי־מותה אלא במקצתה.

על אחת כמה שברור לכל בור־בי"רב שמסירת החלקים ששוחררו על ידינו, רק יקרבו את הערבים ללב־לבה של מדינת ישראל, אף לירושלים ויביא אותם לנסות מולם להגשים מטרתם המוצהרת לבטל את מדינת ישראל בכוח ולעשות כר־צונם ביושביה היהודים?! היכן יש דין שכזה? ומי הוא שמתיר דמם של יושבי הארץ היהודים על־ידי כריתת חלקים מארץ ישראל שבר־קותנו בזכות מלכותא דרקיע ומל־כותא דארעא — לידי זרים שמצהי־רים יומם ולילה שמגמתם ומטרתם ביטולה של מדינת ישראל?

יד הרב הרצוג
מכון התלמוד הישראלי השלם
הופיע
משנה זרעים ח"ב
למסכתות שביעית — בכורים
עם שינויי נוסחאות
מכתבי־היד של המשנה והבאות המשנה בחז"ל וראשונים, ועם מסורת המשנה, ציונים מקיפים לראשונים, הערות ומבואות עם פקסימיליות של כתבי־יד עתיקים וקטעי הגניזה.
סודרו ע"י חברי המכון
בעריכת: הרב ניסן זקש
מכיל 560 עמ' כולל 48 פקסימיליות
בכריכה הדורה
✡
מכון התלמוד הישראלי השלם — בית יוגו, ירושלים
הפצה ראשית:
מו"ל חיים גיטלר, בלפור 4, תל־אביב

הרבעון 'קורות'

מאת ד"ר א. פירשטין

כרך ו' חוב' 5־6 — שנה 23 עמודים 533־661 בהוספה חלק אנגלי של עשרות עמודים.

רבעון לתולדות הרפואה ומדעי ה־טבע, המשמש בטאון החברה לתול־דות הרפואה ומדעי הטבע בישראל — האקדמיה לרפואה בירושלים, — יצא לאור בעריכת ד"ר דוד מרגליה.

וזהי במה מיוחדת במינה, יחידה מסוגה בישראל וגם בעולם הגדול. אין רבות המסוגלות להשתוות לה ברמה ובהיקף הנושאים. החוברת פו־תחת במאמר מקיף של העורך על כתב היד של יוסף בן יהושע הכהן "ספר מקיץ נרדמים" היסטוריון, רו־פא וסופר שחי בתחילת הרנסנס (1456—1577).

זו הפעם הראשונה שכתב יד זה מתפרסם וזה כשלעצמו הישג חשוב. ד"ר מרגלית מצא אותו בבית הספ־רים הלאומי וקרן כונטיפיורי הרשתה לפרסם אותו.

ד"ר מרגלית מתאר את יוסף הכהן כהיסטוריון, אולם דן בו בעיקר כמובן בתורת רופא. הוא היה בעל תרבות חילונית רחבה מאד. אולם הוא שנה ל'רופא כל בשר והתפלל:

"ובך צורי, רופא צרכי, כי אין עוד מרפא בבשרי, באשר אתה רופא כל חי ולכל מדוה אתה צורי". כתב היד מכיל תרגום ספרו של מאיר גואדיש הספרדית. אחרי כן מכיל תרופות "לבהלות הנהוגות לצאת כזאת בחולי צרעת" המונה לבהלות מין. הוא נותן תרופות — לרוב צמ־חים רפואיים — "להאיר הראות לכאבים במעיים וקוליקה ובכלל להשקיט כל כאב בכל מקום שיהיה".

כמה חשיבות כתב היד שנתפרסם לראשונה? ד"ר מרגלית מסביר שה־חיבור מבטא נאמנה את הרמה ה־רפואית של התקופה ההיא שהיא ראשית צמיחתו של הרנסאנס. לפ־נינו חיבור היעודי שחשיבותו מרו־בה. המחבר היה איש אשכולות, היסטוריון, גיאוגראף. הוגה דעות וסופר עברי מצויין אך בעיקר רופא. ד"ר מרגלית מבטיח להמשיך את הפרסום בחוברת הקרובה של כתב העת, אותו הוא עורך.

שני מומחים של המחלקה הפנימית בבית חולים בילינסון א. דה פריס וא. גוירצר דנים בשיגרון המשוער של הטמא אסא, מי שהיה נינו של שלמה המלך, מושל יהודה במשך ארבעים שנה במאה התשיעית לפני ספירתנו. חוקרי תנ"ך רבים דנים במחלה המוכרת מזה אלפי שנים. המחברים בודקים מחדש את הדוח־חים ועל הפירושים ההיסטוריים ש־ניתנו לה.

מעזבונו של פרופ' צבי רודי מת־פרסם מחקר בענין מאד של אמאטוס לוזיטאנוס (1568־1511) אחד הרופ־אים החוקרים הגדולים של תקופתו. שמו מלידה היה רודריגז, בן להורים אנוסים. היה מורה לאנאטומיה באו־ניברסיטת פרארה והחל מ־1547 פעל גבי מחלומה ההיסטורית בה נמנה האפי־פיזה יוליוס השלישי על החולים בהם טיפל. לבסוף חזר ליהדות בגלוי בשעה שהשתקע בראגוזה ולאחר מכן בסאלוניקי. מחקרו הנודע משותף על שבעה כרכים ובכל כרך הוא מתאר מאה מחלות והטיפול בהן. הוא נמנה של חלוצי המחקר הרפואי והיה ה־ראשון אשר הצביע על הקשר בין שסתומי הלב לבין מחזור הדם.

רודי מגלה שאמאטוס הצטיין לא רק כחוקר החי אלא גם כחוקר הצ־ומח היה אחד המפרשים הראשיים של ספר קלאסי על סמי רפואות. את ספרו הבוטאני הראשון הקדיש לעדירות ראגוזה וציין שמו של כל צמח ביוונית, בלאטינית, בערבית, בספרדית, בצרפתית ובגרמנית. לעי־תים הזכיר גם את שם הצמח בעברית בהזכירו פסוקים מן התנ"ך, המזכי־רים את הצמחים האלה. יש להצטער על כך שאישיות יהודית מופלאה זו עדיין לא מצא את הביוגראף שלה.

ארי שושן דן ב"רפואה, כירורגיה ותרופות" במדרש רבה, כי ישנם גילויים רבים של ממצאים רפואיים קדמונים. מענין שהמדרש ידע על מחלות מידבקות וגם על הפצתן על ידי זבוב: "אמר ר' יוחנן: הזהרו מזבוב בעל ראתן — מפיץ מחלה מדבקת — איש (ויקר ס"ו), כמו כן יודע המדרש שהעדר תנועה מרושש את הגוף.

מענין במיוחד מחקרו של יוסף צבי הס על אישיותו ומחלתו של שבתאי צבי. מסקנתו היא שמדובר באישיות ציקלוטימית אשר סבלה מבעי־ות הזהות, בעיון מין. תגובות קשות הופיעו במצב רוחו ההתאימות בחל־קן לאבחנה מאנית־דפרסיבית.

מאמרו של העורך, ד. מרגלית, המעורר את הבעיה מדוע מסמל ה־נחש, סמל הרע בעולם את הרפואה, מרתק ממש. עובדה היא שבמיתולו־גיה של עמים קדומים עוברת האמונה בכוחו של הנחש לרפא. העורך ה־כלומד הורם גם מאמר מוקדש ל־פרופ' יהושע פישל שניאורסון ושדי־שיו בחביר. הוא מקדיש גם מאמר לשאול טשרניחובסקי בתור רופא. במלאות מאה שנה להולדתו.

החוברת כוללת גם תיאור מפורט של מסיבה שנערכה על ידי האקדמיה לרפואה בירושלים במלאות שמונים וחמש שנה לעורך "קורות" ד"ר דוד מרגליה. הנואם הראשי במסיבה ד"ר א. בראנד ציין שמלאו חמשים שנה לעלייה של ד"ר מרגלית ארצה ו־25 שנה ויותר להוצאת "קו־רות" ולפעילות גדולה וענפה מאד בשטח תולדות הרפואה היהודית. ד"ר מרגלית הוא כמעט הפדיאטר הוותיק ביותר במדינת ישראל. נואם אחר באותה מסיבה הפרופ' ליבוביץ' סיים את דבריו באמרו: "כל מה שלמדתי, המעט מה שלמדתי זה אני מגיש בברכה עמוקה לד"ר מרגלית, לחבר יקר וחתן היובל".

חוברת נוספת של "קורות", רבעון היוצא לאור מזה 23 שנה בעריכת ד"ר מרגליה ומהווה מעין מפעל יחיד שלו.

תיקונים

בתרגום שירו של היינה "יהודה בן הלוי" מאת חיים אורלן, בגליון ערב שבועות, יש לתקן במקום: "בבוהבה", צ"ל: בצביבה — "הייתי מציבה או על הבלחף": בבית ה־אחרון, במקום: "גבלו", צ"ל: גדלו — "גדלו מתוך נפש אדם יפה".

هكذا من الاجيال

* בשדה הרפואה והבריאות *

שיטות חדשות ושיפורים במרפאות

מאת ב. אדלר

המרפאה בקופת חולים היתה, ללא ספק, הבסיס של העבודה הרפואית של קופ"ח. אליה מגיעים רובם כ־כולם של חברי קופ"ח וממילא היא משקפת בעיני החבר את יעילותם וטיבם של כלל שירותי קופ"ח. האם שבעו רצון חברי קופ"ח מהשירותים של המרפאה, האם המיבנה המסורתי שלה עדיין מתאים לימינו אנו, מהם התפרונות והליקויים בה ומה ניתן לתקן ולשפר? על שאלות אלו ואחרות ניסו חברי הועד המפקח של קופ"ח לענות בדיונים שהוקדשו לנושא המרפאה בעיר ו־בכפר הנערכים כזה כמה ישיבות.

שיטת הרופא העצמאי

המנהל הרפואי של קופ"ח ומ"מ יו"ר המרכז, ד"ר ה. דורון, הצביע בדבריו על הנסיונות השונים שנע־שו לשיפור השירותים לחבר על יד־ הפעלת שיטות רפואיות חדשות. נוסף לשירותים הניתנים במרפאה הפע־לה קופ"ח את שיטת הרופא העצ־מאי, שלפיה פונה החבר הבחור בשיטה זו לביתו של הרופא. נוסף לרצון לתת לחבר מיבחר של שי־רותים היתה גם כוונה להסיר חלק מהעומס במרפאה בתקופה של מח־סור ברופאים. סיבה נוספת היתה הרצון להתמודד עם הנושא של פרקטיקה פרטית ע"י יצירת אלטר־נטיבה מאורגנת במסגרת הרפואה הציבורית.

שיטת הרופא העצמאי הצליחה חל־קית בלבד, התברר מדברי ד"ר דו־רון. את אחת הסיבות לאי הצלחה הוא תלה בשיטת המיסוי הקיימת, שלא איפשרה להתמודד עם הבעיה של הפרקטיקה הפרטית. סיבה שניה היא כי המצב במרפאות כפי שהוא כיום, לאו"ר שיפורים ו"שינויים שנעשו בזמן, אינו כה שלילי כפי שנהגו לצייר אותו בשנים הקודמות. ד"ר דורון הדגיש כי למרות ששיטת ה־רופא העצמאי היא כיום בבחינת „משק עזר" בלבד אין כוונה לזנוח שיטה זו, כי יש בה יתרונות שונים.

ירידת העומס במרפאות

בדיקה סטטיסטית שנעשתה באוכ־לוסיה של קופ"ח הראתה שהמצב במרפאות כיום טוב יותר מאשר ב־עבר ובמחוז תל־אביב יש רופא כללי עד 1404 נפש, בחיפה — 1426 וב־שומרון — 1353 בלבד. פחות טוב הוא המצב בגליל שבו יש רופא ל־1883 נפש, אולם גם שם המצב טוב יותר מכפי שהיה בשנים הקודמות, כשמספר הנפשות עלה על 2000. אחוז הרופאים הגדול ביותר קיים בירוש־לים ושם יש רופא לכל 1818 נפשות.

השיפורים בשירותים הרפואיים כל־לו פיתוח העבודה הרפואית־סוציא־לית, כשבשנה האחרונה הוגדל ב־אופן משמעותי היקף כוחות העבו־דה בנושא זה.

ד"ר דורון מסר על מחקר שנעשה במידגם של 13 רופאים על עבוד־תם במרפאות ועל הטיפול בחולים. ממחקר זה מתברר שלפי שיטה של עבודת צוות ובפרקטיקה מבוקרת וכאורגנה אפשר להעמיד את מספר הביקורים לשנה אצל רופא על 4.5 פחות ממחצית לפי המקובל. אפשר בהחלט לארגן עזרה רפואית נאותה וטובה מאד ללא תוספת כמותית של רופאים עם הממוצעים שישנם היום — קבע ד"ר דורון. הוא קרא לחזור יותר ויותר לשטחים של רפואה מו־נעת, חינוך לבריאה ושיקום.

החבר שואל - קופ"ח עונה

מר ג. מגבעתיים שואל

קרוב משפחתי נפטר והשאיר 2 ילדים בגיל 12—11 (הוא היה אלמן), אני מטפל בילדים וכל דאגתם עלי. אני איני חבר קופת־חולים אולם אביהם ז"ל של הילדים היה מבוטח בקופת־חולים, לאור זה האם ישנה אפשרות ובאיזו צורה שהילדים ימשיכו להנות משירותי הקופה. כי בלשכת המכ נאמר לי שהם אינם יכולים להיות חברים מאחר שטרם מלאו להם 18 שנה.

תשובה: לפי תקנות קופת־חולים אם מת חבר קופת־חולים, שבזכות חברותו היו ילדיו זכאים לעזרה בקופת־חולים והם למטה מגיל 18, יהיו זכאים לעזרה מלאה בקופת־חולים תמורת תשלום חודשי לפי תעריף הנקבע לכך ע"י מרכז קופת־חולים. התשלום כעת 12.25 ל"י לחודש.

ברצוננו להוסיף שאם לילדים אח/ות מעל גיל 18 והוא חבר קופת־חולים, אפשר לצרף את הילדים לפנקסו והם יהנו מכל שירותי הקופה בזכות חברותו. ללא תשלום נוסף.

מר ח. י. מחיפה שואל

נסעתי לחו"ל לטיול, לרוע המזל נתקפתי אפנדציטיס והוכנסתי לבית־החולים במקרה דחוף ונותחתי. בשובי לארץ פניתי למרפאתי ובקשתי החזר הוצאות, קבלתי תשובה שלילית, הוסבר לי שהיה עלי לפני נסיעתי לעשות בטוח מיוחד.

תשובה: בדקנו את המקרה, ואנו מצטערים על התשובה הלא נכונה שנמסרה לחבר. לפי החלטת הוועידה ההכיגית של קופת־חולים, משתתפת הקופה בהוצאות אישפוז של חברים אם הוא אושפז כמקרה דחוף בעת היותו בחו"ל, בתנאי שהוא זכאי לאישפוז והאמור ע"ח הקופה לו היה מאושפז בארץ.

אומנם קופת־חולים עוזרת לחבריה הרוצים בכך, לערוך ביטוח רפואי מפני מחלות ותאונות בזמן שהותם בחו"ל. הביטוח נעשה באמצעות חברת הביטוח „ירדניה" בתנאים נוחים במיוחד, לחברי הקופה — אך אין דבר זה פוגע בזכותו של החבר לקבל השתתפות בהוצאות האישפוז כנ"ל.

סוד הזיקנה המאושרת

מאת ד"ר א. רדזין, המנהל הרפואי של בית חולים הרצפלד

השאלה „מהו סוד הזיקנה" מור־כבת למעשה משתי שאלות:

* מהו הגורם הקובע את תוחלת החיים ומגביל אותה בגיל הזיקנה?
* מהם היסודות המבטיחים חיים טובים בגיל מבוגר?

הפתרונות שניתנו והנסיונות שנע־שו בתחום זה הם חלק ממדע הנק־רא „גרונטולוגיה", שפירושו: התו־רה של תהליכי ההזדקנות.

השאלה הראשונה מן השתיים נו־געת לתחום הביולוגי של הנושא, ואילו השנייה קשורה לתחום הגרונ־טולוגיה החברתית והקלינית.

הגורמים של תוחלת החיים

* הגורם הגנטי: אורך חייו של כל אדם תלוי בראש ובראשונה ב־מיבנה הגנטי של תאיו. בהגיע ה־תאים לגבול האנרגיה המפעילה או־תם בגוף, מתחיל תהליך הידרדרות המשבש את תקינות פעולתם של התאים בכמה מערכות מכריעות. כתוצאה מכך מאבדים הרקמות ואף אברים שלמים בגוף ומנגנונים מסוב־כים את הויסות העדין, ששמר על פעילותם. קצב החיים באותו גוף מואט וסופו שייעצר והתוצאה מכך ימות הגוף. יש הסבורים, שלגבי תאים מסויימים צפוי תהליך זה כבר בשעת לידה, ומועד הופעתו של האטה זו תלוי במיבנה הגנטי של אותם תאים.

* הגורם החיצוני והסביבתי: נוסף לגורם הפנימי הנזכר יש גורמים חיצוניים סביבתיים, המשפיעים ב־מישרין או בעקיפין על פעילותם של תאי הגוף. קרינת החלל מרחוק, מחד גיסא, והעשן ואדי האוויר ה־מזוהם מן הסביבה הקרובה, מאידך גיסא — גם הם גורמים המשבשים את התהליך המסודר של פעילות התא עד כדי הרס פרוזדת של חלבוני החומרים, שמהם ניבנה התא.

אחד הגורמים החיצוניים, הפועל ישירות בתוך הגוף, הוא המזון — הדלק, שממנו יוצר הגוף את החלבו־נים הדרושים לצמיחתו. כן הוא מס־פק את הכוח והאנרגיה להפעלת האברים השונים והפעילות הרצונית של הגוף. מחקרים רבים נערכו על היחס בין אריכות ימים ובין הדיאטה של אנשים בגיל גבוה.

חוקרים שונים, מהם לא מעטים מישראל, עוסקים גם בבעיות היחס בין הופעת מחלות מסויימות ובין הדיאטה. אם כתוצאה מאכילת סוגים מסויימים של מזון מתגלות מחלות העלולות לקצר את החיים; ניתן יהיה להביא במישרין להארכת החיים ב־עזרת אמצעי מניעה. דוגמה לכך היא השפעת סוגים מסויימים של שומנים בדיאטה על מחלות לב וער־קים. כמו כן ידועה השפעת הסוכר על תהליכים פתולוגיים מסויימים — כגון: סוכרת או טרשת סמויה — ואף יש הוכחות לחלקו במחלות של כלי־הדם.

* פעילות הגוף: כל עוד הגוף חי הוא חייב לפעול. אמנם יש בכל האברים מלאי מסוים של חומרים, שבלעדיהם לא תיתכן פעילות, אך פעילות יסודית מינימלית חיונית לבריאות. לדוגמה: על מנת שתוספ־נה הכליות לפעול ביעילות מירבית הן זקוקות למאזן־נוזלים מתאים. יתר על כן, חייב אדם לדאוג להפע־לת המעיים על מנת להוציא את הפסולת מן הגוף. הפעלת שרירים והתעמלות מביאות לרמת־בריאות גבוהה יותר. במידה שאין דואגים להפעלת אברים בה במידה, נשקפת סכנת הידרדרות; הוא הדין לכושר השכלי, הראיל ופעילות המוח עשויה להבטיח לאדם עירנות־יותר והמשך התעניינות בסביבתו ובעולמו.

* תאונות: נוסף לגורמים דלעיל עלולים חייו של אדם להסתיים ע"י תאונות־דרכים, תאונות־עבודה או פגי־עה מקרית של מחלה חמורה. מבחי־נה זו מוגדרת תאונה גם כשינוי שרירותי בפעילות התאים מסויימים, הגורם מחסור בחומרים כימיים או באנזימים. תאונות מסוג זה — דהיי־נו שינויים באופי התאים — עלולות להופיע בתדירות גבוהה יותר בכל שעולה הגיל.

* מחלות: מקובל לראות את סיום החיים כתוצאה של מחלה מסוימת. ככל שמתבטאת ההתקדמות ברפואה בהרחקת מחלות מן החברה, כן מש־תנים הגורמים למוות וגם עיתוי הופעתם. כך, למשל, עדים אנו להת־פעה, שמחלת השחפת היתה גורם חשוב לתמותה עד לדור האחרון. עם התגלותן של תרופות חדישות מחלה זו ירדה מלאים־סקרוותה בק־רב החברה, וכיום נפגע ממנה רק אחוז קטן מן האוכלוסיה. מתרבות הידיעות על מחלות הנגרמות על־ידי תעשיה, כגון: עבודות מתכת, עבו־דות שהעוסקים בהן עובדים באבק או בזוהמים כימיים. ידיעות אלה מאפשרות לרפואה התעסוקתית מוגנת לגבי העובדים במקצועות אלה. בש־נים האחרונות הוכח מעל לכל ספק הקשר בין עישון לבין סרטן הריאה וכמה מחלות אחרות. כמו כן ידוע הנזק, הנגרם על ידי שתיית־יתר, לכמה מאברי הגוף. כיום עוסקים חוקרי רפואה באופן אינטנסיבי וב־קפדנות על חיפוש גורמים לכמה מחלות נפוצות, שסיבת הופעתן טרם נודעה. יש ידיעות בלתי־משלמות על גורמים לסרטן וטרם נתבררה במלואה סיבת ניפוצתן של מחלות עורקים, מחלות ניווניות, מחלות אלרגיה, רגישות וכדומה.

גידול בתוחלת החיים

בשני השלישים הראשונים של ה־מאה העשרים גדלה תוחלת החיים בארצות־הברית ב־23 שנים בממוצע — מגיל 47 ב־1900 עד גיל 70 ב־1972. בישראל תוחלת החיים של הזכר בשעת לידתו היא כיום יותר מ־69 שנים, ושל הנקבה — 73 שנים. אנו גם רואים, ששיעור התמותה בכל הגילים ירד במחצית המאה ה־אחרונה. יוצא איפוא, ששיעור ה־הישארות בחיים בקרב האוכלוסיה הצעירה גבוה מאשר בשנים הקוד־מות, ולכן גדל והולך אחוז המבוגרים בקהילה. הממוצע של גברים ונשים בגיל הגימלה הוא כיום 6.8%, וב־מקומות מסוימים, בעיקר בערים ה־גדולות, עד 10%. מכאן העירנות לבעיות זיקנה והזדקנות והצורך בחיפוש אמצעים להקלתן, יחד עם ההתעניינות בהארכת החיים מנסים לחקור את איכותם בגיל מבוגר, כיצד ניתן להשפיע עליהם בגיל זה על מנת למנוע סירדה וכיצד ניתן להפיק תועלת מתקופת הזיקנה.

עיקר התשובה לחלקה האחרון של הפיסקה דלעיל בסיסמה „להוסיף חיים לשנים ולא להוסיף שנים ל־חיים". במלים אחרות: על אף ההת־גברות על גורמי סביבה, המונעים את האדם מלהגיע למלוא תוחלת החיים, חובה גם לשקוד על שיפור בתוכנה של תוספת השנים. השאלה הנשאלת היא אם אפשר להגיע לקהילה, שאין קשיש לעוצמה [illegible] חיים המצאים בתוליה [illegible] ראת המות.

שלושה הם הצעדים לק־בה, השווים להבטיח הנא־ לאדם בהגיעו לגיל מבוג השלמה וביצוע, אחד ייש־ נעמוד עליה בקצרה.

* הכנה: במרבית הח־ שואף אדם תמיד למטרות ושוקד על הגשמתן. הוא מנת להתקדם בבית־הספר למוסד להשכלה גבוהה במקצוע. הוא עובד לשם קיום משפחתו ומנסה להג־ לות בעולם הדיגרוג. הוא סיפוק מהצלחתו בהגיעו לר־ בעבודה, הנוהגת בידו כג ואף מעמד מוכר בחברה.

בהגיע מועד פרישתו — לאן יכול הוא לפנות כשלילת ממנו בבת אחת והן האפשרות להתקדם. ב באשר יישאר בחוץ בגלל שר עם חבריו הקודמים, במה וכמה אם נתאלמן אותו יותר נשקף לו ש־

כדי למנוע בעוד מועד זה מוחה במפעלים כמו הרווחה המושג. הכנה זו העקרון הוא, שחייב אדם כין מטרות ואמצעים אש־ הרגשתו, שעדיין מסוגל את חלקו לחברה ולהמש העולם הסובב אותו. מ שקורס־הכנה חד־פעמי אין די כדי להוליך הכנה הפנימית, בשונה תוכל לתת ביד האיש ש־ שיעור בהדרכה, שמטרת המועד למציאת מהביא ל־ זיקנה אינו בגיל 65, שנים מספר לפני כן. ה לעבור אחרי גיל הפרישה ביא בחשבון את המגבלות העלולות לפקוד אותו בשנ

* השלמה: מן הנמנע בית ההתפיינות לגיל ה־ סים נסיונו העשיר של השקפתו הבשלה של המ מסוגל להתבונן בסביבתו העולה לאור ובחבורותיו אישי בעבר. נתקף לבך שהנות לקבוע לעצמו שמו רצונו. כאן המקום להד הקשיש להשקיף גם אל רק על העבר. המטרות ש לעצמו שונות כאשר בע זיקנה יכול אדם לשאוף אישיים וחברתיים, שלא אליהם קודם לכן מחמת. המסירות היום יומית של בכל שעלה הגיל מעט בהתאם לכיכולתו הגופנית של האדם. מאידך גיסא, את מידת היעילות של הא בודתו. הוא מסוגל לבצע אותה יעילות כבעבר, אך יותר. לעתים עולה יעילותו שיש על זו של צעירים מ וסבלנותו, שהודות להם ל לבצע את העבודה בקפדנ על פי שיתקשה ללמוד שות הוא יכול לעסוק מוכרים לו ובביצועו הג ומתרגלה.

* ביצוע: כל קשי למצוא את מקומו בחבר כול בנסיבות: לרוב הוא יות המפרנס תוסף להי עתיד־השנים והנסיון של כאן דרושה הבנה הדדית אחד מעוניין בעצמו או מ לו. מאידך גיסא, יש להנ להתבטא ואף לתרום את משמחה. רצוי למצוא לו עזר במשק הבית או בחו אפילו שמרטף. מעניינת שהיחסים בין הסב והנכדי הדוקים יותר בהגיע הקשי

טוב יעשה הקשיש אם סוק, שהוא אוהב לעשות ההתעניינותו עד השלמתו. המניין פעילותם של קשיש עניין בבעיות העליה והתי על עזרה בקליטת עולים. לותם של מנהיגים קשי לידי ביטוי באיסוף כספים קרנות, למן קרן צדקה ומ למשימות ארציות.

במישור אחר מצא ה עיסוק בתחביב או בחש משימה חברתית. ידועה הח חשיבות של עבודת ציור של שנהגו מגיע כפיהם המת קרמותם בתחום זה. אחד שחלה בשיתוק מצא את מדריך במלאכת־יד בטוו שים אחרים וכו מפרי עבה נו. קשישים אחרים עוסקים הקשורות למבנע — פעילו קינו עצמם לקראתה כבר קודמות; הנדובר, למשל, גינה, בטיפול בפרחים וב

מניעת ניתוק כחזר

אחד הדברים המשפיעים האדם הוא המגע עם הזמ שלעת זיקנה עלול להיות תמבגרת, על הקשיש להפש נוע זאת — הן מצד מש מצד חברתו הקשישה. בכך מועדונים לקשישים הדרכי חרים בסעם הרשויות ה שמטרתם לטפח את הקשר שיש בין הבריה.

הפירונות לבעיות הקשיש לאחרונה לידי ביטוי בבינ ניות קהילתיות, המיוחדות אותן באות במישור התעומ תי. מתן עבודה חלקית לי הפרישה, קיצבה נאותה, מגורים, ריפוי בעיסוק, שי יוחדות לבריאות הקשיש — מצביעים על המאמצים הרב הקל את גורלו של הקשיש. שני דברים טובים היובי יום אחד יהודי בן 85. ש עצמי, כמה אנשים, אפילו יותר, על אחת כמה וכמ יכולים לומר זאת לאחר יו רגיל. איש זה מצא אחד מ זיקנתו.

הצופה.
יום ששי, כ׳ סיון תשל״ה,

מקבלי פרס העבודה של קופת חולים

טקס חלוקת פרסי־העבודה של קופת־חולים נערך בשבוע שעבר בבית־ההבראה ע"ש ציסן בנתניה. מדי שנה בשנה מעניקה קופת־חו־לים פרסי עבודה לכל סוגי העוב־דים במוסד שעבודתם מצטיינת ב־מסירות, ביעילות וביחס מיוחד ל־פונים אליהם. מטרת הפרסים לעודד עובדים אלה.

השנה הוגשו לועדת הפרס, 88 המלצות ואושרו 33, מהם 22 ל־יחידים ו־11 לצוותים מכל גווני ה־קשת של העובדים: רופאים, אח־יות, רוקחים, עובדי־מעבדה, מכב־אים, עובדי מינהל ומשק.

סכום הפרס הוא 1.000 ל"י ליחיד ו־3.000 — 5.000 לצוותים. יו"ר ועדת הפרסים הוא ד"ר בת קפלינסקי, חבר מרכז קופת־חולים.

ואלה הזוכים בפרסים:

חנה ארז, מנהלת משק במחוז חיפה

הזדהות מלאה עם התפקיד, ניהול ואירגון יעילים, הכוונה מתאימה של העובדות וגישה אנושית חמה אלי־הן, השקעת עמל רב בחינוך העוב־דות לאחריות ולביצוע התפקידים.

שלמה בינוון, שרברב־מסגר — בבית־החולים מאיר

ביצוע כל עבודה — בין שהיא קשורה במקצועו ובין שאינה קשו־רה במקצועו ביעילות, במסירות, בחריצות ובהתמדה בכל שעות היום והלילה.

דוד נויה, בית מרכז קופ"ח

ניהול עבודה רבת־תנופה ורצופה אדיבות במחלקה לקשרי חוץ והמבר־צעה נוסף לעבודתו כמרכז צוות פיקוח על מוסדות לחולים כרוניים. גם בעבודה זו הגיע להישגים מרשי־מים להסכון רב.

ברכה גריימן, מנהלת בית־הספר למכונאי רנטגן

מסירות, שהודות לה מופעל בית־הספר ברמה גבוהה, אחריות והת־מדה יוצאות מגדר הרגיל.

משה גרינברג, פיזיותרפיסט בבית־החולים בילינסון

כושר, מסירות, יוזמה ויכולת למ־צוא דרכים להקלת סבלם של החו־לים, ובעיקר חיילים פצועים לאחר המלחמה.

ראובן דפני, נהג, עוזר למפקח רכב בבית המרכז

מסירות ודייקנות בעבודה, עירנות לבעיות המחלקה, אדיב ובעל ני־מוסים טובים ביחסו לחברים, נכו־נות מתמדת למלא משימות גם לא בשעות המקובלות.

מוריס הלר, רוקח אחראי במחוז תל־אביב

אירגון וסידור למופת של בית־המרקחת פלומקין ובאורי על־ידי הנ־הגת שיטות יעילות, הרחבה היקף הכנתן של התרופות במקום ומתן אפשרות לקבל תרופות במהירות רבה יותר.

מוסירדרוביץ ויים, עוזר למנהל בית־המרקחת במחוז בגליל

דייקנות, שקדנות, רוח־עבודה מ־עולה בעל הספק יוצא מן הכלל, היעדרות מינימלית מן העבודה. מעין „אולפן" לכל רוקח עולה המצטרף לצוות העובדים.

חיים ויסמן, מחסנאי מחוז במחוז דן

אירגון מחסן מחוזי מסודר לשי־מוש המחוז, ביצוע עבודתו ביעילות ובדייקנות למופת, ניהול תקין של המחסן.

צביה חכם, חדרנית בבית־ההבראה מבטחים בזכרון יעקב

חריצות ומסירות לכל תפקיד, גי־שה נאה ומכובדת למתארחים עליה, הקפדה על נקיונות בעבודה, יחס חביב לכל מבריא, שמירה על רכוש המוסד, מופת לחברותיה בעבודה.

ד"ר להב כהן, רופאת ילדים במחוז יפו

מילוי תפקיד בצורה הראויה ל־ציון; קשירת קשרים הדוקים עם האמהות והילדים כאחד; היענות לכל קריאה של המחוז לביצוע משימות בעת מצוקה בכל רחבי המחוז; דוג־מה ומופת לרופאי ילדים חדשים במחוז ומחוצה לו.

משה לאופר, נהג במחוז ראשל"צ

מסירות לעבודה, קיום יחסים מצו־יינים עם כל המוסעים ברכבו, שמי־רה על הרכב וביצוע דייקני של כל המוטל עליו.

יעקב ליבוביץ, רפד ועוזר במכון האורטופדי במחוז תל־אביב

חריצות, מסירות והתמדה בעבו־דתו, יחס יפה לפונים אליו אף מעבר לשעות העבודה, הצטיינות ב־פריון עבודה גבוה ובטיב מעולה של כל מכשיר, מתן שירות אישי לכל החולים.

אברהם מרדכי, מזכיר מינהלי במחוז תל־אביב

רכישת אמונם של החברים במר־פאה בשקידתו והתמדתו הרבה ב־עזרה להם; התעניינות בגורל ה־חולים ודאגה אישית להם; הצטיי־נות באדיבות רבה, בהקפדה לכל פנייה ובהשתדלות למלא כל משא־לה וציפיה; חריצות ומוסר עבודה גבוה ושירות יעיל ונאות.

ד"ר חיים מטלון, רופא כללי במחוז תל־אביב

מסירות ללא גבול לחולים; דמות רופא בעל תודעה של רופא ציבו־רית; נכונות מתמדת לעזרת החולה ללא הגבלת זמן ושלא על מנת ל־קבל פרס; גילוי יחס חם לרופאים עולים חדשים, דאגה לקליטתם ה־מקצועית וייעוץ בענייניהם הפרטיים.

זאב בריק, מזכיר מרפאה בכפר יאסיף בגליל המערבי

ביצוע עבודתו ביעילות ובמסי־רות, בסדר ובנקיון; קיום יחסי עבודה מצויינים עם צוות העובדים; נכונות מתמדת לסייע בפתרון בעיות הפונים אליו.

ד"ר הנריך קוליקובסקי, רופא ילדים במחוז הגליל המערבי

חלוציות, מסירות ונאמנות לעבו־דה ולכלל התושבים וביחוד לילדים במעלה, הקדשת כל זמנו ומרצו למקום; הפיכת המרפאה למרכז רפו־אי קהילתי, שבו מוצאים כל התוש־בים סעד רפואי, נפשי וחברתי כ־אחד.

לאה קליין, אחות בבית־החולים קפלן

הצטיינות במסירות בלתי־רגילה ל־חולים ולתפקידה; גישה אישית לכל אחד בלא לחסוך מאמץ להשבעת רצונו של כל חולה; חברות מצויי־נה בצוות הסיעודי ונכונות מתמדת למילוי מקומו של עובד חסר; קבלת הוראות בהבנה ובנכונות מלאה ל־בצען על הצד הטוב ביותר.

מאיר קנגברי, נהג בבית הספר

הצטיינות במסירות לעבודה, ביצוע מדויק של סידורי עבודה והסעות פרסונל, החזקה נאה של הרכב ש־ברשותו.

ד"ר צבי שטראוס, רופא נשים במחוז חיפה

פעילות ענפה למען ריבוי הילודה ותיכנון המשפחה, טיפול מסור, הי־שגים מרשימים בעקרות. הדרכת רו־פאים, סטודנטים ואחיות בנושא תי־כנון המשפחה.

אברהם שמואלי, פקיד מודיעין בבית המרכז

אחריות ומסירות לעבודתו ומילוי תפקידו למופת. סיוע במאור פנים לכל הפונה אליו ובכלל זה השארת הודעות או חומר לעובדי המרכז, מידע ברור על העובדים שאליהם פונים לבאי המרכז בהתמצאות ועז־רה בבנין הגדול.

שרה שרעבי, אחות במחוז עמק

מסירות לעבודה ומילוי משימה בשקידה, בהתמדה ובחריצות; היע־נות לפניה לעבודה בבקומות רגי־שים ומילויה באמונות.

צוות פיזיותרפיה במחוז השומרון

רמה מקצועית גבוהה, פתיחות ל־חידושים, אדיבות לכל, שמירה על הציוד, סדר ונקיון, ניצול מירבי של הזמן והמשאבים.

צוות מרפאת אשדוד ד׳

הגשת עזרה רפואית ברמה טובה ובמאור פנים לשביעות רצונם של כל מבקשי העזרה; שילוב מהיר של עובדים מקרוב באו ושל האוכלוסיה לעדותיה השונות במרפאה הנמצאת באיזור קליטה; פעילות של חינוך לבריאות, הדרכה בבעיות סוציא־ליות, נקיון הסביבה וכו׳; שימוש נבוך יחסית בתרופות והפעלת בי־קורי־בית יזומים; מינימום היעד־רויות מן העבודה ושמירה על ה־ציוד הרפואי והמשקי.

צוות האחיות במרפאת בילדים בקדימה, במחוז השרון

הצטיינות במתן רפואי נאות ד־בצורה יעילה לשביעת רצונן של האמהות; גילוי יחסי חברות והב־נה הדדיים בצוות, שקידה על לי־מודים והשתלמויות. נכונות לאמץ כל הצעה וכל תבנית המקדמת ה־שירות; גילוי יחסי הבנה ויחסי אנוש כלפי הקהל ומאמץ עקשני ומתמיד לחינוך האוכלוסיה.

צוות עובדי בית־החולים „בית רבקה"

מסירות, שקידה, התמדה וחרי־צות, החזקה יעילה של המיבנים והציוד, הישגים בעלי חשיבות ב־עבודה ורמת שירות מיוחד לחברים.

צוות חדר לידה־יולדות בבית־החולים בילינסון

מסירות יוצאת מגדר הרגיל לתפ־קידים המקצועיים וההתברותיים ול־מוסד; עבודה גם במשמרות נוספות במקרה היעדרות; שקידה על פיתוח שיטות־עבודה חדשות; הישגים ב־תחום קליטת מילדות עולות חדשות.

צוות חדר־המיון בבית־החולים סורוקה בנגב

עבודה יומם ולילה כל ימות ה־שנה — בלחץ עצום ובמתח נפשי ופיסי רב — בקליטת נפגעים מתאו־נות ומאירועים וחולים פנימיים קשים; תושיה רבה ומסירות והיע־נות בכל שעות היממה בימי מלח־מה כבימי שלום.

צוות היחידה הנפרולוגית (כליה מלאכותית) בבית־החולים השרון

הפעלת היחידה כל ימות השבוע, ובכלל זה ארבעה ימים בשלוש מש־מרות; אימון חולים לטיפול בדיאלי־זה ביתית; סיוע בהקמת יחידה לדי־אליזה באילת והאחריות לפעולתה; פעולות הסברה והדרכה נרחבות ב־נושא הדיאליזה — כל אלה ברוח צוות נהדר, תוך מסירות רבה בלי שים לב לשעות העבודה המרובות.

צוות בנק הדם בבית־החולים המרכזי בעמק

ביצוע העבודה למופת — במסי־רות, בנאמנות, ביעילות, בחסכון ד־שמירה על הציוד, ביחס מעולה, באדיבות ובהבנה לקהל התורמים ולפרסונל מחלקות האישפוז.

צוות עובדי משרד הרשמה ברפואה בבית־החולים השרון

ניהול ואירגון לדוגמה ולתפארת, רוח צוות ויחסים חברתיים שיתוף פעולה פורה ועבודה מסודרת — כל אלה תורמים לעידכון נתונים רפו־איים הקשורים לחולה.

צוות האחזקה בבית החולים הרצפלד

רמת החזקה גבוהה ביותר, הן באופן יחסי למוסדות אחרים של קופת חולים והן באופן המוחלט. יחס יוצא מן הכלל לעבודה, והיענות ל־קריאת המוסד בכל עת — ביום, בלילה, בשבת ובחג.

צוות עובדי מטבח וחדר האוכל בבית־ההחלמה נוה הלל

ביצוע העבודה — למרות התנאים הקשים במוסד — לשביעת רצון ה־מחלימים, הקטנת מספר העובדים למיטה והגדלת מספר ימי ההחלמה ללא תוספת עובדים — תודות ל־עבודת־צוות נאה.

בית חולים לקשישים „הרצפלד" בגדרה

הבראה ונופש לחברי קופ"ח

עונת ההבראה של קופ"ח החלה. ולרשות החברים עומד מבחר מגוון של בתי הבראה בכל רחבי הארץ. היום קל יותר להשיג מקום מאשר ב„עונה הבוערת" של החודשים ה־באים ומומלץ, לכן, לצאת עתה או בתקופה שלאחר חודשי השיא.

ענף ההבראה וההחלמה משולב בפעולותיה של קופת־חולים מראשית ימיה. אולם בשנים האחרונות הע־מיקה יותר לחדור בציבור ההכרה בחשיבות ההבראה והנופש. מתח החיים של תקופתנו, הרעש והאפ־פה בישובים העירוניים, זיהום ה־אויר הסביבה — כל אלה מניעים את התושבים לצאת מסביבתם, ולו לשבוע אחד בשנה, למקומות הנופש השוכבים בהרים או על שפת הים. האמנם משנה לשנה גדלים החולים הלוחץ התביעה למקומות נופש וה־הבראה.

בשנה האחרונה הגיע היקף ההב־ראה ב־16 מוסדות — ועוד 3 מלו־נות, שקופת־חולים כרתה עמם הס־כמים — ובהם 2865 מיטות. במשך השנה אורחו בהם כ־80,000 מבר־אים. התקציב השנתי התיפעולי מ־גיע ל־35 מיליון ל"י ומספר העוב־דים עולה על 1000.

שירות בתי ההבראה מתחלק לשני ענפים עיקריים:
ההחלמה וההבראה ונופש.

בתי ההחלמה

בתי ההחלמה מיועדים בעיקרם ל־מחלימים אחר ניתוחים או מחלות ולזקוקים לדיאטה ולפיקוח רפואי. בתי ההחלמה משלימים את הטיפול ה־רפואי הניתן במירפאות ובבתי־חולים. בכל אחד מבתי ההחלמה יש שירות של רופא ואחיות ואוכל די־אטטי. עם סוג זה של בתי החלמה נימנים ארבעה מוסדות: „ארזה" במוצא ליד ירושלים, נוה הלל ב־בני־ברק, בית בוסל בצפת, ואהו־רן אהרון — בית־ההחלמה כינרת בטבריה, שנפתח ב־16.1.73, מתמחו־ים במשוכללים שבמוסדותינו, וב־בו מחלקה לריפוי פיזיקלי ומכון ל־ריפוי בבוץ (פילומה).

בתי הבראה ומרגוע

בתי הבראה ומרגוע — מיועדים למתקינים במנוחה ונופש בהופ־עתם הכנתית. 12 מוסדות כאלה מפעילה קופת־חולים. ביניהם — בית ציון בנתניה ובית המרגוע בשכו־נין. שהם בבעלותה. בתחום זה היו לקופת־חולים שותפים אחצנים לפי־תה הענף. הראשון בהם הוא חב־רת „מרגוע לעובד" — שנוסדה ב־שנה 1951 ביוזמת קופת־חולים וקר־נות הפנסיה („מבטחים"), של פו־עלי הבנין של הפועלים החקלאיים) ומתפקידה לבנות בתי הבראה ה־ברגוע. קופת־חולים משתתפת בשליש מההשקעה ואת שני השלישים האח־רים משקיעים רוכשי מקומות ה־הבראה, ובעיקר קרנות הביטוח.

מאז היווסדה הקימה „מרגוע ל־עובד" את המוסדות הבאים: בית גורדון בכפר החורש ב־1951, בית המרגוע בכנען בצפת ב־1952, בית המרגוע בטבעון ב־1953, בית בלוך־בלומנפלד באשקלון ב־1957, ובית גוטספלד במעלות ב־1968. שותפיה האחרים של קופת־חולים בענף ה־הבראה הם: קרן ביטוח פועלי ה־בנין, אשר הקימה ב־1953 את בית רמז בזכרון־יעקב; קרן „מבטחים", אשר הקימה את בית שפרינצק ב־נצרת ב־1961, ואת בית ההבראה ב־זכרון־יעקב ב־1968; האגודה לעז־רה הדדית על רופאי קופת חולים ועובדיה, שפתחה ב־1955 את בית בגדורי (מגידו) בחיפה; וההסתדרות הכללית ותרבות של עובדי המדי־נה, שפתחה ב־1955 את בית ג׳ יערי בביתן אהרן.

שיפורים ושיפוצים

פתיחת המוסדות החדשים: בית שפרינצק בנצרת, בית רמז ומב־טחים בזכרון יעקב, בית גוטספלד במעלות והכינרת בטבריה, נתנה דחי־פה לשיפורים בכל המוסדות הוו־תיקים. הצטמדו ומוצמצמים שירותים לכל חדר, כהתקנת בריכות שחיה, נבנים אולמות חדרי בידור, מותקן מיזוג אויר בחדרי האוכל והאול־מות הציבוריים ועוד. בכל המוס־דות מתנהלת פעולת בניה לתוספת מקומות הבראה, הרחבת המטבחים, חדרי האכילה והאולמות לבידור.

הדרישה למקומות הבראה להורים עם ילדים גוברת והולכת. כיום מת־קבלים להבראה ילדים — מגיל בית־הספר בלבד — בביתן אהרן, בכפר החורש, בנתניה, בטבריה (בעונת הקיץ) ובמידה מצומצמת גם בשאר המוסדות. מדריכה מיוחדת מעסיקה את הילדים ומפקחת עליהם לבל תופרע מנוחת המבוגרים.

בכל המוסדות קיימים מגרשי מש־חקים וספורט, ומדריך מיוחד מעסיק את המבריאים בפעילות גופנית. נו־כח מיעוט הפעילות הגופנית של רוב העובדים במקום עבודתם, לרגל ה־אוטומציה וריבוי העבודה המשרדית, מארגנת קופת־חולים בכמה מוסדות מחזורים שבועיים מיוחדים לנופש ולתרבות הגוף.

תכניות פיתוח

ראש דאגתה של קופת־חולים הוא הרחבת רשת בתי ההחלמה שלה. בבנין נוסף — ובו 54 מיטות כולל 18 מיטות ליחידים — מוקם והולך ב„ארזה" שבמוצא.

כן מתכננת קופת־חולים בניית בית החלמה חדש בן 200 מיטות ברעננה. הוא יהיה מיועד במיוחד לשיקום חולי לב וכלי דם ולהחלמה אחר מחלות וניתוחים. מוסד זה יבוא במקום „נוה הלל" בבני־ברק. כן מתוכננת הרחבת בית בוסל ב־צפת.

„ברקים" לפני העיניים

תפקידה של העין הוא להעביר את קרני האור, לשברן ולקלטן על ה־רשתית, המופפת אותן כגלי אור ל־הגובה כימית. זו האחרונה מועברת דרך עצב הראיה אל המוח ונותנת את תחושת הראיה.

כדי שתהא פעולה זו תקינה צרי־כות כל התוליות בשרשרת למלא את תפקידן כיאות. קרני האור עוברות ונשברות דרך החלקים השקופים של העין ורק אם שקופים חלקים אלה הם יפלו כשורה על פני הרשתית ויעובדו על ידיה.

החלקים השקופים המעבירים ו־שוברים את קרני האור הם: הקר־נית, העדשה, הזגוגית. הקרנית וה־עדשה שוברות את קרני האור ומו־דות לקמרון החזק שלהן, ואילו ה־זגוגית ממלאה את כל חלל העין ותפקידה בשבירת קרני האור הוא אפסי.

הזגוגית בנויה בצורה כעין מקפא המזכיר במיבנהו הלבן של ביצה. הקשר שלה עם הרשתית הוא קשר של מגע רופף בלבד, ורק באזור יציאתו של עצב הראייה מאחור, ו־סביב העטרה מלפנים הדיבוק יציב יותר.

עם הגיל משתנה מיבנה הזגוגית, היא הופכת לנוזלית ומופיעים בה סיבים עדינים. זהו תהליך פיסיו־לוגי הגיל אחרי גיל 55—60. הסי־בים העדינים, המופיעים בתוך ה־נוזל, מטילים צל על הרשתית וזו מפענחת צל זה כאילו היו גופים לפני העין; ומאחר שהם נמצאים ב־תוך נוזל — הם מתנועעים. מכאן תחושת הציר, ש„זבובים" כביכול עפים מולה. אלו הן תופעות הנוצ־רות בעין עצמה, אך המוח מפרשן כאילו נוצרו לפני העין. תהליך דומה בזגוגית מתרחש בגיל צעיר יותר אצל אנשים קצרי ראייה.

עם הזמן — כעבור שבועות, חד־שים או אף שנים — שוקעים ה־סיבים וההפרעה חולפת או נחלשת.

התנודות הזגוגית עלולה להביא לסיבוכים רק אם יש קשר בלתי־תקין בין הרשתית והזגוגית ושתי הרקמות הדוקות לא בבקומות הסב־כיים שהוכרו לעיל. במקרה כזה יהיה ההידוק קשור לרשתית כמו הבל עם עוגן בשעה תנועתו של ה־נוזל שבעין. משיכה באותו מקום ב־משך שבועות החודשים עלולה להביא בפקעתה יצירת חור ברשתית ומ־כאן סכנה שתתפתח היפרדות הרש־תית. במקרים אלה אין התלונה על ראיית זבובים בלבד, אלא גם על כעין ברקים של אור, שמקורם תמיד באותו כיוון. רק עם הופעת „בר־קים" אלה יש צורך בבדיקות־מעקב מדויקות על־ידי רופא עיניים.

מכרז לשירותי שמירה ואיבטוח

1. קופת־חולים של ההסתדרות הכללית מזמינה בזה הצעות לשירותי שמירה ואיבטוח במוסדותיה ברחבי המדינה.
2. נתונים על השירותים הנדרשים אפשר לקבל בלשכת המודיעין של מרכז קופ"ח, רח' ארלוזורוב 101, תל־אביב, טלפון 262211.
3. ההצעות — ע"י בעלי רשיון לפי „חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב — 1972" — יש להגיש במעטפה סגורה, עליה יצויין „מרכז שמירה ואיבטוח".
4. את המעטפה יש לשלשל לתיבת המכרזים המוצבת בלשכת המודיעין של מרכז קופ"ח במען הנ"ל.
5. המועד האחרון להגשת ההצעות הוא יום 1 יוני 1975, שעה 12.00.
6. אין קופת־חולים מתחייבת לקבל ההצעה הזולה או כל הצעה שהיא.

מרכז קופת חולים

סיבות לתאונות אצל ילדים

יש מקרים רבים בהם הסיבות המהוות גורם ראשוני של התאונות נובעות מתכונותיו המיוחדות של ה־ילד. תכונות אלו קשורות באישיות הילד, דהיינו באותו מכלול של תו־פעות נפשיות וצורת התנהגות כפי שהיא, מתאפשרת על ידי פעילות מערכת העצבים המרכזית.

הילד המפוזר

אפשר להבדיל בין שני סוגים של פזור אצל ילדים: הפזור הנפשי ו־הפזור הנובע מחוסר יכולת רכוז וקשב.

הפזור הנפשי מהווה בדרך כלל מצב חולף הנגרם על ידי סיבות נפשיות שונות. סיבות אלו גורמות בין השאר, כמובן גם לכך שתשו־מת לבו של הילד עסוקה ושקועה בתוך מחשבות ורגשות מסוימים ב־צורה כה חזקה — שלא נשארת לו אפשרות לשים לב לדברים הקטנים הנעשים סביבו באותם הרגעים. כך, למשל, יכול לקרות הדבר כאשר ילד נמצא ימים אחדים לפני מבחן קשה לקראתו הוא נרגש במיוחד, או כ־אשר הוא נמצא במצב של התלה־בות מיוחדת לאחר מאורע משמח ומרשים, וכו׳. יש כמובן מצבים נפשיים בעלי השפעה ממושכת יותר וחולפת פחות כגון מצב של דכאון או אבל על רקע של אסון. לעתים רחוקות יותר מצויים מצבים נפשיים חולניים ממש הגורמים למצב של פזור נפשי כמעט קבוע.

כושר הרכוז והקשב של בני אדם קשור, לתפקוד מיוחד של המוח. ב־זכותו אנו מסוגלים לרכז את תשו־מת לבנו בנושא מסוים למשך ה־זמן הנדרש לשם הבנה או פעולה כל שהיא. יש ילדים אשר נחונו מ־לידה בכושר רכוז וקשב טוב ויש ילדים הלוקים בתפקוד זה. דרגה החובה אצל הלוקים עשויה להיות שונה.

אפשר להכיר ילדים אלה בקלות על ידי הסתכלות קצרה בהתנהגו־תם. הם עושים רושם עירני ותוסס. מגיבים במהירות לכל גרוי חדש ובאותה מהירות הם עוברים מנושא אחד לשני כשתשומת לבם מתרכזת רק לזמן קצר ביותר על כל דבר. ילדים אלה עושים לפעמים רושם של ילדים עצבניים ומתוחים, אולם ה־אמת היא שמאחורי אי השקט ה־בולט בהתנהגותם אין רקע של מתח נפשי מיוחד במינו אלא רק חוסר יכולת לעמוד בפני הגירויים החי־צוניים הרבים וחוסר היכולת שלהם לרסן את תגובותיהם המהירות.

לפגמים של התפקודים המוחיים. ב־מקרה הפגם במוח מתבטא על ידי שתוק אברים נוהג לדבר על שתוק מוחי ומקרים אלה מהווים סוג של נכות. אולם יש מקרים רבים בהם הפגם במוח אינו מתבטא על ידי שתוק אלא רק על ידי שלימה בצו־רה בתנועת האברים או חלקיהם. ילדים אלה מצטיינים על ידי תו־סות גרוע של תנועות הידיים, ה־אצבעות והגוף בכלל. בעיקר קיי־מת אצלם חוסר התאמה בין תנו־עות הידים והתפישה הראיתית.

באותן מצבי אפשר להכיר ילדים אלה על ידי התנהגותם הבלתי זרי־זה. הם זוכים לעתים קרובות ל־כנוי של „בעלי ידיים שמאליות", לקויים הן בקואורדינציה המוטורית ובעיקר בקואורדינציה החזותית־מו־טורית (יד־עין), הם שוברים, מקל־קלים ומלכלכים בלי הרף ובלי כוו־נה. הם מופיעים כהרסטנים מבלי להיות תוקפניים.

צריך לציין שעצם העובדה שיל־דים אלה אינם זריזים בתנועותיהם אין פירושה שהם איטיים בפעולו־תיהם. לרוב ההפך הוא הנכון, הם פועלים מהר מדי ונכשלים גם ב־תנועה רבה ובהתמדה — אך בלתי מאורגנת ובלתי מווסתת כראוי.

ילד בעל ליקוי בתפישה לקוי בקואורדינציה מוטורית

התפישה היא אותו תפקיד של קליטה, קבוצה גדולה של ילדים המגלים ליקויים בקואורדינציה מו־טורית, ותהיה זה של האברים או אף חלקי אברים.

הסיבות לליקויים אלה הן שונות ויכולות להיות קשורות למחלות שו־נות של האברים עצמם (כגון שתוק ילדים, מחלות כרידים וכו׳), או הבית המאפשר זהוי וארגון של נתו־ני התפיסה (התחושה). כך למשל התפישה הראיתית מאפשרת את ה־הכרה בחפצים השונים כאשר העין רואה אותם ומעבירה למוח את ה־תחושה הראיתית.

כאשר קיים פגם במוח בגמת ה־גורם ללקוי של תפקודי התפישה השונים מתבטא הדבר באשר יכו־לת להכיר נכונה את העולם הסובב למרות שאברי החוש פועלים כראוי.

לדוגמא, הילדים המאחרים לפתח את כושר ההתמצאות במרחב (מעלה ומטה, ימין ושמאל, הערכת העומק); ילדים אלה טועים בפעולותיהם כא־שר הן קשורות בהתמצאות מהירה ומדויקת במרחב.

הילד המפגר בשכלו סובל מלקוי של כושר ההבנה וכתוצאה מכך בעשית פעילותו ברמה נמוכה יותר אין הם מצליחים בפעולות שונות הדורשות זריזות והתאמה מדויקת של תנועות, כמשחקים, מלאכה, הלי־כה, ציור, כתיבה וכו׳. עקב ה־מאשר נדרש מבני גילו.

פער זה הקיים בין גילו (ולפ־עמים הופעתו החיצונית התקינה) לבין כושר הבנתו גורם לכך שאנו מטילים עליו חובות ודרישות אותן אין הוא מסוגל למלא, ומכאן מעשים בלתי שקולים מצדו העלולים להיות מסוכנים.

נטיה לתאונות

יש ומדברים על ילדים הסובלים מנטיה מיוחדת לגרום לתאונות ומנר־אים שהסיבה הן נפשיות. מקרים אלה הם די נדירים ולא תמיד קל לאבחנם כבאלה. על כל פנים חשוב להבדיל בין שני סוגים של נטיה לתאונות: הילדים חסרי חוש ה־סכנה — והילדים [illegible] תגר־ים לסביבה עצמית.

הסוג הראשון נראה קשור עם קווי אופי מסויימים, איתם, כפי ה־נראה, נולדים הילדים. יתכן שה־מקור הוא שוב במבנה מסוים של המוח. ילדים אלה לוקים באותו ה„חוש" המאפשר הערכת הסכנה ו־המתאם את התנהגותם לפי כך. אלה הם הילדים המטפסים על הגגות ללא פחד, הקופצים לתוך בורות, וכו׳. על פי רוב הסברה או עונשים אינם משפיעים על ילדים אלה והם זקו־קים להשגחה מתמדת לשם מניעת אסונות.

את הסוג השני אפשר לפגוש, ל־עתים רחוקות אצל ילדים רגישים מאד מבחינה נפשית אשר נמצאים בסבך רגשי עם סביבתם. היחסים הרגשיים בין ילדים אלה וסביבתם הקרובה עמוסים מתח הדרישות ל־יחס חם ותשומת לב מיוחדת. כתוצאה מכך מנסים הילדים להשיג את ספוק צרכיהם הנפשיים על ידי מעשים המחייבים את הסביבה ל־היענות להם. כאשר מסיבות שונות אין הילדים מצליחים לספק את צר־כיהם בדרכים מקובלות, מופיעות התאונות הגורמות לסבל ומשמשות הזדמנות נוחה למטרה זו. יש לפע־מים מצבים נפשיים מורכבים מאד, כאשר בכל מערבולת הרגשות האלה לוקחים חלק גם רגשי אשם שונים, הצורך להענשה עצמית ועוד.

מן הנכון הוא לציין שמקרים כאלה של נטיה לתאונות על רקע של הסבוכים רגשיים זקוקים ל־ברור יסודי, של מומחה בגלל אופיה המורחב והמסובך.

עלימים ואלימים לשכות הסעד

מאת יהושע שמש

ילת כספי ציבור שלא כדין, המכה בתקופה האחרונה לאחת החולות של החברה הישראלית, שאותה מרבים להוקיע. לתו־ ל שחיתות המידות, בעילות, גניבות והערמות קיימת רגישות ציבור, במיוחד נוכח כמה מקרים בולטים שאירעו לאחרונה זו. רגישות זו נתחדדה בעקבות דברי הבולטים של מבקר עם הגשת הדו"ח השנתי האחרון שלו. אך כדרכם של גוברין, עוברים במקרים רבים מקיצוניות לקיצוניות — בעוד ש־ שנים השלימו עם אווירה המאפשרת תופעות מעין אלה, הרי ציירים הכול בצבעים קודרים, כאילו הכול שחור משחור ישראל אין בה כתום, לעתים הופכת הנטייה להוקיע שחיתות „ציד מכשפות", שבו מבליטים צדדים שליליים, שהשיבותם ויוצרים תמונה מעוותת ומסולפת.

אווירה של הוקעת התופעה ת כספי ציבור שלא כדין. אף... נזקקי הסעד ביש־ תופעות של קבלת כספי סעד אלה שאינם זכאים להם, יש באומרה רבה ולפעול כדי ן השורש — אך מכאן ועד ציבור שלם של נתמכי סעד. ק. אך הבלטת התופעות ה־ בתחום זה, תוך גלגול מ־ מלף במספרים ובנתונים, לה שלא ליצור אווירה ע־ י ציבור נזקקי הסעד. לא ופא, שבימים האחרונים ן השבכים הסוציאליים נגד להציג את ציבור נזקקי ה־ אים ושקרנים ואנשים שלא מאומה. והיו הוצאת דיבה צבי חסר כול, שאין ב־ להתגונן ולתבוע את על־ המנצלים לרעה את בעמ־ אין להטיל האשמה קולק־ אחרים".

האחרונות חל שיפור ניכר השמורי של נזקקי הסעד בעת הגשת תקציב משרד ביא שר הסעד, מיכאל ה דוגמאות לכך. אם ב־1 1971 קיבל אדם בודד ת־ כלית קבועה בשיעור 115 , הרי מ־1 בינואר 1975 433 ל"י. בעוד שבשנת ה הכנסתו של נזקק זה מהשכר הממוצע של מ־ ר, הרי השנה היא הגיעה ות. משפחה של ארבע נפ־ יהם ובאית באפריל 1971 עד בשיעור 280 ל"י ל־ יצה מכסתה כיום ל־974 ש. הכנסה זו היתה ב־1971 מהשכר הממוצע והשנה 48 אחוז. אין ספק, שהי־ זה הצעדה לצמצום הפער הכלכלי ופותלת למניעת ורבה הריאלי של תמיכת ם הפיחות והאמרות המחי־

במספר הנזקקים

בת המדיניות הכלכלית ה־ נובמבר 1974, נזרקו לחלל אפרים „מבחילים" על מס־ רים שייכנסו למעגל מ־ כות הסעד, לנוכח ירידת אלי של השכר. יש שאף מספר של 100 אלף! אך שנה בתכלית: לא רק שמו ציפיות קודרות אלה, ישנה ירידה במספר ה־ בחודש זה חזרו 261 איש כות סעד מלאה, לאחר ש־ ופה מסויימת לא נזקקו ל־ הסעד, ונוספו 315 מקבלי שים, אך לעומת זאת הפ־ איש לקבל תמיכות. מש־ ירידה של 143 איש קבלי התמיכה המלאה. אף כים חלקית הצטרפו חדשים עוד שאחרים הפסיקו ל־ ות — והירידה נטו היא ב־ באפריל היתה ירידה של נטו. משמע, למרות שחיקת נטו, בעיקר אצל שכר ב־ כה והאמרות המחירים — עליום ניבאו חוזי שחורות רים בהמוניהם ללשכות ה־ לא מעטים אשר דווקא הפסיקו להינות משירותי

אוכלוסיית נזקקי הסעד אי־ ית — יש אנשים המקבלים בעת משבר, ומשהוא חולף, להימנות עם הנהנים מ־ הסעד. מצד שני, מצטרפות, במשך כל שנה משפחות ממעגל זה, כפי שמספר לנו השמן, דובר משרד הסעד, שוואה בין מקבלי תמיכות נים 1972 ו־1974. מסתבר, איש מ־31 אלף שקיבלו ב־1972 לא היו באוכלוסיית ב־1974. עובדה זו מוכיחה אין יסוד לדעה שנשתרשה אנשים החיים ב„משפחות ונם יוצאים ממנה.

לבה של אוכלוסיית משפ־ ישראלי מסתבר, כי מכלל המשפחות המקבלות תמיכה קית, 60 אחוז נכללים א בשל גבות ראש ה־ אר הגדולות, 10 אלמנה עם ילדים, 14.5 א־ וזקנים ואינם מגיעים לכדי 3.5 אחוזים קשישים ו־12 סיבות אחרות. מדיניות מתן מבוססת על קשר אישי בין הסוציאלי והפונה לשירותי מפר, כשמטרתו של העובד לרכוש את אמונו של ה־ הביא לשינוי בהתנהגותו ו־ כדי לשקמו. הפונה הזקוק לקיום חומרי, זוכה בהם לכך, בהתבסס על האימון תוך הסתייעות בביקורת, באמצעות רשמיות המ־ זכאותו.

מגיעים אנו לאותם אנשים שתמיכות סעד שלא כדין. נתפרסמו פרטים על אנשים נאה, ולעיתים אף גבוהה, עם מקבלי תמיכות סעד. ול, סופר על אדם המשתכר לחודש ומקבל 2,500 ל"י תמיכת סעד; על דודשי „ש־ סוקוקסיבי" שהם בעלי מ־ על בעלי דירה בעיר אחת, ים בדירה שכורה בעיר א־ בלים את תשלום שכר ה־ שכת הסעד, ועד־כהנה ו־

„אליבי" חברתי—כלכלי

אנשי האגף למחקר במשרד הסעד מציינים כי חדירתן של קבוצות ה־ שוליים אל לשכות הסעד, אינה רק במטרה לקבל כספים, אלא גם ב־ מטרות אחרות. מסתבר, כי יש קבו־ צות, שמטרתן לזכות ב„אליבי" כל־ כלי־חברתי, יותר מאשר עצם קבלת התמיכה, שבסופו של דבר אינה ג־ בוהה ביותר. אלה הזקוקים ל„אליבי" מתחלקים לשתי קבוצות: יש עצמ־ אים קטנים שהכנסותיהם גדלו והם נמצאים מחוץ לכל מעגל רשמי. אין הם משלמים מס הכנסה, ביטוח ל־ אומי וכד'. יש ביניהם רוכלים, מ־ תווכים קטנים, בעלי מלאכה שונים, מלווים בריבית ועוד. אנשים אלו זקוקים ל„כיסוי" כלפי מס הכנסה, והעובדה שהם נמנים עם מקבלי ת־ מיכות הסעד משרתת מטרה זו. ה־ דבר דומה לבעלי הכנסות נאות, ה־ מתגוררים במשכנות עוני, מחשש ל„עינא בישא". קבוצה שניה של ה־ זקוקים ל„אליבי" היא שכבה של עבריינים שונים, שאינם זקוקים ל־ תמיכה לשם קיום, אלא כדי להסיר מהם חשד בעיני המשטרה וליצור לעצמם דימוי של אנשים שלווים ו־ הגונים, שמקור קיומם היא תמיכת הסעד.

יש המערימים כדי לנצל פשוט את קופת הציבור להגדלת הכנסותיהם. תופעה זו החמירה עם העלייה העק־ בית בגובה תמיכות הסעד. יש ה־ באים לשכות הסעד עם תעודת רופא, המצהירה כי הם חולים ואינם מסוגלים ל־ עבוד; יש המביאים עמם אישורים מגורמים ציבוריים ומעסיקים, על זכאותם לקבל תמיכות סעד — וכך מצטרפים אל אלה הנהנים משירותי הסעד אנשים שאינם זכאים לכך. לשכות הסעד נמצאות באחריותן של הרשויות המקומיות, ולא פעם מת־ לוננים העובדים הסוציאליים על תב־ יעות מצד נושאי תפקידים מוני־ ציפאליים, לתת תמיכות לאנשים ש־ אינם זכאים להן. תופעות אלה אופ־ ייניות במיוחד בשכונות מצוקה ב־ פרברי הערים ובעיירות פיתוח, ועם עליית ערכן של התמיכות רבו מק־ רים מעין אלה.

ומשמקבלים אנשים תמיכות סעד בדרכי הערמה, גורם הדבר לתגובות שרשרת. בעיקר ביישובים קטנים, תופעת ההערמה היא סוד גלוי, ויש אנשים נוספים המעוניינים ליהנות משירותי הסעד. יש המנצלים את העובדה שהכנסתם מורכבת מכמה מקורות, חלקם גלויים וחלקם ס־ מויים. הללו תובעים תמיכה, בה־ ציגם תלושי משכורת המשקפים רק חלק מהכנסתם.

אך, כמובן, לא תמיד מצליחים המערימים במלאכתם. ועובדי הלש־ כות עומדים על מצבם האמיתי — ואז מתפתחת התופעה של האלימות. איומים, התפרצויות, הכרזות — ה־ פכו למנת חלקם של עובדי סעד רבים, ולא תמיד עומדים הם בלחץ. גם פסקי־דין מקילים שניתנו נגד מתפרצים שונים, לא הקלו על ה־ עמידה בפני האיומים וההסרות.

אנשי מחלקת המחקר במשרד ה־ סעד אף מציינים התפתחות גם הכפ־ צות של „חזקה" ו„זכויות אבות". יש שאבותיהם נתמכו על־ידי הלשכה, ומכאן תביעתם התקיפה להינות מ־ זכות זו, אף שמצבם הכלכלי שפיר. יש גם רבים שמצבם האובייקטיבי אינו מאפשר להם לפרנס את מש־ פחותיהם, בשל היותם מכורים לס־ מים ואינם מסוגלים לעבודה, אלא לאחר שייגמלו מן הסמים.

בדיקת זכאות

תופעות אלו יצרו צורך דחוף ל־ הילחם הן נגד המעלימים והן נגד האלימים. ביוני 1974 החליט שר הסעד לפתוח במבצע לבדיקת זכאות לתמיכות, ולמטרה זו הוקצבו חצי מיליון ל"י. בעשרות לשכות יושבים כיום עובדי זכאות, הבודקים בצורה קפדנית את זכאותם של הפונים ל־ קבל תמיכות. בכמה מקרים הועברה הבדיקה למשרדי חקירות. אך אין להגזים בהיקף התופעה של הונאה בקבלת תמיכות סעד. לעתים יוצרים תמונה מסולפת ומטעה, העושה עוול לכלל ציבור נזקקי הסעד. כך, ל־ משל, נמסר בימים אלה כי מתוך 200 מקרי סעד שנבדקו ע"י חברת חקירות בבת־ים נמצאו 40 אחוז ש־ בהצהרותיהם סעיפים כוזבים. זהו ממצא מדהים, אך העמדת דברים על אמיתותם מוכיחה ש„השד אינו נו־ רא כל־כך". הרי לא נערכה כאן בדיקה מקרית של תיקים, אלא לש־ כת הסעד פנתה אל חברת החקירות לבדוק תיקים של אנשים החשודים במסירת פרטים כוזבים משכבר. נב־ דקו תיקים של אנשים, שהיה עלי־ הם חשד מוקדם. ואם כאלה הם פני הדברים, הרי פשוט התאמתו ה־ חשדות לגבי 40 אחוז מהנבדקים.

בבדיקות הזכאות שנערכו במישור הארצי, נמצא כי שיעור הנוטלים שלא כדין מגיע לארבעה אחוזים מ־ כלל הנתמכים, ובעיירות ובמועצות מקומיות קטנות — ל־1.5 אחוז. כ־ אלף משפחות מקבלות תמיכה שלא כדין, בשיעור של 4–5 מיליון ל"י לשנה. אין להקל ראש בתופעה זו, אך אסור גם להגזים בממדיה. יש להניח, כי המשך מבצע הזכאות ו־ הבדיקות הקפדניות יצמצמו עוד יו־ תר את מספר המערימים.

הפסקת התמיכות בעקבות מבצע ב־ דיקת הזכאות גם הגבירה את תופעת האלימות בלשכות. בעקבות פניית משרד הסעד ליועץ המשפטי לממ־ שלה ולמפקח הכללי של משטרת ישראל, קיימת כיום התייחסות חמו־ רה יותר לתופעות של אלימות בלש־ כות, ונקיטת אמצעים תקיפים כלפי מתפרעים. הקל על העובדים הסוצי־ אליים ועובדי הזכאות להגיע לרמת דיוק גבוהה יותר במתן התמיכה ה־ מבוקשת. בלשכות המחוזיות יוקמו בימים אלה צוותים מיוחדים למעקב אחרי מבצע בדיקת זכאות. משרד הסעד גם יפעל להגשת תביעות מש־ פטיות נגד אנשים שהעלימו פרטים וקיבלו תמיכות שלא היו זכאים להן.

את המתרחש בתחום זה של תמי־ כות סעד יש לראות גם על רקע ה־ מצב החברתי הכללי במדינה. כפי שאמר שר הסעד, מיכאל חזני: „לש־ כת הסעד אינה אי בים רוגע, וכל מה שקורה במדינה בתקופה האח־ רונה, משפיע. השחיתות הגדולות, ר־ במקביל ההעלמות, פרשיות גניבות, שחיתות וכו'. יש להן השלכה גם על הלשכה, ועד כדי אלימות. יש האומרים: גם אני רוצה ליהנות, אף שלא כדין, מפירור קטן. במקביל לאלה שלוקחים לעצמם נתחים גדו־ לים שלא כדין. תופעת ההעלמות בלשכות הסעד אינה אלא צד אחד של תופעה שלילית כללית במדינה.

חיפה בחרה ברבנים ראשיים

הרב שאר־ישוב כהן: קירוב רחוקים בדרכי נועם למאור שביהדות

מאת ש. יונתן

לפנינו דמות חדשה של רב ורועה רוחני עם בחירתו של הרב אליהו יוסף שאר־ישוב כהן לשמש ברבנות בעיר הש־ לישית בגודלה בישראל: חיפה.

לא עוד בדלנות הסתגרות במגדלי שן ובד' אמותיה של הלכה, אלא קרי־

אה ברורה למעורבות חברתית וציבורית מלאה: הרב „חי" עם בני קהי־ לתו. זוהי הקונצפציה החדשה שמביא עמו הרב כהן עם כניסתו לתפקידו.

עפ"י ה„רקורד" העשיר שמאחוריו יש לו לרב כהן כל הנתונים להצ־ לחה: כבנו של הרב דוד כהן זצ"ל — הנזיר — וכמי שינק מים על ידיו של מרן הרב הגראי"ה קוק זצ"ל ו־ היה מעלויי תלמידיו; ספג את האו־ וירה של קדושה ואהבת התורה, ה־ עם הארץ שישררה בביתו ובבית ה־ רב קוק. הוא קנה תורה מפי ראש ישיבת עץ חיים, רבי איסר זלמן מל־ צר זצ"ל, ראש ישיבת מרכז הרב הרב יעקב משה חרל"פ זצ"ל, ראש ישיבת פ"ת הרב ראובן כץ זצ"ל, ו־ הוסמך לרבנות ע"י גדולי התורה בירושלים, ובראשם הרב הראשי הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל — ש־ הרב כהן היה מבאי ביתו הקבועים. בשנת תשי"א סיים חוק לימודיו ב־ אוניברסיטה העברית וזכה בתואר „מוסמך למשפטים" בהתמחה בענף משפטי לשיפוט הרבני. בד־ בבד לא הזניח את הפעולות הציבוריות והיה מראשי תנועת הנוער הדתית „ברית חשמונאים". היה חבר המחתרת ה־ עברית ופעיל ב„הגנה". בתקופה זו אף נעצר ע"י שלטונות המנדט וישב במחנה לטרון. סמוך להקמת המדינה היה בין מקימי ה„ישיבה הלוחמת" בירושלים, שבחוריה נלחמו להגנה על ירושלים. הרב כהן התנדב עם מספר חברים לשליחות של להיפגש על גוש עציון ועל הרובע היהודי בעיר העתיקה של ירושלים. כאן נפ־ צע קשה, נפל בשבי הלגיון והובל לרבת עמון, ולמחנה השבויים במפ־ רק, שבעבר הירדן. פציעתו זו הותי־ רה אותו נכה ברגלו. כשהחלים, היה הרוח המנהיגה של חבריו ב־ מחנה השבויים. עם שוב פדויי ה־ שבי לישראל — הצטרף לשורות ה־ רבנות הצבאית וכאן מילא תפקידים: רב צבאי מחוזי, רב פיקודי, והרב הרא־ שי של חיל האויר. עם שחרורו מ־ צבא הקבע, נקרא ע"י הרב הרצוג זצ"ל לעמוד בראש מכון הרי פישל לדרישת התלמוד ולמשפט התורה" שנוסד ע"י הרב קוק זצ"ל. במכון פעילות תורנית־מחקרית ענפה והוא מאכלס מחלקה להוצאה תורנית, ל־ הוצאת ראשונים וכתבי יד, מחלקת „תורה לעם" ועוד. מפעל נוסף של הרב כהן היא הקמת המדרשה הג־ בוהה לתורה בירושלים. המהווה מר־ כז להכשרת רבנים ומדריכים רוח־ ניים לישראל ולתפוצות. כל אותה תקופה לא זנח את עניני הציבור. כיהן משך שתי קדנציות כסגן ראש עיריית ירושלים, וממונה על תיק ה־ חינוך וההרבצה. היה בין מניחי ה־ מסד לתל"ת — תנועה להפצת תורה בישובי עולים ופיתוח. אך לא רק בארץ התמקדה פעילותו. הוא יצא בשליחויות חינוכיות ציבוריות שו־ נות לארצות הגולה.

עתה הגיע לשיא, כס הרבנות ה־ ראשית בחיפה.

שאלה: כיצד אתה רואה את התפקיד כרב ראשי של קהילה כה גדולה?

תשובה: הייתי מגדיר זאת בשתיים: הסרת מחיצות וקירוב לבבות. אני רו־ אה במחיצות המלאכותיות שנוצרו במשך הדורות האחרונים בעם ישראל, ואשר חילקו את העם ל„דתיים" ו„שאינם דתיים" את שורש ההתרח־ קות וההתנתקות מאמונה וקיום מצ־ וות.

המצב כיום הוא, שדי לו לאדם ל־ הגדיר עצמו כ„לא דתי" ואז נעשה הוא „חופשי" מן המצוות". אעשה הכל כדי להזכיר לכל יהודי באשר הוא את הזכות שהיא גם חובה ל־ היות יהודי. אשתדל להגיע לכל חל־ קי הציבור. לבתיה"ס יסודיים והתי־

(סוף בעמוד 9)

הרב אליהו באקשי־דורון: קצת תורה ומובטח עתיד ורוד ל„עיר האדומה"

מאת חיים פיקרש

אל כס הרבנות הגיע הרב בקשי־דורון, מתוך עקירה מופלאה בעולמה של תורה. הר ילד הירושלמי, בנו של ר' בן־ ציון בקשי דורון, מחשובי עס־ קניה של התנועה הדתית הל־ אומית בירושלים, שנולד לפני 34 שנה. להורים שמוצאם מ־ פרס, למד בבית הספר המכ־ לפתי הדתי „תחכמוני" בירו־ שלים. הדריב יותר מאוחר אל ישיבת „הדרום" והשפעת מה־ רב ר' צבי יהודה מיצר זצ"ל, ראש הישיבה ורבה של רחו־ בות, להמשיך את נתיב לימוד התורה בישיבות הגבוהות.

שקדנותו וחשקו בתורה, הדיו־ שינה מעיניו, ועד לאשמורות האח־ רונות של הלילה, מספרים, יושב היה בחור זה ולומד תורה, אם זה בישי־ בת חברון ואם זה, ב„כולל" שליד מוסד הרב קוק בירושלים וישיבת „קול יעקב". או — אז הוסמך לרב־ נות על ידי גדולי התורה, אך בחר לכהן כר"מ בישיבת „פורת יוסף" בירושלים.

שנים מספר הרביץ תורה, עד ש־ ביום מן הימים הגיע מינויו ל־ רב שכונה בבת ים.

„ידעתי שנכון לי תפקיד קשה, ש־ אצטרך להוכיח עצמי בהתמודדות מתמדת זו, ובכל זאת העדפתי לע־ שות כן, מפני שחשתי שצורך ה־ שעה הוא, שרבנים צעירים, ילידי הארץ, המכירים את הנוער ויותר מכך את הציבור הרחב בכלל ואת הציבור הספרדי בפרט, ישמשו להם כרועים רוחניים" — מספר הרב, בק־ שי־דורון.

מינויו כרב שכונה בבת ים נת־ קבל ברוח טובה על ידי תושבי ה־ עיר. נכונותו לפעול עמדה לו מיד במבחן הימים. חיש מהר „גשרו מחיצות" והרב בקשי־דורון, התערה בחיי הציבור בעיר, מוכר על ידי בני הנוער, משתלב בחיי בני־ה־ עדות, ומבקש להופיע במסגרות החברתיות השונות. יתירה מזו, שיטתו לשפר את הקשרים האישיים, לדובב את האנשים, ולהשיח עימם „כלב אל לב" קנו לו מאוחזים בקרב השכ־ בות השונות בבת ים, ומכוח כושר של אותה הצלחה ראשונית, זכה ל־ בחירתו כרב העיר, שלוש שנים ל־ אחר מכן, היתה כבר הדרך קצרה!

„ראיתי את עיקר תפקידי בהרבצת התורה, בקרב הנוער והמבוגרים" — מספר הרב בקשי־דורון על דרך עבודתו ברבנות. ואמנם משעות ה־ בוקר המוקדמות ועד לשאחר בלילה, סובב היה בין בתי הכנסת בבת ים, פונה אל בתי הספר, משתתף ומרביץ תורה בקרב כל שוחריה. יותר מאו־ חר השיא גם עצמו בפני פרנסי ה־ מועצה הדתית לכונן „כולל אברכים" במקום. זה ה„כולל" הפעל, בין כתלי בית הכנסת הגדול, לעדה הספרדית בעיר — רי"ט אברכים הנערכו ד' החלו לשקוד על תלמודם ב„בית ה־ מדרש הגבוה להוראה", אך יוזמו של אותו „כולל" ביקש לנצל שההם של האברכים ושיבצם בין בתי הכ־ נסת בעיר, במגמה שיסייעו להרבות בלימודי תורה. הללו, המשתלמים בהוראה ברבנות קיבלו זאת ברוח טובה, ותרומתם היתה ניכרת ניכרת גם כיום, בחיי הדת בעיר. המועצה הדתית בראשותו של הרב ד. רוזנש קדמה, כאמור, בברכה את הרעיון, ומסייעת רבות לחיזוקו של ה„כולל" המוסיף חן לבת ים כולה.

הרב בקשי־דורון, אב ל־7 ילדים קטנים, כמעט ולא נמצא בביתו. אשתו, הרבנית אסתר לבית לופז, בתו של רבה הראשי של עכו, הרב שלום לופז, נוטלת את עיקר המע־ מסה בעול הטיפול של המשפחה ה־ ענפה. „אני מכירה ומוקירה את דרך פעילותו של הרב" היא אומרת, „ואני מתעודדת המנכה" — מחזיר הרב...

הרב בקשי־דורון המעורה בציבור, מרבה להופיע במסגרות שונות בעיר. בספר מלחמת יום הכיפורים הרחיק לנדוד עד סיני, כדי לשהות בין

(סוף בעמוד 8)

עידן חדש ברבנות

מאת יהודה עזריאלי

בחירתם של הרבנים הראשיים, השבוע בחיפה, למרות שבחלוקה הביאה תוצאות בלתי צפויות מראש, נשאה בחובה תחושה של סיכוי גדול לתמורה בחיים הציבוריים-רוחניים בעיר, שהיתה ידועה בציבור כ„חיפה האדומה". התגובה הראשונה, לא רק בקרב חברי „הגוף הבוחר", שנתנו את הרוב לרב שאר-ישוב כהן ולרב אליהו בקשי-דורון, היתה של פתיחת צוהר ל„משב רוח רענן" בהנהגה הרוחנית. וכפי שביטא זאת ראש העיריה, ח"כ יוסף אלמוגי: „אנו מצפים שהרבנים הנבחרים, יוכיחו שהם לא רק צעירים בגילם, אלא יביאו עימם רוח חדשה של אחוה, ריעות ורעננות, ולא רק למדנות.

כי שני הרבנים הראשיים מגידולי הארץ, שהתחנכו על ברכי תורת ארץ־ישראל ומשנתה הלאומית־דתית. הם מעורים בחיי העם והמדינה. כוחם יכול להיות יפה בקירוב לבבות מכל העדות והרבדים המסורתיים, בבחינת „יפה תורה עם דרך ארץ", שהיא יפה להם ולציבור הרחב כאחד.

ברבנות חיפה כיהנו עד כה אישים דגולים ששמם הלך לפניהם גם האשכנזים וגם הספרדים. אם זה הרב ברוך מרכוס זצ"ל, הרב יהושע קניאל זצ"ל, שקרוב ליובל שנים השפיע מרוחו הגדולה ומנועם הליכותיו ומדבריותיו על חיפה במאבק הקשה על עיצוב דמותה היהודית, לפני קום המדינה ובעשרים שנותיה. הרב נסים אוחנה זצ"ל כאישיות רבנית חשובה ואחריו הרב יוסף משאש זצ"ל, נערץ בקרב עדתו, שאישיותו הקורנת נסכה כבוד על סביבתו.

העידן החדש של הרבנות בחיפה, יעמוד כנראה לא רק בסימן של כבוד ההדר, אלא בכח המעשה והפעולה. הציבור; בעיקר הדתי, מצפה להשראה חדשה שיש עימה כושר עבודה, שהיא „עבודת הבורא" למען הכלל: חיזוק אשיות החינוך הדתי, הנגשה לצביונה הציבורי־יהודי של חיפה, הנגועה עדיין בנגעי העבר של העיר המנדטורית, שאוכלוסייתה מעורבת. שיתוף פעולה בין העדות והרבצת תורה. הלכה למעשה על־ידי עזרה וחיזוק מוסדות התורה מחד וקירוב הציבור להסברה דתית ולאווירתית מאידך. ליצור שיח ושיג עם מיטב התושבים, אם באמצעות חוגים וארגונים ציבוריים, שימצאו ענין להזמין את הרב הראשי לרב־שיח, להרצאה, למגע אישי. בקיצור, רבנות אמינה ומקובלת, עם יוזמה ותנופה, שהציבור ירצה ביקרה.

דורנו הוא דור שוחר דעה והשכלה רחבה. עם דרישות רוחניות, הנוער בעיקר, הוא בעל אפקים רחבים, מתלבט ומתחבט בבעיות התקופה והאמונה — ומוכן לקלוט השפעה, אם היא מוגשת בכלים נאותים ובהסברה מושכת. רבנות איננה רק בירורים הלכתיים, אלא גם חינוכיים. ויש צורך עליון לקשרים של רבנים עם תלמידיהם, כדי לקרבם לתורה ואורחותיה. להקנות ערכים ונכסים רוחניים, לעורר כמיהה לכתובים, לקרב רחוקים, להיות גורם מנחה. מוסמך, על הציבור. להיות מופת לעם כפי שהשיב משה רבנו ע"ה, על הסגולות תלמיד חכם להיות מנהיג בעדתו: „אנשי חיל, יראי אלוקים, אנשי אמת, שונאי בצע".

רבנות נבחנת גם בעצמאותה. מרגע שנבחרו הרבנים הראשיים כחוק על דעת הקהל, הם סוללים דרכם ומוצאים מסילות לציבור בכח אישיותם ועשייתם. בעבר, לא זכתה הרבנות בחיפה למקום כבוד בכותל המזרח של העיר, בתוקף נסיבות היסטוריות וסיבות אישיות בהנהגה הפוליטית, שלא כאן המקום והזמן לנתח את רקען. התמיכה הכוללת שלה זכו עתה בבחירות, שלא מעור ציבורי אחד, נותנת לרבנים הראשיים „מנדט" רחב למעולה האשראי מחייב, מבחינה ציבורית. חיפה כיום איננה חיפה של אתמול. יש בה פתיחות יותר מבעבר לכרות אוזן לעניינים רוחניים־דתיים.

שיחה עם היועץ המשפטי החדש לממשלה
פרופ' א. ברק

הספרות התורנית - נכס עצום בחקיקה

מאת שאול מייזליש

לרבים לא אמר דבר שמו של פרופ' אהרון ברק, עד ראשית שבוע זה, עת אישרה הממשלה את מינויו לתפקיד היועץ המשפטי. אבל בחוגי המשפטנים היתה הידיעה ברורה: הוא האיש המסוגל לשאת בנטל ה־ תפקיד הקשה, רב האחריות שהיועץ היוצא, מאיר שמגר הפכהו ל„מוסד", המרכז בידו כח הכרעה רב.

פרופ' ברק עצמו, צעיר (נולד ב־1936 בקובנה, ליטא) צנוע ונעים הליכות, חושש לא במעט מהמעמסה הכבדה שהוטלה על כתפיו, שבמיוחד בימים אלה של התרופפות המוסר הציבורי כשהיועץ המשפטי נד־ רש להכרעות קשות, מעשה יום־יום, ולא פעם חורצות הכרעות אלו גורלות. „אני ער לקשיים הכרוכים בתפ־ קיד כזה. אבל אני נוטל אותם ברצון — שכן אני מאמין שזוהי שליחות. זוהי מעין „התנדבות לצבא קבע" נק־ ראתי אל הדגל — ונענתי". הוא אומר.

הסטודנטים ששמעו מפיו את תורת המשפט מהללים את כושרו המבריק לפשט בעיות ולנתח לעומק. בצד זה הכל מציינים את הענוותנות ומאור־הפנים בהם הוא נוהג. בנימוקי השופטים שהעניקו לו ב־1973 את פרס קפלן, כאות־הוקרה להישגיו בקידום המשפט, בעבודתו האישית ובכהונתו כדיקאן הפקולטה למשפטים, הם כותבים:

„מחקריו מצטיינים בבהירות הסגנון וההרצאה, בחריפות הני־ תוח הדוגמטי וההגיוני, בעוז הרוח לביקורת גלויה וישרה, ובריסון עצמי לבקורת צודקת ותכליתית במחקריו כן הוא: תוסס ושופע ועם זה עצור, וצנוע. המזיגה האישית של חריפות שכלית ובקיעות משפטית מכאן, וענוותנות רבה ופשטות גישה והופעה מכאן, הוא שעשהו מורה ומחנך, חוקר ומחדש למופת".

עלייתו בשדה המשפט היתה מהירה; ושיאה הקודם היה ביום העצמאות האחרון, עת קיבל את פרס ישראל במדעי משפט. הוא סיים את ביה"ס התיכון שליד האוניברסיטה, המשיך בלימודי משפט, והתקבל בחוג לכלכלה, ובחוג ליחסים בינלאומיים. שרת בצה"ל בדרגת סגן, ואח"כ שימש כעוזר הוראה בפקולטה למש־ פטים. הוא התמחה במשרד המשפטים כעוזר ליועץ המשפטי, וב־ 1963 הוענק לו תואר „דוקטור למשפטים" בהצטיינות, על עבודתו „אחריות שילוחית וטובת המעביד". השתלם בהרווארד, הכין אמנה בינלאומית בענין שטרי חליפין, עפ"י הזמנת האו"ם, וב־1974 כבר נתמנה כדיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית. הוא לימד גם באוניברסיטת בר־אילן בשנה"ל 1973—74.

אסור לאבד חוש המידה

פרופ' ברק, נשוי ואב לארבעה ילדים, מסרב בתוקף להשיב לשאלות אקטואליות, שיש להן נגיעה, השלכה, או התייחסות לתפקידו החדש. נראה שאת מידת הזהירות „מסכנת־הזהלקה" שכה נדרשת לבעל כהונה רמה שכזו. זו הסיבה שבשאלות כה רבות מילא פיו מים, ורק ביקש: „תבין...".

שאלה: קודמך נקט בקו תקיף וזהיר לגבי כל מקרה של שוחד־דין. האם אתה מתכוון להמשיך בקו זה?

ת. זו סוגיה שצריך ללמוד עתה, ואיני מוכן להביע אודותיה דיעה עכשיו.

ש. לדעתך יש מקום בשינויים במערכת המשפט הישר־ ראלית במיוחד לאור הביקורת הנמתחת על פרקליטות?

ת. ראה תשובתי הקודמת. אתה צריך להבין שכל יועץ משפטי רואה בצורה שונה את התפקיד והשלכותיו. יש לו את ההדגשים שלו ואת הניואנסים והעדיפויות שלו. צריך קודם כל להכנס לתפקיד, ואח"כ להביע דיעה.

ש. האם יחסר לך הרקע של פעילות ציבורית, או מפל־ גתית פוליטית, בתפקידך החדש?

ת. ללא ספק שזה יחסר. אבל הדברים הללו אינם מעיקרי התפקיד של היועץ המשפטי — והם באים עם הזמן. בעזרת הצוות המנוסה והמעולה שקיים במשרד המשפטים אני מקווה להשתלב במהירות בתמונה הכוללת.

ש. האם יחסר לך בתפקידך החדש הנסיון לעמוד כפרקליט — סנגור או קטגור — באולם בית־המשפט?

ת. אני חושב שהנסיון הזה יחסר לי. אבל אינני מתכוון לגשת אל המשפט גישה טכנית יבשה. אני מתכוון לגשת אליו מבחינת המדיניות של המשפט (POLICY); לראות בו תהליך חברתי ולבחון לאן דרכו מובילה. המשרה קיימת עם הרבה הרבה מסורת. אני ממשיך משרה — ואינני מביא אתי אף אחד חדש...

כל יועץ משפטי והגישה שלו

ש. מתהלכים לאחרונה אישים רבים בתפקידי־מפתח. האם האם יש בעובדה זו לעזור מטוהר המידות על ורעותיה השונות, מעשי־כגד שבלו בו?

ת. אם הרע הולך — וודאי שזה בסדר. אך אסור לאבד את חוש המידה. צריך לתקן המעוות, ולעקור את הרע, אך יש לזכור שהיסוד — בסופו של דבר — הוא טוב.

ש. היכן אתה רואה את עצמך בתפקיד החדש? את מי אתה מייצג בדיוק? את האזרח או את הרשות?

ת. זו שאלה קשה, שאין לי עליה בינתיים תשובה. במקרה של עו"ד אין פרובלמה כי תופס הכלל: „שליחו של אדם כמותו". במקרה של יועץ משפטי — הבעיה היא חריפה: מיהו הלקוח?

ש. אלו אבני דרך חשובים אתה מציין בדרך בניית של המערכה המשפטית בישראל?

ת. אנחנו נמצאים בתקופה היסטורית מיוחדת במינה. מי שעוסק בעצוב המשפט בישראל חש את היחוד של המצב בו אתה יוצר, באווירה של ראשוניות, כשופט עצמאי. זה מתבטא בשטח החקיקה בכנסת, ובבתי־המשפט ובערכאות־הדין. אתה חש שאתה מעביר את הדרך על הרגליים, ויודע שכל מה שאתה עושה עכשיו — תהיה לו השפעה לאורך־ימים. למשל? כל חוק יסוד שנחקק — הוא חלק מהחוקה לעתיד לבוא. זו לא הוראת־שעה. זה תהליך שאפשרויותיו יתרשו לדורות, תהליך הדרך שכל מדינה עוברת פעם בחייה, ואנחנו עדיין באמצע התהליך. וכרגיל, במק־ רים כאלה רואים פרטים אבל לא את כל התבנית כולה. אבל אין ספק שהתמונה כולה של המשפט הישראלי תשקף את האורח ויחודו שלנו. גם עמים אחרים עברו תהליך דומה. אצלנו הדברים יותר אינטנסיביים, כי אנו נמצאים בלחצים פוליטיים חזקים.

המשפט העברי - נכס לאומי

ש. האם לא עוררת לנו מזהו התהליך, גם המסורת המורשה המשפטית־תורנית של עם ישראל?

ת. אין ספק שהמשפט העברי בשטח זה הוא נכס לאומי. נכס כזה הוא גם מוצא ביטוי בבגרות הקונצנזוס הלאומי. ישנם חוקים שלא רק הסמנטיקה שלהם חוקית (כמו „שלוחו של אדם כמותו") אלא גם התכנים שלהם יונקים כוחם מהמשפט העברי. אני לא מדבר רק על דיני אישות, גרושין ונישואין. אני מדבר על החקיקה בתחום חיי המעשה היום־יום. אין ספק שגם הספרות התורנית הענפה היא נכס עצום לעם, ולתהליך החקיקה.

ש. האם אינך מצטער לעזוב את הקתדרה, את השקט האקד־ מאי, ולעבור לשטח מו המערבולת הפוליטית — של כל משמעויה — היא מחייבת?

ת. וודאי שכן. אבל זהו מחיר כבד שאני מוכן לשלם אותו בנסיבות המקרה. הנסיבות הן כפי שאמרתי לך שאני רואה בתפקיד שליחות. עם זאת, העזיבה איננה סופית. אני רק מושאל מהאוניברסיטה. (מהדהר, אולי יש משהו סמלי בעובדה שאני פורש עתה, יחד עם גדול מורי, פרופ' גד טדסקי, שפורש לגימ־ לאות...) דרך החיים של האוניברסיטה — אין לה תחליף. היא מאפשרת לך לרדת לעומקם של דברים ולומר: בסופו של דבר, כך וכך אמרו אותם בלומדים — ואני אומר כך. אני אוהב ללמוד. ואוהב את הקשר עם הסטודנטים.

אין ספק שבאורח חיי יחול שינוי יסודי. צורת חייו של פרופ־ סור באוניברסיטה היא שקטה וטובה. היא כאפשרות מחשבה, מחקר, הדרכת דוקטורנטים, ודיקאן — גם אדמיניסטראציה. אבל אדמיניסטראציה אקדמאית. אתה עובר לצורת חיים יותר אקטיבית, מלאת מתחים, חוסר שקט, מלאכה שבקבלת החלטות בעלות משקל שצריכות להתקבל במגבלות של זמן. השינוי הוא דראסטי. אבל מה שהכריע הוא המצב של העם והארץ. אני סבור שכל אחד מחברי האקדמאים המסוגל לתרום מיכולתו — חייב לעשות זאת. איננו יכולים להמשיך כל אחד בעיסוקיו הרגילים. מי שיכול לתרום לפוליטיקה — שייכנס לפוליטיקה. מי בכלכלה, כנ"ל. ואני רואה עצמי חייב לעשות זאת בתחום המשפט".

הספר העברי המקורי — „הילד החולה" של המו"לות

מאת נ. גולן

השבוע נערך „הקרניבל" השנתי ה־ מסורתי לספר העברי. או שמא מדוייק יותר לומר — היריד. אם עמים אחרים נוהרים לפסטיבל של בירה, יין או מחול, עם הספר כפי שהתגלה ליד דוכני המכירה של הערים הגדולות, ערי השדה ואפילו עיירות הפיתוח — עדיין נענה על טפו, נעריו ונשיו, לקיסמה של המילה הכתובה.

בככר מלכי ישראל בתל־אביב, לקול מוסיקה משודרת מרמקולים ולאורם של פנסים צבעוניים ראינו עשרות אלפי מבקרים מדפדפים. קוראים עומד פה, עומד שם, בשווקים החדים או נושאים חבילות ספרים תחת הזרוע. התכונה מוכרת כבר משנים קודמות אלא שהשנה, יותר מבעבר. וודאי יותר מהשנה שעברה שעבדה בסימן הבהלה, יצאו כמאות אלפי ישראלים אל הדוכנים, ורבים ראו בכך בילוי משפחתי מרתק לערב קיץ.

אם כל כך טוב — מדוע מקשיבות לפרוח שמו־ עות מדאיגות על מצבו של הספר העברי? מדוע נסגרות חנויות ספרים או הופכות לבתי ממכר לצעצועים ומכשירי כתיבה? מדוע ממשיכים סו־ פריו ומשורריו לכתוב בתחושה הקשה של: למי אני עמל? מדוע מאשימים מדי פעם עורכי מחק־ רים את העם היושב בציון שנעשה עם הטלווי־ זיה הרדידי?

שאלות אלה הפנינו להוגה הרעיון, של שבוע הספר ומן המו"לים הוותיקים בארץ, מ. ברנש־ טיין, שהוא גם נשיא התאחדות הוצאות הספרים בישראל. פגשנוהו כשהוא סובב בהנאה של אב רוי נחת, בין דוכני הספרים בככר מלכי ישראל. טופח בשמחה על שכם חבריו המו"לים המוכיסים וסוקר בהנאה גלויה את ההמון שהקיף, שורות אחדות לעוסק, כל הזמן, והתחרה לפעמים על הזכות להגיע אל הספרים.

חג הספר

„לפני שאתייחס לצדדים הקשים במצבו של הספר העברי המקורי" ענה על כל שאלותינו „אני רוצה להקדים ולעסוק בחיוב. מה שמתרחש כאן השבוע הוא ללא דמיון בכל מקום אחר ב־ עולם וזהו חג משפחתי לספר, לסופר ולמו"לים. ואני מתכוון בפירוש לספר העברי המקורי, ל־ בלטריסטיקה, לשירה, לנוסח ההיסטורי והבלשני — אפרנו למכור ספרי לימוד, והעשה פני לכל יותר הספרים. ועובדה — האנשים קונים. רומן ישראלי שבמשך שנה שלמה הצליח בקושי להי־ מכר בשלושים עותקים מצא כאן, בשבוע זה, שלוש מאות, ארבע מאות קונים. ספר שירים שנמכר כל השנה במאה עותקים — נמכר בשבעה ימים — באלף ספסים. אני מעריך ששמונים המו"ל־ים המשתתפים בשבוע מוכרים כל יום ספרים במליון ל"י. כלומר בשבוע אחד הקף מכירות של 7 מליון ל"י. מזה נשכרים לא רק המו"לים — גם הסופרים עצמם, כי מכל ספר מקבל המו"ל נגיח 5% ריוח. הסופר — 12.5% שכר סופרים. נו, זה כבר משהו. אותו סופר שבקושי הגיע לחדשי קוראים — זוכה פתאום במאות קוראים חדשים. אותו סופר שנאלץ להשתתף בהוצאת ספרו ה־ ראשון, ראה שספריו אינם נמכרים וחשב שאין לו קהל — רואה שבצבא שונים הדברים במצי־ אות. שאם לא קנו — האשמה בצורת המכירה. שבארץ לא יודעים איך להציג ספרים, איך למשוך קונים — וכאשר בא מישהו ועיזר את הספרים בגלוי ובתוספת הנהה לעיני הציבור — הציבור בא וקונה!"

מה קונים? שמא כל מחזור המכירות העצום הזה נסב שוב רק סביב ספרי בר־מצווה, ספרי ילדים, ספרות עזר, מילונים וספרי קודש? שמא יצירות הפיוט והפרוזה הנכתבים בעברית — עדיין מצטערות בזווית בכלל יתר ימות השנה?

קונים ספרים

איתמר יעוז קסס, בעל הוצאת „עקד", שנראה גם הוא מרוצה ונינוח ליד דוכן ספרי השירה שלו מבטל את חששותינו:

„חמש עשרה שנה אנחנו משתתפים כבר „ב־ שבוע הספר" ואני מזכרת לזכור שמכירה כמו זו של השנה הנוכחית — לא ידענו. קונים אצלנו ספרי שירה מקורית. מי קונה? סטודנטים, חיילים, שרינגיסטים, או הורים הרוצים לקנות מתנה שי־ רה לבניהם. אפילו בשנה שעברה, שהציבור שלנו היה רובו מגויס בשירות המילואים ה־ ממושך — קנו הורים ספרי שירה כדי לשלוח לקווים..."

„אפרים בן־דור, מספריית פועלים, ידיד ועדת שבוע הספר. בהזק אף הוא את הרושם של דברי קודמו: „הציבור קונה ספרי שירה, סיפורת, ספרי ילדים. מי שמאשים אותנו שאנחנו מנצלים את השבוע כדי לרוקן את המחסנים בסחורה שאין לה הופכין — לא מבין את כיבודו של הספר העברי. ספרים טובים נשארים אצלנו בבתהן כל בתי ה־ מסחר מצטמצמים. או המוסיפים כיום מה אינם מכירים אותם. כשהציבור לא רואה — הוא לא קונה. כאן — כשהם חוצבים לאור — הם נמכרים". „אפשר לומר שהספר העברי יוצא לאור בספס השנה בחיי בשבוע הספר" בעיר בר ברנשטיין.

„נכון שבעבר נהגו אנשים לרכוש הרבה ספרים גם כדי למלא את הספריה הפרטית שלהם וה־ יום — כשהספריה איננה חלק מריהוט הסלון ממשיך בן־דור, „קונים רק ספרים שבעוניינים לקרוא כרגע. אבל מה שאני רואה פה סביבי הגעתי למסקנה שאחרי הירידה של עשר השנים האחרונות — שוב מתחילים לרכוש ספרים ל־ קריאה ולמתנות. הרי תמול שלשום חילקו צ'קים בבר־מצוות, השנה אני מכיר רבים שהלכו במשך כמה חודשים עד לשבוע הספר וכאן הם רוכשים בכרוזה מתנות ספרים שישמשו אותם לתקופה ש־ עד „השבוע" הבא..."

ביקוש רב לספרי יסוד

ולא רק ספרים בודדים נקנים. ליד הדוכן של הוצאת „עמיחי" סיפרו לנו שרוכשים הרבה סדרות של מילונים וליד „דביר" הסבירו שהסדרה ה־ חדשה של ספרי היסטוריה שכתבו שש פרופ־ סורים מן האוניברסיטאות בארץ — נמכרת הי־ טב. גם ספרי קודש מוצאים קהל גדול: „השלא־ גריים" הם ששה סידרי משנה של אלבק וששה סידרי משנה הוצאת וילנא. יוצא אפוא שאין צורך לדאוג למו"לים הישראלים. ברנשטיין עצמו מודה כי לפני המו"לות בארץ נפתחו אפשרויות חדשות לסידור ולהדפסה, צורתו החיצונית של הספר משתפרת, גם האות יפה יותר והדיקוי ה־ מכירות, למרות יוקר הנייר העבודה הוא „לא רע".

אם כן, היכן שורש הבעיה? מהו „הילד הח־ ולה" של המו"לות בארץ?

התשובה, היא הד־משמעית וניתנת בנתונים מ־ספריים: הספר העברי המקורי. בשנת 1973 הדפיסו בתי הדפוס ארבעה מליון מאה וחמישים אלף עותקים של ספרות ושירה עבריים. שנה לאחר מכן, שנת 1974 הודפסו רק שני מליון חמש מאות עשרים וחמישה אלף עותקים. כלומר במליון וחצי פחות. עוד נתון: בשנת 1973 ממוצע העו־ תקים לספר העברי הוא: 3900. בשנת 1974 — 3,700. אשר „לבסט סלרים" — בשנת 1973 היו 32 כאלה בארץ (שהגיעו כל אחד להדפסה של עשרת אלפים עותקים ומעלה) ובשנת 1974 — רק 12 בסט־סלרים, ומספר זה כולל ספרות מקורית וספרות מתורגמת.

מה סיבת הירידה התלולה? „הוצאת ספר עולה ביוקר היום" מסביר מר ברנשטיין „המו"ל מצפה מהסופר, בייחוד סופר מתחיל, שיממן חלק מכל או כולה. ברור שסופרים רבים אינם יכולים ל־ עמוד בתנאים החדשים — והם מוותרים על הו־ צאת ספרים. זוהי תופעה מבישה גם לסופר וגם למו"ל, אבל צריך להבין שגם המו"ל מתקשה ל־ עמוד בהפסדים. הוא יודע שהספר המקורי החדש יימכר רק בכמה עשרות או כמה מאות עותקים. כדי להפעיל את כל המכונה הגדולה של עריכה, הדפסה, ריכה יכר בשביל מספר כה מעט — עליו יהיה לדרוש מחיר גבוה ביותר עבור הספר. אם הוא רוצה להשאר בתחום הסביר של עשרים חמש עשרה ל"י לספר, עליו להדפיס לפחות אלף עותקים — שוב הוצאה ללא סיכוי בטוח של רווח או אפילו כיסוי".

ובכן. בשוק הספרים שלנו נמשכת כרגיל ה־ הדפסה בתחומי ספרי לימוד ועזר, מילונים וספ־ רות ילדים. מדריכים למיניהם, ספרי בישול וה־ ליכות בית וכיוצא — ספרי קודש קלאסיים (מש־ ניות, גמרא, סידורים) — אבל הספרות המקורית נתונה במצב קשה מאוד.

דרושה עזרה ממשלתית

מה הפתרון?

מר ברנשטיין פורש אותו בפנינו בהתלהבות רבה: „בכל ארצות אירופה המפותחת נורווגיה היא בעלת אוכלוסיה הדומה לישראל במספרה — 4 מליון תושבים. ואם כי כל הנורווגים קוראים נורווגית (שלא כמו בארץ, בה קהל הקוראים העבריים קטן בהרבה ממספר האוכלוסין) ואם כי הם עולים עלינו בהליש במספר התושבים — מצאה ממשלת נורווגיה לנכון לעזור להוצאת ה־ ספר המקורי בצורה יפה. ועדה מיוחדת בודקת שם כל ספר שיוצא לאור ואם איננו פורנוגרפי או פורנוגרפי, קונה הממשלה אלף עותקים ממנו ומחלקה לספריות הציבוריות ולספריות בתי ה־ ספר. כך שהמחבר יודע שספרו נמכר מיד עם צאתו באלף ספריות והוא גם זוכה מיד ב־20% משכר הסופרים שלו. גם המו"ל מוכן יותר להסי־ תכן ולהשקיע, שהרי מובטח לו קונה מראש ל־ חלק מן הספרים.

ובכן סידור כזה הכרחי גם אצלנו. אני מציע שאם אין לממשלה התקציב לנהוג בצורה דומה ביחס לכל ספר מקורי. שתנהג כך לפחות ביחס לספר הראשון, השני והשלישי של כל סופר ומ־ שורר צעיר."

ברנשטיין מאמין כי מצא היענות ניכרת לרעיו־ נותיו בשנים האחרונות, אם כי ביצוען עדיין רחוק, והוא מצפה לצעדים בעניין יותר מטעם משרד החינוך והתרבות.

„לעצמת זאת יש לי פתרון אחר פשוט יותר." הוא מסיים, „אם מתגלה בשבוע הספר שהקהל נוטה לקנות ספרים דווקא בערב, כשהוא פנוי מעבודתו, ודווקא בחוצות פתוחים — למה לא ננהיג דבר כזה כל השנה? הגענו להסכם עם ה־ עירייה להקים בגן־מאיר בת"א בית שיהיה פתוח עד אחת עשרה בלילה ובו יוצגו הספרים כמו בשבוע הספר. נמכור שם רק את הספר העברי המקורי — ונקווה בכך נרבה לו קוראים".

هكذا من الاصل

هكذا من الاحل

מדד חדש עומד להיוולד

חלשכה המרכזית לסטטיסטיקה פותחת בשבוע הבא בסקר הוצאות משפחה שילמדנו על השינויים שחלו בסל הצריכה של המשפחה.

מאת יצחק דויטש

פרסומו של המדד — או ,,האינדקס" כפי שרבים בדיין קוראים לו — הוא אירוע חדשי חשוב במדינת ישראל. אנחנו למדים ממנו על ה־ שינויים ברמת המחירים בחודש ה־ אחרון, מחשבים על פיו את תוספת היוקר הצפויה, עושים ,,באלנסי" ל־ שווי אגרות החוב ולהבדיל: המש־ כנתא הצמודה.

במדינה שבה הכל צמוד יש למדד חשיבות רבה. רבים עוקבים אחרי מהדורות החדשות ברדיו ב־15 לחודש בצהרים, מגלים עניין בפרסום מוקדם וקוראים בעיון את הפרטים למחרת היום.

מדד זה, אשר סיכומיו מעוררים לעתים דיונים ערים וקשים מהבחינה הכלכלית והחברתית, נערך ע"י מו־ מחים בתחום הכלכלה הסטטיסטיקה. הוא מתבצע בשקט ובשלוות נפש; בכלי להתחשב בחומר הנפץ הטמון בו. מה שקובע הוא המימצאים ה־ עובדתיים ללא כל קשר עם המשמ־ עויות שיסיקו מהסיכום. כדי לערוך את המדד כהלכתו יש בידי הלשכה סקר הוצאות המשפחה. סקר זה מצלם — פשוטו כמשמעו — את הרגלי הצריכה בשכבות השונות של האוכ־ לוסיה. הוא מספר: מה מוציאה ה־ משפחה על מצרכים שונים: סוגי מזון, משקאות, בגדים, רהיטים, נכ־ סים בני־קיימא ועל שירותים שונים בתוכם: חינוך, קופת חולים, החבו־ רה, מספרה, מכון יופי ועוד כהנה וכהנה.

על פי הרגלי הצריכה הללו מקב־ לים אלפי הפריטים משקל קבוע ב־ מדד, משקל שהוא מבוסס על רמת הצריכה של כלל המשפחות הכלולות באותו סקר. לאחר מכן מודדים את שינויי המחירים שחלו בכל אחד מ־ הפריטים. בהתאם למשקל הפריט ו־ תנודות מחירו נקבע אותו מדד ש־ אנחנו מקבלים כמוצר סופי מדי חו־ דש.

סקר הולך וסקר בא

אלא שהסקר עליו מתבסס המדד כיום התיישן קמעה. הוא נערך בש־ נת 1968/69 — כלומר לפני שבע שנים. מאז לא רק שזרמו מים רבים בירדן, אלא גם נשתנו דברים באור־ חות החיים שלנו ובסל הצריכה. רמת החיים — הנמדדת עפ"י הצריכה ו־ ההוצאה הריאלית — עלתה בכ־50 אחוז. חלו שינויים רבים בהרכב ה־ אוכלוסיה: עליה, ירידה ומגמה ,,דיור חדש". חזקה שכל אלה שינו את הרכבו של סל הצריכה בצורה זו או אחרת, במידה זו או אחרת.

כדאי להזכיר כי גם במחירים קרה משהו. הממוצע של מאה בשנת 1968/9 עומד היום ל־304 (מדד חו־ דש אפריל הגיע ל־304 נקודות).

בגלל ,,שחיקה" זו נחלש השיקוף של המדד את המצב בפועל. ייתכן כי מצרך פלוני שניתן לו משקל ב־ כיים בסל, ראוי היום למשקל מוג־ בר. בעוד ששירות פלמוני מגיע לו בסל נמוך מכפי שיש לו. כך ידוע כי במשקל ההוצאה על מזון חלה ירידה — ואילו בשירותי רווחה, או בתיירות, חלה עלייה. סקר 1968/9 הראה לנו כי משפחה רגילה, בת ארבע נפשות, הוציאה, במחירים ד־ אז, 1926 ל"י לחודש. מתוך כל 100 ל"י היא שילמה על מזון 27 ל"י, על דיור 13 ל"י, על הלבשה והנ־ עלה 9 ל"י והשאר על מצרכים אח־ רים. ניתוח לא־מוסמך יעיד על שי־ נויים בחלוקת ההוצאה כיום. אף בתוך קבוצת המזון עצמה ישנם שי־ נויים: יותר מוצרי חלב, פירות, פחות לחם ודגנים, סוכר ודברי מתי־ קה.

מאז הסקר הקודם חלפו שבע ש־ נים. דוד גריכן, דובר הלשכה המר־ כזית לסטטיסטיקה, סיפר לנו כי עתה נערכים לסקר מספר שש של הוצאה המשפחה. מרווחי הזמן שבין הסק־ רים הקודמים היו קצרים יותר — אחת לחמש שנים. ההתארכות בזמן הפעם נובעת בעיקר מהשפעת המל־ חמה ובשל קשיי תקציב.

כיצד נערך הסקר

ביום ראשון זה יתחילו 330 מש־ פחות, שנפלו במידגם מייצג, לרשום את הוצאותיהם בפנקס הוצאות מיד־ הר שקיבלו. הסטטיסטיקן הממשלתי ד"ר משה סיקרון פנה אליהם וב־ קשם לשתף פעולה להצלחת הסקר. 330 משפחות אלה הם החלק ה־12 מ־4000 משפחות אשר ימלאו את הפנקס לרישום יומי במשך השנה הקרובה. פיזור זה נועד כדי ,,לכסות" את כל השנה ולשקף בכך את תנו־ דות הצריכה השונות, מבחינת מזג האויר, האספקה, הלבוש וכדומה. 4000 המשפחות הם מידגם מייצג של כל שכבות האוכלוסיה: עשירים כמיעוטי הכנסה, משכילים כבעלי השכלה מינימלית, מרובי ילדים מזה ובודדים מזה, וותיקים כעולים חד־ שים וכיוצא באלה.

המשפחה שנפלה במידגם מתבק־ שת לרשום את כל הוצאותיה במשך חודש ימים. עליה לפרט תיאור של המצרך או השירות, כמות שלו, מקום הקנייה, תיאור סוג החנות. כמו כן עליה לרשום מצרכים ושירותים ש־ נתקבלו ללא תשלום (כגון מעסק משפחתי, מעביד, מוסד ספר). בסוף חודש הרישום אף נדרשת המשפחה לענות על שאלון העוסק בקניות של מוצרים מיוחדים במשך השנה ה־ אחרונה, בהוצאות חד־פעמיות גדו־ לות, בפרטים על תנאי הדיור של ה־ משפחה וכדומה.

המשימה שביצועה נדרש מהמש־ פחה אינה קלה, אם כי היא חינו־ כית ומאלפת: משערים שגברים רבים ישמחו כאשר רעייתם אכן תמלא במשך חודש במדויק את פירוט ה־ הוצאות...

אולם הלחץ עלול להיות קשה ל־ עתים. לכן מבקרים עובדי הלש־ כה, אחת לחמשה ימים, דרך קבע אצל המשפחה המשתתפת בסקר. מס־ פר לנו מר גדעון בורשטיין, מנהל מדור הצריכה בלשכה, המבצעת את הסקר: במדגם המייצג נופלים גם אנאלפבתים. במקרה זה אנחנו נו־ הגים לשלוח כל יום עובד הלשכה לעריכת הרישום היומי.

ואכן כתשעים איש ישתתפו במב־ צע, מהם עובדים קבועים של הלש־ כה. בתוכם עשרה מתכננים ומרכזים, ומהם עובדים ארעיים שיגוייסו במיו־ חד לצורך זה.

לשם כך הוקצבו 2.5 מיליון ל"י לעריכת הסקר. אבל אין כל בטחון שזה אמנם יהיה הסכום הסופי.

עריכת סקר מקיף זה תימשך שנה שלמה. אולם מר ראובן קרשאי, ה־ ממונה על המחירים והצריכה בלשכה, מתכנן הפעלת מדד חדש — שיח־ חיל שוב ,,לרוץ" על מאה — החל מינואר 1977. זאת מכיוון שלאחר השלמת עבודת השדה — עליה מנ־ צחת מנהלת מחלקת הסקרים גב' מלכה גילר — יש עוד צורך בעיבוד הנתונים והפיכתם למדד. לשם כך דרושה תקופה של חצי שנה.

בדרך כלל אין אנשים, בעיקר נשים, נוטים להכניס אחרים בסוד המטבח — התקציבי. חוששים מפ־ ני ,,מראית עין". המשפחה אינה רו־ צה בשותפים בידיעת הכנסותיה ו־ הוצאותיה.

עורכי הסקר מודעים לכך. ואמנם עובדי הלשכה המרכזית לסטטיסטי־ קה, המטפלים בנתונים המתקבלים בסקר זה, חותמים על הצהרת סו־ דיות. פקודת הסטטיסטיקה קובעת כי שום אדם, גוף או מוסד ציבורי או פרטי אינו יכול לקבל כל מידע שהוא, הנוגע למשפחה המשתתפת בסקר. הנתונים מעובדים במחשב בצורה של סיכומים כלליים וממו־ צעים ואי אפשר בשום אופן לזהות מתוכם פרטים המתייחסים למשפחה כלשהי.

שימושים מסקר

המטרה העיקרית של סקר הוצאה המשפחה היא — הכנת מדד חדש. אבל אין זו מטרה יחידה. הממצ־ אים משמשים כלי עזר לממשלה ב־ קבלת החלטות בתחום הכלכלי והסו־ ציאלי. היא יכולה ללמוד מהם על השינויים בהצרכות שחלו במשך ה־ שנים, על השינויים בפער החברתי והכלכלי בין סוגי משפחות שונים ועדות שונות.

הסקר משמש בסיס למחקרים שו־ נים. כדאי להזכיר כי ,,ועדת הורו־ ביץ" שחקרה בשעתו את נושא ה־ שיוויונות בשוק ההכנסה במידה רבה על ממצאי סקר הוצאות המש־ פחה. מחקר אחר, של ד"ר יוסף גבאי מבינהל הכנסות המדינה, על התחולה המסים העקיפים על שכבות האוכלוסיה השונות מסתמך על ממ־ צאים אלה.

הוא עומד גם לעיני בתי הדין ב־ משפטי פיצויים, בתיקי גירושין ו־ קביעת מזונות.

מדד מעוקר

לאחרונה מרבים לדבר על הכנת מדד מעוקר לצורך תשלום תוספת היוקר. הכוונה היא למדד המנוטרל מהשפעה של הפיחות, מסים מיוח־ דים בגלל מצב חירום וכן התייקרו־ יות מיוחדות של היבוא. האם הסקר החדש ישרת מטרה זו ?

מסתבר כי לא הוכנסו בו שא־ לות מיוחדות לצורך זה. אבל אם תתקבל החלטה בכיוון האמור, החל־ טה שהיא ביסודה בתחום של המ־ דיניות הכלכלית, ניתן יהיה לערוך חישוב שיוביל לתוצאות. יהיה זה חישוב ולא סקר — ובכך גם הגב־ לה ברמת הדיוק.

חילופי השלטון ב,,אגד"

מאת ברוך אדלר

המאבק הממושך הנוקשה המתנהל מזה כמה שנים בין שתי סיעות יריבות ב,,אגד" בא השבוע לסיומו המפתיע כשהאופוזיציה, סיעת ,,האלטרנטיבה". הצליחה להרחיק מהנהגת האגודה את יריבתה, הסיעה ,,המתקדמת". ששלטה בקואופרטיב התחבורה הגדול 18 שנים ברציפות. המאבק רב התהפוכות הסתיים בלשכתו של השופט ש. לבנברג, כשתחת משמר שוטרים התכנסה הנהלת ,,אגד" ובחרה במזכירות חדשה, על טהרה אנשי ,,האלטרנטיבה", כשבה משאירים מקום ל־2 חברים מהסיעה השלטת לשעבר. אם ירצו להצטרף להנהגה.

אחרי 18 שנות שלטון מוצאת את עצמה הסיעה ,,המתקדמת", בראשות היו"ר המודח של מזכירות ,,אגד", מר י. הררי, באופוזיציה, מבלי ש־ תהיה לה כל השפעה מעשית על ניהול האגודה, וזאת למרות שבעצם היא זכתה ברוב בבחירות שהתנהלו באחרונה. הסיעה שהשתלטה על האגודה היתה נדיבה למדי בהציעה שיתוף בהנהגה לאופוזיציה החדשה, למרות שזו השביעה אותה מרורים בימי המאבק החריף, שלוה בהשמ־ צות, משפטים ואף התנגשויות אלי־ מות. אולם, נראה כי האופוזיציה לא תקבל את היד שהושטה לה ו־ תחתור לחזור לכס השלטון, ומה עוד שהיא בטוחה בכחה כי תוצאות הבחירות העניקו לה רוב ומנדט להמשך השלטון. אם כי רוב דחוק. יתכן יהיו מסכימים לשיתוף פעולה לו השלטון החדש היה יותר נדיב ומתחלק בהנהגה לא רק להלכה אלא גם למעשה. אולם, היא לא תו־ כל להסכים לשבת במזכירות שבה יש לה רק שני נציגים לעומת 5 נציגים ליריבים, ומה עוד שהתיקים המוצעים הם משניים בלבד: ביטוח ובטיחות ואגף פנים־ירושלים, כשה־ תיקים העיקריים, כספים, הון, תנו־ עה ומשק הם בידי אנשי השלטון החדשים. אין זה מן הנמנע, לכן, שאי השקט והתסיסה שליוו את ,,אגד" בשנים האחרונות ימשכו גם להבא וצפויים עוד מאבקים והפת־ עות בנושא זה.

לציבור הנוסעים אין אלטרנטיבה

המאבק שהתנהל ב,,אגד" הוא לכ־ אורה ענינם של חברי הקואופרטיב בלבד ואין זה מענינו של הציבור אם בראש האגודה יעמוד י. הררי או א. גולדמן. למעשה אין הדבר כך ועדות לכך העינין הרב שהצי־ בור גילה במאבק. הציבור הוא זה הנזקק לשירותים של ,,אגד" וחשוב לו שהשירותים יהיו לשביעות רצונו והאגודה תתנהל ביעילות ובחסכון מירבי, כדי שמכספי הציבור לא יצ־ טרכו לכסות את הגרעונות הגדולים של הקואופרטיב. הציבור מעונין ב־ הנהלה שלא רק טובת החברים עו־ מדת בפניה ושכל דאגתה רק לרווח־ תם של החברים אלא שתראה גם מה מתרחש מאחורי ההגה ותשים את לבה לציבור הנוסעים. בניגוד לחברי ,,אגד", שלהם היתה ,,אלטרנ־ טיבה" שהצליחה להחליף את ההנה־ גה הקודמת ותפסה את מקומה, אין לציבור אלטרנטיבה והוא לא יכול לבחור לו מרצונו החפשי את החברה שעמה יסע לעבודתו. המונופול ב־ תחבורה הציבורית אינו מותיר ברי־ רה בידי הציבור והוא נאלץ בקווים הבין־עירוניים להשתמש אך ורק ב־ שירותי ,,אגד", אם אין לו מכונית פרטית או שאין באפשרותו הכספית לנסוע במונית. חשוב לכן מאד לצי־ בור מי ישלוט באגודה ואם אכן ה־ אנשים שנבחרו הם המתאימים ביותר גם לו. ההנהגה החדשה של ,,אגד" תצטרך עתה להוכיח שהיא ראויה גם לאמון הציבור ולא רק לאמון החב־ רים שהעלו אותה לשלטון.

למי יש רוב?

למעשה, קשה לומר שאכן ציבור חברי ,,אגד" הוא שהעלה את האופו־ זיציה לשלטון. סקר שנעשה ערב ה־ בחירות לאגודה, מטעם מכון יעקב לוי למחקרי דעת קהל, הראה כי האופוזיציה תזכה ברוב וממילא תו־ ריד את הסיעה השלטת מהשלטון. הדבר השני אכן התקיים מה שאין כן החלק הראשון של התחזית. למען האמת נתבדתה התחזית של המכון הסיעה ,,המתקדמת" זכתה לרוב, דחום אמנם, הן בחלק הראשון של הבחירות, לאסיפת המורשים (המוע־ צה, המוסד העליון של האגודה בין אסיפה כללית אחת לשניה), בזכותה ב־68 מקומות לעומת 52 של ,,האלט־ רנטיבה", והן בחלק השני שלהן — ההנהלה. הגלגל התהפך רק אחרי הבחירות, כשסיעת האלטרנטיבה הצ־ ליחה להעביר לשורותיה, ל־14 ה־ חברים בהנהלה שנבחרו מטעמה, 3 חברים שנבחרו מטעם הסיעה היר־ יבה. בכך הבטיחה לעצמה את הרוב בהנהלה ויכלה, תיאורטית לפחות, לבחור במזכירות, הגוף המבצע של הקואופרטיב, מקרב חבריה. למעשה, לא היו הדברים פשוטים כל כך והס־ תבכו ככל ש,,האלטרנטיבה" ניסתה לממש את הצלחתה הגדולה בהעברת שלושת החברים לשורותיה. נזעמים מתכסיס זה, שאותו כינתה הסיעה ,,המתקדמת" ,,כלנתריזם" (,,האלטרנ־ טיבה" טוענת שאין זה נכון ושלושה החברים אינם בוגדים ולא ,,כלנת־ רים" וכי בעצם הם השתייכו אליה אם כי לא נבחרו מטעמה), היא ניס־ תה בתכסיסים שונים למנוע בחירת מזכירות חדשה. התכסיס הראשון היה אי הופעה לישיבות ההנהלה ואי בואם של 13 החברים שלה מנע קוורום חוקי מההנהלה. כשביל קוו־ רום היה צורך ב־18 חברים ול,,האל־ טרנטיבה" היו רק 17 חברים. לעזרת הסיעה ,,המתקדמת" באה גם ,,חברת העובדים", שלה בהיותה מייצגת את ההסתדרות, 4 חברים בהנהלה. היא הורתה לחבריה אלו לא להופיע ל־ ישיבות בכדי לא להכריע במאבק בעצם בואם לישיבה, כי היה ברור שהאופוזיציה תנסה להרכיב בישיבה את המזכירות כשלה רוב בה. וכך יום אחרי יום התכנסו חברי ההנהלה מהאופוזיציה ונתפזרו לאחר מכן בלא כלום כי לא יכלו לקיים ישיבה חו־ קית. הסיעה השלטת לשעבר אף דא־ גה למנוע עריקה מסורתית, כפי שקרה עם 3 חברים אחרים שלה, והסתירה את 13 חבריה ומנעה מהם מגע עם אחרים. במקביל לכך עבר גם המאבק למישור המשפטי ולעור־ כי הדין של שתי הקבוצות היתה עבודה רבה בהוצאת צווי מניעה ל־ כינוס ההנהלה וצווים שכנגד לב־ טול הצווים הקודמים. גם חברי ה־ אופוזיציה לא טמנו ידם בצלחת ו־ כתכסיס נגדי לאי הופעת חברי הסי־ עה ,,המתקדמת" לישיבות הם החליטו להפעיל סעיף בתקנון שלפיו חבר שאינו מופיע 4 פעמים ברציפות לישיבות ההנהלה אפשר להחליפו באחר. הם לא נזקקו בסופו של דבר לתכסיס זה כי השופט ש. לבנברג החליט לשים קץ לפרשה וכינס, כא־ מור, בלשכתו את ישיבת ההנהלה שבה נבחרו, חוקית, כשבישיבה מש־ תתפים גם חברי הסיעה ,,המתקד־ מת", חברי המזכירות הנבחרים.

נסיונות לפשרה

קודם לכן עוד התערבו גורמים שונים בסכסוך, כולל מזכיר ההס־ תדרות י. משל ומזכיר חברת העוב־ דים שניסו למצוא פשרה שתאפשר שיתוף פעולה בין שתי הסיעות בהר־ כבת מזכירות משותפת. הדבר לא עלה בידם וגם השופט לבנברג לא הצליח להביא לפשרה. עם זאת בע־ צם ההידברות בין שני הצדדים היה כבר משום הישג, משום שבשלבים הראשונים אף לא רצו שני הצדדים לשבת יחד. באחת הפעמים אף ,,הת־ פוצצה" ישיבה משותפת עוד לפני שהתחילה משום שהצדדים לא יכלו להגיע להסכמה הדבר המקום שבו ישבו לדיון. ,,האלטרנטיבה" רצתה שהישיבה תתקיים בבית ,,אגד" ב־ עוד שהסיעה היריבה אמרה שזו צרי־ כה להתקיים במקום נייטרלי והם ה־ ציעו לשבת בבית קפה. הראשונים רגזו על כי בית ,,אגד" לא נחשב בעיני האחרונים כמקום נייטרלי ו־ הישיבה לא יצאה לפועל.

ההסתדרות ו,,חברת העובדים" ש־ ניסו לפשר, בין הצדדים יצאו מהנחה שחייבת לקום מזכירות משותפת מ־ שום שאחרת יש חשש כי השלום לא יחזור לקואופרטיב והזעזועים ש־ ליוו אותו בשנים האחרונות ימשכו. זו היתה גם אחת הסיבות, אומר מז־ כיר חברת העובדים א. ריינר, מדוע מנעו בנציגי חברת העובדים להשת־ תף בישיבת ההנהלה, כי, כאמור, ידעו שבכך יסתמו את הגולל על האפשרות של שיתוף פעולה.

שר התחבורה — ענין פנימי של ,,אגד"

משרד התחבורה לא התערב במ־ שך כל הזמן בסכסוך, למרות המצב שהלך והידרדר. שר התחבורה, מר ג. יעקבי, אומר שלא היתה בכלל פניה אליו בענין זה והוא סבור גם שזה לא ענינו. הסכסוך הוא פנימי של ,,אגד" ועל החברים עצמם ההח־ לטה, ההכרעה על הקואופרטיב, לפתור את הבעיות שנתעוררו.

הפרשה הסוערה של הבחירות ב־ ,,אגד" היתה תוצאה של משבר הנמ־ שך מזה כמה שנים ושורשיו כלכליים וחברתיים כאחד. 18 שנות שלטון הסיעה ,,המתקדמת" גרמו להסתא־ בות בקרבה ולהתרחקות של ההנהגה מציבור החברים שמקרבם באו חברי ההנהגה. השלטון ב,,אגד" פירושו לא רק כח אלא גם טובות הנאה. היה זה די נוח לחברי הסיעה השלטת לא לשבת ליד ההגה אלא ליד כס המנהלים ולזכות בכל מה ששלטון בקואופרטיב גדול יכול לתת — רכב, הוצאות אירוח בלתי מוגבלות, נסי־ עות לחו"ל וכו'. לחברים שתמכו בהם גמלו חברי ההנהגה בתפקידי ניהול, סידורי עבודה נוחים וכו'. בקואופ־ רטיב הכל שווים ומשכורתו של הנ־ הג דומה לזו של יו"ר המזכירות ש־ הינו למעשה מנכ"ל האגודה. עם זאת בין השווים יש גם השווים יו־ תר וההטבות הרבות הנילוות ליו־ שבים בתפקידי ניהול גורמות לכך שלמעשה הם מקבלים הרבה יותר מ־ אשר חברים מהשורה. יותר מכך הר־ גיז את אנשי האופוזיציה, שלאט לאט צברו יותר כח, הבזבוז והניהול הכושל של האגודה שבהם האשימו את ההנהגה הקודמת. בהיותם בעלי עמדות מפתח בוועדת הפיקוח של האגודה גילו אנשי האופוזיציה פר־ שות רבות שגבלו בשחיתות ובפלי־ לים והוציאו אותן החוצה. ברוב ה־ מקרים לא מצאה המשטרה, שלה נמ־ סר חלק מהגילויים, עילה לתביעות משפטיות והתיקים נגנזו.

תסיסה בציבור החברים

לעומת זאת נתגלו פרשיות אחרות נכונות ואנשים אף הועמדו לדין. הגילויים ערערו וכירסמו בהתמדה את מעמדה של הסיעה השלטת ו־ האופוזיציה הצליחה גם להתסיס את ציבור החברים על רקע המשבר ה־ כלכלי החמור הפוקד את הקואופר־ טיב. משבר זה גרר אחריו גרעון כספי כבד המסתכם בכ־150 מיליון ל"י, פגע בציבור החברים הם נאל־ צו לתת הלוואות לקואופרטיב, ש־ פירושו הוא בעצם הורדה משכרם. כשיא הגיע המשבר באחרונה, כש־ בשל איחורים בתשלומי המשכורת פרצה שביתה ,,ספונטנית" מאורגנת של מספר סניפים מתמרדים. השבי־ תה הביאה כמעט להתנגשויות דמים בין השובתים לבין נאמני ההנהגה שרצו להפעיל את התחבורה אף בכח. בסופו של דבר היתה שביתה זו ה־ גורם האחרון שאילץ את ההנהלה לקיים בחירות מוקדמות ב,,אגד". ה־ אופוזיציה דרשה זאת במשך זמן רב וכמו נושאים אחרים ב,,אגד" בשנים האחרונות (הוצאתם מההנהלה של חברי האופוזיציה ועוד) גם נושא זה העסיק הרבה את בתי המשפט. אולם, הסיעה השלטת הצליחה בתכ־ סיסים שונים לדחות את קיום הב־ חירות. בסופו של דבר עלה הדבר בידה והיא הצליחה גם לעלות לש־ לטון.

ההנהגה החדשה של ,,אגד" הבטי־ חה לטהר את השורות, ולנהל את האגודה ביעילות ולחסל את הבזבוז הרב ששרר בקואופרטיב עד כה. עתה היא תצטרך לפרוע שטרות אלה שמסרה לחברים ולציבור הרחב.

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

שיפון שחור לערב

הצבע השחור חוזר לאופנת היום של השנה הבאה — אבל את אופנת הערב, כמובנת, לא נטש מעולם. תמיד אפשר היה להופיע בשמלה השחורה הקטנה, בין אם באורך המיני של השנים הקודמות ובין באורך המאקסי של השנה שעברה או במידי האלגנט של הקיץ הנוכחי (ראי תצלום).

אם עליך להכין איפוא בגד חגיגי מאוד וייצוגי מאוד לאחת הזדמנויות החשובות בחייך — הנה שמלה שתוכננה ועוצבה הי־ שנה והיא מכילה את כל ה־ סממנים האופנתיים וההולמת בו בעת כמעט לכל גיל ולכל גיזרה. השמלה מורכבת משתי שכבות. האחת — שיפון שחור שקוף עם וולנים בשולי החצאית ושרוו־ לית וולנים מן הכתפיים, ואילו השיכבה התחתונה — משי או סאטין. האורך כאמור — קלאסי ותוספת חובה למראה הזה הן גרבים השחורים השקופים ונעלי הסירה גבוהות העקב. מתכנן ה־ שמלה, עודד פרוביזור, אחד מ־ עילית ישראלי המוכר גם כאן אבל במעט דמיון ובעזרת הת־ פרת המתאימה את יכולה להי לעצמך. והיאצית על המקור להתמודד אולי, עם מחירי קיצי השחקים.

בית ספר ושמו בית

תחושת ההשתייכות למשפחה — נודעת לה השפעה מרובה על דרך התנהגותם של ילדינו. מע־ רכת היחסים בין האב לאם, עמדותיהם של ההורים כלפי ילדיהם, מנהגי הכנסת האורחים שלהם, יחסי־ הגומלין שביניהם ובין ידידיהם — כל אלה מעצבים את מושגיו של הילד על משמעותם של יחסי האנוש, וכן גם על אופן התנהגותו שלו בחברה.

בית הוא מעין בית־ספר בו לומד הילד לקחים חשובים מתוך הסתכלות בהוריו.

דברים אלה הם מסקנות היסוד של הפסיכולוגית שירה בראלי המתמחה בבעיות משפחה וילדים. מ־ אחר שבימינו מתלבטים הורים רבים בין חומרה יתרה או מתירנות יתרה כהתייחסות הנכונה אל הילד, קו־ בעת הגב' בראלי, כי ,,שביל הזהב", כלומר הגישה שיש בה גם מזה וגם מזה, היא הגישה הרצויה ביו־ תר. לעומת זאת גישה קיצונית (בין אם מחמירה ובין אם מתירנית) מונעת מן הילדים את האפשרות לל־ מוד כיצד לשלוט בעצמם ולחיות עם אחרים.

אם תביעותיהם של ההורים חמורות מדי — עלול הילד ל־ חוש ברגשות התיסכול. מאידך גיסא, אם אין תביעה מצד דבר, לא יוכל להוכיח לעצמו ו־ לאחרים שאפשר לסמוך עליו. ל־ הטיל עליו אחריות. בשני המק־ רים הוא עלול להגיע עד מהרה למסקנה שאין ערך למאמציו.

כדי שילדים יראו את הזולת ראייה חיובית, עליהם ליצור תחילה דימוי חיובי של עצמם. על כן אם רוצים ההורים שיל־ דיהם יהיו משתפי פעולה ומקב־ לי אחריות, עליהם לתת להם הזדמנות ליצור לעצמם דימוי עצמי חיובי. קביעת אמות מידה להתנהגות נאותה מספקת לילד את האמצעים להבחין עד כמה הוא מצליח במעשיו, ולא רק מלמדים אותו מה הם הדברים שראוי לעשותם, ומאילו מעשים עליו להימנע. אותן מגבלות גם מורות לו כיצד ישפטו אחרים את מעשיו — חברים, שכנים, הגננים ומורים. הם משמשים סימני דרך לילד במהלך חייו.

אם אומרים לילדה בהיותה בת שלוש, שעליה לשחק תמיד על המדרכה והיא אכן עושה זאת, הרי היא לומדת שהיא יכולה לדאוג לעצמה. ובהיותה בת שש — אם היא לומדת שעליה לסדר את בגדיה ואת צעצועיה במקו־ מם הנכון, והיא אמנם עושה זאת, היא נוכחת לדעת שאפשר להטיל עליה אחריות ושהיא מצ־ ליחה במעשיה. וכאשר ימלאו לה עשר — אם היא תוציא את האשפה מן הבית, היא תדע אל נכון שהיא מסייעת לניהול ה־ בית. ילד הממלא את ציפיותיהם של הוריו חש שעולמו מוכר, ושהוא יכול להסתדר בו בהצל־ חה.

הצבת המיגבלות בפני הילד היא אחת הדרכים שבה אנו מק־ נים לו, איפוא, תחושת בטחון עצמי. כאשר אין ההורים מצלי־ חים לעשות זאת ותביעותיהם מ־ ילדם אינן ברורות והן נעדרות עקביות — עלולים הילדים לס־ בור, שכל מה שעושים הוא כשר וזה: דבר זה לא יגרום להם מיר־ דה בעודם קטנים, אך עם הת־ בגרותם הוא עלול להסב להם נזק רב. פעוטות שהורגלו לע־ שות ככל העולה על דעתם, יי־ תקלו בקשיים בהיכנסם למסגרת המסודשמעת של בית־הספר, פשוט מפני שלא יבינו מדוע עליהם לנהוג אחרת מכפי שהורגלו לע־ שות קודם לכן.

הצבת המיגבלות לפני של הילד יוצרת בו גם את התחושה המוסרית. אם הורה מקבל בחיוב כל מעשה של ילדו, יחוש הילד שלא כאשר לא יוכל לפעול נכונה, או לא יוכל לעמוד בשיטה כלשהי. הרגשת אשם הכרחית להתפתחותו של ... מן. אמנם על ההורים להיזהר מעוררים רגשות אשם ... לים מדי, כגון כאשר הם ... כן הילד אינו הולמת את יכולתו, אך אל להם ... מכשלונות קטנים. כאשר ... ילד מאחת המיגבלות שהוצבו בלא שתוסב לכך דעתו, ... ההורים שלא לתרום לו ... ההתנהגות ולקפת אותו ... שלא יתנו לו את ההזדמנות ... תורה את רגישותו לדרישות ... רה המסובבת אותו.

פיתוחם של רגשות חיוביים כלפי ילדים בני מינו ובני המין השני חשוב גם הוא להתפתחות אישיותו של ילד. כבמקרים ... מים אף תכונה זו נוצרת ... חיקוי הדוגמה שנותנים לי... ריו. הורים המכבדים זה את ... ובוטחים איש ברעהו, ... בעליל שהם מייחסים ... ערך שווה, שתפקידים ... אשתו משלימים זה את זה, ... בים לילדיהם דוגמה חיובית ראוייה לחיקוי. הרגשה ... ביחס לצעירים שלהם כחו...

מה חדש?

דרישה לחייב סמון ארץ המקור על פסנתרים

בבקשה לגרום להחקה מהאי־ מה שתחייב סימון ארץ המקור של פסנתרים ולקבוע שסימון בלתי נכון יהווה עבירה. פנתה המועצה הישראלית לצרכנות אל מר זאב בירגר, הממונה על ה־ מחירים במשרד המסחר והתע־ שיה. בקשה זו באה בעקבות ס־ קר על פסנתרים שערכה המו־ עצה ושבו התברר כי הפסנתרים משווקים בצורה שאינה מספקת לצרכים בעיות המטעה באשר למקורו ואיכותו של הפסנתר. ממצאיהם כל פסנתרים מתוצרת בריה"מ שאינם מסומנים מוכרים לשבייה של פ־ סנתרים גרמניים המקובלים על הציבור הישראלי כבעלי איכות טובה.

נשים מתנדבות לצה"ל

מועצת ארגוני נשים פנתה ל־ אחרונה בקריאה לנשים בישראל להתנדב לעבודה בצה"ל. מסגרת ההתנדבות היא למשך שבועיים רצופים בשנה, בימים א' עד ה' בשבוע, שש שעות עבודה ביום. בשלב הראשון הכוונה לשלוח את המתנדבות לבסיסי צה"ל ב־ סביבות ת"א וחיפה. המתנדבות תעסוקנה בגיזרה ותפירה. אריזה, סבוחות הגשה בחדרי הא־ כל, בעבודות מחסן ומלגזנות. תיגנון הספה. מאודבנת הלוך ו־ שוב יום יום מתחנות מיפגש ב־ אזורי המגורים. ההרשמה להת־ נדבות זו נערכת, בין היתר, ב־ סניפי תנועת האשה הדתית לאו־ מית. כל מתנדבת (עד גיל 65) מתקבלת, ומסתבר שיש הענות של כמאה נשים שנרשמו כבר ב־ שבוע הראשון להכרזה על מבצע. תחילת העבודה של ה־ נדבות, לפי התכנית, תיהיה בחודש יוני השנה. אגב, הק־ בוצה הראשונה האינה רות ב... קצינה לשעבר באטיס ובה־ כיום מנהלת ,,בית־אלישבע" ירושלים.

בולי שנת האשה — בעיצוב ישראלי

בין אירועי שנת האשה ה־ לאומית כדאי לציין את הש־ ששירותי הדואר של האו"ם הפיקו סידרה בת ארבעה ... שעוצבו ע"י שני אמנים ... ראליים — אסתר קורט־ קלדרון. הבולים הופיעו ב־ מאי השנה בלמעלה משני עותקים. אנשי האו"ם כו... בעובדה כי זו הפעם הרא... שבולים של אשה וגבר צי... בשביל האו"ם בגוף הנזכר מופיע דמות של גבר מימין ... של אשה משמאל וסימן ה... = ביניהם (ראי תצלום).

מציות ורטבים לערב קיץ

יושבים בני המשפחה האורחים המגיעים לביתך בערב קיץ חם ולח. התיאבון דל — הצמא גדול, מה להגיש להם? מה יהיה קל לעיכול ומעורר את החיך ומתאים לאכילה תוך כדי שיחה או לימוד ב־ צוותא או, להבדיל, צפייה בתכנית טלוויזיה? הצעתנו — הניחי על השולחן בקערות רחבות רטבים למיניהם. הקיפי אותם במציות, חטיפים, חתיכות גזר או פרו־ סות מלפפון מוארכות (אפשר גם קוביות לחם קלויות על קיסמי שיניים), קשטי את הרטבים במעט פפריקה, פטרוזיליה, מלפפונים חמוצים וכד', צרפי משקאות קרים ומפיות נייר — והצלחתך מובטחת.

רוטב מזרחי

המצרכים: 1 שקית מרק בצל, 1¼ כוסות מים קרים, 2 כפיות אבקת קרי, 1 כפית פפריקה חריפה, 250 גר' גבינה רכה, 2 גביעי שמנת חמוצה, 3 מלפפונים חמוצים, 2 כפות מיץ לימון.

ההכנה:

ערבבי את אבקת המרק במים והביאי תוך כדי חימום עד ש־ המרק יותח. בשלי 10 דקות על אש קטנה מאוד בסיר מכוסה. העבירי לקערה, קררי תוך כדי בחישה מדי פעם. הוסיפי את יתר המצרכים לפי סדר הופעתם במתכון תוך כדי בחישה. חתכי את המלפפונים החמוצים לקוביות (או גררי בפומפיה) וקשטי.

רוטב עם אנשובי

המצרכים: 2 שקיות מרק סלרי, 3.5 כוסות מים קרים, ½ כוס ביצית. ¾ כוס מיץ לימון 1 גביע שמנת רגילה. 1 קופסת אנשובי קצוץ. 3 כפות בצל מ־ גורר דק, 2 שיני שום כתושות, מברה אנשובי.

ההכנה:

ערבבי היטב את אבקת המרק במים, הרתיחי ובשלי 10 דקות על אש קטנה מאוד בסיר סגור. העבירי לקערה, צנני תוך ב־ חישה מדי פעם הוסיפי את ה־ חומרים ובחשי היטב (רצוי ב־ מיקסר יד). אפשר לקשט בפלחי ביצים קשות.

רוטב הודי

המצרכים: 2 שקיות מרק שמ־ פיניון, 3 כוסות מים קרים, 3 כפיות אבקת קרי. 3 כפות מיץ לימון, 40 גר' צימוקים וח־ 1 תפוח עץ ביתני, 3 כפות הודי (שוקני) 1 גביע רגילה, 40 גר' שקדים, 1 קמח.

ההכנה:

ערבבי את אבקת המרק והפעם בשלי. אחרי הרתיחה במשך דקה, תוך בחישה. הו... לקערה: צנני כשאת בוחשת פעם. יסקי את התפוח ה־ בפומפיה, ערבבי את הכ־ בקמח וטפשפי אותם (כדי נקותם). קצצי את השקדים. סיפי למרק את רסק התפוח השקדים ואת יתר החומרים במתכון תוך כדי בחישה רצוי. קשטי בשקדים ובצימוקים.

קצת תורה

(סוף מעמוד 7)

תהילים, הירבה להופיע בציבור ציבור ופש"ים, ולהשיח עם אלה, ,,ה־ מכוניב הפשיים" על מהותה של ה־ רת ישראל. כושר הדיבור שלו וההד־ בסאות, אוברים, ,,הודיב ללבבות", וכה ההשפעה שלו רב.

ובכח ההשפעה, בשביל הרב דו־ רון־בקשי, טוב הסבר ונעים ההליכות, להשפיע גם בחוגים שונים ו־ מגוונים. ,,אני רואה ברבנות גם צורך לפעול בדרך של טיפול אישי והע־ נקה תשומת לב להולך" — מסביר איש שיהנו את התפקיד.

אל בת ים, אומר לנו הרב, נמשך־ תי בבהותה של אהבה. קשה עלי הפרידה, ואישיה, הוא מגלה, לא היה מעונין לעבור לחיפה, אך ב,,רגע ה־ אחרון ממש שוכנעתי על ידי גדולי התורה ובראשם, מרן הרב הראשי לציון הגר"ע יוסף, שעלי לצאת לחיפה ולראות בתפקיד החדש, ש־ ליחות עליונה. זו עיר ואם בישראל, שליטה בגדולה בארץ, שמצב הדי־ דות הדתית, בייחוד היהדות הדתית הספרדית, דורש טיפול מיוחד ומב־ רך" !

היוכל הרב הצעיר להתמודד עם הבעיות והאתגרים המסתתרים לו שם, בעיר הכרמל ?

איש שיהנו בטוח כי נסיון השנים שצבר בעיר כמו בת ים, ויותר מכל, התכונות האישיות שלו, להתכהדד ,,עם כל בעיה", הקל על שליחותו. יתירה מזו, סמוך ובטוח הרב בקשי כי יחד עם עמיתו, הרב שאר ישוב כהן, ,,יוכלו יחדיו להרים את המעמסה". עם זאת, מטעים איש שיהנו כי ברור לו, שתקופה ארוכה יצטרך ללמוד את הבעיות המיוחדות ואת צרכי הפעולה בחיפה.

הרב בקשי־דורון מקורב אל הנו־ ער, ,,אני חלק מהנוער הישראלי" — הוא מדגיש בשיחתו, ואיני יכול ל־ ,,עמוד מהצד" או מעברו של המית־ רס: וגם תכונה זו, בלי ספק, תעמוד לו. הוא גם, קרוב עד למאד אל עולם הישיבות, מבני צבח, והער־ לם החרדי מוקיר פעלו, ומאידך — העובדה שהתחנך בשורות נוער כזו־ רתי בירושלים וספג להוכו את הר־ רציון הגעלה של ,,תורה ועבודה" ועל ברכי התנועה, צמחה איכויתו התורנית, תסייע לו להתערות בחוי הציבוריות הדתית והכללית בעיר הכרמל.

ואין כבי הרב ירא לעבור לעיר ה־ מכונה ,,עיר אדומה" ? — שאלנו. השיב הרב בקשי־דורון: אתה לא הראשון השואל זאת. תשובתי אחת — עם קצת תורה אני רואה עתיד ו־ רוד ל,,עיר האדומה".

תסביך מצדה

(סוף מעמוד 3)

רה היה להגיע לידי מסקנה שיש להתייאש להלוטין מן התקוה להגיע אי־פעם לחיים נורמאליים.

מן הצד השני, כתגובה בכוח ה־ חיובי, הציגו את עוצמתנו הצבאית כמובטחת לעולמי עד וכתשובה לכל בעיותינו הבטחוניות. אין אנו כה חזקים כפי שרוצים שנאמין ואין יסוד לדעה שעוצמתנו הצבאית תענה תמיד על הכל. אנו מעמידים בזה את עתידה של המדינה על קלף אחד. אע"פ שאין אף דוגמה אחת, לא בהיסטוריה האנושית ולא בהיסטוריה שלנו, שקלף זה של הכוח הצבאי של אומה קטנה לא יאכזב בסופו של דבר. אולם אחרי שהושלכה אכזבה זו בכוחנו הצבאי הכל־יכול על תודעת הציבור, אך כבני שכל חושש שמא לא נוכל לעמוד על בסיס צר זה לאורך ימים יערער את היצי־ בות הנפשית של הציבור ועלול לה־ ביאו לידי הלך־רוח של 'אכול ושתוא כי מחר נמות'. כך אמנם קרה בהמ־ שכה של מלחמת יום כיפורים.

היסוד של כל ה'תורות' האלה עליהן הצבענו הוא: שאין ממי לצ־ פות לעזרה בשעת צרה; שאין לחפש דרכים לשם ביסוס המדינה והבטחת קיומה מלבד ההסתמכות הבלעדית על הכוח; שאין דרך לשלום. אלה גם היסודות מהם ועל ידם מובל צבור עד ל'תסביך מצדה' — אם לא נוטשים אותם בעוד מועד.

יש לנטוש אותן! כי הן מציגות את המצב כטומן בחובו רק אלטר־ נטיבה אחת: או להצטנף כקיפוד או שואה. כידוע מתגבר השועל על קוציו של הקיפוד בכך שהוא תופס אותו באחד מקוציו וגורר אותו למים. השריון לא יציל עוד. למזלנו אין אמת בהצגה זו של מצבנו. היא רק נכונה כל זמן שאנו מחזיקים בהנ־ חות מסויימות ונראה אותן כבלתי ניתנות לשינוי!

מוראל הציבור אינו מתחזק על־ידי הצגת איבת־נצח כיסוד לקיומנו ולא ע"י הצגת המלחמה־ללא־קץ כגורל שאין מנוס ממנו. התמדה במצב זה ושינונו התמידי עלול להיות בסופו של דבר בילדן של הייאוש. ההכרה שה שקבלנו על עצמנו יותר ממה שבכוחנו לקיים לאורך ימים ולהת־ זיק בו לצמיתות, היא מרשים לער־ עור המוראל. תחושה זו תתפשט אם לא נוכל להצביע על מטרה ריאלית, על סיכוי לשיפור מצבנו ועל האמצעים בהם נוקטים כדי לצאת מן המיצר.

הבה ננסה ללכת בדרך חדשה תוך מאמץ כן להתקדם בה ותוך ראיית הסכנות שבדרך העבנה. ,,בירו לכב ביר הל־תורע אל־קצים."

רק בלי מפות!

(סוף מעמוד 3)

היתה שלום תמורה שטחים, כי אז היינו קרובים עתה לשלום.

הערבים מתכוננים למלחמה חדשה. קראנו זאת במאמריהם של ראשי מצ־ רים, בסכמו את לקחי מלחמת יום הכיפורים. בשלב זה של ניהול מו"מ מדיני, תוך חיוכים והצהרות שלום בלתי מחייבות, יש להכין מלחמה — כותבים הם — ובלבד שתהיה זו ,,מלחמה מוגבלת" בהיקפה. אמנם, נאמר בהמשך מאמריהם, הישראלים ינסו להרחיב את המלחמה על פני שטחים נוספים, ולהמשיכה ימים רבים יותר לשם התאוששות והערכות ל־ התקפת נגד, אך המעצמות הגדולות יעצרו בעדם...

עקשנותם של הערבים במו"מ ב־ עבר, ואולי גם בעתיד, נובעת אך ורק מתקוה ש,,המלחמה המוגבלת"... בידי ארה"ב בלבד המפתח והיכולת לצ־צר בלב הערבים את התעוזה ה־ זאת. תפקידם של נציגי ישראל, וב־ ראשם ראש הממשלה, לחזור ולהד־ גיש בפעם המי־יודע־כמה את האמת היסודית הפשוטה הזאת. ככל שיחזקו האמריקאים את ישראל בנשק חדיש ובמטוסים, כן יאותו הערבים לחפש מו־ צא של הסדר מדיני והימנע מלוחמה.

יכולת העמידה

ישראל תצליח למשוך לצידה מחדש את ארצות הברית, אם תגלה יכולת עמידה ב,,מלחמה עצבים" (הקודמת לכל־להבה ממש, תקוה כי זו לא הבאה בסופו של דבר), אחדות ואיתנות, אורך רוח וסבלנות.

מי שינסה להאשים את הממשלה בהעדר הפגנת רצה מוצהר מצידה לויתורים נרחבים תמורת שלום אמת, טועה ומטעה. בתמימות או בזדון, ודאי, הממשלה, ברוב גדול, חוזרת לא רק לוויתורים נרחבים אלא גם להבטחת החולק השני — שלום אמת. לא שירטוט מפות וקביעת גבולות תצעידנו לשלום, אלא עם מאוחד ש־ יוכיח לערבים שתקותם לראות ב־ ,,התפוררות פנימית" של ישראל תק־ וות שוא היא.

ישראל זקוקה לעצבים של ברזל. ראשיה ונציגיה יכולים וצריכים לח־ זור בנאון על הודעת הממשלה: וי־ תורים גדולים תמורת שלום אמת. מי שלא ירצה להבין זאת לא יבין, גם אם נציג מפות ותכניות. ישרי־ לב ותמימי דרך, במידה שכאלה מצו־ יים בקרב המדינאים בעולם, יבינו ואף יסייעו לצדדים להגיע לעמק השווה. כל היפוך בשירטוט מפה רשמית כמוה כהתאבדות.

תקרא הממשלה את העם, ואת רא־ שי המפלגות שמאבדות שיווי משקלן, לסבלנות ואורך רוח: לא הגיעה עת שירטוט מפות. במקום זה, תדון ה־ ממשלה ותקבע (ערב בואו של רבין לפגישה עם פורד) מחדש את דרכה המדינית ותחזור להבנה ותיאום מיר־ בי של עמדותיה עם ממשלת ארה"ב. צמידותה האיתנה מפתח לפתרון וה־ הסדר שלום באיזורנו.

דברי ימי

(סוף מעמוד 4)

הערבים). על כל יהודי חלו תשלומי הגזיה — גמל מסים כבדים שלא חלו על מוסלמים, כי אם על זרים אף־ על־פי שהיהודים קדמו לא פעם לער־ בים ביישוב. ובמקרה הטוב ביותר, כשהיהודי היה לעזר, הרי הוא היה בבחינת ,,חקיר אל נאפע", הדינו ,,העלוב המועיל !"

כאן מצלו לשונאים עבריים, שהני־ חו השתיתו של הדקדוק העברי. בין אלה נזכיר את אבן קוריש, דונש בן לברט, דונש בן תמים ורבי יהודה אבן חיוג'.

כן הראוי לציין שהמהדורה האנ־ גלית עולה על המהדורה העברית, אמנם, זהו תרגום והפרקים מקבי־ לים: בתיאורן של מדינות העולם היווני הרומי, במעדך מדינה המגרב (המערב), ותולדות היהודית, סדרי ציבור, חיי כלכלה, בעולם הדת, תקופת התאוששות וקליטת מגורשי ספרד. אך עם זאת במהדורה האנ־ גלית ומובאות והערות מובאות ב־ גוף ה... ולא בסופו כן הובאו לפתי... ונספחים — חלקים המוסי־ פים נופך... הכפיית בכרך השני.

הספר הוא בבחינת ספר חובה לכל הרוצה לדעת על תולדות יהודי צפון אפריקה ובייחוד על חקר מנהגיה, הליכותיה ואורח חייה. נקוה כי המחבר יצרף בכרך השני לוחות השלשלות של מלכים, של מנהיגי יהודי המקום בכל קהילה וקהילה וכן תאריכי שושלה בכל קהילה וקהילה. כשיוסיף לוחות אלו, דבר קשה דווקא בשיחזור ובשיקום תול־ דיה יהודית זו — יסייע הרבה להבנה ולקליטה הבעקב אחרי קורותיה.